ପିକ୍‌ନିକ୍

ଡକ୍ଟର ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

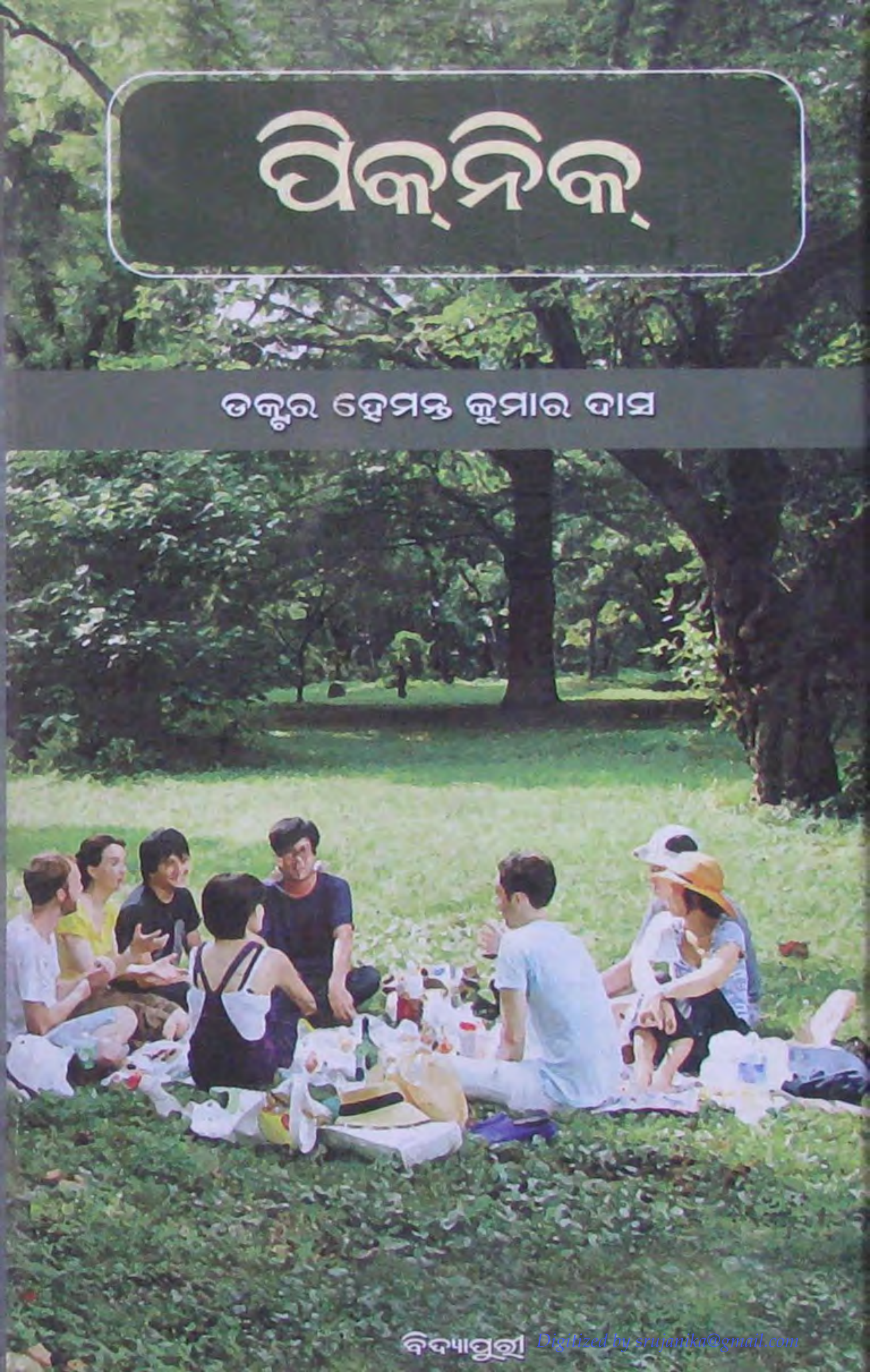

ବିଦ୍ୟାପୁରୀ

ପିକ୍‌ନିକ୍

[କିଶୋର-ଉପନ୍ୟାସ]

ଡକ୍ଟର ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

ବିଦ୍ୟାପୁରୀ
ବାଲୁବଜାର, କଟକ ୭୫୩ ୦୦୨

PICNIC
[Kishora Upanyasa]
Dr. Hemanta Kumar Das
Published by Vidyapuri, Balubazar, Cuttack 753 002

ପ୍ରଥମପ୍ରକାଶ ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୧୭

ପ୍ରକାଶକ
ପୀତାମ୍ବର ମିଶ୍ର
ବିଦ୍ୟାପୁରୀ
ବାଲୁବଜାର, କଟକ ୭୫୩ ୦୦୨

ଲିପି ସଂଯୋଜନ
ବିଦ୍ୟାଶ୍ରୀ ଡିଟିପି ସେଣ୍ଟର
ଆଲାମଚାନ୍ଦବଜାର, କଟକ ୭୫୩ ୦୦୨

ମୁଦ୍ରଣ
ପରମା ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ, କଟକ

ମୂଲ୍ୟ ଟ ୮୦-୦୦

ଉତ୍ସର୍ଗ

ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାର ଅନ୍ଧ ମୋହରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର କୈଶୋର ଆଜି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ, ସେଇମାନଙ୍କ ହାତରେ ।

ତିନି ଦିନ ହେବ ଘରେ ଜରୁରିକାଳୀନ ଅବସ୍ଥା ଜାରି ହୋଇଛି । ପିଲା ଦିହେଁ ପିକ୍‌ନିକ୍‌ରେ ଯିବେ । କଲେଜ ତରଫରୁ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଏଣେ ଘରେ ଯେ ବାପା-ମା'ଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ କି ହରବର ହେବାକୁ ପଡ଼େ ସେ କଥା ଜାଣୁଥିଲେ ସାର୍‌ମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ଏମିତି ଉସ୍‌କେଇ ଦିଅନ୍ତେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ପିଲାଛୁଆ ନ ଥିବେ ବୋଧହୁଏ ।

ଚିଲିକାକୂଳରେ ଅଛି ଦେବୀ ନାରାୟଣୀଙ୍କ ପୀଠ । ଭାରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେବତା । ଡାକିଦେଲେ 'ଓ' କରନ୍ତି । ଜାଗାଟି ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର । ଭାଲେରି ପାହାଡ଼ ସତେ ଯେମିତି ଆକାଶକୁ ଛୁଉଁଚି । 'ନାରାୟଣୀ ଖୋଲ'ରେ ଦେବୀଙ୍କର ଆସ୍ଥାନ । ତାଙ୍କର ପାଦ ଛୁଇଁ ବହିଯାଉଛି ଚିରସ୍ରୋତା ଝରଣାଟିଏ । ଚାରିଆଡ଼ ବଡ଼ ବଡ଼ ଆମ୍ବ ଆଉ ପଣସ ଗଛରେ ଛାୟା ଶୀତଳ । ଝରଣାର କାଚକେନ୍ଦୁ ପାଣି ଦେଖିଲେ ବୁଡ଼ଟିଏ ପକାଇବାକୁ ମନ ହୁଏ । ଚିଲିକାର ଧୀର-ଶୀତଳ ପବନ ସାଙ୍ଗକୁ ମାଘ-ଫଗୁଣ ମାସରେ ଆମ୍ବ ପଣସ ବଉଳର ବାସ୍ନା, ଝିଙ୍କାରିର ଝିଇଁ ଝିଇଁ ରାବ, ନାନାପକ୍ଷୀଙ୍କର କାକଳି, ଚାରିଆଡ଼ର ଶାନ୍ତ ଆଉ ନିର୍ଜନ ପରିବେଶ – ସବୁ କିଛି ଭୁଲାଇ ମଣିଷକୁ ନେଇଯାଏ ଆଉ କେଉଁ ରାଇଜକୁ । ପିଲା ଦିହେଁ ସେଇଠିକୁ ଯିବେ ।

ସହରର ଏଇ ଇଟା-କଂକ୍ରିଟ୍‌ର ଜଙ୍ଗଲ, ଗାଡ଼ିମଟରର କାନଫଟା ଭୀମ ରଡ଼ି, ଧୂଳିଧୂଆଁର ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧକାରୀ ପରିବେଶରୁ କିଛି କ୍ଷଣ ଦୂରେଇଯାଇ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲ ଲାଗିବ । ଅରବିନ୍ଦ ଏସବୁ ଜାଣନ୍ତି । ହେଲେ ପିଲାଙ୍କ ମାଆ ଏକଥା ବୁଝିଲେ ସିନା !

ସୁଲତାଙ୍କର ମାଆ ମନ । ଆଜିକାଲି ବାଟଘାଟର ଯୋଉ ଅବସ୍ଥା । ଦୁର୍ଘଟଣା ତ ଲାଗିରହିଚି । କେତେ ଖଣ୍ଡିଆ-ଖାବରା ହେଉଛନ୍ତି । କାହାର ମରଣ ହେଉଛି । ସଂସାର ଉଜୁଡ଼ିଯାଉଛି । ଜୀବନ ଯେମିତି ପୋକମାଛିଠୁଁ ଅଧିକ ଶସ୍ତା ହୋଇଗଲାଣି ।

ମନୀ କଲେ ଏମାନେ କୋଉ ଶୁଣିବେ । ପିକ୍‌ନିକ୍ କଥା ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଯିବା ଦିନୁ ଭାଇଭଉଣୀ ଦୁହିଁଙ୍କର ଘନ ଘନ ମିଟିଂ ବସୁଛି । କ'ଣ ନେବେ, କ'ଣ ପିନ୍ଧିବେ, କେତେବେଳେ ଯିବେ, କ'ଣ ଆଣିବେ... ଆଲୋଚନା କଅଁଳ-କଖାରୁ ଡଙ୍କ ଭଳି ରାତିକେ ହାତୀଏ ମାଡ଼ିଯାଉଛି ।

ସୁଲତା ତଥାପି ମନ ସ୍ଥିର କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଭାବୁଛନ୍ତି, ମନା କରିଦେବେ । ଗୁଡ଼ାଏ ପାଟିତୁଣ୍ଡ, ଅଶାନ୍ତି ହେବ । ଅନଶନ ଧର୍ମଘଟ ବି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇପାରେ । ସେ ବରଂ ଏ ସବୁର ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବେ । ପନ୍ଦର-କୋଡ଼ିଏ ଘଣ୍ଟା ଉଦ୍‌ବେଗ ନେଇ ଘରେ ବସିପାରିବେ ନାଇଁ ।

ବିଚିତ୍ର କଥା, ପିଲାମାନଙ୍କର ବାପା ବି ସେମାନଙ୍କ ଦଳରେ । ସଂସାରର ସବୁକଥାରେ ସୁଲତାଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ଆଗୁଆ ସମର୍ଥନର ମୋହର ମାରି ଦେଉଥିବାସତ୍ତ୍ୱେ ପିକ୍‌ନିକ୍ କଥାରେ ପିଲାଙ୍କ ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁଭଳି ଦୁର୍ବାସା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ତାହା ଇତି ପୂର୍ବରୁ କେବେବି ଘଟି ନାହିଁ ।

ସନତ୍ କହିଲେ – ଏକା ଆମରି ପିଲା ଯାଉ ନାହାନ୍ତି । ଆଉ ପଚିଶ/ପଚାଶ ପିଲା ବି ଯିବେ । ଆଠ ଦଶ ଜଣ ଅଧ୍ୟାପକ-ଅଧ୍ୟାପିକା ପିଅନ ଫିଅନ ମିଶାଇ ଷାଠିଏ ସତୁରି ଲୋକ । ହାତରେ ଫୋନ୍ ଅଛି, ଖବର ଯାଉଥିବ-ଆସୁଥିବ । ପିଲାଙ୍କର ମନ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ । ମନ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ଯୋଡ଼ି ହୁଏ ହୁଏତ, ଗଣ୍ଠି କିନ୍ତୁ ରହିଯାଏ କାଳକାଳକୁ । ସେମାନଙ୍କର ଉଡ଼ିବାର ବୟସ ।

ସୁଲତା ଏ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି । ଟୋକାଟା ଖୁବ୍ବୁଝିଆ । ହୁ’ଦଣେ ସବୁକଥାକୁ ଡେଇଁପଡ଼ିବ । ତାଙ୍କର ହୋଇଛି ନାଗ-ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା ଧରିଲା ଭଳି ଅବସ୍ଥା – ନା ଗିଳିପାରୁଛନ୍ତି, ନା କାଢ଼ି ପାରୁଛନ୍ତି ।

ଶେଷରେ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ମୁହଁ ଖୋଲିବାକୁ ହେଲା । କହିଲେ ବୋହୂ, ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମନା କରନା – ଏ ବୟସରେ ପାଞ୍ଚଟା ସାଙ୍ଗସାଥିଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖାଦେଖି ବୁଲାବୁଲି କରିବେ ନାଇଁ ତ କେବେ କରିବେ ? ସନ୍ତୁ ଠିକ୍ କହୁଛି । ପ୍ରଫେସରମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି, ଏତେ ପିଲା ଯାଉଛନ୍ତି – ଚିନ୍ତା କରିବାର କିଛି ନାଇଁ ।

ସୁଲତା ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କୁ ନିଜର ଉଦ୍‌ବେଗ କଥା ଫିଟାଇ କହିଲେ । ବରକୁଳଠୁଁ ନାରାୟଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାସ୍ତା ଭାରି ଖରାପ । କିଛି ଦିନ ଆଗରୁ ସେଠି ଭୟଙ୍କର ଦୁର୍ଘଟଣା ହୋଇ କୋଉ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ବସ୍ ଚେପା ହୋଇଯାଇଛି । ଆଜିକାଲିର ସତ୍ୟାନାଶିଆ ଡ୍ରାଇଭରଗୁଡ଼ା ନିଶାପାଣି କରି...

ଅରବିନ୍ଦ ହସିଲେ । କହିଲେ – ଆରେ ମାଆ, ବିପଦ କୋଉଠି ନାଇଁ ? ଯା’ ବୋଲି କ’ଣ ମଣିଷ ଘରେ ବସିରହିବ ? କତରା ଘୋରି ହେଲେ ଯମ କୋଉଠି ଛାଡ଼ିଦିଏ ? ଯାହା ହେବାର ଥାଏ ହୁଏ । ତୁ ବୃଥାରେ ମନ ଖରାପ କରନା...

ବୋହୂକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଅରବିନ୍ଦ କଠୋର ନିରାପତ୍ତାର ବଳୟ ଭିତରେ ଅନେକ ଦୁର୍ଘଟଣାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଲେ । ସୁଲତାଙ୍କର ମନ କିଛି ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲା । ଭିତରେ ଉଦ୍‌ବେଗ କିନ୍ତୁ ରହିଲା ।

ଦଉଡ଼ା ଦଉଡ଼ି ହୋଇ ଭାଇଭଉଣୀ ଦିହେଁ ଏତିକିବେଳେ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଅମ୍ଳାନ କହିଲା – ଜେଜେ, ତମେ କୁହ...

ବାଧା ଦେଇ ଶ୍ରୀ କହିଲା – ଚୁପ୍, ଫଡ଼ଫଡ଼ା ଟୋକା, ତୁ ପାଟି ଖୋଲିବୁ ନାଇଁ । ମୁଁ କହୁଛି... ଜେଜେ, ତମେ କୁହ...

ବର୍ଷକର ବଡ଼ଭଉଣୀ – ତା'ର ଶାସନ କରିବାର ଅଧିକାର ଅଛି । ସେ କଥା ଶ୍ରୀ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବି ଭୁଲେ ନାହିଁ । ଅମ୍ଳାନ ଉଦ୍ଧତ ନୁହେଁ, ଚଞ୍ଚଳ । ବର୍ଷକର ଏଇ ବରିଷ୍ଠତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ଶ୍ରୀକୁ ପରାଭବ ଦେବାପାଇଁ ସବୁବେଳେ ଛକି ରହିଥାଏ ।

ଅରବିନ୍ଦ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଶାନ୍ତ କରାଇବାକୁ ଯାଇ କହିଲେ – ପ୍ରଥମେ ଦୁହେଁ ଚୁପ୍‌କର । ମୁଁ ଯାହାକୁ ପଚାରିବି ସେଇ କେବଳ ଉତ୍ତର ଦେବ ।

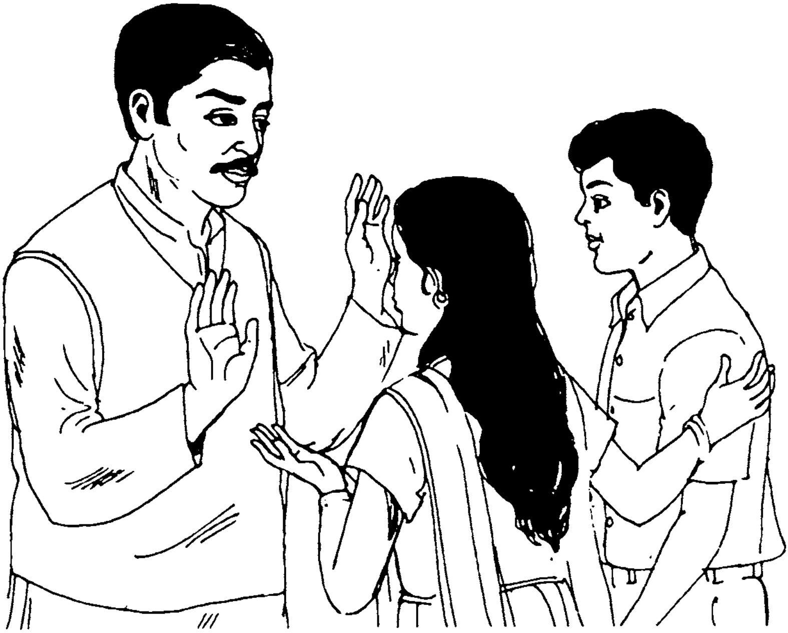

ଦିହେଁ ଚୁପ୍ । ଜେଜେଙ୍କୁ ଦୁହେଁ ମାନନ୍ତି । ଠିକ୍ ଡର ନୁହେଁ । କେବଳ ମନ ଭିତରେ କେଉଁଠି ଟିକିଏ ସମ୍ଭ୍ରମବୋଧ ଥାଏ ।

ଅରବିନ୍ଦ ଶ୍ରୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ – Preparation complete ? ଶ୍ରୀ ଉତ୍ତର ଦେଲା – ମୋର ତ କେବେଠୁଁ ଶେଷ... ଏଇ ଟୋକା...

ପିଞ୍ଜରାରେ ବନ୍ଦୀ ସିଂହ ଭଳି ଗର୍ଜିଉଠି ଅମ୍ଳାନ କହିଲା – Mind your language ଅପା ।

ଅଳ୍ପ ହସି ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ଏ କିନ୍ତୁ ତୋ'ର ଭାରି ଅନ୍ୟାୟ ଶ୍ରୀ । ଷୋହଳବର୍ଷର ୟଙ୍ଗ୍‌ମ୍ୟାନ୍ – କଲେଜରେ ପଢ଼ିଲାଣି – ତାକୁ ତୁ କହୁଛୁ...

ପେଡ଼ି ଭିତରର ନାଗ ସାପ ଭଳି ସୁ ସୁ ହୋଇ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ଆଡ଼କୁ ରାଗିଲା ଆଖିରେ ଅନାଇ ଶ୍ରୀ କହିଲା – ତମେ ଦେଖ ଜେଜେ, ଏବେ ମାଙ୍କଡ଼ାମୀ କରି କ୍ୟାମେରାଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିଭୁଙ୍ଗି ଥୋଇ ଦେଇଥିଲା । କଲିକତା ପଠାଇ ପାପା ତାକୁ କେଡ଼େ କଷ୍ଟରେ ସଜାଡ଼ି ଆଣିଛନ୍ତି । ବାବୁ କହୁଛନ୍ତି, କ୍ୟାମେରା ନେବେ । ମୁଁ କହିଲି...No...

ଗର୍ଜିଉଠି ଅମ୍ଳାନ କହିଲା... ସଟ୍ ଅପ୍ । ତୁ ମନା କରିବାକୁ କିଏ ? କ୍ୟାମେରା ନ ଥାଇ ପିକ୍‌ନିକ୍ ହୁଏ ? ତମେ କୁହ ଜେଜେ...

ଶ୍ରୀ ଏଥର ନିଜର ଗୋପନ ଇଚ୍ଛାଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କଲା । କ୍ୟାମେରା ଯିବ ନାହିଁ, ଏକଥା ତ ସେ କହି ନାହିଁ । ତେବେ ହାଣ୍ଡଲ୍ କରିବ ସେ ନିଜେ ।

ଅମ୍ଳାନ ଶ୍ରୀର ରୋମାଞ୍ଚିତ କଳ୍ପନା ଉପରେ ବାଲ୍‌ଟିଏ ଥଣ୍ଡା ପାଣି ଢାଳିଦେବା ଭଳି କଣ୍ଠରେ କହିଲା – ଫୁଃ... ତୁ ହାଣ୍ଡଲ୍ କରିବୁ ! ସଟର୍ ଟିପି ଜାଣିଛୁ ! ପ୍ରପର୍ ଲାଇଟ୍‌ର ଫୋକସ୍ ଚିହ୍ନିଛୁ ? ଆଙ୍ଗଲ୍ ଠିକ୍ କରିପାରିବୁ ? ଏ ସବୁ ସାଇନ୍ସର ପାଠ ।

ଶ୍ରୀର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା । ସେ ଆର୍ଟ୍‌ସ ପଢୁଛି । ଆର୍ଟ୍‌ସବାଲା ଫଟୋ ଉଠାଇପାରିବେ ନାହିଁ ଏ ଭଳି ନିୟମ କୋଉଠି ଅଛି ? ତା' ପକ୍ଷରେ ଘରେ ଦୁଇଦୁଇଟା ପ୍ରିସିଡେନ୍ସ ଅଛି । ପାପା ଆଉ ଜେଜେ ଦୁଇ ଜଣ ଆର୍ଟ୍‌ସବାଲା ଆଉ ଏକ୍ସଲେଣ୍ଟ ଫଟୋଗ୍ରାଫର । ଅମ୍ଳାନକୁ ସେଇ ସବୁ ଆଲବମ୍ ଦେଖାଇବାକୁ ପଠାଇବା ଉଚିତ ହେବ କି ନାହିଁ, ଏଇ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ ତା' ମୁହଁ ଝାଳେଇ ଉଠିଲା ।

ଅରବିନ୍ଦ ଦେଖିଲେ ବିବାଦ ସମାଧାନ ଆଡ଼କୁ ନ ଯାଇ ଅବାଟ ଧରିଲାଣି । ଶେଷରେ ପିକ୍‌ନିକ୍‌ଟା ମାଟି ନ ହୋଇଯାଉ ।

ଦୁଇ ପକ୍ଷ ଯେମିତି ତାତି କରି ରହିଛନ୍ତି, କାହାର ସମର୍ଥନରେ ଯଦି ପଦଟିଏ ତୁଣ୍ଡରୁ ଖସିଗଲା, ତେବେ ପକ୍ଷପାତିତା ଦୋଷରେ ସେ ନିଜେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଯିବେ । ଲୁହା କୋଚଟକୁ କମାର କୋଚଟ – କେହି କାହାର ଦାବି ଛାଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁ । ଏଥିରେ ସମାଧାନ କ'ଣ ହେବ ?

ଟିକିଏ ନଇଁ ପଡ଼ିଲେ କେଡ଼େ କେଡ଼େ ସମସ୍ୟା କୁଆଡ଼େ ଉଡ଼ିଯାଏ । ଏ କଥା ଏମାନଙ୍କୁ କିଏ ବୁଝାଇବ ? ନଇଁବାମାନେ ହାର୍ ମାନିନେବା । ଏଇ ସାରକଥାଟି ଏମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ବଡ଼ ହେବାକୁ ହେଲେ ଯେ, ଆଗ ଛୋଟ ହେବାକୁ ହୁଏ, ଏ କଥା ବଡ଼ବଡ଼ିଆମାନେ ତ ବୁଝନ୍ତି ନାଇଁ – ଏମାନେ ସହଜେ ପିଲା...

ଅରବିନ୍ଦ ସ୍ଥିର ଦୃଷ୍ଟିରେ ତାଙ୍କୁ ଅନାଇ ବସିଥିବା ପିଲାଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖିନେଲେ । କହିଲେ – କ୍ୟାମେରାକୁ ନେଇ ଯେତେବେଳେ କଥା ଉଠିଲାଣି, ତେବେ ବିନା କ୍ୟାମେରାରେ ପିକ୍‌ନିକ୍ ଯାଅ କିମ୍ବା ଅଧା ଅଧା ସମୟ ବାଣ୍ଟି ଫଟୋ ଉଠାଅ ।

କିନ୍ତୁ ସମୟ ବଣ୍ଟାଯିବ କିପରି ? ନିଜର ଡାହାଣ ହାତର ତର୍ଜନୀ ସଂକେତରେ ଅମ୍ଳାନ ପଏଣ୍ଟ ଅଫ୍ ଅର୍ଡର ଉଠାଇଲା ।

– ଅତି ସରଳ । ଅଧିକ ଚିନ୍ତାମାନେ ଅଧିକ ଜଟିଳତା... ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ ।

– ତମେ ଆଗ ଆମ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଅ । ସମୟ କେମିତି ଭାଗ ହେବ ? ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାନ୍ୱିତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଜେଜେ ଯଦି 'And your time starts now' ବୋଲି କହିଦିଅନ୍ତି – ବୟସରେ ବଡ଼ ତା'ତ ଅବଶ୍ୟ ହେବ; ତେବେ ସ୍ପଟ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ତା'ର ସମୟ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥିବ । ବାଟ ଘାଟରେ ସେ କି ଫଟୋ ବା ଉଠାଇବ ? ଅସଲ ମଜା ମାରିନେବ ଏଇ ଟୋକା – ନାଃ ଏଭଳି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ରଦ୍ଦ କରିବାକୁ ହେବ – କିନ୍ତୁ କେମିତି ? ଶ୍ରୀ ମନେ ମନେ ଉପାୟ ଖୋଜିଲା ।

'ଜେଜେ' – ଏଥର ଅମ୍ଳାନର ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ କଣ୍ଠ ।

ପିଲାମାନଙ୍କର ମନ କଥା ପଢ଼ିନେବାକୁ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଲାଗିଲା । ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ ଯେ ଆସିବ ତା' ସେ ଜାଣିଥିଲେ । ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି

ଆଜି କାଲିର ପିଲା । ଜେଟ୍ ପିଠିରେ ବସି ବିଶ୍ୱଜୟ କରିବାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବେ କୁଆଡୁ ? ମାଗିବା ଆଗରୁ ସବୁ ଏମାନଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ଥୁଳ ହୋଇଥିବା ଦରକାର । ନ ପାଇବାର ବେଦନା ଏମାନଙ୍କର ଅନୁଭବରେ ଆସେ ନାହିଁ । ଏମାନେ ଶିଖୁଛନ୍ତି – 'ନିଜର ନାହିଁ ତ, ଯାହାର ଅଛି ତା'ଠୁ ଛଡ଼େଇ ଆଣ ।' 'First your self'.

'ମୁଁ'-ମୟ ଏଇ ଜଟିଳ ସମୟଟିକୁ ବୁଝିବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସେ କହିଲେ କଷ୍ଟ । ସେ କହିଲେ — ଦେଖ ପିଲାଏ, ଠିକଣା ସ୍ପଟ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିବା ସମୟରୁ ହିଁ ତମର ଫଟୋ ସେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଶେଷ ହେବ – ଫେରନ୍ତା ବସ୍‌ରେ ବସିଲେ । ମଝିରେ ସମୟ ମିଳିବ ପ୍ରାୟ ଚାରି ଘଣ୍ଟା – ଅଧା ଅଧା ଭାଗ କରିନେବାକୁ ହେବ । ପ୍ରଥମେ ଶ୍ରୀ...

ଅମ୍ଳାନ କହିଲା... କିନ୍ତୁ...

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ, ପ୍ରଥମେ ମୋ କଥା ଶୁଣି ସାର । ରହଣି ସମୟ କମ୍ ବେଶୀ ହୋଇପାରେ । ସମୟ ସେଇ ଅନୁସାରେ ଭାଗ ହେବ । ଏଥିପାଇଁ ନିଜ ଭିତରେ ବୁଝାମଣା ଦରକାର । କଥାକଥାକେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଉଠାଇଲେ ସମାଧାନ ଦୂରେଇ ଯାଏ । ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ଭାବେ ନିଜର ରାୟ ଘୋଷଣା କରି ସେ ନୀରବ ହୋଇଗଲେ ।

ପିଲା ଦୁହେଁ ଚିନ୍ତିତ ଦେଖାଗଲେ । ବୁଝାମଣା କଥାଟା କିଟିମିଟିଆ । ମାନି ନେଉଥିବା ପକ୍ଷକୁ ଦୁର୍ବଳ ବୋଲି ଧରିନିଆଯାଏ ।

ଶ୍ରୀ ମନରେ ଚିନ୍ତା । ହୋଇପାରେ ଝିଅ ପିଲା । ହେଲେ ଟ୍ରମ୍ପକାର୍ଡ଼ ତା' ହାତରେ । ସେ ବଡ଼ । ରହଣି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଥମେ କ୍ୟାମେରା ରହିବ ତା' ହାତରେ... ତା'ପରେ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ବ୍ୟବସ୍ଥା... ଅଧଘଣ୍ଟାକୁ ଅଧଘଣ୍ଟା କ୍ୟାମେରା ହାତ ବଦଳ କରୁଥିବ ।

ବିଚାରପତିଙ୍କ ରାୟରେ ଏସବୁ ଟିକିନିଖି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିବା ଦରକାର । ଉଭୟପକ୍ଷ ଏ ସର୍ତ୍ତ ମାନିବେ ବୋଲି ଜେଜେଙ୍କ ଆଗରେ ଘୋଷଣା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସର୍ତ୍ତ ଭାଙ୍ଗିବାର ଏ ଟୋକାର ଯେଉଁ ପୂର୍ବ ରେକର୍ଡ ଅଛି, ସେଠି ତା'ର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେଲେ, ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରତିବାଦ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ କ'ଣ କରାଯିବ ? ଶ୍ରୀ ମହାମାନ୍ୟ ଅଦାଲତଙ୍କଠାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଲୋଡ଼ିଲା ।

ଭିତରଆଡୁ ସୁଲତା ବଡ଼ ବଡ଼ ପାହୁଣ୍ଡ ପକାଇ ଏଇଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖାଗଲା । ସକାଳ ପହରୁ ପହିଲି ଆଷାଢ଼ର ଆକାଶ ଭଳି ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଚିନ୍ତାର ବଉଦରେ ଭାରୀ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଏବେ ତାହା କଟିଯାଇ ମେଘ ଭିତରୁ ମୁକୁଳି ଆସିଥିବା ଜହ୍ନ ଭଳି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଅରବିନ୍ଦ ଅନୁମାନ କଲେ, କିଛି ଗୋଟାଏ ଘଟିଛି ।

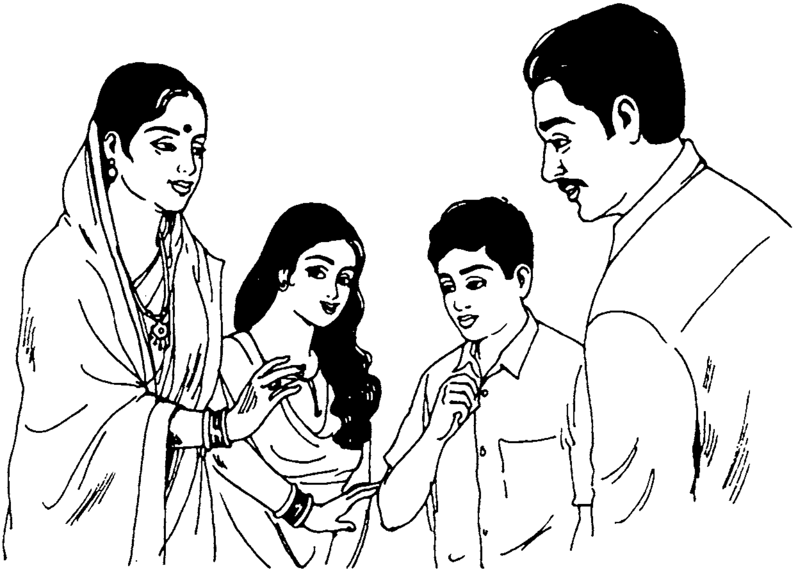

ବିନା ଉପକ୍ରମଣିକାରେ ସୁଲତା ଘୋଷଣା କଲେ – 'ପିକ୍‌ନିକ୍ କାନ୍‌ସେଲ୍ ହୋଇଯାଇଛି ।' ସେ ଜାଣନ୍ତି ଆସେମ୍ବ୍ଲିର ସବୁ ପକ୍ଷ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଏକଜୁଟ୍ ହୋଇଗଲା ଭଳି ଏଠି ବି ଦୁଇ ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷ ଏକ ହୋଇଯିବେ । ପ୍ରତିବାଦ, ପ୍ରତିରୋଧ ଇତ୍ୟାଦି ହେବ । ମିଜାଜ୍ ଥଣ୍ଡା ରଖି ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ହେବ ।

ସକ୍ ଲାଗିଲା ଭଳି ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଅମ୍ଳାନର । ଏହା ମଧ୍ୟ ଜଣା କଥା । ଛଟପଟିଆ ଚଞ୍ଚଳ ପ୍ରକୃତିର ପିଲା । ଅବିଶ୍ୱାସର କଣ୍ଠରେ ସେ କହିଲା – What !!

ଏମାନେ ସବୁ ଇଂରାଜୀ ମାଧ୍ୟମରେ ପଢୁଥିବା ଓଡ଼ିଆ ପିଲା – ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଟିକକ ବି ଇଂରାଜୀରେ । Dream, Speak, Behave in English.. ଘରୁ ସ୍କୁଲଯାଏ ସବୁଠି ଏମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ... ଅରବିନ୍ଦ ଭାବୁଥିଲେ ।

'I don't believe it' – ଏଥର ଶ୍ରୀର ପ୍ରତିବାଦୀ କଣ୍ଠ କଳକଳ କରିଉଠିଲା । 'But it is true' – ଇଂରେଜୀ ପଢୁଆ ପିଲାଙ୍କର ମାଆ ଭାବଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ । 'Impossible' – ଏଥର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଅମ୍ଳାନର ।

ପରିସ୍ଥିତି ଜଟିଳ ହୋଇଯାଉଛି । କଣ୍ଠସ୍ୱରର ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ବଜାୟ ରଖି ଏବଂ ତହିଁରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ସମବେଦନାର ସ୍ପର୍ଶ ଦେଇ ସୁଲତା କହିଲେ – କିଛି ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଟିମ୍ ଲିଡର୍ ସାମନ୍ତରାୟ ଫୋନ୍ କରି କହିଲେ – ଗାଡ଼ି ଖରାପ ହୋଇ ଗ୍ୟାରେଜ୍‌ରେ । ଏଇ ସମୟ ଭିତରେ ଅନ୍ୟ ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇପାରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ – ତାଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ ଦୁଃଖ ଯେମିତି ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ହୋଇ ଝରିପଡୁଥିଲା ।

ସୁଲତା ଜଣେ ଭଲ ଅଭିନେତ୍ରୀ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତେ । ମନେ ମନେ ହସି ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ଉପାୟ ନାହିଁ । ମଣିଷ ଯୋଜନା କରେ ସିନା ! ଯନ୍ତ୍ର ଉପରେ ହାତ କାହାର ?

ଭାଇ-ଭଉଣୀ ଦୁହେଁ ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ସେଠୁ ଚାଲିଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଆଖିରେ ଆଖିରେ ଦୁଇ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ଧି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଗଲା । ଅରବିନ୍ଦ ଜାଣନ୍ତି, ଏଥର ଦୁଇ ଜଣ ମିଶି ଦିନଟାଯାକ ଘରେ ନ ବସି କ'ଣ କରାଯାଇପାରିବ, ସେ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବେ ।

ସୁଲତା ପିଲାଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ସମବେଦନା ଜଣାଇ କେତେବେଳୁ ଚାଲିଗଲେଣି । ଅରବିନ୍ଦ ଭାବିଲେ, ପିଲା ଦି'ଟା ପ୍ରକୃତରେ ଆଘାତ ପାଇଛନ୍ତି । ଜୀବନ ଯେ, ବହୁ ଫେଣ୍ଟାଫେଣ୍ଟି ଦୁଃଖରେ ତିଆରି ଚଳନ୍ତା କଣ୍ଢେଇଟିଏ, ଏକଥା ସେମାନେ ବୁଝିବେ ଯେ । ତେବେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେମାନଙ୍କର ମନକୁ ହାଲ୍‌କା କରିବାପାଇଁ କିଛି ଉଦ୍ୟମ କରାଯିବା ଉଚିତ । କହିଲେ, ତୁମମାନଙ୍କର ଯଦି ସମୟ ହୁଏ, ତେବେ ମୁଁ ଆମ ସମୟର ଗୋଟିଏ ୟୁନିକ୍ ପିକ୍‌ନିକ୍ କଥା ତମମାନଙ୍କୁ କହିବି ।

ଆଉଟିଂ କାନ୍‌ସେଲ୍ ହୋଇଥିବାର ବେଦନା ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଭୁଲିଯାଇ ଅମ୍ଳାନ କହିଉଠିଲା – ସେ ସମୟର ପିକ୍‌ନିକ !! My God...

ଶ୍ରୀ ଯୋଗ କଲା... ଆଜିଠୁଁ ପଚାଶ/ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ପିକ୍‌ନିକ୍ !!

ଏମାନେ ଏମିତି ଆନନ୍ଦରେ ପାଣିପକା ଫୁଟୁକ୍ଷ ଭଳି ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଫୁଲିଉଠନ୍ତି ତ ଦୁଃଖରେ ସେମିତି ଭିଜା ମୁଢ଼ି ଭଳି ସେମେଟି ଯାଆନ୍ତି ।

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ସମାନ ଘଟଣା ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗରେ ଘଟୁଥାଏ – ଖାଲି ତା'ର ରୂପ ଏବଂ ନାମ ବଦଳି ଯାଉଥାଏ ମାତ୍ର । ଆମେ ତାକୁ କହୁଥିଲୁ 'ବଣଭୋଜି'... ତମ ସମୟରେ ତା'ର ଅନ୍ୟ ନାଆଁ । ଫରକ୍ ଏତିକି ଯାହା...

ଯୁଗ୍ମ କଣ୍ଠରେ ଏଥର ଦାବି ହେଲା – ଆମେ ଶୁଣିବା ତମର ସେଇ ୟୁନିକ୍ 'ବଣଭୋଜି'ର କାହାଣୀ ।

ବଗ ମାଛକୁ ଅନାଇ ବସିଲା ପରି ଦୁହେଁ ତାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡକୁ ଅନାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଅରବିନ୍ଦ ଗଳା ସଫା କଲେ । ସତେ ଅବା ନିଜକୁ ଶୁଣାଇଲା ଭଳି କହିଲେ – 'କିବା କଥା ଇଏ ! ଜୀବନରେ ଆ'ଠୁ ବି ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଆସିବ । ତାକୁ କାନିରେ ଗଣ୍ଠି ପକାଇ ଧରିବସିଲେ ପାଦେ ବି ଆଗକୁ ବଢ଼ି ହେବ ନାହିଁ । ମନେରଖିବ, ସବୁ ବେଳେ ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ରଖିଥିବା ଲୋକଟି ହିଁ ଦୌଡ଼ରେ ଜିତେ ।

ସେ କାଳର ପିକ୍‌ନିକ୍ କଥା ଶୁଣି ତମକୁ ହସ ଲାଗିଲା । ଏ ତ କାଳେ କାଳେ ଥିଲା । ଜାତିର ଦେବତା ଜଗନ୍ନାଥ ବି ବର୍ଷକେ ଥରେ ବଣଭୋଜିରେ ବାହାରନ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାଙ୍କର ସଖାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବଣଭୋଜି କରୁଥିଲେ । ପିଲାଙ୍କ କଥା ଛାଡ଼, ବଡ଼ମାନେ ବି ଏମିତି ବଣଭୋଜି ମଉଜର ମଉକା ପାଇବାମାତ୍ରେ ଉଠିବସୁଥିଲେ । ଗାଡ଼ି ଶଗଡ଼ରେ ପିଲାଛୁଆଙ୍କୁ ବସାଇ ଦଶ-ପଚିଶ ପରିବାର ଏକାଠି ହୋଇ କୌଣସି ଧର୍ମପୀଠକୁ ଚାଲିଯାଉଥିଲେ । ଦେବଦର୍ଶନ ତ ହେଉଥିଲା... ଖୋଲା ସ୍ଥାନରେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ରନ୍ଧାବଢ଼ା କରି ଥଟ୍ଟାମଜା ଭିତରେ ଖାଇପିଇ ଦିନେ ଦି'ଦିନରେ ଘରକୁ ବାହୁଡୁଥିଲେ ।

ନିତିଦିନିଆ 'ନାହିଁ ନାହିଁ' ର ଜୀବନଠାରୁ କିଛି ସମୟପାଇଁ ହେଲେ ବି ଦୂରେଇ ଯାଇ ମନ ହାଲୁକା ହୋଇଯାଉଥିଲା... ମନର ମଇଳା ସଫା ହୋଇଯାଇ ନୂଆ ଆଲୁଅରେ ଜୀବନକୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା ।

କୋଉ କୋଉ ଗାଁରେ 'ଯନ୍ତାଳ ନାଁରେ ଏବେବି ଚାଲିଛି ଏଇ ବଣଭୋଜି । 'ଯନ୍ତାଳ' କଥାଟା ଏବର ପିଲାଏ ବୁଝିବେ ନାଇଁ । ଏହାକୁ କେବଳ 'ବଣଭୋଜି' କି 'ଗଣଭୋଜି' କହିଦେଲେ ହେଲା ନାହିଁ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଏହା ଯେଉଁ ଘେନାଘେନି କୋଳାକୋଳି କି ସୋଦରିମାପଣିଆର

'ମଞ୍ଜି' ପୋତି ଦେଉଥିଲା, ସେସବୁ ନିଜ ଆଖିରେ ନ ଦେଖିଲେ କିଏ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ? ପରେ କେତେବେଳେ ସେ ଏମାନଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟରେ ବୁଝାଇଦେବେ ।

ପିଲାଙ୍କ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ପାଣିଫୋଟକା ଭଳି କେତେବେଳୁ ଫାଟି ସାରିଲାଣି । ଏଥର କଥା ଆରମ୍ଭ ନ କଲେ ପ୍ରତିବାଦ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ । ତାଙ୍କର କପାଳ ଟାଣ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 'Who is Shri Krishna' ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠି ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ମନକଥା ବୁଝିଲା ପରି ଅମ୍ଳାନ କହିଲା – That beautiful cowherd boy. I konw. କମିକ୍ ବହିରେ ପଢ଼ିଚି । ପିକ୍‌ଚର୍ ବି ଦେଖିଛି । ତମେ ତାଙ୍କ ପିକ୍‌ନିକ୍ କଥା କହିବ ନା କ'ଣ ?

ଆରେ ନା ନା – ମୁଁ ମୋ କଥା କହିବି । ଆମ ସମୟର କଥା କହିବି । ସେ ବେଳର ଲୋକଙ୍କ କଥା କହିବି ।

ବିଜ୍ଞ ଭଳି ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି ଶ୍ରୀ କହିଲା – Seems to be interesting. ତମେ ଏବେ ଭାରି ଲେଜି ହୋଇଗଲଣି ଜେଜେ – କଥାଟା ଆରମ୍ଭ ନ କରି...

ପ୍ରତିପକ୍ଷକୁ ପୂରା ମାନସିକ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ ଅମ୍ଳାନ କହିଉଠିଲା – ଖାଲି ଲେଜି ନୁହେଁ, ବୁଢ଼ି ବି... ଅରବିନ୍ଦ ଜାଣନ୍ତି, ଏ ସହାବସ୍ଥାନ ବର୍ତ୍ତମାନ କିଛି ସମୟପାଇଁ ଚାଲିବ ।

– ମୋର ସେତେବେଳକୁ ସପ୍ତମଶ୍ରେଣୀ, ମାନେ ତମର ଏଇ ସେଭେନ୍‌ଥ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ । ଅରବିନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ଗାଁଠୁ ସ୍କୁଲ ତିନି କି.ମି. ଦୂର । ଯିବା ଆସିବା କରି ପାଠ ପଢ଼ା । ତେବେ ସେ ବର୍ଷ ଫାଇନାଲ୍ ପରୀକ୍ଷା । ହଷ୍ଟେଲ୍‌ରେ ପଢ଼ାପଢ଼ି ସୁବିଧା, ସାର୍‌ମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବ । ସେଇଠି ରହଣି ।

– ମାନେ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ କୋଚିଂ !! ତମେ ତ ଏମିତି...

– କୋଚିଂ ତ । ତେବେ ପଇସା ଦିଆ ନୁହଁ – ପୂରା Free of cost. ସ୍କୁଲ୍ ସମୟ ପରେ, ଛୁଟିଦିନମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ପାଳିକରି ନିଜ ନିଜ ବିଷୟରେ ପଢ଼ାନ୍ତି । ଅଙ୍କ ଆଉ ଇଂରାଜୀ – ବେଶୀ ମାଡ଼ ଏହାରି ଉପରେ । ଗାଁ ପିଲାଏ ସାଧାରଣତଃ ଏ ଦୁଇ ବିଷୟରେ ଦୁର୍ବଳ । ମୂଳ ଖଇଚା ଥାଏ । ପଛକୁ ପୂରା ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ହେଡ୍‌ସାର୍ ପଣ କରିଛନ୍ତି । ଏ ବର୍ଷର ପିଲାଙ୍କୁ ଯେମିତି ହେଲେ ଏଇ ସଂକଟରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବେ । ପିଲାଙ୍କୁ ଆଉ ନିଃଶ୍ୱାସ ନେବାକୁ ବେଳ ନ ଥାଏ ।

– ଏକେବାରେ Free !! My God –

– ସେମିତି ଥିଲେ ସେ କାଳର ସାର୍‌ମାନେ । ବୁଝାଇଦେବାକୁ ସବୁବେଳେ ରେଡ଼ି । ଟିକିଏ ବୋଲି ବିରକ୍ତି ନାହିଁ ।

– ଶୁଣିଛି, ବେଶୀ ପିଲା ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଉ ନ ଥିଲେ – ଶ୍ରୀ କହିଲା ।

– ଠିକ୍ ଶୁଣିଚୁ । ଦେଶ ପରାଧୀନ । ଆଜିକାଲି ଭଳି ଗାଁ ଗାଁ କେ ସ୍କୁଲ ନାହିଁ । ଲୋକେ ଗରିବ – ବଡ଼ କଥା ପଢ଼ାଇବାକୁ ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କର ମନ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଆସନ୍ତି, ତହିଁରୁ ଅଧାରୁ ବେଶି ବାଟରେ ଅଟକି ଯାଆନ୍ତି । ବୟସ ବଢ଼ିଯାଏ । ଘର କାମରେ ହାତ ଲଗାଇବା ଦରକାର ହୁଏ । ପାଠ ପଢ଼ିବେ କେତେବେଳେ ?

ଗଧକୁ ପିଟି ଘୋଡ଼ା କରିବା କାମରେ ସାର୍‌ମାନେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି । ହାତରେ ବେତ, ଆଖିରେ ତିରସ୍କାର, ଆଉ କଣ୍ଠରେ ବ୍ୟଙ୍ଗ, ଖାସ୍ ଏଇ ଡରରେ କିଛି ପିଲା ସ୍କୁଲ ଆସିବା ବାଟରେ ଗହଳିଆ ଗଛ ଦେଖି ଚଢ଼ି ବସନ୍ତି, ନ ହେଲେ ପାନବରଜରେ କି କିଆବୁଦା ଭିତରେ ଲୁଚନ୍ତି – ଧରାପଡ଼ି ମାଡ଼ ଖାଆନ୍ତି, ପୁଣି ସେଇଆ କରୁ କରୁ ଦିନେ ସ୍କୁଲ୍ ଆସିବା ବନ୍ଦ କରିଦିଅନ୍ତି ।

ଯାହା ପାଠପଢ଼ା କେବଳ ସ୍କୁଲରେ । ଘରେ ବହିପତ୍ର ସାଙ୍ଗରେ ଦେଢ଼ଶୁର ଭାଇବୋହୂର ସମ୍ପର୍କ । ଏଥିକି ସେ କାଳର ଦାନ୍ତଭଙ୍ଗା ଇଂରାଜୀ – ପାରିଉଠିବା କ'ଣ ସହଜ ହେଇଚି !

ତାଚ୍ଛଲ୍ୟର ହସ ହସି ଶ୍ରୀ କହିଲା – ହାଓ ଫନି, ଇଂଲିଶକୁ ଏତେ ଡରିବାର କ'ଣ ଅଛି । ତା'ର ଇଂଲିଶ୍ ଭଲ ହୁଏ ।

ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ବାଟରେ ଚାଲୁଥିବା ଅମ୍ଲାନ ହଠାତ୍ ଭଉଣୀଠାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହୋଇଯିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ଭର୍ତ୍ସନାପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲା – ୟୁ ଷ୍ଟୁପିଡ୍, ସେମାନେ ସବ୍ ଗାଁ'ର ଓଡ଼ିଆ ମିଡିୟମ୍ ପିଲା...

କଥା ବଢ଼ିବାକୁ ସୁଯୋଗ ନ ଦେଇ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ସେସବୁ ଆଜିକାଲିର ଲାଙ୍ଗୁଏଜ୍ – ବେସ୍ ବିଟ୍ କ୍ୱେଶ୍ଚିନ୍‌ବାଲା ଇଂରେଜୀ ନୁହଁ – ସେ କାଳର ଭିକ୍ଟୋରିଆନ୍ ଇଂରେଜୀ – ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ନେସ୍‌ଫିଲ୍‌ଡ ଗ୍ରାମାର – ନାଁ ଶୁଣିଚୁ ଏ ବହିର ?

କହିବାକୁ ଅନେକ କଥା ଥିଲେ ବି କାହାଣୀ ମାଟି ହୋଇଯିବା ଭୟରେ ଶ୍ରୀ ଚୁପ୍ ରହିଲା ।

ସେ କାଳର ପାଠପଢ଼ାର ଗୋଟିଏ ନମୁନା ଦଉଚି ଶୁଣ । ଦ୍ୱିଜବର ବୋଲି ପିଲାଟିଏ ଆସେ ପାଖଆଖର କୋଉ ଗାଁରୁ । ଆଣ୍ଠୁ ଉପରକୁ ମଇଳା ଧୋତି, ଦିହରେ ଦରମଇଳା ଖଣ୍ଡେ ଚାଦର । ଖାଲି ପାଦରେ ଶଗଡ଼େ ପଙ୍କକାଦୁଅ, ପାଦଫାଟି ଆଁ, ଶୀତଦିନରେ ବିଚରା ଚାଲିପାରେ ନାହିଁ ।

ପୁଅର୍ ଫେଲୋ, ନୋ ୟୁନିଫର୍ମ୍, ନୋ ଶାର୍ଟ ଅର୍ ସୁଜ୍ ! ଅମ୍ଳାନର କିଶୋର ଆଖିରେ ଅଚିହ୍ନା ଛାତ୍ରଟିପାଇଁ ସମବେଦନା ଫୁଟିଉଠିଲା ।

ଦୋଜ୍ ଓୟାର୍ ପ୍ରି-ଇଣ୍ଡିପେଣ୍ଡେନ୍‌ସ ଡେଜ୍ । ୟୁନିଫର୍ମର ପ୍ରଶ୍ନ ନ ଥିଲା । ପୁଣି ଶାର୍ଟ ଯଦି ବା କେହି ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ପିନ୍ଧିପାରୁଥିଲେ ପାଦ ସମସ୍ତଙ୍କର ଖାଲି । ଜୋତା ପିନ୍ଧନ୍ତି ବାବୁମାନେ । ଛାତ୍ରମାନେ ତ ଏଇ ପଦଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ । ଶୁଣ, ସେଦିନ ଇଂରେଜୀ କ୍ଲାସ୍ ଚାଲିଚି । ସାହୁସାର୍ ହାତରେ ଛାଟ ଖଣ୍ଡେ ଧରି ବାକ୍ୟଗଠନ ପ୍ରଣାଳୀ ଶିଖାଉଛନ୍ତି । କେତେଖଣ୍ଡ ଛାଟ ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ତଳେ ପଡ଼ିଲାଣି । ଆହୁରି ଗୋଛାଏ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖାଯାଇଛି, କ୍ଲାସ୍ ସରିବା ଆଗରୁ ସେସବୁ ଶେଷ କରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ଇଚ୍ଛା ।

Should have been jailed. ନିଷ୍ଠୁର ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଅମ୍ଳାନ ନିଜର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଜଣାଇଦେଲା । ପନିଶ୍‌ମେଣ୍ଟ ସେ ଯୁଗରେ ଥିଲା ପାଠପଢ଼ାର ଅଙ୍ଗ । ଶୁଣିଚୁ, ତୁମ ଇଂରାଜୀରେ ପରା କହନ୍ତି – 'Spare the rod, you spoil the child.'

– ସେସବୁ କୁଇନ୍ ଏଲିଜାବେଥ୍ ଅମଳର କଥା ।'

– ମୁଁ ଆଉ କୋଉ ଯୁଗ କଥା କହୁଚି କି ? ପରାଧୀନ ଦେଶରେ ତ ତାଙ୍କରି ଅମଳ ଚାଲିଥିଲା ।

ଜେଜେ, ତମେ ତମର ସେଇ 'ଦ୍ୱିଜବର ଦ ଗ୍ରେଟ୍' କଥା କହନା – ଶ୍ରୀ କହିଲା ।

ଦ୍ୱିଜୁ ସତରେ ଗରିବ ପିଲା । ବାପ ନ ଥିଲା କେଉଟ ପରିବାର । ମାଆ ଚୁଡ଼ା କୁଟି ଦି'ଜଣଙ୍କର ଖାଇବାର ଯୋଗାଡ଼ କରେ । ପୁଅକୁ ପାଠ ପଢ଼ାଏ । ଆଶା, ପୁଅଟା ଦି' ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିଗଲେ, ଦିନେ ହେଲେ ଦୁଃଖ ଘୁଞ୍ଚିବ ।

ପୁଅ ବି ମାଆକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ମାଆ ଢିଙ୍କିରେ ଚଢ଼ି ଚୁଡ଼ା କୁଟୁଥିଲାବେଳେ ପୁଅ ଭରାଣି ପାଖରେ ବସି ଶୁଖାଇଦିଏ । ଏମିତି ଥରେ ପୁଅ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା ଢିଙ୍କି ପାହାର । ଶୁଖାଇବା କାମଟି ଭାରି ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ । ଢିଙ୍କି ଉପରକୁ ଉଠିବାମାତ୍ରେ ଚଟ୍‌କରି ଭରାଣ୍ଡିରେ ହାତ ପୂରାଇ ଓଲଟପାଲଟ କରି ହାତ କାଢ଼ି ନେବାକୁ ପଡ଼େ । ପାହୁରାଣି ଉଠିବା ଆଉ ପଡ଼ିବା ଭିତରେ ବ୍ୟବଧାନ ମାତ୍ର କେଇ ସେକେଣ୍ଡ୍‌ର । ଦୀର୍ଘକାଳ ଅଭ୍ୟାସର ବ୍ୟାପାର ...

ଜେଜେ, ତମେ କିଛି କିଛି ପିକ୍ୟୁଲିୟାର ୱାର୍ଡ ୟୁଜ୍ କରୁଚ । What is this Dhinki and Drandy ?

– Also that ପୌ... ପୌ... ରାନୀ ? ଶ୍ରୀ ଯୋଗ କଲା ।

ଅରବିନ୍ଦ ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ଭୁଲ୍ ହୋଇଯାଇଚି ସତରେ ! ଢିଙ୍କି କିମ୍ବା ଭରାଣ୍ଡି ଜୀବନରେ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିବା ପିଲା ପାହୁରାଣି କ'ଣ ବୁଝିବେ । ସେ ବୁଝାଇଲେ ଢିଙ୍କି ହେଉଛି କାଠର ଏକ ଦେଶୀ ଯନ୍ତ୍ର । ଓଲଟା ଇଂରାଜୀ 'ଏଲ୍ ଅକ୍ଷର ଆକାରର । ମାଟି ସହିତ ପାରାଲେଲ୍ କରି ରଖାଯାଏ । ଛୋଟ ବାହୁଟି ରହେ ତଳକୁ । ଗ୍ରାଇଣ୍ଡିଂ ମେସିନ୍ କି ହଲର୍ ଆଦି ଯନ୍ତ୍ରର ନାଁ ତ ଶୁଣା ନ ଥିଲା – ଏଇ ଦେଶୀ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଧାନରୁ ଚାଉଳ, ଚୁଡ଼ା କି ଚାଉଳରୁ ଚୂନା ଆଦି ବାହାର କରାଯାଉଥିଲା । ଢିଙ୍କିର ବଡ଼ ବାହୁର ପଛ ଅଂଶକୁ କୁହାଯାଏ ଲାଞ୍ଜି । ତା'ରି ଉପରେ ଜଣେ କି ଦି' ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଠିଆ

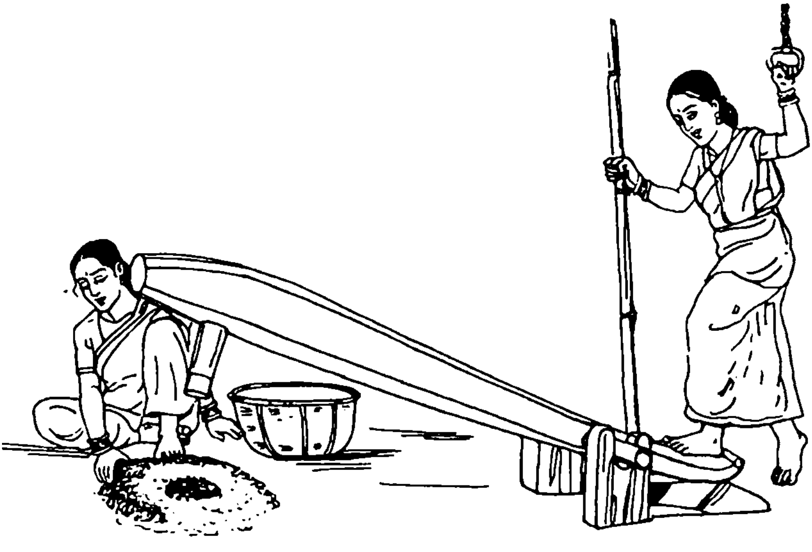

ହୋଇ ତାକୁ ତଳକୁ ମାଡ଼ନ୍ତି । ଆଗମୁଣ୍ଡର ସାନବାହୁଟି ହେଉଚି ପାହୁରାଣୀ, ଯୋଉଠି ପଡ଼ିବ, ସେଠି ଗୋଟିଏ ଗାତ – ଧାନ କି ଚାଉଳ ତା' ଭିତରେ ରଖି ଢିଙ୍କିଦ୍ୱାରା ବାରମ୍ବାର ମାଡ଼ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ସେଇ ଗାତଟି ହେଉଛି ଭରାଣ୍ଡି । ଗାତ ଭିତରେ ହାତ ପୂରାଇ ଓଲଟପାଲଟ ନ କଲେ, ମାଡ଼ର ଅନୁପାତ ସମାନ ନ ହେବାରୁ ଫଳ ମିଳେ ନାହିଁ । ଢିଙ୍କିର ମୁଣ୍ଡପଟେ ଭରାଣ୍ଡି ପାଖରେ ବସି ଜଣେ ଏଇ କାମ କରୁଥାଏ । Let me illustrate, ଅରବିନ୍ଦ ପାଡ୍‌ରୁ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଟାଣିନେଇ ଢିଙ୍କି ଓ ତା'ର ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ, କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଆଦି ବୁଝାଇସାରିବାପରେ କହିଲେ – ଦ୍ୱିଜ ପିଲାଦିନୁ ଏଇ କାମ ଦେଖୁଚି । ତାକୁ ଦଶ ବର୍ଷ ହେଲା ଦିନୁ ନିଜେ ବି କରୁଚି, ସେଦିନ କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଗଲା, ହୁଏତ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଥିଲା, ଠିକ୍ ସମୟରେ ହାତ ବାହାର କରି ଆଣିପାରିଲା ନାହିଁ । ପାହାର ପଡ଼ିଲା ଠିକ୍ ତା' ଡାହାଣ ହାତ ପାପୁଲି ଉପରେ ।

The entire system is rhythmic. ଛନ୍ଦରେ ଗୀତ ବୋଲାଯାଉଥିବାବେଳେ ତାଳ ଦିଆଯାଉଥାଏ ତବ୍‌ଲାରେ । ଛନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ତାଳ କଟିବ ଆଉ ଗୀତ ହେବ ବେସୁରା । ଢିଙ୍କି ପାହାର ସେମିତି ତାଳରେ ପଡୁଥାଏ । ଶୁଖାଇବା କାମ ସହିତ ସମନ୍ୱୟ ରଖି ଟିକିଏ ଓଲମ୍ ବିଲମ୍ ହେଲେ ଅଘଟଣ ଘଟିବ, ଯାହା ସେଦିନ ହେଲା ।

ଭାଗ୍ୟ ଭଲ ଚୁଡ଼ା କୁଟା ଢିଙ୍କି ଧାନ କୁଟା ଢିଙ୍କି ଭଳି ଏତେ ଭାରୀ ନୁହେଁ । ପୁଣି ଧାନକୁଟା ପାହୁରାଣିରେ ଯୋଉ ଲୁହା ସମା (ବଳା) ଲାଗିଥାଏ, ଚୁଡ଼ା ଢିଙ୍କିରେ ତା' ନ ଥାଏ । ନ ହେଲେ ସେଇ ଦିନ ଦ୍ୱିଜୁ ହାତର ଦଫାରଫା ହୋଇଯାଇଥାଆନ୍ତା । ସେ କାଳର ଗାଁ ଗାଁକେ ଏମିତି ଦୁଇ/ଚାରି କେସ୍ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା ।

ଦ୍ୱିଜର ହାତ ଫୁଲି ଢୋଲ । ନା ଡାକ୍ତର ନା କବିରାଜ । ରନ୍ଧା ଜଡ଼ା ହେଉଛି ଏହାର ଅବ୍ୟର୍ଥ ଔଷଧ । ତେଲ ବୋଳି ଦେଇ ପାଣି କନା ଗୁଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ । ସେଇଥିରେ ଯାହାର ଯେତିକି ଭଲ ହେବାର ହୁଏ । ଜଖମ କିନ୍ତୁ ରହିଯାଏ ।

ଦ୍ୱିଜର ଅଭାବୀ ଘର । ହାତ ଅଚଳ ତ ସବୁ ଅଚଳ । ବାଆଁ ହାତରେ ଯେତିକି ଯାହା ହେଲା ସେ କରିଯାଏ । ସ୍କୁଲ୍‌କୁ ବି ଆସେ । ମୁହଁଟି ଶୁଖିଲା । ମଇଳା ଚାଦର ତଳେ ଫୁଲିଲା ହାତ । ପିଲାଏ ଥଟ୍ଟା କରନ୍ତି – ଯାଉନୁ ଚୁଡ଼ା କୁଟିବୁ । ସବୁ ସହେ, ପ୍ରତିବାଦ କରେ ନାହିଁ । ଏଇ ବୟସରେ ବୁଝିଯାଇଥାଏ, ଘାସ ହୋଇ ବଞ୍ଚିଲେ ଝଡ଼ର ଦାଉ ସହିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ସେଦିନ ତାକୁ କୁହାଗଲା 'milk' ଲଗାଇ ବାକ୍ୟଟିଏ ଗଢ଼ିବାକୁ । ପାଞ୍ଚ ଛ'ଜଣ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡପୋତି ଠିଆ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । କ୍ଲାସ୍‌ରେ ପିନ୍ ଡ୍ରପ୍ ସାଇଲେନ୍ସ । ତା'ର ପାଳି ଆସିଗଲା । କମ୍ପିତ ବକ୍ଷରେ ସେ ଉଠି ଠିଆହେଲା । ଡାହାଣ ହାତର ବେତରେ ଆଉଜି ରହିଥିବା ସାର୍‌ଙ୍କର ଗାଲରୁ ବାନ୍ତି ହୋଇ ପଡୁଥିବା ଥଙ୍ଗାଳିଆ ହସରେ ତା'ର ହାଲୁକ ଶୁଖି ଯାଉଥାଏ । ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥାଏ ।

ଯାତ୍ରା ପାର୍ଟିର ଖଳନାୟକ ଭଳି ହସକୁ ଶବ୍ଦାୟିତ କରି ସାର୍ କହିଲେ – କହଃ... ଅ...ଅ... । ସେ ଏଥର ଦେଖାଗଲେ ଆମ ଇତିହାସ ବହିର ରେଜିୟା ବେଗମ୍‌ଙ୍କ ଭଳି । ଯାହାଙ୍କର ଡାହାଣ ହାତର ଖଣ୍ଡାରେ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଥିବାର ମୁହଁ ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ର ଆମେ ଦେଖିଥିଲୁ । ନିଃଶବ୍ଦତାର ଭାଷା ପଢ଼ିବାରେ ସାର୍ ଅତି କୁଶଳ ଥିଲେ ।

ଦ୍ୱିଜପାଇଁ ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଦ୍ରୁତ ପାଖେଇ ଆସୁଛି । କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ହସ୍ତସ୍ଥିତ ଗାଣ୍ଡିବ ଘନ ଘନ ଟଙ୍କାର ସୃଷ୍ଟି କଲା ଭଳି ସାର୍‌ଙ୍କ ହାତର ଅସ୍ତ୍ର ଗାଲର ଆଶ୍ରୟ ଛାଡ଼ି ଶୂନ୍ୟରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେଉଛି । ମହାବଳୀ ସିଂହ ଜାଣେ ଶଶକ ମାଂସର ସ୍ୱାଦ ।

ଏଭଳି ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମାଆ ସରସ୍ୱତୀ ଦ୍ୱିଜ କଣ୍ଠରେ ବିଜେ କଲେ । ସରସ୍ୱତୀ ତ ନିଶ୍ଚୟ । ତେବେ ପ୍ରକୃତିରେ ଦୁଷ୍ଟା । ଦ୍ୱିଜ ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରିଆସିଲା – 'I have a milk'. ସାରା କ୍ଲାସ୍ ଅଟ୍ଟହାସରେ ଫାଟିପଡ଼ିଲା । ଗୁରୁ ପରମ୍ପରାର ସମସ୍ତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲଂଘି ଆପେ ଶିକ୍ଷକ ମହାଶୟ ମଧ୍ୟ ସେଇ ହସରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ପାନ ବୋଳ ଧରା ନାଲିଚିଆ ଦାନ୍ତଭାରିକ ବାହାରକୁ ପ୍ରକଟ ହୋଇଉଠିଲା ।

ସାର୍‌ଙ୍କ ହସ ଦେଖିବା ବଡ଼ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଯୋଗ । ଏହାପରର ସ୍ଥିତି କଳ୍ପନା କରି ସାରା କ୍ଲାସ୍ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇଉଠିଲା । ଗୁରୁଙ୍କର ହସ ଦର୍ଶନର ନିଷିଦ୍ଧ ପାପ କ୍ଲାସ କରିଛି । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ନିଶ୍ଚୟ ଗୁରୁତର ହେବ ।

ତାତ୍‌କ୍ଷଣିକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ସାର୍‌ଙ୍କର ସୁନାମ ଥିଲା । ଆଜିର କାମକୁ ସେ କଦାପି କାଲିକୁ ପକାଇ ରଖୁ ନ ଥିଲେ । ଶାସ୍ତି ଦେବାରେ ତାଙ୍କର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ନିୟମ ଥିଲା । ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଠିଆ କରି ସେ ଡାହାଣପଟୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଘାତ କରିଯାଉଥିଲେ । ମହାବାତ୍ୟାରେ ବିରାଟ ବିରାଟ

ଦ୍ରୁମମାନ ଶୋଇପଡ଼ିବା ଭଳି ଅପରାଧୀମାନେ ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଢଳି ଆଘାତର ତୀବ୍ରତାକୁ କମାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ତେବେ ଏହି 'ଗଣଧୁଲାଇ' ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଉପକାର କରୁଥିଲା । ଦୁଇ ଚାରିରୁ ଅଧିକ ପାହାର କାହାରି ପିଠିରେ ପଡ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହୁ ନ ଥିଲା ।

ମହାଗୁରୁ ହେଲେ ବି ସାର୍‌ଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟର ଗୋଟାଏ ସୀମା ଥିଲା ତ !

ଅଭ୍ୟାସର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟାଇ ଆଜି ସାର୍ ଜଣଜଣକୁ ନିଜ ଟେବୁଲ୍ ପାଖକୁ ଡାକି ଶାସ୍ତି ଦେଲେ । ପ୍ରଥମେ ପାଳି ପଡ଼ିଲା ଦ୍ଵିଜର । ଧାରା ଶ୍ରାବଣର ବର୍ଷା ପାଣି ଭଳି ବେତମାଡ଼ ତା' ଉପରେ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡୁଥାଏ । ବିଚରା ବାମ ହାତଟି ଉଠାଇ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ କ୍ଷୀଣ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । ସେଥିରେ ବି ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଅନାଧୁନିଆ ବେତମାଡ଼ ଯେତେବେଳେ ଡାହାଣ ପଟରେ ପଡ଼ିଲା – ବିଚରା ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ କଲବଲ ହୋଇ କ୍ଲାସ୍ ଭିତରକୁ ଧାଇଁଲା । ସାର୍ ତା' ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଗୋଡ଼ାଇ ତାକୁ ପିଟୁଥାଆନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ଡେସ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ଝୁଣ୍ଟି ଦ୍ଵିଜ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । 'ବୋଉଲୋ' ବୋଲି ଗୋଟାଏ ଛାତିଥରା ଚିତ୍କାର କରି ସେ ନୀରବ ହୋଇଗଲା ।

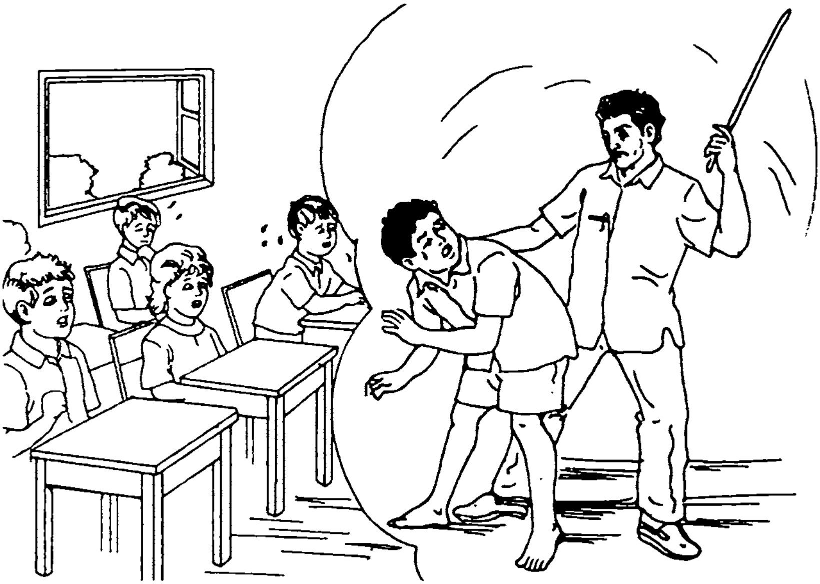

'ରାଗ ପରମ ଚଣ୍ଡାଳ' ବୋଲି କଥାଟିଏ ଅଛି । କ୍ରୋଧରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ସେଦିନ ଦ୍ୱିଜକୁ ଗାଈଗୋରୁ ଭଳି ବାଡ଼େଇ ପକାଉଥିବା ସାର୍‌ଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ଏଥର ଚେତା ପଶିଲା । ସେ ଟେବୁଲ୍ ପାଖକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ଆମେ ଭାବିଲୁ ଦ୍ୱିଜ ବୋଧହୁଏ ମରିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଗରିବର ଜୀବନ କଉମାଛ ଜୀବନ ଭଳି ଭାରି ଟାଣ – ଏତେ ସହଜରେ ଯାଏ ନାହିଁ । କିଛି ଛିଞ୍ଚା ବିଞ୍ଚା କରିବା ପରେ ସେଦିନ ତା'ର ଚେତା ଅବଶ୍ୟ ଫେରିଆସିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତା'ପରଠୁଁ ସେ ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିଦେଲା ।

ବେଡ଼ି ଉପରେ କୋରଡ଼ା ପରି ତା'ର ଢିଙ୍କି କୁଟା ହାତ ଉପରେ ଅର୍ଦ୍ଧାଳୁଆ ବେତମାଡ଼ ସାଂଘାତିକ ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କଲା । କହୁଣି ପାଖରୁ ହାତଟି ଭୀଷଣ ଭାବରେ ଫୁଲିଗଲା । ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନେଇ ଚିକିତ୍ସା କରିଥିଲେ ହୁଏତ କ'ଣ ହୋଇଥାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର କିଏ କରିବ ? କିଏ ନେବ ତାକୁ ୫୦ କି.ମି. ଦୂରର ସହରକୁ ? ତା'ର ସହାୟ ସମ୍ବଳହୀନା ବିଧବାମାଆ – କାହୁଁ ପାଇବ ସହରୀ ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ବିତ୍ତ ?

ଡାହାଣ ହାତଟି ତା'ର ଚିର ଦିନପାଇଁ ଅକାମୀ ହୋଇଗଲା ।

ସେମାନେ ଲଢୁଆ ମଣିଷ – ସହଜରେ ହାର ମାନନ୍ତି ନାହିଁ । ସେଇ ଅକାମୀ ହାତ ନେଇ ଦ୍ୱିଜ କୁଳବେଉସାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲା । ସଂସାର ଧର୍ମ କଲା । ଗାଁକୁ ଗଲେ ଦେଖାହୁଏ – କହେ କେମିତି ଅଛ ବାବୁ ! ଆଗେ ସେ ମୋ ନାଁ ଧରି ତୁ' ତା' କରୁଥିଲା । ମୁଁ ସେଠୁ ପଳାଇ ଆସିବାକୁ ବାଟ ଖୋଜେ ।

ଲମ୍ବା ନିଃଶ୍ୱାସଟାଏ ଟାଣି ଅରବିନ୍ଦ ମନକୁ ମନ କହିଲେ – ଗୋଟାଏ କଥା ମୁଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହାକୁ କହି ନାହିଁ । ସେ ଦିନ କ୍ଲାସ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଦ୍ୱିଜ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ପଚାରିଲା – ଅରୁ Milk ଲଗାଇ ଗୋଟାଏ ବାକ୍ୟ କହିଲୁ । ମୁଁ ଦୁଷ୍ଟବୁଦ୍ଧିରେ ତାକୁ କଣେଇ କରି ଅନାଇ କହିଲି – 'I have a milk.' simple – ନୁହେଁ ? ସେଇଆକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଦ୍ୱିଜର ଜୀବନର ମାନଚିତ୍ର ବଦଳିଗଲା ।

ଜାଣିଲ ପିଲାଏ – ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆଖି ବୁଜିଲେ ମୁଁ ଦ୍ୱିଜର ସେ ଦିନର ସେଇ କରୁଣ ନିରୀହ ମୁହଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଏ । ସତେ ଯେମିତି ସେ କହିବାକୁ

ତାହେଁ ବାକ୍ୟ ତ କହିଲି । ସ୍କଲରସିପ୍ ପାଇବାକୁ ବଛା ହୋଇଥିବା କ୍ଲାସ୍‌ର ଫାଷ୍ଟ ପିଲା ବତାଇ ଦେଇଥିବା ବାକ୍ୟ । କ'ଣ ଭୁଲ୍ ରହିଲା ?

ଏବେବି ମୁଁ ନିଜକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରେ – ମୋ'ରିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପିଲାର ଜୀବନ ମାଟି ହୋଇଗଲା ?

ପିଲା ଦୁହେଁ ରୁଦ୍ଧଶ୍ୱାସରେ ସେ ଦିନର କାହାଣୀ ଶୁଣୁଥିଲେ । ଏତେ ଯେ ଅସ୍ଥିର ପିଲା ଅମୁ, ତା' ପାଟିରୁ ବି ପଦେ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥିଲା । ଅରବିନ୍ଦ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ, ଦୁହିଁଙ୍କ ଆଖି ଲୁହ ଛଳଛଳ । ସେ ଜାଣନ୍ତି, ଲୁହ ହେଲା ଗୋଟିଏ ଅମାନିଆ ପିଲା । ବାଡ଼ବତା ଘେରାଇ ଯେତେ ସାବଧାନରେ ରଖିଲେ ବି ସେ ବାଡ଼ଡେଇଁ ବାହାରକୁ ଆସିବ ହିଁ ଆସିବ ।

ପିଲାମାନେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ;

ଅରବିନ୍ଦ ବୁଝିଗଲେ, ମାନସିକ ସ୍ତରର ଆଘାତରୁ ଏ ଉଦ୍‌ବେଳନ । ଏ ବୟସରେ ନେଗେଟିଭ୍ କିଛି ସେମାନଙ୍କୁ ସହଜରେ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ । ଅଚିହ୍ନା ଗୋଟାଏ ଜଗତ୍‌କୁ ଠେଲି ନେଇଯାଏ । ଦୁଃଖରେ ସେମାନେ ଲୁଡୁବୁଡୁ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ଆଶ୍ୱାସନାର କଥା, ବେଶି ବେଳଯାଏ ଏ ଅବସ୍ଥା ରହେ ନାହିଁ । ପରିଣତ ବୟସରେ ଯେଉଁ ଦୁଃଖ ଜୀବନଧାରାକୁ ବଦଳାଇ ଦିଏ, ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ତାହା ହୁଏ ପାଣିର ଗାର ଭଳି – ପାଣିର ଛାତି ଚିରି ଗାର ପଡ଼େ ଠିକ୍ – ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ଦୁଇ ଧାରର ଚାପରେ ମିଳିମିଶି ସମାନ ହୋଇଯାଏ । ଚିହ୍ନ ଟିକିଏ ବି ରହେ ନାହିଁ ।

ପରମକାରୁଣିକ ବୁଦ୍ଧ ତିରିଶ ବର୍ଷର ପରିଣତ ବୟସରେ ଚାରୋଟି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲେ । 'ସବୁ ପାଇଛି'ର ନନ୍ଦନବନରୁ ଏକେବାରେ ଆସି ଊଷର ମରୁର ନିରାଶିଆ ଛାତି ଉପରେ ପଡ଼ିଲେ । ଦାଗ ତ ଲିଭିଲା ନାହିଁ । ଶାକ୍ୟସିଂହ ଜଗତ୍‌ବାସୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୂର କରିବାର ଉପାୟ ଖୋଜିବାକୁ ସଂସାର ଛାଡ଼ିଦେଲେ ।

ଅରବିନ୍ଦ କେବେ କେବେ କିଶୋର ବୟସରେ ଦେଖିଥିବା ସେଇ କରୁଣ ଆଉ ଅମାନବିକ ଦୃଶ୍ୟକୁ ମନେପକାନ୍ତି । ସାର୍‌ଙ୍କ ସହିତ ଦ୍ୱିଜର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶତ୍ରୁତା ନ ଥିଲା । ସେ ତାକୁ ମଣିଷଟିଏ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ନିଜେ ପାଟଣା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଦୁସ୍ତର ମାଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ସମୁଦ୍ରକୁ ତିନି ଥରରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରି ନ ଥିଲେ ହେଁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପାରିହେବାପାଇଁ ବାଟ ଦେଖାଉଥିଲେ ।

କିଛି ମଣିଷ ଭଲ ଶିଖେଇ ପାରନ୍ତି, ତେବେ ନିଜେ ନୂଆ କିଛି କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଜୀବନରେ କେବେ ଖେଳପଡ଼ିଆ ଭିତରେ ପାଦ ଦେଇ ନ ଥିବା ଲୋକ ବି ବିଖ୍ୟାତ କୋଚ୍ ହୋଇପାରିବାର ଉଦାହରଣ ରହିଛି । ନିଜେ ପାଣିକୁ ନ ଓହ୍ଲାଇ କେହି କେହି କେହି ନାମୀ ସନ୍ତରଣକାରୀ ଉତ୍ତୁରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସାର୍ ନିଜେ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍‌ସର ଗଣ୍ଡି ଡେଇଁପାରି ନ ଥିଲେ । ତେବେ ତାଙ୍କ ନିଜର ଇଂରାଜୀରେ ଯେତିକି ପ୍ରବେଶ, ତା'ର ମୂଳଦୁଆ ତ ସେଇ ପକେଇ ଦେଇଥିଲେ ! ତା'ରି ଉପରେ ଗଢ଼ା ତାଙ୍କ ଇଂରାଜୀ ଜ୍ଞାନର ଇମାରତ୍ ଆଜି ବି ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇଚି... ଇଂରାଜୀରେ ଟାଣୁଆ ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣାଇଛି ।

ତେବେ ସାର୍ ସେଦିନ ଏମିତି କାହିଁକି କଲେ ?

ଅମ୍ଳାନ ନୀରବତା ଭଙ୍ଗ କରି ହଠାତ୍ କହିଲା – 'You betrayed your friend.' ଅରବିନ୍ଦ ସଚେତନ ହୋଇଗଲେ । ସତେ କ'ଣ ସେ ଦିନ ଦ୍ୱିଜକୁ ସିଏ ଜାଣିଶୁଣି ବିପଦମୁହଁକୁ ଠେଲି ଦେଇଥିଲେ ? ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଥଟ୍ଟା ଯେ ଗୋଟିଏ ନିରୀହ ଜୀବନର ମାନଚିତ୍ରକୁ ଏମିତି ବଦଳାଇ ଦେବ, ତା' କ'ଣ ସେ ଜାଣିଥିଲେ ।

ଅମ୍ଳାନ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ସେ କହିଲେ – ମୁଁ ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରୁଚି । 'But its was an innocent joke.' ଫଳ ଯେ ଏମିତି ହେବ, ତା' ମୋତେ ଜଣା ନ ଥିଲା । ଜାଣ, ତା'ପରେ ବେଳେବେଳେ ମୁଁ ଏଇ କଥା ଭାବିଚି । ଦ୍ୱିଜର ସରଳ ନିଷ୍ପାପ ମୁହଁ ମୋ' ଆଗରେ ଆସି ଠିଆ ହେଇଚି । ସତେ ଯେମିତି ମତେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ କହିଚି – 'you ruined my life' – ମୁଁ ନିଜକୁ ବୁଝାଇପାରି ନାହିଁ । ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଲଜ୍ଜିତ । ଯେତେ ଅନୁତାପ କଲେ ଦ୍ୱିଜର ଜୀବନକୁ ଆଉ ସଜାଡ଼ି ହେବ ନାହିଁ । କ'ଣ କରାଯିବ ? ଅରବିନ୍ଦ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ପକାଇଲେ ।

ପରିସ୍ଥିତି ଖଣ୍ଡିଏ ଭାରି କଳାବଉଦ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଝୁଲିରହିଲା ।

ପିଲାମାନଙ୍କର ପାପା କେତେବେଳୁ ଅଫିସ୍ ବାହାରିଗଲେଣି । ପିଲାମାନେ ଘରେ ଥିଲେ ଏମିତିରେ ସେମାନଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । 'ମାମା ଦେଖ, ଅମୁ ମୋର ଚକ୍‌ଲେଟ୍ ଖାଇଦେଲା', 'ମମ୍ ଶୁଣ, ଅପା ମୋର ମାଇକେଲ୍ ଜାକ୍‌ସନ୍ କାସେଟ୍ ଲୁଚାଇ ଦେଇଚି', 'ମାମା, ଫ୍ରିଜ୍‌ରେ ଗୋଟାଏ ମାଜା ଅଛି, ନେବି ?' 'ମାମା ଶୁଣ, 'ମମ୍ ଦେଖ' – ଏମିତି ଅଭିଯୋଗ, ପ୍ରତି ଅଭିଯୋଗରେ ଦୀର୍ଘ ଦ୍ୱିପ୍ରହରେ ଘର ଗମ୍‌ଗମ୍ କରୁଥାଏ ।

ଆଜି ସେସବୁ ନାହିଁ । ପିଲାଦିହେଁ ଜେଜେଙ୍କ ପାଖରେ ମୌନୀ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଭଳି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁ ଥମ୍‌ଥମ୍ କରୁଚି । ସୁଲତା ଏଭଳି ଅଭାବିତ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଦୁଇ ଥର ଦ୍ୱାରପାଖରୁ ଫେରିଗଲେଣି । ମନରେ ଆଶ୍ୱସ୍ତି... ଘରେ ଅଛନ୍ତି... ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଛନ୍ତି... କମ୍ କଥା !!! ବାପା ତ ଯାଦୁ ଜାଣନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ବସି ବସି କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା । ହଠାତ୍ କହିଲା... ତା'ର ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟ କରିବାର ଥିଲା – ସେଇ ତମର କ୍ଲାସ୍‌ମେଟ୍ ।

ଏଥର ଅରବିନ୍ଦ ହସିଲେ । ଦ୍ୱିଜର ସଦାବିଷଣ୍ଣ ମୁହଁ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଭାସିଗଲା । ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲେ – ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ଆଗର କଥା । ନିପଟ ମଫସଲ୍‌ର ସ୍କୁଲ... ପ୍ରତିବାଦ, ପ୍ରତିରୋଧ, ଧର୍ମଘଟ, ଧାରଣା – ଏ ସବୁ କଥା କାନରେ ଶୁଣିବା ତ ଦୂରର କଥା... ସ୍ୱପ୍ନରେ ବି କେହି ଭାବି ନ ଥିବେ । ଅଭିଭାବକମାନେ ବରଂ କହୁଥିଲେ – ଜାଇଁଲ ସାରେ, ଖାଲି ଆଖି-କାନ ଛାଡ଼ି ଯୋଉଠି ପାରୁଚ, ସେକି ଦେଇ ଯାଅ – ଛାଟ ନ ବାଜିଲେ କି ପାଠ ?"

'My God !' ଅମ୍ଳାନ ଯେମିତି ଏ କଥା ହଜମ କରିପାରୁ ନ ଥିଲା । ଅରବିନ୍ଦ ଜାଣନ୍ତି, ଅମ୍ଳାନ ଅପେକ୍ଷା ଏ ଘଟଣା ଶ୍ରୀକୁ ଅଧିକ ଆଘାତ ଦେଇଚି । ଅନ୍ୟର ଦୁଃଖ ସେ ସହିପାରେ ନାହିଁ । ଟିଭିରେ ଖାଲି ନେଗେଟିଭ୍ କଥା କୁହାଯାଉଥିବାରୁ ସେ ଟିଭି ଦେଖେ ନାହିଁ । ଭାଇ-ଭଉଣୀକୁ ଚିଡ଼ାଇବାକୁ ଯାଇ କହେ – 'Coward'.

ଭଉଣୀ ଭାଇକୁ କଡ଼ା ସମାଲୋଚନା କରି ଜବାବ୍ ଦିଏ – ଷ୍ଟୁପିଡ୍...

– What about picnic ? ଅମ୍ଳାନ କହିଲା ।

– "ଅଛି, ମାନେ ମନେ ଅଛି । ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ଯେ – ତମେମାନେ ବୋଧହୁଏ ଦେଖିପାରି ନାହଁ, ମାମା ଦୁଇ ଥର ଆସି ଫେରିଗଲେଣି । 'Getting late for your launch.'

"ନ ହେଲା, ଲଞ୍ଚ୍ ଆଜି ଟିକିଏ ଡେରିରେ ନେବା ।" ଜଣାଗଲା ଏଠୁ ଉଠିବାକୁ ଦୁହିଁଙ୍କର ଆଦୌ ମନ ନାହିଁ ।

'ଶୁଣ ପିଲାମାନେ, ଆମେ ଏଠି ବସି ଗପ କଲେ ମାମାଙ୍କର କାମ ସରିବ ନାହିଁ । ଭୀମାର ହାତ ବି ବନ୍ଦ ରହିବ । ଗୋଟିଏ କାମ ସରିଲେ ସିନା ଆଉ ଗୋଟିଏ ଆରମ୍ଭ ହେବ ! ଯନ୍ତ୍ରର ବି ବିଶ୍ରାମ ନେବା ଦରକାର ହୁଏ । You know...

ଅଗତ୍ୟା ସେମାନଙ୍କୁ ଉଠିବାକୁ ହେଲା ।

ଖାଇବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଶ୍ରୀ ଆରମ୍ଭ କଲା – Do you know Mama, ସେ କାଳର ଟିଚର୍‌ମାନେ ନା very cruel, most in human...

Simply murderers... 'ମୈ ତୋ ପହଲେ ହି ବୋଲ ଦିଆ ଥା' – ଅମ୍ଳାନ ଭଉଣୀକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲା ।

ଆଜିକାଲି କଥାବାର୍ତ୍ତା ସବୁ ଏମିତି ଖେଚୁଡ଼ି ଭାଷାରେ । ପିଲା ବା କ'ଣ କରିବେ ? ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ଇଂରାଜୀ ନ ହେଲେ ହିନ୍ଦୀ । ମଦରଟଙ୍ଗ୍ ନୋ ଏଣ୍ଟ୍ରି । ଘରେ ଓଡ଼ିଆ-ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା କଷ୍ଟ କଳ୍ପିତ... ଦାନ୍ତ ନ ଲାଗିଲେ ଯେମିତି କୌଣସି ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ସୁଲତା ପରିବେଷଣ କରୁ କରୁ ଚକିତ ହେଲେ । କଥା କହି ଶିଖିବା ଦିନୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ବି ଏକମତ ହୋଇ ନ ଥିବା ପିଲା ଦିହେଁ ଆଜି କ'ଣ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱରରେ କଥା କହୁଛନ୍ତି ! ଏହା କ'ଣ କୌଣସି ଆସନ୍ନ ଝଡ଼ର ପୂର୍ବାଭାସ ?

– But this is not fair. ମରିଯାଇ ଥାଆନ୍ତା ଯଦି... ଶ୍ରୀର କଣ୍ଠରେ ଉଦ୍‌ବେଗ । ଲେକିନ୍ କୁସୁର୍ ତୋ ଉନ୍‌କା ହୈ ନା... କ୍ୟା ନାମ ହୈ ଉସ୍‌କା ? ଅମ୍ଳାନ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା ।

କଭି ନହିଁ – ଶ୍ରୀର ସ୍ୱରରୁ ପକ୍ଷ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଭାସ ପାଇ ସୁଲତା ଶଙ୍କିତ ହୋଇଉଠିଲେ । ଯୁକ୍ତି ଥରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ଶେଷ ହେବ ଯାଇଁ ଧସ୍ତାଧସ୍ତିରେ । ଅମୁ ପୁଅ ପିଲା, ତା' ହାତ ଉଠିଯିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ଝିଅଟାଏ ହୋଇ ଶ୍ରୀ ଯେମିତି ସମାନ ବିକ୍ରମରେ ଏଇ ଦ୍ୱୈରଥ ସମରରେ ଯୋଗ ଦିଏ, ତାହା ସୁଲତାଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରେ । ସେ ବି ତ ତିନି ଭାଇରେ ଭଉଣୀ ହୋଇଥିଲେ । ଭାଇମାନଙ୍କର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ବି କିଛି କମ୍ ସହିବାକୁ ପଡ଼ି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏଭଳି ଧସ୍ତାଧସ୍ତି କେବେ ତ...

ଏସବୁ ତା' ପାପାଙ୍କର ଅତି ମୁହଁ ବଢ଼ାର ଫଳ । ପରିବାରର ସମସ୍ତ ମେଧାକୁ ନେଇ ଶ୍ରୀର ଜନ୍ମ – ଏଇ କଥାଟା ବାରମ୍ବାର ତା' ମୁହଁରେ କହିଲେ ତା' ବହପ ବଢ଼ିଯିବ ନାଇଁ ? ଏ ପରିବାରର ତିନି ପିଢ଼ି – କାହାରି ରେକର୍ଡ ତ ଖରାପ ନୁହେଁ । ଆଉ ସେ ନିଜେ କ'ଣ ପାଠରେ ଏମିତି ଖରାପ ! ନ ହେଲା, ଏମାନଙ୍କ ଭଳି ରେକର୍ଡ ଭାଙ୍ଗି ନାହାନ୍ତି... ।

ପିଲାଙ୍କୁ ଅନାଇ କଡ଼ା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ – କେତେଥର କହିଚି ଖାଇବାବେଳେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

ଅରବିନ୍ଦ ଲଘୁ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ – ପିକ୍‌ନିକ୍ ଯିବ ତ Come quickly.

ସୁଲତା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ପୁଣି କି ପିକ୍‌ନିକ୍ ? ଏମାନେ କ'ଣ ପୁଣି ନୂଆ କିଛି ପ୍ଲାନ୍ କଲେ ନା କ'ଣ ? ତେବେ ଜଣାଯାଉଛି ଏହା ଆଉଟିଂ ଫାଉଟିଂ ନୁହେଁ... ଅନ୍ୟ କିଛି...

ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ଥାଳି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ସେ ଉଠିଗଲେ ।

ପୃଥିବୀ ସାରା ଷ୍ଟିଲବାସନ, ଏକା ଏଇ କାନୁନ୍‌ଗୋ ପରିବାରକୁ ଛାଡ଼ି – ସେମାନେ ଏବେବି ସେଇ କଂସାବାସନ ଯୁଗରେ । ସୁଲତାଙ୍କ ଶାଶୂ କଡ଼ା ନିୟମ ଜାରି କରିଥିଲେ, ଘରେ ଲୁହା ବାସନ ପଶିବ ନାଇଁ – ସେଥିରେ ଖାଇଲେ ଅକାଳ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଘୋଟିଆସିବ । ଲୋକେ ଅଚିହ୍ନା ବ୍ୟାଧିରେ ପୋକ ମାଛି ପରି ମରିବେ । ହାଡ଼ି ଦାସଙ୍କ ମାଳିକାରେ କୁଆଡ଼େ ଏଇଆ ଲେଖା ଅଛି ବୋଲି ମାଳିକା-ବିଶାରଦ ସୁନା କର ସେଦିନ କହୁଥିଲେ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତ – ସେ କ'ଣ ଆଉ ମିଛ କହିବେ ? ଦେଖୁନ ? ଆଜି ଏତେ ରୋଗବୈରାଗ, ତାଙ୍କ କାଳରେ ଏସବୁ ଦେଖାଥିଲା ନା ଶୁଣାଥିଲା ?

ସେ ଘଣ୍ଟିମୁଣ୍ଡା ଅଞ୍ଚଳର ଝିଅ । ଶାଶୂଘରକୁ ଆସିଲାବେଳେ ଖାଲି ବାସନକୁସନ ଆସିଥିଲା, ଅଲଗା ଗୋଟିଏ ଶଗଡ଼ରେ ଲଦା ହୋଇ । ଏତେ ନ ହେଲେ ବି ସୁଲତା କିଛି ଆଣିଛନ୍ତି । ପାଞ୍ଚପୁରୁଷର ଥାଳିନୋଟା କଂସାତାଟିଆରେ ତିନିଟା ସିନ୍ଦୁକ ଭର୍ତ୍ତି । ଦଶ ପୁରୁଷରେ ସରିବ ନାହିଁ । ତେବେ ମଜାଘଷା କରି ଏସବୁକୁ ରଖା ଥୁଆ କରିବା ଭାରି କଷ୍ଟ । ଆଜିକାଲି କାମିକା ଲୋକଟିଏ ମିଳିବା ଯେମିତି କଷ୍ଟ – ସେଥିରେ ସୁଲତା କେତେଦିନଯାଏ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଞ୍ଚାଇ ରଖିପାରିବେ, କହିବା କଷ୍ଟ ।

ଶାଶୂଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ – ଚାଲୁଚି ଚାଲୁଥାଉ । ଅଚଳ ହେଲେ ଦେଖାଯିବ ।

ଅରବିନ୍ଦ ବୋହୂର ଅସୁବିଧା ବୁଝନ୍ତି । ଯୁଗ ସହିତ ପାଦ ମିଳାଇ ଚାଲିବା ଉଚିତ ବୋଲି ବୁଝାଇଲେଣି । ଆଜି ବି ସୁଲତା ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଉପରେ କଥା କହନ୍ତି ନାଇଁ । ଅଳ୍ପ ହସି ଉଠିଯାଆନ୍ତି ଯାହାର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅସାରତା ସେ ବୁଝନ୍ତି । ମାତ୍ର ନିରୁପାୟ ପରମ୍ପରା ଲଙ୍ଘିବାର ଶିକ୍ଷା ତାଙ୍କର ନାହିଁ ।

ଘରେ ଆଉ ଜଣେ ମଣିଷ ଅବଶ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ସେ ସନତ୍ । ଏ ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରାଇବାକୁ ତାଙ୍କର ବେଳ ନ ଥାଏ । କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ମଣିଷ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ କମ୍ପାନୀ, ପାଞ୍ଚ ହଜାର କର୍ମଚାରୀ, ପ୍ରତି ସେକେଣ୍ଡ୍‌ରେ ସେତିକି ସମସ୍ୟା, ସେଇ କଥା ବୁଝୁବୁଝୁ କି ଶୁଣୁଶୁଣୁ ତାଙ୍କୁ ସମୟ ଅଣ୍ଟେ ନାହିଁ । ଘର କଥା ବୁଝିବାକୁ ବାପା ଅଛନ୍ତି । ବୟସ ଯେତେ ବଢୁ, ପଦପଦବୀ, ଅର୍ଥ ପ୍ରତିପତ୍ତି ଯେତେ ଥାଉ, ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କର ଉପସ୍ଥିତି ତାକୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତ କରେ । ବାପା ଅଛନ୍ତି, ମଉସା ଆସିଲେଣି ବୋଲି କହି ସେ ନିଜ ଭିତରେ ସମସ୍ୟାର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଯାଏ । ବାପ ଥିଲା ପୁଅ – ସଭାରେ ହାରିବ କାହିଁକି ?

ଏଣେ ସୁଲତା ବି ପକ୍କା ଘରଣୀ ହୋଇଉଠିଲେଣି । ପାରିବାରିକ ସମସ୍ୟାରେ ମୁଣ୍ଡ ପୂରାଇ ସେ ବା ଅଧିକ କ'ଣ କରିବେ ? ପିଲା ଦିହେଁ ଯାହା ତାଙ୍କ ସମୟରୁ କିଛି ଭାଗ ପାଆନ୍ତି ।

ସୁଲତା ଶାଶୂଙ୍କ ନିୟମ ଭାଙ୍ଗି ନାହାନ୍ତି । ସଂସାର ଚାଲିଚି ପୁରୁଣା ରୀତିରେ କେବଳ ଧଳାଗାଈ ପିଠିର କଳା ଛାପ ପରି ତହିଁରେ ଏବର ଚଳଣି କିଛି ଯୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଚି, ପିଲାମାନଙ୍କପାଇଁ ।

ସୁଲତା ଏଇ ସବୁ ଭାବୁ ଭାବୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ସନତ୍‌ଙ୍କ ଗାଡ଼ିର ହର୍ଣ୍ଣ ଶୁଭିଲା । ପୁରୁଣା ଡ୍ରାଇଭର ଡାକ୍ତର ସିଂ ଏମିତି ହର୍ଣ୍ଣର ସଙ୍କେତରେ ସାହେବଙ୍କର ଫେରିବାର ପୂର୍ବ ସୂଚନା ତାଙ୍କୁ ଦେଇଦିଏ । ଘଣ୍ଟାକପାଇଁ ସନତ୍‌ଙ୍କର ଲଞ୍ଚ୍‌ବ୍ରେକ୍ । ସୁଲତା ଉଠିଗଲେ ।

ଅରବିନ୍ଦ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ତରତର କଲେ । ଟେବୁଲ୍ ସଫା ହେଲେ ପାପା ମାମା ଖାଇବେ । ଶୀଘ୍ର ଉଠ ।

ବାହାରଆଡୁ ସନତ୍‌ଙ୍କର ଜୋତା ଶବ୍ଦ ଆଗେଇ ଆସୁଚି । ପିଲାଦିହେଁ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି ହୋଇ ସେଇଆଡ଼େ ବାହାରିଗଲେ । ପାପାଙ୍କୁ ୱେଲ୍‌କମ୍ କରିବାକୁ ହେବ । ଅରବିନ୍ଦ ସାମାନ୍ୟ ହସି ହାତ ଧୋଇବାକୁ ଉଠିଗଲେ । ଭୀମସେନ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ବାସନପତ୍ର ଉଠାଇ ନେଉଛନ୍ତି । ସୁଲତା ଭିତରେ । ଅରବିନ୍ଦ ଖାଇସାରି ଘଣ୍ଟାଏ ଖଣ୍ଡେ ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତି । ନିଦ ନୁହେଁ, ଶୋଇ ଶୋଇ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓଲଟାନ୍ତି । ଠିକ୍ ତିନିଟାବେଳେ ହାତରେ କପେ କମ୍ପ୍ଲାନ୍ ଧରି ସୁଲତା ଆସିଲେ ସେ ଉଠିବସନ୍ତି । ତା'ପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ ଆପରାହ୍ନିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ।

ଆଜି ଆଉ ବିଶ୍ରାମ ନେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଅଧାଶୁଣା କାହାଣୀକୁ ପୂରା କରିବାପାଇଁ ପିଲାଦୁହେଁ ଭୁଲିବେ ନାହିଁ, ଭୁଲିଲେ ବି ଚଳିବ ନାହିଁ । ଅରବିନ୍ଦ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେଉଥିଲେ । ବିସ୍ମୃତ ଅତୀତକୁ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ କରୁ ଭାବୁଥିଲେ କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲା ଅତୀତର ସେଇ ସୁନାଧଉଳା ଦିନଗୁଡ଼ିକ! ନିଷ୍ପାପ କୈଶୋରର ଅପାପବିଦ୍ଧ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସବୁ !

ଦାୟିତ୍ୱ କିଛି ନାହିଁ, ତେବେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଦାବି ଅଛି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଇଲେ ପାଠପଢ଼ା । ଅଭିଭାବକ ଦାଣ୍ଡରେ ବସିଥିବାବେଳେ ଯଥାସମ୍ଭବ ସେ ବାଟେ ନ ଯିବା, ବଡ଼ମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନାରେ ଭାଗ ନ ନେବା ଏମିତି ହଜାରେ ଅଲିଖିତ ନିୟମ, ତା'ରି ଭିତରେ ଜୀବନ କ'ଣ ସଂକୁଚିତ ହୋଇଯାଉଥିଲା ? ଶ୍ରୀମନ୍ତ କରିବାକୁ ଜାପାନୀ ଝିଅଙ୍କ ପାଦକୁ ଯେମିତି ଛୋଟ କାଠଜୋତାରେ ପୂରାଇ ଦିଆଯାଏ, ସେମିତି ନାନାବିଧ ନିଷେଧର ଲକ୍ଷ୍ମଣଗାର ଭିତରେ ସେ କାଳର କୈଶୋର କ'ଣ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଉଥିଲା ?

ଅରବିନ୍ଦ ଆଜି ବି କୂଳକିନାରା ଖୋଜି ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍‌ମାନେ କହୁଛନ୍ତି – ସ୍ୱାଭାବିକ ବିକାଶର ମାର୍ଗ ରୁଦ୍ଧ ହେଲେ ପିଲାମାନେ ଚୋରମୁହାଁ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କ ଆଗରେ ମୁହଁ ଖୋଲିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପ୍ରତିବାଦ ଶକ୍ତିଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ନପୁଂସକର ତୀବ୍ର ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭିତରେ ଜୀବନ କଟିଯାଏ ।

ଆଲୋକରୁ ଶକ୍ତି, ବାୟୁଠାରୁ ପ୍ରତିରୋଧ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରି ଗଛଟିଏ ଉପର ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େ । ଅନ୍ୟଥା ହେଲେ ତା'ର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିକାଶ ବାଧା ପାଏ । ସେ ରୁଗ୍ଣ ହୋଇ ଶୁଖିଯାଏ, ଅକାଳରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରେ । ଗଛ ହେଉ କି ମଣିଷ, ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିକାଶ ହେଉଛି ଏମାନଙ୍କର ଜୀବନିକା, ଏସବୁ କଥା ବର୍ତ୍ତମାନ କୁହାଯାଉଛି । ସେତେବେଳେ ଏସବୁ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ?

ସେ ଯୁଗର ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଧାରାରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିକାଶ କିଛି ପରିମାଣରେ ବିଘ୍ନିତ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଏକ ପ୍ରବଂଚିତ ଶୈଶବର ନାୟକ ବୋଲି ସେ କେବେବି ଭାବି ନାହାନ୍ତି । ସେ ଦିନର ରୂପରସଗନ୍ଧଭରା ବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ ଶୈଶବ ତୁଳନାରେ ଏମାନଙ୍କର ଶୈଶବ କେତେ ଫିକା, କିଭଳି ବର୍ଣ୍ଣହୀନ !

ତାଙ୍କ . ଭଳି ଅଗଣିତ ଶିଶୁ ସେ ସମୟରେ ସେମିତି ବଢୁଥିଲେ । ମାନସିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଜଣେ ଜଣେ ରୁଗ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତି ?

ଏମିତି ନାନା କଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ଅରବିନ୍ଦ ଘୁମାଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ହଠାତ୍ କାହାର ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ କଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କର ତନ୍ଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ହେଲା । ଭାଇ କହୁଥିଲା – ଦେଖ, ମୁଁ ଜେଜେଙ୍କୁ କେମିତି ଉଠାଇ ଦେଉଚି !

ପଡ଼ିଯାଉଥିବା ଲୋକକୁ ଧରିପକାଇବା ଭଳି କଣ୍ଠରେ ଭଉଣୀ କହିଲା – ହେ ହେ ଟୋକା, ଶୋଇଲା ଲୋକକୁ ନିଦରୁ ଉଠାନା କହୁଚି – ଦେଖିବୁ, ମାମାଙ୍କୁ ଡାକିବି ?

ଉଠି ବସୁ ବସୁ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ମୁଁ ଉଠିଲିଣି । ତମମାନଙ୍କୁ ଅନେଇ ବସି ଆଖିଟା କେମିତି ଟିକିଏ ଲାଗିଯାଇଥିଲା । ଏତେବେଳଯାଏ କ'ଣ କରୁଥିଲ ?

– ପାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲୁ । ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ତାଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି Picnic is not cancelled. It's only postponed, will be arranged within a shorttime. ଅମ୍ଳାନର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ କଣ୍ଠ ସ୍ୱର ।

– No sir, that is not so easy. ସମସ୍ତଙ୍କପାଇଁ agreeable ଗୋଟିଏ date ପାଇବା ଏତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀ ଅନାଗତ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ଏତେ ଆଶାବାଦୀ ନ ଥିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡୁଥିଲା ।

ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ଏମାନଙ୍କର ସେଇ ବାଦ-ପ୍ରତିବାଦର ପାଲା ! କଥାଟାକୁ ଆଉ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ନ ଦେଇ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍ ଯେତେବେଳେ କହୁଛନ୍ତି, ପିକ୍‌ନିକ୍ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ।

ପରୀକ୍ଷା ପାଖେଇ ଆସିଥିଲେ ବି ! ଶ୍ରୀର କଣ୍ଠରେ ସଂଶୟ ।

ଏଇ ହେଲା ଏମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ । ଯୁକ୍ତି ବ୍ୟତୀତ ସହଜ ବିଶ୍ୱାସ ଏମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ରରେ ନାହିଁ । ଅଥଚ ସେ ଦିନ ? ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବି ତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପରୀକ୍ଷାର ଖଣ୍ଡା ଝୁଲୁଥିଲା ! ସେ ତ କାହିଁ ଏମାନଙ୍କ ଭଳି ଏତେ ଅଧୀର ହୋଇ ପଡ଼ି ନ ଥିଲେ । ପରୀକ୍ଷା ହେବ – ସେଥିପାଇଁ ସାଧ୍ୟମତେ ପରିଶ୍ରମ ବି କରାଯିବ । ଫଳାଫଳପାଇଁ ତେତିଶ କୋଟି ଦେବଦେବୀ ଆଖିମେଲାଇ, କାନଡେରି ବସିଛନ୍ତି । ସଫଳତାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଭୋଗରାଗର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯିବ । କାମ ହୋଇଗଲାପରେ ସେ କଥା ଭୁଲିଗଲେ ବି ଚଳିବ ।

ସେମାନେ ସବୁ କ୍ଷମାର ସାଗର–ଅବଶ୍ୟ କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମକୁ ଛାଡ଼ି । ମଣିଷ ହୋଇ ଅପରାଧ କିଏ ନ କରୁଚି ! ଏଥିପାଇଁ ଜଣଜଣକୁ ଧରି ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ, ସଂସାର ଆଉ ଚଳନ୍ତା ? ଏ ଦେଶର ଜୀବନ ହିନ୍ଦୁଦର୍ଶନର ଏଇ ବିଶ୍ୱାସ ନିର୍ଭର – ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଦରକାର, କହିଯାଅ, କରିଯାଅ, ପଛକଥା ପରେ । ଆଗେଇ ଚାଲ – ଆଗେଇ ଚାଲ... ।

ଗଳା ପରିଷ୍କାର କରି ଅରବିନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କଲେ – ସେତେବେଳକୁ ମୋର ସପ୍ତମ ମାନେ ସେଭେନ୍ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡର କମନ୍ ପରୀକ୍ଷାର ତାରିଖ ଆସିଯାଇଥାଏ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ମୁଁ ପୁଣି ସ୍କଲାରସିପ୍ ପରୀକ୍ଷାପାଇଁ ବଛା ଯାଇଚି । ସବୁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ନଜର୍ ମୋ ଉପରେ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍କୁଲରୁ କେହି ବୃତ୍ତି ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ମୋ କପାଳରେ ବାଜିଗଲେ, ସ୍କୁଲ ନାଆଁ ପଡ଼ିବ । ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଏକ୍କମାସ୍ ଛୁଟି ପନ୍ଦର ଦିନର (ତାକୁ ଏମାନେ କହନ୍ତି 'ଧାନକଟା' ଛୁଟି) ସବୁ ପିଲା ନିଜ ଘରେ । ମୁଁ ଏକା ହଷ୍ଟେଲରେ । ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍ ସାର୍ ଏଇ ଅଳ୍ପଦିନିଆ ଛୁଟିରେ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାଇଁ, ପୁରୀ ଆଡ଼େ କୋଉଠି ଘର... ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟି ପରେ କଟକରେ ରେଳରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଏଇ ତିରିଶ କି.ମି. ବାଟ ପାଦରେ ଚାଲି ଚାଲି ସ୍କୁଲରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି ।

କମ୍ କଥାର ମଣିଷ । ତାଙ୍କୁ ହସିବାର କେହି ଅନ୍ତତଃ ମୁଁ କେବେ ଦେଖି ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଦେଶ ପରାଧୀନ । ଗାନ୍ଧିନୀତିର ଆଦର୍ଶରେ ଯେଉଁମାନେ ସୂତାକାଟି ତହିଁରେ ଲୁଗାବୁଣାଇ ପିନ୍ଧୁଥିଲେ, ଷଡ଼ଙ୍ଗୀସାର୍ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ।

ଧଳା ଖଦଡ଼ ଲୁଗା ଉପରେ ଚାଦର ଖଣ୍ଡେ । ପାଦରେ କଠୋଉ, ମାନେ କାଠ ତିଆରି ସେସମୟର ସାଣ୍ଡଲ୍ । ଚର୍ମପାଦୁକାମାନେ ଚମଡ଼ାଜୋତା ସେ ଛୁଅଁନ୍ତି ନାହିଁ । ତୋଫା ଧଳା ରଙ୍ଗର ପତଳା ଚେହେରା । ବଡ଼ିଭୋରୁ ଉଠିପଡ଼ି ଆଗ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଦିଅନ୍ତି । ତା' ପରେ ନିଜର ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଅଧାଏ ଗୀତା ପାରାୟଣ କରନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡର ଚନ୍ଦନଟିପାଟି ଦାଉ ଦାଉ ଜଳୁଥାଏ । ଏବେ ସେଇ ମୋତେ ଜଗି କରିଅଛନ୍ତି ।

ପାଳିକରି ଅନ୍ୟ ସାର୍‌ମାନେ ବି ଆସି ନିଜନିଜର subject ପଢ଼ାଇ ଦେଉଥାଆନ୍ତି । Every thing free of cost. ଆମ ସ୍କୁଲ ବିଷୟରେ କିଛି

କହିଲେ, ତମେମାନେ ବୁଝିପାରିବ, କେଉଁଭଳି ସେତେବେଳର ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲୁଥିଲା । ବୋର୍ଡ଼ରମାନଙ୍କ ରହିବାପାଇଁ ଅଲଗା ହଷ୍ଟେଲ ଘର କଥା ଛାଡ଼, ପାଠ ପଢ଼ାପାଇଁ ସୁଦ୍ଧା ସ୍କୁଲର ଭଲ ଘରଟିଏ ନ ଥିଲା । ଘର କହିଲେ ଚାରିବଖରା ଚାଳଘର ନିକଟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୋଡ଼ିଯିବା ପରେ କାନ୍ଥ ବି ପୂରା ଉଠି ନ ଥାଏ । ମୋଟା ମୋଟା ଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ଚାଳଟା ଠିଆହୋଇଥାଏ ଖାଲି ଯାହା ।

ନଈକୂଳିଆ ପବନ ଖୋଲା କାନ୍ଥ ଦେଇ ହୁ ହୁ କରି ମାଡ଼ିଆସେ । ପିଲାଏ ଠକ ଠକ ହୋଇ କମ୍ପନ୍ତି । ଦିନରେ ଯୋଉ ଘରେ କ୍ଲାସ୍, ରାତିରେ ସେଇଠି ପିଲାଙ୍କର ଶୁଆବସା । ସକାଳୁ ବିଛଣାକୁ ମୋଡ଼ିମାଡ଼ି ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କ ରୁମ୍‌ରେ ରଖି ଆସନ୍ତି ।

ସଞ୍ଜ ବୁଡ଼ିବା ଆଗରୁ ଲଣ୍ଠନ ଜଳାଯାଏ । ପ୍ରତି ଆଲୁଅକୁ ଘେରିବସନ୍ତି ଚାରି ଜଣ । ପାଳିକରି କିରାସିନି ଭରନ୍ତି । ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ପଢ଼ାପଢ଼ି ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ମା' ସରସ୍ୱତୀ ବି ସେଇ ସାଧନା ଦେଖିଲେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ବର ଦେଇଦିଅନ୍ତେ ।

ପଶ୍ଚିମ-ଓଡ଼ିଶାରେ ଢଗଟିଏ ଅଛି – କହନ୍ତି –

''ଏକ ଜନେ ଖୁକ୍ରୁର୍‌ବୁକ୍ରୁର୍, ଦୁଇ ଜନେ ପାଠ,
ତିନ୍ ଜନେ ଗୋଲମାଲ୍, ଚାରି ଜନେ ହାଟ୍ –''

ତିନି ଜଣ ପଢୁଆଙ୍କ ଗୋଳମାଳରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ହଂସବାହିନୀ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ୱର୍ଗ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଉଡ଼ିଯାଉଥିବେ, ପିଲାଙ୍କ ହାଟ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି । ଜଣଜଣକେ ପଢ଼ାର ରୀତି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ – କେହି ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ହୋଇ – ପୁରୋହିତେ ଶୀଘ୍ର କାମ ସାରି ଅନ୍ୟ ଯଜମାନଙ୍କ ଘରକୁ ବାହାରିଯିବାପାଇଁ ଅତି ତରତରରେ ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ କଲା ପରି ସୁପରଫାଷ୍ଟ ସ୍ପିଡ୍‌ରେ ପଢ଼ି ଯାଉଥିଲାବେଳେ, କେହି ଘଷରା ରେକର୍ଡ ଉପରେ ପିନ୍ ଅଟକିଗଲା ଭଳି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦକୁ ବାରମ୍ବାର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଚାଲିଥିବେ । କାହାର ପୁଣି ମାଙ୍କଡ଼ ହୁରୁଡ଼ା ସ୍ୱର... ମୁଁ ଯାଉଥାନ୍ତି, ମୁଁ ଯାଉଥାନ୍ତି, I would have would have ଇତ୍ୟାଦି Child's Easy Grammar ର କାଳର କ୍ରିୟା ଯୋଗ ସାଧନ କରୁ କରୁ ଢୁଳାଇ ପଢୁଥାଆନ୍ତି । ସଞ୍ଜ ପରେ ପରେ ବିଛଣା ଧରିବା ହେଉଛି, ଗ୍ରାମୀଣ ଦିନଚର୍ଯ୍ୟାର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟ । ପାଠପଢ଼ିବାକୁ ବିଦେଶ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଭ୍ୟାସ କେଉଁଠି ଛାଡ଼ିଆସିବେ ?

ପାଖ ଛାତ୍ରଟିର ବାଳଟଣାରେ ନିଦ୍ରାଯୋଗୀ ସାଧକର ସାଧନାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଅଚିରେ ସାଧନାକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଉପକ୍ରମ କଲା ମାତ୍ରେ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କ 'ଆକସ୍ମିକ ପରିଦର୍ଶନ' ସୂଚକ ଖଡମ୍‌ର ଖଟାଖଟ୍ ଶବ୍ଦରେ ତୁରୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଉପନୀତ ସାଧକମାନେ ରାକ୍ଷସ ଉପଦ୍ରବରେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ଯଜ୍ଞ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ ହେଲାଭଳି ନିଦ୍ରାଯୋଗ ଛାଡ଼ି ତୁରନ୍ତ କର୍ମଯୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଉପାୟ ଖୋଜନ୍ତି । ବେକରେ ଘଣ୍ଟିବାନ୍ଧି ଶିକାରକୁ ଯିବା ବିଲେଇ ଭଳି ଖଡମ୍ ଶବ୍ଦର ସତର୍କ ଘଣ୍ଟି ପରିବେଶକୁ ଆତଙ୍କଗ୍ରସ୍ତ କରିଦିଏ । 'ବୁଢ଼ା ଆସୁଚି' ଏହିଭଳି ଏକ ଟେଲିଗ୍ରାଫିକ୍ ମାସେଜ୍ ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଁରିଗଲେ ବି ଜଣେ ଅଧେ ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀ, କିମ୍ବା ଅପରିଣାମଦର୍ଶୀ ଅପରାଧୀ ଧରାପଡ଼ନ୍ତି । ପୂର୍ବଶତ୍ରୁତାଜନିତ ପ୍ରତିଶୋଧକାମୀ ଗୁହାରିଆର ନାଲିସ୍ ଯୋଗେ ଅପରାଧୀକୁ କଡ଼ାଶାସ୍ତି ଦିଆଯାଏ ମଧ୍ୟ ।

ଏମିତି ଚାଲିଥାଏ ସେ ଯୁଗର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟାର୍ଜନ...

ଠିକ୍ ନ'ଟାରେ ଖାଇବା ଘଣ୍ଟା ପଡ଼େ । ସ୍କୁଲର ଏକମାତ୍ର ସମୟରକ୍ଷକ ଟାଇମ୍ ପିସ୍‌ଟି ଥାଏ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍‌ଙ୍କ ଶୋଇବା ଖଟର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥିବା ଠଣା କିମ୍ବା ଦେଶୀ କପ୍‌ବୋର୍ଡରେ । ଘଣ୍ଟା ପଡ଼ିବା ନିର୍ଭର କରେ ରୋଷେଇ ସରିବା ଉପରେ । ଚାଳିଶ ଜଣ ପିଲାଙ୍କପାଇଁ ଜଣେ ରୋଷେଇଆ, ନିଜେ ନିଜର ସହାୟକ । କାଟିବାକୁ ସେଇ, ବାଟିବାକୁ ବି ସେଇ । ଡେରି ତ ହେବ ।

ଖିଆ ସରିବାବେଳକୁ ଅଧିକାଂଶଙ୍କୁ ଢୁଳ ଆସିଯାଇଥାଏ । ଅଚିରେ ପଠନକକ୍ଷ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୁଏ ଶୟନକକ୍ଷରେ । ମଣିଷ ପିଲା – ଦଳଗତ ଜୀବନରେ ବିଶ୍ୱାସୀ । ହେଁସ ମୁନ୍ଦୁରା ଯାହାର ଯାହା ଅଛି, ତଳେ ମେଲି ଦେଇ ପୁଞ୍ଜା ପୁଞ୍ଜା ପିଲା କୁଣ୍ଡଳିମାରି ଗଡ଼ିପଡ଼ନ୍ତି । ତକିଆ ହେଉ ବା ଅଧିକା ଚାଦର ଖଣ୍ଡେ, ଯୋଗୀଙ୍କର ଏ ସବୁରେ କି କାର୍ଯ୍ୟ ! ଅଚିରେ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ଆଉ ଭାରୀ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ନିର୍ଜନ ଘର ଗୁଞ୍ଜରିତ ହୋଇଉଠେ ।

ନଈକୂଳିଆ ଶୀତୁଳିଆ ପବନ ଅଧାକାନ୍ଥବାଟେ କିଲିକିଲି ହୋଇ ଭିତରକୁ ପଶିଆସେ । ଯୋଗୀମାନେ ଭାତ ନିଦରେ ଘାରି ହୋଇ ଟିକିଏ ଉଷୁମ୍ ପାଇବାକୁ ପାଖକୁ ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଆସନ୍ତି । କାହାର ଗୋଡ଼ ଆଉ କାହା ଅଣ୍ଟା ଉପରକୁ ଲମ୍ବିଯାଏ । କାହାର ହାତ ପହଞ୍ଚିଯାଏ ଆଉ କାହା ତଣ୍ଟି ପାଖରେ । କାହାର ପୁଣି ଚକ୍ରାକାରରେ ବିଛଣା ପରିକ୍ରମା କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ ।

ବିପଦ ହୁଏ ହତା ଭିତରକୁ କୌଣସି ଦିନ ବାଟଭୁଲା ହେଟାଟାଏ ପଶିଆସିଲେ । ବିଲୁଆ ପିଲାମାନଙ୍କର ନିତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀ । ଲୋକାଳୟର ଆଖପାଖରେ ଥାଏ । ସଞ୍ଜ ହେବାମାତ୍ରେ ଗୋପନ ସ୍ଥାନରୁ ବାହାରି ସମବେତ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରହର ଘୋଷଣା କରେ । ମୃତ କି ଜୀବିତ ଜୀବଟିଏ ପାଇଲେ ମିଳିତ ଭୋଜିର ଆୟୋଜନ କରେ । ଅସତର୍କ ଗୃହସ୍ଥର ଛେଳିଛୁଆଟା କି କୁକୁଡ଼ାଟା ଏମାନଙ୍କ ସଦାସନ୍ଧାନୀ ଧୂର୍ତ୍ତ ଆଖିରୁ ବର୍ତ୍ତିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗାଁ-ଗହଳିର ଆବର୍ଜନା-ସଫାକାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ, ତାକୁ ପିଲାମାନଙ୍କର ଏତେ ଭୟ ନ ଥାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଏଇ ହେଟା ! ପ୍ରକୃତିର ବିଚିତ୍ର ଖିଆଲରୁ ଏହାର ଆଗ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ପଛ ଗୋଡ଼ଠାରୁ ସାନ । ନଇଁପଡ଼ି ଡେଇଁ ଡେଇଁ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ସ୍ୱଭାବରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହିଂସ୍ର ଏହା ସମ୍ପର୍କରେ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡାରେ ପ୍ରତିଦିନ ନୂଆ ନୂଆ ଗୁଜବମାନ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ଲୋକ ଗତାଗତ ନ ଥିବା କୌଣସି କିଆବୁଦା କିମ୍ବା ସେହିଭଳି ନିଭୃତସ୍ଥାନରେ ହେଟାର ବସବାସ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବାମାତ୍ରେ ସେ ନୈଶ ଅଭିଯାନରେ ବାହାରିପଡ଼େ । ଗାଁ ବାହାରର ମଶାଣିପଦା ଡେଇଁ କ୍ୱଚିତ୍ ଗାଁ ଭିତରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଏ । କୁକୁର କି ବିଲେଇ ପିଲାଟି, ମଶାଣିରେ ପୋତା ଯାଇଥିବା ମୃତ ଦେହ, ଭାଗ୍ୟଟାଣ ଥିଲେ ଗୃହସ୍ଥ ପିଣ୍ଡାରୁ ଛେଳିଟିଏ ନେଇ ସେ ଚମ୍ପଟ ମାରେ । ଦିନେ ଦିନେ ସ୍କୁଲ ହତା ଭିତରକୁ ପଶିଆସେ ।

ଅରବିନ୍ଦ ତାଙ୍କ ସ୍କୁଲ ଜୀବନର ସ୍ମୃତିଚାରଣ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ପରିଚିତ ନିତିଦିନିଆ ଜୀବନ ବାହାରେ ଯେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଜୀବନ – ତାହା ପୁଣି 'full of thrill and excitement' ରହିଛି, ତାହା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଚକିତ କରୁଥିଲା । ସେମାନେ ଉତ୍କର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପ୍ରତିଟି ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଯାଉଥିଲେ । No bed, no electricity and this corporal punishment, my God !!

ହଠାତ୍ ନୀରବତା ଭଙ୍ଗ କରି ଶ୍ରୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା – ହା... ଟା... What is H-A-T-A- ?

Stupid – ହାଟା ନୁହେଁ It's ହେ–ଟା । Wolf. Don't you remember ? The other day we saw one in the zoo – ଅମ୍ଲାନ ଧମକ୍ ଦେଲା... Perhaps. ନିଜର ସ୍ମୃତିକୋଷକୁ ଅଣ୍ଡାଳୁ ଅଣ୍ଡାଳୁ ଶ୍ରୀ କହିଲା ।

କହିଲେ ସାତଟା ମହାଭାରତ ହୋଇଯିବ ବୁଝିଲ ପିଲାଏ । Those were the days... Now listen କାହାଣୀର ଛିଣ୍ଡାଖିଅକୁ ଯୋଡ଼ି ଅରବିନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କଲେ – ଡିସେମ୍ବର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ଟେଷ୍ଟ ସରିଗଲା । ରେଜଲ୍ଟ ବାହାରି ଧାନକଟା ଛୁଟି ବି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ଘରବାହୁଡ଼ାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ବୋର୍ଡ଼ରମାନେ ଖୁଆଡ଼ରୁ ଫିଟି ବାଛୁରୀ ମାଆ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁଗଲା ପରି ନିଜ ନିଜ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ହଷ୍ଟେଲ ଫାଙ୍କା ।

ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଛୁଟି ନାହିଁ । ସ୍କଲାରସିପ୍ ପରୀକ୍ଷାର ସ୍ପେଶାଲ୍ କୋଚିଂପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ରହିଯିବାକୁ ହେବ । ହେଡ୍‌ସାର୍ ଆସିବେ ସପ୍ତାହକେ ତିନି ଦିନ ଇଂଲିଶ୍ କୋଚିଙ୍ଗ୍ ପାଇଁ, ସାହିତ୍ୟ ଦେଖିବେ ନିଜେ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍ । ଗଣିତ ଆଉ ବିଜ୍ଞାନ ସାର୍ ପାଖ ଗାଁର । ସେଣ୍ଟଅପ୍ ହୋଇଥିବା ଆଖପାଖ ଗାଁର କିଛି ପିଲା ମଧ୍ୟ କୋଚିଂ ପାଇଁ ଆସିବେ ।

ଏକୁଟିଆ ବେଳେ ଫାଙ୍କା ସ୍କୁଲ ଘର ଆଉ ନିଜର ଏଇ ବନ୍ଦୀ ଦଶାପାଇଁ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ କାନ୍ଦମାଡ଼େ । ଲୁହ ପୋଛି ସେ ବହି ଖୋଲି ବସନ୍ତି, ଦିନ କଟୁଥାଏ । ସେ ଦିନ ଗଣୁଥାଆନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ଖରାବେଳେ ମଦନା ପହଞ୍ଚିଗଲା । କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କର ଏଇଟା ବିଶ୍ରାମର ସମୟ । କୃଷ୍ଣନନା ପୂଜାରୀ ବି ମୁଣ୍ଡତଳେ ଗାମୁଛା ଦେଇ କୋଉଠି ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବେ କି ପାଖ ଗାଁର ନିଜ ଘରକୁ ଯାଇଥିବେ । ଏତିକିବେଳେ ମୁକ୍ତିର ସନ୍ଦେଶ ନେଇ ପହଞ୍ଚିଗଲା ମଦନା । ତାଙ୍କ ଘରର ବାରମାସିଆ ମୂଲିଆ ଯାହାକୁ ସେମାନେ କହନ୍ତି କୋଠିଆ । ଚାରିଆଡ଼କୁ ତରଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ଅନାଇ ପାଦ ଚିପି ଚିପି ସେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଆସୁଥିଲା ।

ମଦନା ଅଠର/ଉଣେଇଶ ବର୍ଷିଆ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ୍ ପିଲା । ବିଲବାଡ଼ି, ଗାଈଗୋରୁ ଧନ୍ଦା, ଘରର ଅନ୍ୟ କାମ ସବୁ ତା' ଜିମା । ପୁରୁଷମାନେ ବିଦେଶରେ । ଘରେ ଅଛନ୍ତି କେବଳ ଜେଜେମାଆ । ବୟସ ହୋଇଥିଲେ ବି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବତୀ, କର୍ମଚଞ୍ଚଳ । ପ୍ରଖର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଧାରିଣୀ । ଏଇ ମହିଳା ହକ୍ କଥାରେ ନବାବ୍‌ପୁଅକୁ ମଧ୍ୟ ଜବାବ୍ ଦେବାର ରେକର୍ଡ଼ ରଖନ୍ତି । ପୁଅମାନଙ୍କୁ ବିଦେଶ ପଠାଇ କୋଠିଆ ପିଲାକୁ ଧରି ଏକା ଏକା ଜମିବାଡ଼ି, ଗୋରୁଗାଈ ଗଲା ଆଇଲା – ସବୁ ବୁଝନ୍ତି ।

ଘରେ ତିନୋଟି କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟା ଝୁଲୁଥିଲେ ବି ନିଜର ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ସେ ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେଇ ଅନୁସାରେ ନିଜର କାମ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ କରିଯାଆନ୍ତି । ଶୃଙ୍ଖଳିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଧାରାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସରିଯାଏ । ସମୟ ବହକିଯାଏ । ସେଇ ସମୟ କଟାଇବାକୁ ସେ ଶୋଇବାଘର କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଗୋଟିଏ ଅତି ଗୋପନୀୟ କିନ୍ତୁ ପ୍ରିୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ଏସବୁ ଜଣା ।

ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ସ୍ଥାନୀୟ ଅଭିଭାବକ ।

ମଦନା ତାଙ୍କୁ ଇସାରାରେ ସ୍କୁଲ ହତା ବାହାରକୁ ଡାକିନେଲା । ସେ ଜାଣେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ କଲାର୍‌ସିପ୍ ପରୀକ୍ଷାପାଇଁ ଏତେବଡ଼ ଛୁଟିରେ ବି ସାନବାବୁ ଏଠି ଅଟକି ରହିଛନ୍ତି । ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ୍ ହେଲେ ସେ କୁଆଡ଼େ ବାକୁସରେ ବାକୁସେ ଟଙ୍କା ପାଇବେ । ସୁପରଦଣ୍ଡା ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ବିନା ଅନୁମତିରେ ଘରଲୋକ କି ଚିହ୍ନାପରିଚ କେହି ତାଙ୍କୁ ଏ ସମୟରେ ଭେଟିବା ମନା ।

ମଦନା କହିଲା – ବୁଢ଼ୀ ସାନ୍ତାଣୀ ଶକତ ବେରାମ । ବସିଲାଠଉଁ ଉଠିଯିବାକୁ ହେବ । ଅରବିନ୍ଦ ଚକିତ ହେଲେ । ମାଆର ହଠାତ୍ ଏମିତି କ'ଣ ହେଲା ! ତିନି ଦିନ ତଳେ ପାଛିଆଏ ମୁଢ଼ିମୁଆଁ ଧରି ମଦନା ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଖୋଳିବାକୁ ଆସିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ତ କିଛି କହୁ ନ ଥିଲା । ଆଜି ଏମିତି କ'ଣ ହୋଇଗଲା ?

ଯେମିତି ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ମାଆର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଘରେ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା କେହି ନାହାନ୍ତି । ସାର୍ ଏକଥା ବୁଝିଲେ ସିନା ! ଅଭିଭାବକଙ୍କର ବିନା ଦର୍ଖାସ୍ତରେ ସେ ତାଙ୍କୁ ଆଦୌ ଛାଡ଼ିବେ ନାହିଁ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟକିଗଲେ ଘରୁ ଚିଠି ଛଡ଼ାଯାଏ – ଅମୁକ ଶକତ ବେରାମ । ଚିଠିକୁ ଟେଲିଗିରାଫ ମନେକରି ବସିଲାଠଉ' ଉଠିଆସିବ । ମଦନା ତୁଣ୍ଡରେ ସେଇ କଥା – ବସିଲାଠଉ' ଉଠିଯିବାକୁ ସେ ତ ଗୋଡ଼ ଟେକି ଦେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର କାନ୍ଧ ଧରି ତାଙ୍କୁ ତଳେ ବସାଇଦେବାପାଇଁ ଯେଉଁ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କ ହାତ ସଦାପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଛି, ତାକୁ ସେ ଏଡ଼ାଇବେ କେମିତି ?

ମଦନା ଅଣ୍ଟାରୁ ଚାରି ଚଉତା ହୋଇଥିବା ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ବାହାର କରି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼େଇଦେଲା । ଚାରିଆଡ଼ ନିର୍ଜନ । ରହି ରହି ଶୁଣାଯାଉଚି ଝିଙ୍କାରିର ଝିଁ ଝିଁ ସଙ୍ଗୀତ, ଆଉ ପୁତ୍ରହରା କାପ୍‌ତା କଣ୍ଠର କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ।

ଅରବିନ୍ଦ କମ୍ପିତ ହାତରେ ଚିଠି ଗ୍ରହଣ କଲେ ।

ଅମ୍ଳାନ ଜେଜେଙ୍କ କଥାକୁ ପିଇ ଯାଉଥିଲା । ହଠାତ୍ କହିଉଠିଲା – ପୁ..ତ..ର..ହ..ରା.. କ୍ୟା ହୈ ? ଅରବିନ୍ଦ ଟିକିଏ ହସି କହିଲେ – ଯା' ପଛରେ ରହିଛି ଗୋଟିଏ କରୁଣ ବା Sad story.

'କହନ୍ତୁ କାହିଁକି ସେଇ Story ? ଶ୍ରୀ ଦାବି କଲା ।

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – Then listen. ଥରେ କାପ୍‌ତା ଆଉ କାଉ ତାଙ୍କର ପିଲା ଦୁହିଁଙ୍କୁ ମାଣେ ଲେଖାଁ ଧାନ ଦେଲେ ଚାଉଳ କରି ଆଣିବାକୁ ।

କାପ୍‌ତା କ୍ୟା ହୈ ? ଅମ୍ଳାନର ଜାତୀୟ ଭାଷା ପ୍ରୀତି ତଥାପି ବଳବତ୍ତର ରହିଛି ।

– A bird stupid–ଚିଡ଼ିୟା ହେ – ଔର କ୍ୟା ? ଶ୍ରୀ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି କହିଲା ।

ସେମାନେ ପୁଣି ବାଦ-ପ୍ରତିବାଦର ଅମୁହାଁ ଗଳି ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଯାଉଥିବାର ଦେଖି ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – କାପ୍‌ତା ହେଉଛି କପୋତର ଗାଉଁଲୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ – A synonym for dove – ବୁଝିଲୁ ?

– ତୋ ଓ୍ୱହି ବୋଲୋ ନା... କବୁତର – ଅମ୍ଳାନ ବିଜ୍ଞ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – No further argument please ଶୁଣ ତ । କାପ୍‌ତା ଆଉ କାଉ ଛୁଆ ଚାଉଳ ନେଇ ଫେରି ଆସିଲେ । କାଉ ଛୁଆର ପୂରାମାଣ । କାପ୍‌ତା ଛୁଆର ମାଣ ଅଧା । କାଉ ମାଆ ନିଜ ଛୁଆ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଗର୍ବରେ କହିଲା – ଦେଖିଲୁ ତ, ତୋ' ଛୁଆଟା ନିପଟ ହୁଣ୍ଡା । ଅଧା ଚାଉଳ ନଷ୍ଟ କରିଦେଇଚି ।

କାପ୍‌ତା ରାଗିଗଲା । ନିଜ ଛୁଆକୁ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଥାପ୍ପଡ଼ ମାରିଲା ଯେ, ବିଚରା ସେଇଠି ଟଳିପଡ଼ିଲା । 'How sad !' ଶ୍ରୀ କଣ୍ଠରେ ସମବେଦନା...

ଯୋଗର କଥା । କାଉର ଡେଣା ବାଜି ତା' ଛୁଆର ମାଣଟି ସେଇଠି ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ଉପର ଚାଉଳ ତଳୁ ବାହାରିଲା କୁଣ୍ଡା ଆଉ ଚଷ୍ଟୁ । ମାଣ ପୂରା ଦେଖାଯିବ ବୋଲି ଧୂର୍ତ୍ତ କାଉଛୁଆ ତଳେ କୁଣ୍ଡା ଚଷ୍ଟୁ ଭରି ଚାଉଳକୁ ଉପରେ ରଖିଚି । କାପ୍‌ତା ଛୁଆ ଏତେ ଛନ୍ଦ କପଟ ଜାଣେ ନାହିଁ – ତା'ର ଅଧାମାଣରେ ଖାଲି ଚାଉଳ – କୁଣ୍ଡାଚଷ୍ଟୁ ସବୁ ଅଲଗା ।

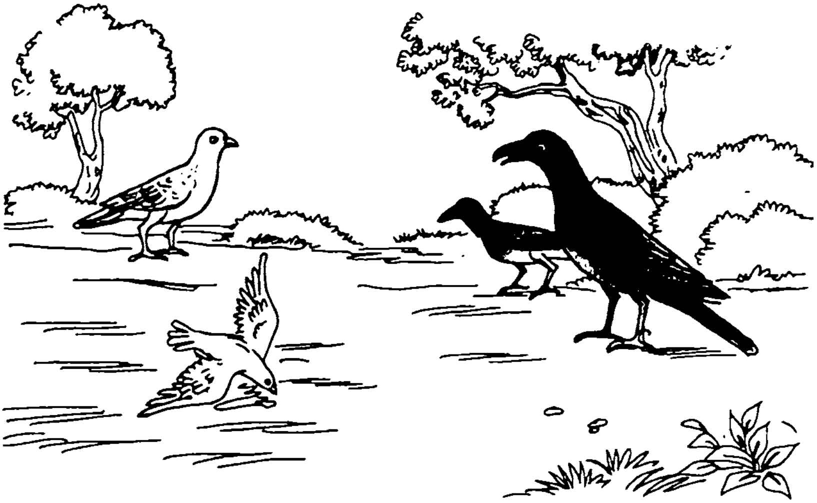

କାପ୍‌ତା ମାଆ ନିଜ ଆଖିରେ ସବୁ ଦେଖିଲା । ରାଗ ଚୋଟରେ ସେ ନିଜ ଛୁଆକୁ ନିଜେ ମାରିଦେଇଚି । ଟିକିଏ ବୁଦ୍ଧିବିଚାରି କାମ କରିଥିଲେ, ଆଜି ଛୁଆ ତା' ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତା । ଏବେ ଆଉ ଯେତେ ମଥା ପିଟିଲେ ବି ବହିଗଲା ପାଣି ଆଉ ପଛକୁ ଫେରିପାରିବ ନାହିଁ । ମଲା ପିଲା ଜୀବନ ପାଇବ ନାହିଁ ।

ଲୋକେ କହନ୍ତି, ସେଇ ଦିନଠୁଁ କାପ୍‌ତା ଏମିତି ବିକଳରେ ଘୁମୁରୁଚି, ଆଉ କହୁଛି – 'ସେରକ ପୂରିଲା ମାଣକ ପୂରିଲା – ଉଠରେ ପୁତା' –

ମଲାମଣିଷ କ'ଣ କଥା କହେ ? ଗାଁ-ଗହଳିରେ ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ ଦି'ପହରେ କାପ୍‌ତା ମାଆର କରୁଣ ବାହୁନା – ଶୁଣି ଏବେବି ଲୋକଙ୍କର ଆଖି ଛଳଛଳ ହୋଇଯାଏ । ଅରବିନ୍ଦ ଲମ୍ବା ନିଃଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ିଲେ । ପିଲାମାନଙ୍କର କାନ୍ଦୁରା ମୁହଁ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାକୁ ତାଙ୍କର ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ ।

What is the moral ? ପ୍ରସଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଅରବିନ୍ଦ ପଚାରିଲେ । Think before you leap ମାନେ jump କରିବା ଆଗରୁ ଥିଙ୍କ୍ କର । ଶ୍ରୀକୁ କହିବାକୁ କୌଣସି ସୁଯୋଗ ନ ଦେଇ ଅମ୍ଳାନ କହିଦେଲା, ଆଉ ଗର୍ବରେ ଶ୍ରୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା । ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଶ୍ରୀ ଯୋଗ କଲା Don't act hastily.

'Absolutely correct.' ଅରବିନ୍ଦ ପିଲା ଦୁହିଁଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲେ ଆମର ସଂସ୍କୃତରେ ଗୋଟିଏ କାବ୍ୟ ଅଛି 'କିରାତାର୍ଜ୍ଜୁନୀୟମ୍' । ତହିଁରେ କବି ଲେଖିଛନ୍ତି, 'ସହସା ବିଦ୍‌ଧୀତ ନ କ୍ରିୟା' ଅର୍ଥାତ୍ ତରବରରେ କୌଣସି କାମ କରିପକାଇବ ନାହିଁ । ଭଲଭାବରେ ଭାବିଚିନ୍ତି ଯାହାହେଲେ କରିବ । ସାନ ହେଉ କି ବଡ଼ – ସବୁ କାମ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଯୋଗ – ତରତରରେ ସାଧନା ଭାଙ୍ଗିଥାଏ । କାମ ଅକାମ ହୋଇଯାଏ ।

– This not fair ଜେଜେ । ତମେ ଜାଣ, ଆମର ସାନ୍‌ସ୍କ୍ରିଟ୍ ପଢ଼ା ହୁଏ ନାହିଁ । ଅମ୍ଲାନ ପ୍ରତିବାଦ କଲାରୁ ଶ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ କହିଲା – Exactly.

ମୁଁ ଜାଣେ – ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ସେଇଥିପାଇଁ ତ ବୁଝାଇଦେଲି । ତେବେ ସଂସ୍କୃତ ଆମର ନିଜର ଭାଷା ଆଉ ଭାରତର ସବୁ ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷାର ଜନନୀ – କିଛି ହେଲେ ବି ସେ ବିଷୟରେ ଧାରଣା ହେବା ଉଚିତ ।

– No way, କାହାଠୁ ଆମେ ଶିଖିବା ସେଇ Ancient Sanskrit ? ସ୍କୁଲରେ ତ ପଢ଼ା ହୁଏ ନାହିଁ । – ଲୋକାଲ୍ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ହୁଏ । ସାହେବୀ ସ୍କୁଲରେ ହୁଏ ନାହିଁ । Now let us return to ମଦନା ।

ମଦନା ପୁଣି ଥରେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇ ମୋ କାନ ପାଖକୁ ମୁହଁ ଆଣି କହିଲା – ଦେଈ ସା'ନ୍ତାଣୀ କହିଚେନି...

What is ସା..ନ୍ତା.ନୀ ? ଶ୍ରୀ ପଚାରିଲା ।

ଜେଜେ Uses too much unknown and peculiar words. ଅମ୍ଲାନ ଭଉଣୀକୁ ସମର୍ଥନ ଯୋଗାଇଦେବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲା ।

No Sir – ଅରବିନ୍ଦ ଲଘୁ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ ସାଆନ୍ତାଣୀ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ pure ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ... Originates from Sanskrit. ଏ ସବୁ ଏବେ ଆଉ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉ ନାହିଁ ।

– ମାନେଟା କ'ଣ ? ଅମ୍ଲାନର ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ କଣ୍ଠ ।

– ଯଦିଓ ଏହାର ଠିକ୍ ଇକ୍ୟୁଭଲେଣ୍ଟ ଶବ୍ଦ ଇଂରାଜୀରେ ନାହିଁ, ଏହାକୁ 'Madam' ମାନେ Reverred Madam ବୋଲି କହିପାରିବ ।

– To make it specific, say respected Lady.

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ତମ ଇଂରେଜୀ ଭାଷା ଭଳି ଓଡ଼ିଶାର ଭୋକାବୁଲାରି ଏତେ poor ନୁହେଁ । ବୁଝିଲ, ମଉସା, ପିଉସା, ମାମୁଁ, ଦାଦା – ଏମିତି କେତେ ଲୋକଙ୍କପାଇଁ ଇଂରାଜୀରେ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ 'uncle' । ଏଥିପାଇଁ କେତେ ଯେ ବିଭ୍ରାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ବା ହେଉଛି, ସେ କଥା କ'ଣ ତମେ ଜାଣ ?

– What ବିଭାରଟ୍ ? ଅମ୍ଳାନ ଜାଣିବାକୁ ଦାବି କଲା । ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦଟିକୁ ଶୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଗଲେ, ଏଇନେ ପୁଣି କେତେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ, ତର୍କ ଚାଲିବ । ସେସବୁ ଚିନ୍ତାର କଥା । ଯଥାସମ୍ଭବ ଏଡ଼ାଇ ଗଲେ ଆଗକୁ ଗଡ଼ିଯିବାକୁ ସୁଯୋଗ ମିଳିବ । ଅରବିନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କଲେ – ବୁଝାଇ ଦେଉଚି, ଶୁଣ । ଆମେ ସେତେବେଳେ ଫୁଲବାଣୀରେ । ତମମାନଙ୍କର ପାପା ବାଙ୍ଗାଲୋରରେ ଏମ୍.ବି.ଏ.ର ଛାତ୍ର । ଘରେ ମୁଁ ଆଉ ତମର ଜେଜେମାଆ – ସେଠାର ଟ୍ରାଇବାଲ୍‌ଙ୍କ ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ ଏତିକିବେଳେ ଆସିଲା ଆମେରିକାନ୍ ଝିଅ ଜୁଡ଼ିଥ୍ । ଟାଉନ୍‌ରେ ରହି ଆଖପାଖ ଗାଁରେ ସର୍ଭେ କରିବ । ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ସେମାନଙ୍କ ଚାଲିଚଳଣ ଦେଖିବ । ଡାଟା ସଂଗ୍ରହ କରି ସେମାନଙ୍କ ସୋସାଲ କଷ୍ଟମ୍‌ସ ଉପରେ ଥେସିସ୍ କରିବ । ତାଙ୍କ ଦେଶ ଏମ୍ବାସିରୁ ଚିଠି ନେଇ ଆସିଚି । କଲେକ୍ଟର ମୋତେ ଚିଠିଟି ଦେଇ କହିଲେ – ଦେଖନ୍ତୁ, କ'ଣ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଜୁଡିଥ୍ ସାଙ୍ଗରେ ଆଳାପ ହେଲା–୨୩/୨୪ବର୍ଷର ସପ୍ରତିଭ ଝିଅ । ଡକ୍ଟରେଟ୍ କରି ଟିଚିଂ ପ୍ରଫେସନ୍‌ରେ ଯୋଗଦେବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ମୁଁ ତାକୁ ବୁଝାଇଲି । ରୁରାଲ୍ ଏରିଆରେ ତା' ଭଳି ଗୋଟାଏ ଅଳ୍ପବୟସୀ ସହରୀ ଝିଅ ଏକୁଟିଆ କାମ କରିବା ସହଜ କଥା ନୁହେଁ । ମଶାମାଛି, ଜ୍ୱରରୋଗ, ବାଘସାପ – ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ କଥା ଟ୍ରାଇବାଲ୍‌ସ ଆର୍ ନଟ୍ ସୋ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ଲି ।

ଅଦ୍ଭୁତ ସାହସ ଝିଅଟାର । ହସି ହସି କହିଲା – Shall earn their friendship.

– ଠିକ୍ ଅଛି । How can I help you ? ପଚାରିଲି ।

– ରୁରାଲ ଏରିଆ ସହ Well aquainted ଜଣେ Guide ଗୋଟିଏ Jeep ଆଉ ସହରରେ ରହିବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଘର । ଏତିକି ତା'ର ଆବଶ୍ୟକ । Ford Foundation ର Cultural Exchange ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍‌ରେ ଫେଲୋସିପ୍

ନେଇ ବର୍ଷକପାଇଁ ସେ ଆସିଛି । ପଇସାର ପ୍ରୋବ୍ଲେମ୍ ନାହିଁ । ଦରକାର ହେଲେ ତା'ର ମିଲିଓନାୟାର୍ ପାପାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ମିଳିବ ।

ରାଜକନ୍ୟାଙ୍କର ସାହସ ଦେଖ ! ଯେତିକି ପାଠ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଖୁନ୍ଦିଛନ୍ତି, ସେତିକିରେ ନିଜ ଦେଶରେ ଗୋଟାଏ କିଛି କରିପାରିଥାଆନ୍ତେ । କୋଟିପତି ବାପାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟରେ ଯୋଗଦେଇ ଘିଅ ଖାଇ ଦୁଧରେ କୁଳି କରନ୍ତେ, ତା' ନୁହେଁ । ଡନ୍‌ଲପ୍ ଗଦି ଛାଡ଼ି ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟରେ ଶୋଇବାର ସଉକ୍ ନେଇ ଇଣ୍ଡିଆ ଦୌଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି । କାମ କରିବେ ପୁଣି ବଣଜଙ୍ଗଲଘେରା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ ।

ବୁଝ ତା' ସାହସକୁ !

ନାଜରବାବୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକ । ତାଙ୍କୁ ଡାକି ଭଲ ଗୋଟାଏ ଗାଇଡ୍ ଠିକଣା କରିଦେବାକୁ କହିଲି । ଲୋକାଲ୍ ଏରିଆ ସାଙ୍ଗରେ Acquainted ହୋଇଥିବ, ଇଂରାଜୀଟା ଭଲ ଜାଣିଥିବ । ସବୁଠୁଁ ବଡ଼ କଥା, ଭଲ ମଣିଷଟିଏ ହୋଇଥିବ । ଟାଉନ୍ ଭିତରୁ ମାସକିଆ ଭଡ଼ାରେ ଜିପ୍‌ଟାଏ ବୋଧହୁଏ ମିଳିଯିବ । ଆଟାଚ୍‌ଡ୍ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଥାଇ କିଚେନ୍ ଆଉ ଦି'ରୁମ୍‌ର ଘରଟାଏ ହେଲେ ଚଳିବ ।

ନାଜର ଚିନ୍ତା କଲେ । କହିଲେ, ଗାଇଡ୍ ଆଉ ଗାଡ଼ିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଯିବ କାଲି ଭିତରେ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ରାଓ ଟ୍ରାଭେଲ୍ ଏଜେନ୍ସି ଚଳାଉଛି । ଅଫିସ୍‌କୁ ଭଡ଼ାରେ ଗାଡ଼ି ଯୋଗାଉଛି । ଗାଡ଼ିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଯିବ । ଗାଇଡ୍‌ପାଇଁ ତାକୁ କହିବା, ନ ହେଲେ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍‌ଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେବା । କିନ୍ତୁ...

– କିନ୍ତୁ ଆଉ କ'ଣ ? ମୁଁ ପଚାରିଲି ।

– ପ୍ରୋବ୍ଲେମ୍ ଭଡ଼ା ଘରକୁ ନେଇ ସାର୍ । ଆମର ଛୋଟ ସହର । ସାଇବାଣୀଙ୍କର ଚାହିଦା ପୂରଣ କଲା ଭଳି ଘରଟିଏ ପାଇବା ଏତେ ସହଜ ହେବ ନାହିଁ । ମିଳିଲେ ବି ଘରବାଲା... ସେ ଅଧାରୁ ବ୍ରେକ୍ ମାରିଲେ ।

ତାଙ୍କ କଥାର ମର୍ମ ବୁଝିବାରେ ଅସୁବିଧା ହେଲା ନାହିଁ ।

କୋଉ ଅଜଣା ମୁଲକରୁ ଆସିଛି ଅଭିଆଡ଼ୀ ଝିଅଟା । ସାଙ୍ଗରେ ବାପଭାଇ କେହି ନାହାଁନ୍ତି । ରହିବ ଏକୁଟିଆ । ଦୁମୁଦୁମୁ ଚାଲି, ଠୋ ଠୋ ହସ ସାଙ୍ଗକୁ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ଭାଷା । ତା'ର କୋଉ ଜାତି ନା ପତି ! କ'ଣ ଖାଇବ, କୁଆଡ଼େ ଯିବ, କ'ଣ କରିବ... ନାହିଁ ନାହିଁ, ଯଦି ଭଲମନ୍ଦ କିଛି ହୋଇଗଲା ତ ପୁଲିସି

ମୁନ୍‌ସି, ଥାନାଦାର, ଦଫାଦାର ମଲାଠଉଁ ଘୋଷରା ବାଧିବ । ନାଇଁରେ ବାପା... କାଦୁଅକୁ ଯିବା କାହିଁକି ?

ନାଜରବାବୁଙ୍କ ସନ୍ଦେହ ଠିକ୍ । ଫୁଲବାଣୀ କାଲି ଥିଲା ଛୋଟ ଗାଁ'ଟିଏ । ଆଜି ସହର ହେଉଛି – ରକ୍ଷଣଶୀଳ ପ୍ରକୃତି ଛାଡ଼ିପାରି ନାହିଁ ।

ମୋତେ ଚିନ୍ତାନ୍ୱିତ ଦେଖି ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଉ କୁଣ୍ଡାଉ ନାଜରବାବୁ କହିଲେ – ସାର୍, କିଛି ନ ଭାବନ୍ତି ଯଦି ମୋର ପ୍ରସ୍ତାବଟିଏ ଥିଲା ।

ମୁଁ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇଲି ।

କହିଲେ – ଆପଣଙ୍କର ଫାଇବ୍-ଆର୍ ଟାଇପ୍‌ର ବଡ଼ କ୍ୱାର୍ଟର । ଆପଣ ଦୁଇ ଜଣ । ପୁଅ ଛୁଟିରେ ସପ୍ତାହେ/ପନ୍ଦର ଦିନ ପାଇଁ ଆସିଲେ ଆସିବେ । ପୁଣି ଏଇ ଝିଅ, କେତେଦିନ ଅବା ହେଡ୍‌କ୍ୱାର୍ଟର୍ସରେ ରହିବ । ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲି ଡାଟା ସଂଗ୍ରହ କରୁ କରୁ କୋଉଦିନ ଫେରିଲା ତ କେବେ ନାହିଁ । କ୍ୱାର୍ଟର୍ସରେ ଟିକିଏ ଗହଳି ତ ଲାଗିବ !

ନାଜର ପିଲା ତ ମନ୍ଦ କଥା କହୁ ନାହିଁ । କାମର ଚାପରେ ମୁଁ ଦିନସାରା ବାହାରେ । ଘରେ ତମ ମାଆ ଏକୁଟିଆ – ମଣିଷ ଜଣେ ରହିଲେ ନିର୍ଜନତା ଭାଙ୍ଗିବ ! ମୁଁ ତୁରନ୍ତ ମାଆ ସାଙ୍ଗରେ ପରାମର୍ଶ କଲି । ସେଇଦିନ ଅଫିସ୍‌ଫେରନ୍ତା ଜୁଡିଥ୍ ତା'ର ମାଲପତ୍ର ସମେତ ଅଫିସ୍ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଆମ କ୍ୱାର୍ଟରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଝିଅ ଏଇ ଜୁଡିଥ୍ । ଅତି ଅଳ୍ପ ଦିନ ଭିତରେ ତା'ର ତିନିଚଉଠ ଖୋଲା ଆମେରିକାନ୍ ଡ୍ରେସ୍ ଛାଡ଼ି ସେ ସାଲୱାର କମିଜ୍ ପିନ୍ଧିଲା... ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଖାନା ତାକୁ ଧରାଇଲା ତମର ମାଆ... କାକରା ପିଠା ଭିତରକୁ ପୁର କୁଆଡୁ କିମିତି ଆସିଲା – ସେ ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରି ନ ପାରି ବିଚାରି ମନମରା ହୋଇଗଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଶାଢ଼ି ପିନ୍ଧା ଶିଖିଲା । ଡାଇନିଂ ଟେବୁଲ୍‌ରେ ବସି ହାତରେ ପଖାଳ ଖାଇଲା । ହାତରେ ଦୋଭାଷୀ ଖଣ୍ଡେ ଧରି କାମଚଳା ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷା ବି ଶିଖିଗଲା ।

ଘରେ ରହୁଚି, ପଛେ ପଛେ ବୁଲୁଚି, କାମଦାମରେ ବି ହାତ ଲଗୋଉଚି । କେତେ ଦିନ ଆଉ ମିସେସ୍ କାନୁନ୍‌ଗୋ, Madam କାନୁନ୍‌ଗୋ ଡାକି କାମ ଚଳେଇବ ? ଜେଜେମା ବୁଝାଇଲା – ତୁ ମୋ ସାନଭଉଣୀ ଭଳି । ବଡ଼ଭଉଣୀକୁ ଏ ଦେଶରେ ଅପା ଡାକନ୍ତି । ଜୁଡିଥ୍ ମହାଖୁସି । ଦୁଇ ଚାରିଥର

ତା' କାଠୁଆ ପାଟିରେ 'ଆ...ପା...' 'ଓ...ପା...' ଇତ୍ୟାଦି ଖସାଇ ଶେଷରେ ଅ.ଫା... ଉପରକୁ ଆସିଗଲା । ଏମିତି ପାରିବାରିକ ଡାକର ଗୋଟିଏ ଚମତ୍କାର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ବିଦେଶିନୀ ସହିତ ଆମର ସମ୍ପର୍କ ଆହୁରି ମୁଲାଏମ୍ ହୋଇଉଠିଲା ।

ଜୁଡିଥ୍ ଜେଜେମାଙ୍କୁ ତ ଅଫା ଡାକିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଆଗଭଳି ସେଇ 'Mr. Kanungo, Kanungo sir' ରେ ଥାଏ । ତାଙ୍କ ଦେଶରେ ବଡ଼ମାନଙ୍କୁ ନାଁ ଧରି ଡକାଯାଏ ଏବଂ ମୋ'ପାଇଁ ସେହିଭଳି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ଜେଜେମା ଜିଭକାମୁଡ଼ି ଏମିତି ଅବଲୟ କଲା ଯେ, ବିଚାରି ଜୁଡିଥ୍ ନରହତ୍ୟା ଭଳି ଏକ ଜଘନ୍ୟ ଅପରାଧ କରିପକାଇଛି ଭାବି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

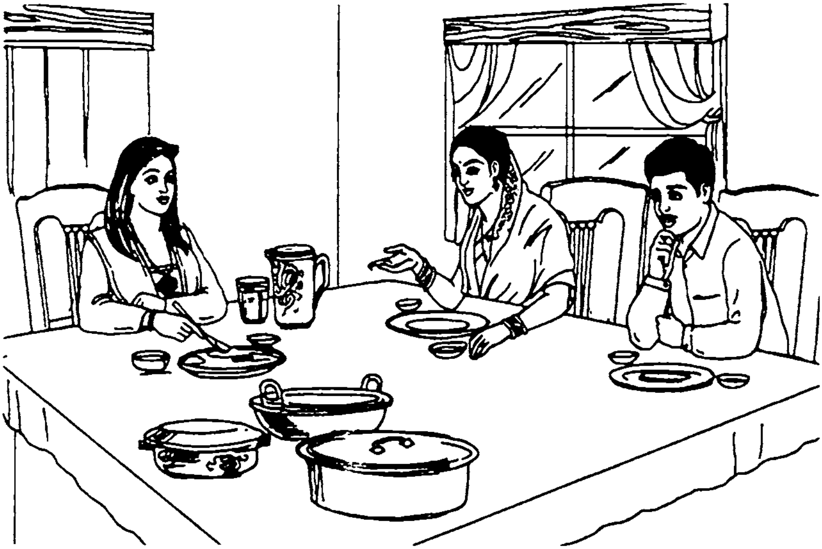

ଦିନେ ଡିନର୍ ଟେବୁଲରେ ବସି ଜେଜେମା, ତାକୁ କହିଲେ - କ'ଣ ସବୁବେଳେ ମିଷ୍ଟର କାନୁନ୍‌ଗୋ, ମିଷ୍ଟର କାନୁନ୍‌ଗୋ ବୋଲି ହୁରି ପକାଉଚୁ ? ମତେ ତ ଅପା ଡାକିଲୁ । ମୁଁ ତୋ'ର ବଡ଼ଭଉଣୀ । ଆଉ ଇଏ ହେଲେ ତୋ'ର ଭିଣୋଇ - ମାନେ 'Brother-in-law.

ଉଲ୍ଲସିତ କଣ୍ଠରେ ଜୁଡିଥ୍ କହିଉଠିଲା - ମୁଁ ଜାଣିଲା, Brother-in-law, means ଶାଳା । କାଲିଠୁ ମୁଁ ମି.କାନୁନ୍‌ଗୋଙ୍କୁ 'ଶାଳା କାନୁନ୍‌ଗୋ' ବୋଲି ଡାକିବି ।

ମୁଁ ହସି ହସି ସେଠୁ ଉଠିଗଲି । ଅସୁବିଧାଟା ଏଥର ବୁଝିଲ ତ ? ବିଦେଶୀ ମୁହଁରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିଚିତ୍ର ପ୍ରୟୋଗର ଲଘୁ ଦିଗଟିକୁ ବୁଝିପାରି ପିଲାଦିହେଁ ହସରେ ଛାତ ଫଟେଇଦେଲେ ।

ଏ ଘରେ ପୁଣି କ'ଣ ନୂଆ ଘଟଣା ଘଟିଲା – ଜାଣିବାକୁ ସୁଲତା ପର୍ଦ୍ଦା ଟେକି ମୁହଁ ଦେଖାଇଲେ । ଧ୍ୟାନୀ ବୁଦ୍ଧ ଭଳି ଅରବିନ୍ଦ ବିଛଣାରେ ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଦୁଇ ପଟରୁ ଘେରି ପିଲାଦିହେଁ ହା ହା ହୋ ହୋ ହସରେ କାନ ଅତଡ଼ା ପକାଉଛନ୍ତି ।

ଭିତରକୁ ଆସି ଅନୁଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ସେ କହିଲେ – ବାବାଃ... ଘରେ କ'ଣ ଡକାୟତି ପଡ଼ିଛନ୍ତ ନା କ'ଣ ! ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲେ – ଏମିତି ବକ୍‌ବକ୍ ହୋଇ ଏମାନେ ଆପଣଙ୍କ ବିଶ୍ରାମକୁ ନଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି, ଆପଣ ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ...

ବୋହୂକୁ ଆଉ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାକୁ ନ ଦେଇ ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ସେମାନେ ଠିକ୍ ଅଛନ୍ତି, ମୁଁ ବି ଠିକ୍ । ତୁ ବରଂ ଦିନସାରା ଖଟି ଖଟି ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ସମୟ ପାଉ ନାହୁଁ । ଯା' ଟିକିଏ ଗଡ଼ପଡ଼ ହେଉଥା...

ଅମ୍ଲାନ ସୁଲତାଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲା – ମାମା, ତମେ ବି ବସିଯା', ଜେଜେ ନା Narrating wonderful stories – that American Lady... ଜେଜେଙ୍କୁ କହିଲା ଶାଳା – ବାକି କଥା କହି ନ ପାରି ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସିଉଠିଲା – ଶ୍ରୀ ବି ତହିଁରେ ଯୋଗ ଦେଲା ।

ସୁଲତା କାହାଣୀଟି ପୂର୍ବରୁ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ଏବେ ଏହା ତୃତୀୟ ପିଢ଼ି ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲା । ଦିନେ ସେଠୁ ଚତୁର୍ଥ... ତା'ପରେ ପଞ୍ଚମ – ଏମିତି ପିଢ଼ିରୁ ପିଢ଼ିକୁ ଗଡ଼ି ଚାଲିବ । ସୁଲତା କାହାଣୀ ଭିତରେ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କର ଅମରତ୍ୱର ଆଭାସ ପାଉଥିଲେ । ଏଇ ଯେ ବିସ୍ମୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା – ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଖବରର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲା ଏମାନଙ୍କର କାନ ଏହା ସେମାନେ କଦାପି ଭୁଲିବେ ନାହିଁ । ବଡ଼ ହୋଇ ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ପାଖରେ ଜେଜେଙ୍କ କଥା କହିବେ । ନାତିନାତୁଣୀଙ୍କ ଆଗରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବେ । ଏମିତି ଅମର ହୋଇ ରହିବେ ଅରବିନ୍ଦ କାଳକାଳକୁ ।

ସୁଲତା ତଳକୁ ମୁହଁ କରି ହସ ଚାପୁ ଚାପୁ କହିଲେ – ତମେମାନେ ଶୁଣ... ମୋ'ର କାମ ଅଛି । ସେ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଅପସରିଗଲେ ।

ଅରବିନ୍ଦ ବୋହୂର ବିଚାରବୋଧ ଉପରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଆସ୍ଥାଶୀଳ । ବାକ୍‌ସଂଯମ ହେଉଛି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଏକ ବିଶେଷ ଦିଗ । ତା'ରି ଭିତରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ବିଚାରବୋଧ ।

ସୁଲତା ଚିରକାଳ କମ୍ କଥାର ମଣିଷ ।

ଅରବିନ୍ଦ ମୂଳକଥା ପାଖକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଏମାନେ ଗପ ଶୁଣିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କର କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଅଛି, ଭିଡିଓ ଗେମ୍ ଅଛି, ହୋମ୍‌ଟାସ୍କ ଅଛି, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଅଛନ୍ତି, ପରୀକ୍ଷାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଅଛି । ବାହାର ଦୁନିଆ ତ ପ୍ରାୟ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ଘରର ଚାରି କାନ୍ଥ ଭିତରେ ଯାହା କରୁଛ କର । ଏମାନଙ୍କର ଶୈଶବପ୍ରବଞ୍ଚିତ – କୈଶୋର ନୀତିନିୟମର କଣ୍ଟାବାଡ଼ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ । ମୁକ୍ତବାୟୁର ଆନନ୍ଦ ଏମାନଙ୍କପାଇଁ ଏକପ୍ରକାର ନିଷିଦ୍ଧ କହିଲେ ଚଳେ ।

ଗପ ଶୁଣିବେ କେତେବେଳେ ? ସମୟ ଯଦି କିଛି ମିଳିଯାଏ ତେବେ ଖୁବ୍ ବେଶିରେ Spiderman କି Phantom ଭଳି କମିକ୍ କି Harry Potter ବହିରୁ ଖଣ୍ଡେ ।

ଭୋଗବାଦୀ ସଂସ୍କୃତିର ଇଏ ଏକ ନୂଆ ପହଲି ।

ଅରବିନ୍ଦ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡ଼ି ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ – 'ଦେଈ'... ଆମ ପରିବାରରେ ବଡ଼ଭଉଣୀଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ 'ଦେଈ' ଡକାଯାଉଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ କହିଲା – ତମର ବଡ଼ଭଉଣୀ ଥିଲେ ନା କ'ଣ ? ଆମେ ତ ଦେଖି ନାହୁଁ । ଅରବିନ୍ଦ ବୁଝାଇଲେ – ନିଜର ନୁହେଁ, ପଡ଼ୋଶୀ ବଡ଼ବାପାଙ୍କ ଝିଅ । ଘର ଦୁଇଟି । କିନ୍ତୁ ଚଳଣିପ୍ରାୟ ଏକାଠି । ଖିଆପିଆ, ଦିଆନିଆ ସବୁ ଚାଲେ । ବଡ଼ବାପା ଚାକିରି ନେଇ ବିଦେଶରେ । ଘରେ ଦୁଇ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ । ଦେଈବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀ । ଆମ ଘରେ ମାଆ ଆଉ ମୁଁ । ବାପା, ଦାଦାମାନେ ବିଦେଶରେ । ଦେଈ ପାଠପଢ଼ିଛି ମାଇନର ଯାଏ । ବଡ଼ ହେଲା ପରେ ସେଇ ପୁରୁଣା ଆପତ୍ତି... କରଣଘର ଝିଅ । ସେ କ'ଣ ଦାଣ୍ଡରେ ଚାଲି ଚାଲି ଆଉ ଦଶଟା ପୁଅଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଯିବ । ପଢ଼ାବନ୍ଦ । ଦେଈର ପଢ଼ାରେ ମନ ଥିଲା । କିଏ ବୁଝୁଚି ସେସବୁ ?

ପଢ଼ା ଛାଡ଼ିବା ପରେ ଘର କାମରେ ହାତ ଲଗାଏ । ଲୁଗାଧଡ଼ିରୁ ସୂତା କାଢ଼ି ଅଖାପଟିରେ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗର ଆସନ ବୁଣେ । ରୁମାଲ ସିଲେଇ କି ଆଉ କିଛି ଶିଳ୍ପକର୍ମରେ ତା'ର ସମୟ କଟିଯାଉଥାଏ । ଚାଲିଥାଏ ତା'ର ବାହାଘରପାଇଁ ପାତ୍ର ଖୋଜା ।

ଦୁଇ ଖଞ୍ଜାରେ ଗୋଟାଏ ବୋଲି ଝିଅ । ସାଙ୍ଗସାଥି କେହି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ବି ଏକା... ତେବେ ମୋର ପାଠପଢ଼ା ଅଛି, ବାହାର କାମରେ ବି କିଛି ସମୟ ଯାଏ । ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ସମୟ ତକ ଦେଈର । ତା'ର ନିଜସ୍ୱ କିଛି କାମରେ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଆଉ ବାହାର ଦୁନିଆ ସହିତ ତା'ର ଯୋଗାଯୋଗ ରକ୍ଷା କରିବା ଇତ୍ୟାଦିରେ ସମୟ କଟିଯାଉଥାଏ । ଏଇ ଯେମିତି ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ ଓଷା, ଗାଁ ଝିଅମାନଙ୍କର ବଡ଼ ଉତ୍ସବଟିଏ । ଭାଦ୍ରବମାସ, ମାନେ ଅଗଷ୍ଟ–ସେପ୍‌ଟେମ୍ବର ମାସର ରବିବାରଗୁଡ଼ିକରେ ମଙ୍ଗଳା ଠାକୁରାଣୀ ପୂଜା ପାଆନ୍ତି । ଝିଅମାନଙ୍କର ପର୍ବ ହେଲେ ବି ଫୁଲ ତୋଳିବା, ଗଡ଼ିଆ ମଝିରୁ ନାଡ଼ମିଶା କଇଁ ତୋଳି ଆଣି ତହିଁରେ କଡ଼ି ତିଆରି କରି ପୂଜା ଘରକୁ ସଜାଇବା, ମଞ୍ଚା ବାନ୍ଧିବା କି ଠାକୁରଙ୍କୁ ସଜାଇବା ଇତ୍ୟାଦି କାମରେ ଖାଲି ହାତ ଲଗାଇଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ, ଓଷାଗୀତ ବୋଲିବାରେ ବି କଣ୍ଠଦାନ କରିବାକୁ ହେବ । ବୀଣାର ଝଙ୍କାର ଭଳି ଦେଈର ରିଣିରିଣିଆ କଣ୍ଠର ଗାନ ଠାକୁରାଣୀ ବୋଧହୁଏ ଶୁଣିପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତା' ସାଙ୍ଗରେ କଣ୍ଠ ମିଳାଇ ଗାଇବାକୁ ପଡ଼େ ।

'ରାଣ୍ଡୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବୋଲେ ବାଣୀ, ତୁମ୍ଭେ ଲୋ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ତରୁଣୀ ।
କନିଷ୍ଠ ନଣନ୍ଦ ଛାରକୁ, ଶତ୍ରୁ ରଖୁଚ ଉପରକୁ ।
ଏକାଳେ ମଣୁଛଲୋ ଭଲ, ପଛକୁ ମଣିବଟି ସଲ ।'

ସୁର ଧରି ଓଷାଗୀତ ବୋଲିଯାଉଥିବା ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଅମ୍ଳାନ କହିଲା – Wonderful, You remember all these and after so many years !! କୈଶୋରର ସେଇସବୁ ନିତ୍ୟ ଉତ୍ସବମୟ ଦିନ ପାଖକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ବୋଧହୁଏ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ଅମ୍ଳାନ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ – ଆଉ ଶୁଣିବୁ ?

ଭିତରେ ମୂଷାମାଟି ଭରି, ଉପରେ ଭାତଗୋଟା ଚାରି ।
ସାନବୋହୂର ପାଳି ଦିନ, ବହୁତ ଦେଇ ଥାଇ ଅନ୍ନ ।
ତିଉଣ, ଲୁଣ ଦେଇଥାଇ, ସେଦିନ ବସି ସୁଖେ ଖାଇ ।

ଏମିତି ସେଦିନ ଦୁଇ କିଶୋର କଣ୍ଠର ସଜଳ ସଙ୍ଗୀତରେ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ମୁଖରିତ ହୋଇଉଠୁଥିଲା ।

ଏଇ ପୂଜା ହୁଏ ଢିଙ୍କିଶାଳ – ମାନେ ଢିଙ୍କି ଥିବା ସ୍ଥାନରେ । ମୂର୍ତ୍ତିପୂଜା କରଣଘରର ପରମ୍ପରା ନୁହେଁ । ସାରୁପତ୍ରରେ ଦେବୀଙ୍କର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ତାକୁ କୁହନ୍ତି ଚୂଳମାଳ । ବର୍ଷା ଦିନ, ବାଡ଼ିପନ୍ଦାଡ଼ରେ ବଣୁଆ ସାରୁଗଛ ଯାହାକୁ ଯେତେ । ସେଇ ପତ୍ର ଉପରେ ପତ୍ର ମୋଡ଼ି ମଧ୍ୟମ ଆକାରର ମାଦଳଟିଏ ତିଆରି ହୁଏ । କଦଳୀ ପଟୁକାରେ ଭିଡ଼ା ହୋଇଥିବା ସେଇ ମାଦଳର ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡକୁ ପନିକିରେ କାଟିଦେଲେ, ପ୍ରତିମାଟି ତଳେ ବସିବା ଭଳି ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଢିଙ୍କିଶାଳକୁ ଲିପିପୋଛି ତହିଁରେ ଚିତା ପକାଯାଇ ସାରିଥାଏ । ଢିଙ୍କି ମୁଣ୍ଡ ଆଡ଼େ ରଖାଯାଏ ଗୋଟିଏ ପଣସକାଠରେ ଖୋଳାହୋଇଥିବା ବଡ଼ ପିଢ଼ା । ତା' ଉପରେ ବି ଚିତା ପକାଯାଏ । ପୂର୍ବ ସଂଗୃହୀତ ବର୍ଷାକାଳୀନ ଫୁଲରେ ମାଳଗୁନ୍ଥାଯାଇ ପ୍ରତିମା ଦେହରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ । ଖଡ଼ିକା କାଠିରେ ବି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ଟାହିଆମାନ । ପ୍ରତିମା ଦେହରେ ସେସବୁକୁ ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ ଏହାର ସାଜସଜ୍ଜା ପ୍ରାୟ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଆସିଯାଏ । ପ୍ରତିମା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଝୁଲୁଥିବା ମଞ୍ଚାରୁ ଦୁଇ ଚାରି ମାଳ ମୋଟା ଗଜରା ଝୁଲାଇଦେଲେ କାମ ଶେଷ ।

ପୂଜାରେ ଏମିତି କିଛି ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚପତ୍ର ହୁଏ ନାହିଁ । ଡାଲାଏ ମୁଢ଼ି, ଗୋଟାଏ ନଡ଼ିଆ ଆଉ ଚାଉଳ ଚୂନାରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖୁଦବାଟୁଳିରୁ କିଛି – ଇଏ ହେଲା ଦେବୀଙ୍କର ନୈବେଦ୍ୟ । ଶଙ୍ଖ, ଘଣ୍ଟ, ଘଣ୍ଟା ଧ୍ୱନି ଆଉ ଝୁଣାଗୁଗ୍ଗୁଳର ବାସ୍ନା ଭିତରେ ପୂଜା ଶେଷ ହୁଏ । ବହି ବୋଲାଯିବାର ପର୍ବଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଅଛି । ଦେଇଙ୍କୁ ସବୁ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରୁ ମିଳେ କିଛି ମୁଢ଼ି ନଡ଼ିଆ ଆଉ ଖୁଦବାଟୁଳି ପ୍ରସାଦ୍ ରୂପରେ । ପରଦିନ ସକାଳୁ ବିସର୍ଜିତ ଚୂଳମାଳକୁ ନଈରେ ଭସାଇବା କାମ ମଧ୍ୟ ମୋର ।

ଗାଧୁଆ ତୁଠରେ ସେତେବେଳେ ଦୁଇ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଗୋଷ୍ଠୀର ଝିଅମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣାଯାଉଥାଏ, ପରସ୍ପରର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରି ଆଶୁକବିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ରଚିତ ହେଉଥିବା ଗୀତ ସବୁ । ଗୀତ ନୁହେଁ ତ, ପରସ୍ପରର କୁତ୍ସାରଟନା । ପରସ୍ପର ବିରୋଧରେ ଥିବା ଅଭିଯୋଗ ସବୁକୁ ଏମିତି ଉପାୟରେ ବାହାର କରିଦେବା । ପ୍ରକାଶରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିରୀହ ମନେ ହେଉଥିବା ଏ ସବୁର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଅନେକ ସମୟରେ ହୁଏ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ । ଗାଧୁଆତୁଠର ଏଇ ପହଲି ଶେଷ ହୁଏ ଯାଇ ହଣା ମରାରେ ତ କେବେ କୋର୍ଟ କଚେରିରେ ।

ଶ୍ରୀ କହିଲା – Very interesting. ତମର ସେ ଗୀତ ମନେ ନାହିଁ ?

Why not ? ଶୁଣନା... ଅରବିନ୍ଦ ଗାଇଉଠିଲେ –

‘ଆମ ଭାଲୁକୁଣୀ ହାତରେ ଗୁଆ   ତମ ଭାଲୁକୁଣୀ... ଛୁଆ ।’

ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ ଉତ୍ତର ଆସିବ ପ୍ରତିପକ୍ଷରୁ –

‘ଆମ ଭାଲୁକୁଣୀ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଣ୍ଡି   ତମ ଭାଲୁକୁଣୀ ଉକୁଣୀ ମୁଣ୍ଡି ।’

ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କ ହସରୁ ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା ଯେ ଏହା ଏକ ହ୍ୟୁମ୍‌ରସ୍ ଘଟଣା । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ହସିବାକୁ ହେବ – ପିଲାଏ ମନେ କରୁଥିଲେ ।

ଗାଁର ସମୟ ଏମିତି ପାଣି ପରି ବହିଚାଲେ । ଭାଦ୍ରବ ମାସ ପରେ ଆଶ୍ୱିନରେ ‘କୁଆଁରପୂନେଇ’ । ରାତିର ଖିଆପିଆ ବଢ଼େଇ ପାଞ୍ଚ ସାତ କୁଆଁରୀ ଏକାଠି ହୋଇ ଲିଖିତ ଖାତାରୁ କିମ୍ବା ମୁଖସ୍ଥ କୁଆଁର ପୂନେଇ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତି । ସାହିରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଝିଅ । ପାଞ୍ଚ ସାତ ଘର ଡେଇଁ ଅନ୍ୟ ପରିବାରରେ କୁଆଁରୀ ଅବଶ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣକୁ ନେଇ ଆମ ପରିବାର ପ୍ରସନ୍ନ ନୁହନ୍ତି । ଦେଈ ଯଥାସମ୍ଭବ ସେମାନଙ୍କୁ ଏଡ଼ାଇ ଚାଲେ । ଏକା ଏକା କ’ଣ କୁଆଁରପୂନେଇଁ ଗୀତ ବୋଲାଯାଇପାରେ ?

ଦେଈର ଥାଏ ଗୋଟିଏ ପଟା ବନ୍ଧେଇ ଖାତା । ତହିଁ ଲେଖା ଥାଏ ବିଭିନ୍ନ କୁଆଁରପୂନେଇ ଗୀତ, କାନ୍ଦଣା ଗୀତ ଆଉ କିଛି ଟୁଟ୍‌କା ଓଷଦର ବିଧି – ଏବେ ସେଇ ଖାତାଟି ମଝିରେ ଥୁଆ ହୁଏ । ଦେଈ ଆଉ ମୁଁ ଡିବିରି ଆଲୁଅରେ ଧୀର ସ୍ୱରରେ କଣ୍ଠ ପରୀକ୍ଷା କରିନେଲାପରେ କ୍ରମେ କଣ୍ଠର ପର୍ଦ୍ଦା ଚଢ଼ିବାରେ ଲାଗେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଜନ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ଗୀତ ଲହରୀରେ ଉଚ୍ଛୁଳିଉଠେ ।

Cite example... ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଦାବି ଅମ୍ଳାନ କଣ୍ଠରୁ ।

ଅଳ୍ପ ହସି ଅରବିନ୍ଦ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି –

ଆସ ଗୋ ସଙ୍ଗାତ, ଆସ
ଗାଇବା ଦ୍ରୌପଦୀ ଦେବୀଙ୍କ ଯଶ,
ଗାଇ ସର୍ବେ ହେବା ତୋଷ ।
ପାଞ୍ଚାଳ ନାମରେ ଦେଶ,
ତହିଁରେ ଦ୍ରୁପଦ ନାମ ନରେଶ
ମହା ସୁଖରେ ପାଳନ୍ତି ଦେଶ ।

ମହା ତପ ପୁଣ୍ୟ ଫଳେ,
ଦ୍ରୌପଦୀ କନ୍ୟାକୁ ଧରିଲେ କୋଳେ
କି ଉପମା ଅବା ମହୀତଳେ ସଙ୍ଗାତ ଗୋ...

'ସଙ୍ଗାତ କ'ଣ ?' – ବିଶୁଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଆରେ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା ।

'ପରେ ଭଲ କରି ବୁଝାଇଦେବି । ଏଠି ଅର୍ଥ ହେଉଛି ବନ୍ଧୁ, ସାଙ୍ଗ, ସାଥି ଇତ୍ୟାଦି' – ଅରବିନ୍ଦ କୌଣସିମତେ କାହାଣୀ ଶେଷ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ।

ଶୁଣ, ଗୀତ ସେସନ୍ ଚାଲିବ ରାତି ଅଧଯାଏ । ଶେଷ ଆଶ୍ୱିନର ଶିଶିରଭିଜା ପବନରେ ଦେହ ଶୀତେଇଉଠେ । ଦେଈ କେତେବେଳେ ତା' ପିନ୍ଧାକାନିରେ ମୋତେ ଘୋଡ଼ାଇଦିଏ । ଜାକିଜୁକି ହୋଇ ବସି ଆମେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଚାଲୁ ରଖିଥାଉ ।

ଜହ୍ନ ପଡ଼ିଥାଏ ରଣିଫୁଲ ପରି । ଅଗଣାର ହେନାବୁଦାରୁ ଭୁରୁଭୁରୁ ଗନ୍ଧ ପବନରେ ଭାସିଆସି ଦେହ ଆଉ ମନରେ ରୋମାଞ୍ଚ ଆଣୁଥାଏ । ଦାଣ୍ଡରେ ହୁଏତ ବୁଲା କୁକୁରଟାଏ ଭୁକି ଉଠିଲା । ନଈକୂଳ ମଶାଣି ପଦାରୁ ବିଲୁଆମାନେ ପହରିକିଆ ସମୟ ଘୋଷଣା କରି ଚାଲୁଥାଆନ୍ତି । ତା'ରି ଭିତରେ ବାଡ଼ିପଟ ନିମଗଛରୁ ହୁଏତ ପେଚାଟାଏ ହୁଟ୍ କରି ଡାକିଦେଲା ।

ଦେଈବୋଉ କି ଖୁଡ଼ୀ ଚେଇଁଥିଲେ ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠିଆସି ବଡ଼ପାଟିରେ ତାକୁ ଗାଳି ଦେଇ କହନ୍ତି – ଦେଢ଼ଶୁର ଅଇଁଠାଖାଈ, ଚୋରଣୀ – ହାଃ, ତୋ ମୁହଁ ପୋଡୁ ।

ଘର ପାଖରେ ପେଚା ଡାକିବା ଭାରି ଅଶୁଭ । ମଣିଷ ପାଟି ଶୁଣି ସେ ତ ଉଡ଼ିଯାଏ । ଗାଳିରେ ଅଶୁଭ ଦୋଷ କୁଆଡ଼େ କଟିଯାଏ ବୋଲି ଗାଁ ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।

ପେଚା ଅନ୍ଧାରର ଜୀବ । ସମସ୍ତେ ଶୋଇପଡ଼ିଲାପରେ ତା'ର ଅନ୍ଧାରି ଲୀଳା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । କୋଉଠି ମୂଷାପିଲାଟି ଛନଛନ ହୋଇ ଚାଲିଯାଉଛି, କୋଉଠି କୁକୁଡ଼ା ପିଲା କି ପାରା ଛୁଆ ଭାଡ଼ି ଭିତରୁ ମୁହଁ କାଢ଼ି ଅନେଇଛି, ସବୁ ତାକୁ ଦେଖାଯାଏ । ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସେ ଉଡ଼ିଆସେ । ଗାଁ ଲୋକେ କହନ୍ତି, କୋଉ ମଣିଷର କାଳ ପୂରିବାର ଥିଲେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଆଗରୁ ଜାଣିପାରି ସତର୍କ କରିଦିଏ ।

ଦେଈ ସହିତ ଗାଁ'ର କେତୋଟି ବର୍ଷର ଜୀବନ ଏମିତି ମିଳିମିଶି ରହିଛି । ସେଇ ଦେଈ ଏବେ ପଠେଇଚି ଏସ୍.ଏମ୍.ଏସ୍ – ବସିଲାଠଉଁ ଉଠିଯିବାକୁ ହେବ ।

ମଦନାର ଗୋପନ ରିପୋର୍ଟ ବୁଢ଼ୀ ସାନ୍ତାଣୀ ବିକଳାବୋଉ ଧାନକୁଟୁଣୀ ନ ଆସିବାରୁ ବୁଲୀବୋଉ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ଏବେ ଧାନ କୁଟୁଛନ୍ତି । ରାତି ପାହିଲେ ସମ୍ବରଦଶମୀ । ଅର୍ଥାତ୍ ମାଆ ଠିକ୍ ଅଛି । ତେବେ ଦେଈ ହଷ୍ଟେଲରୁ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିବାପାଇଁ ମାଆ ନାଆଁରେ ଦରଖାସ୍ତ ପଠେଇଛି କାହିଁକି ?

ବାର୍ତ୍ତାବାହକ ସେ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ବିବରଣୀ ଦେବାରେ ଅପାରଗ । ଦେଈସାନ୍ତାଣୀ କ'ଣ ଗୋଟାଏ କରିବେ ବୋଲି କହୁଚେନି । ତେମେ ନ ଗଲେ କିଛି ହୋଇପାରିବ ନାଇଁ । ଏ କାଗଜଖଣ୍ଡ ସେ ବୁଢ଼ାମାଷ୍ଟରକୁ ଦେଖାଇ କହିବୋଲି ନୁଗାପଟା ଦି'ଖଣ୍ଡ ଧରି ବାହାରିଆସ – ଖରାଏ ଖରାଏ ବାହାରିଯିବା । ଗାଈ ଦି'ଟା ବାନ୍ଧି ଦେଇ ଆସିଚି, ଗଲେ ଫିଟେଇବି । ମଦନା ତା'ର କର୍ମସୂଚୀ ଜଣାଇଦେଇ ତରବର ହେଲା ।

ତା'ର ବୁଢ଼ାମାଷ୍ଟର ହେଲେ ଆମ ହେଡ୍‌ପଣ୍ଡିତ 'ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ସାର୍' । ହଷ୍ଟେଲର ସର୍ବମୟକର୍ତ୍ତା । ତାଙ୍କ ଅନୁମତି ବିନା ଏଠି ଜିରାଟାଏ ବି ଫୁଟେ ନାଇଁ – ମଦନା ଏକଥା ଜାଣେ । ଥରେ ସେ ତାଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ମାଆ ତା'ହାତରେ ସପ୍ତାହକେ ଥରେ ମୋ'ପାଇଁ ଜଳଖିଆ ପଠାଏ । ସହର ବଜାର ତ ନୁହେଁ ଯେ, ପଇସା ପକାଇଦେଲେ ସବୁ ମିଳିବ ! ହଷ୍ଟେଲରୁ ଦୁଇ ଓଳି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ ସିନା । ମାଆ ଜଳଖିଆ ପଠାଏ, କେବେ ଚୁଡ଼ା କେବେ ମୁଢ଼ି, ଉଖୁଡ଼ା ତ କେବେ ପିଠାପଣା । ସାତ ଦିନର ଜଳଖିଆ ହଷ୍ଟେଲର ୨୦/୩୦ ଜଣିଆ ନଅଙ୍କିଆ ପଙ୍ଗପାଳଙ୍କ ସଦାକ୍ଷୁଧିତ ଜଠରରେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ଦିନେ କିମ୍ବା ଖୁବ୍ ବେଶିରେ ଦୁଇ ଦିନ । ମାଆ ଏସବୁ ଜାଣିଲେ ଏଁ ସବାଖିଆଦଳଙ୍କୁ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ।

ଏମିତି ଥରେ ଜଳଖିଆ ଦେବାକୁ ଆସି ମଦନା ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କର ମୁହାଁମୁହିଁ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ସେତେବେଳେ କ୍ଲାସ୍‌ରେ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, କ୍ଲାସ୍ ନେଉଛନ୍ତି ଖୋଦ୍ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ପଣ୍ଡିତେ । ବାଲିଗୋଡ଼ିମାଟି ପଙ୍କେ ସିନା ଗଢ଼ା ସରଗୁ ବଡ଼, ମୋ ଜନମ ଭୂଇଁ – ଗୋଦାବରୀଶଙ୍କ 'ଷ୍ଟୋର ଓଡ଼ିଆପାଠ' ସାହିତ୍ୟ ବହିରୁ ଏ କବିତାଟିକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ରାମାୟଣର 'ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମିଶ୍ଚ ସ୍ୱର୍ଗାଦପି ଗରୀୟସୀ' ଶ୍ଳୋକଟିର

ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝାଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ କ୍ଲାସ୍‌ରେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେବାର ବାଟ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଶାଗୁଣା ଆଖି ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ଖୋଲା ଝରକା ତଳେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଗୋଟିଏ କଳାମୁଣ୍ଡ ନସରପସର ହେଉଥିବାର ତାଙ୍କ ନଜର ପଡ଼ିଗଲା ।

– 'କିଏ, କିଏ ସେଠି ? କହି ସେ ବାରଣ୍ଡାକୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ।

ମଦନାର ଅବସ୍ଥା ଖରାପ । ଇସାରାରେ ମତେ ଡାକି ଜଳଖିଆ ପାଛିଆଟା ଧରାଇଦେଇ ଘରକୁ ଫେରିଯିବା ତା'ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ଝରକା ପାଖରେ ନଇଁ ନଇଁ ଅତି ସାବଧାନରେ କାରବାର ହେଉଥିଲା । କ୍ଲାସ ପିଲା ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି । କାହାରି ନଜର ପଡ଼ିଗଲେ, ମୋ ପାଖରେ ଖବର ଅବଶ୍ୟ ପହଞ୍ଚିବ ।

ତା'ର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ । ନଜର ପଡ଼ିବୁ ତ ପଡ଼, ଏକେବାରେ ଖୋଦ୍ ଯମ ହାବୁଡ଼ରେ । ମଦନା ଧରାଯାଇ ସାରା କ୍ଲାସ ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ମୋ ଛାତି ଧଡ଼୍‌ପଡ଼୍ । କେବଳ 'ଚିହ୍ନଟ ପରେଡ୍' ଛଡ଼ା ଅଭିଯୋଗର ତୀର ମୋ ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲା ନାହିଁ । ଜେରା ପରେ ଜେରା – 'କିଏ ପଠେଇଚି', 'କାଇଁକି ଆସିଚୁ', 'ସ୍କୁଲ ଚାଲୁଥିବାବେଳେ ହତା ଭିତରେ ପାଦ ଦେବାକୁ ତତେ କିଏ କହିଲା', ଏମିତି ହଜାରେ ପ୍ରଶ୍ନରେ ବିଚରା ଝାଳେଇ ଯାଉଥାଏ । ଷଡ଼ଙ୍ଗୀସାର୍ ହାଇକୋର୍ଟରେ ଜଣେ ଭଲ ଓକିଲ ହୋଇପାରିଥାଆନ୍ତେ ।

ଦୁଇଟି ମୌଖିକ ଚୁକ୍ତିରେ ଅଲିଖିତ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବାପରେ ମଦନା ସେଦିନ ମୁକ୍ତି ପାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ସ୍କୁଲ ଚାଲୁଥିବାବେଳେ ସେ ଆଉ କେବେ ଆସିବ ନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟ, ହତା ଭିତରେ ପାଦ ଦେଲେ, ତା' ପଛରେ କୁକୁର ଲଗାଇ ଦିଆଯିବ ।

ମଦନାର ଏଥିରେ ଦୁଇ ଆଡୁ ବିପଦ । ଏଠିକି ନ ଆସିଲେ ମାଆ ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଖାଇବ । ଏଠିକି ଆସି ଧରାପଡ଼ିଲେ... ପାଣିରେ କିମ୍ଭୀର, ମାଟିରେ ବାଘ ।

ଛାଡ଼, ଆଇନ୍ ତା' ବାଟରେ ଥାଏ, ଚୋରା କାମ ତା' ବାଟରେ ହେଉଥାଏ । କାଳକାଳରୁ ଏଇଆ ଚାଲିଆସିଛି, ମଦନା ତା'ର ଆସୁଥାଏ । ଲୁଚାଛପାରେ କାମ ସାରି ଫେରିଯାଉଥାଏ । ଆଜି ସେମିତି ହେବ ନାହିଁ । ଦରଖାସ୍ତ ପେଶ୍ ହେବା ମାତ୍ରେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶ୍ନ ହେବ – ଆସିଲା କେମିତି ? ଚିଠିର କ'ଣ ଡେଣା ଅଛି ? କିଏ ଆଣିଚି ? ଅସଲି ନା ନକଲି ?

ମଦନାକୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କର ଭ୍ରୂକୁଞ୍ଚିତ ହୋଇଗଲା... 'ହୁ... ଉ' ବୋଲି କହି ସେ ବସିବାଠଉଁ ଉଠିପଡ଼ିଲେ । ମଦନା ଆତଙ୍କରେ ଦି'ପାହୁଣ୍ଡ ପଛକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ସିନା, ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ଛାଡ଼ି ଏକେବାରେ ପଳାଇଗଲା ନାହିଁ ।

ଦି'ଜଣଯାକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଖୁଆଡ଼ରୁ ମୁକ୍ତିପାଇ ଯେତେବେଳେ ଘରକୁ ଫେରୁଥିଲୁ, ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିଲି – ତତେ ଡରମାଡ଼ିଲା ନାଇଁ ?

ମୋ'ଠୁଁ ମାତ୍ର ଚାରି-ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବଡ଼ ମଦନା ଛାତି ଫୁଲେଇ କହିଲା – କି ଡର ? କ'ଣ ଚୋରି କରିଚି ନା ନାରୀ କରିଚି ? ହକ ଚିଠି ନେଇଯାଇଚି । ମାଆ ନିଜେ ଦେଇଚନି, ଛାଡ଼ିବ ନାଇଁ କ'ଣ ? ବୁଢ଼ା ମାଷ୍ଟରର ବାପ ବି ଛାଡ଼ିବ । ବାଘ ମୁହଁରୁ ବର୍ତ୍ତିଗଲେ, ଏମିତି ପ୍ରୌଢ଼ି ପ୍ରକାଶ କରିବା ମଣିଷର ପ୍ରକୃତି ।

ଶିବାଜୀଙ୍କୁ 'ପାହାଡ଼ୀ ମୂଷା'ରେ ପରିଣତ କରିଥିଲେ ତାଙ୍କ ମାଆ ଜୀଜାବାଈ । ବାରମ୍ବାର ସ୍କୁଲକୁ ଆସିବାକୁ ଅନିଚ୍ଛୁକ ମଦନାକୁ ଦୁଃସାହସୀ କରିଥିଲା ମୋ ମାଆର ପରୁଷ ବାକ୍ୟ – 'ବୁଢ଼ା ମାଷ୍ଟରଟାକୁ ଏତେ ଡର କ'ଣ ରେ ? ଛାତି ଫୁଲାଇ ଯିବୁ, ଆଉ କହିବୁ, ମୁଁ ଆସିଚି ।'

ଦେଈ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହେଲାମାତ୍ରେ ବିନା ଉପକ୍ରମଣିକାରେ କହିଲା – ଆମେ ବଣଭୋଜି କରିବା । ତା' ଅପେକ୍ଷା ଯଦି କହିଥାଆନ୍ତା ଚାଲ୍ ଆମେ ଏଭରେଷ୍ଟ ଚଢ଼ିବା, ମୁଁ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ କହିଥାଆନ୍ତି – 'ଚାଲ୍' ।

କିନ୍ତୁ ଇଏ କି ଅସମ୍ଭବ କଥା ସେ କହୁଚି । ପ୍ରଥମେ, ଜାଗାଟିଏ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ରୋଷେଇପାଇଁ ହାଣ୍ଡିକୁଣ୍ଡେଇ ତେଲମସଲା ଠଉଁ ଶିଳ-ଶିଳପୁଆଯାଏ ବୋହିନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦଳରେ ଅନ୍ତତଃ ଆଠଦଶଯାଏଁ ଥିବେ । ଚାନ୍ଦା ଉଠିବ, ଜିନିଷ ପତ୍ର କିଣାଯିବ । ଦିନ ବାର ଠିକଣା ହେବ – ଇଏ କ'ଣ ସାମାନ୍ୟ କଥା ହେଇଚି !

ସବୁଦିନ ପରି ଦେଈ ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ରଖି କହିଲା – ସବୁ ହେବ । ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯାଇଛି, ଖାଲି ତୁ ରାଜି ହେଲେ ବାକି କାମ ହୋଇଯିବ ।

ମୁଁ ଦେଈ ମୁହଁକୁ ଅନାଇଲି । ହେତୁ ହେଲା ଦିନୁଁ ଦେଖିଚି, ସେ ଆଉମାନଙ୍କ ଭଳି ବାହାଦୁରିଆ କଥା ଗପେ ନାହିଁ । ଅତି ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ, ଗୁରୁଜନଙ୍କର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ଆଉ ମିତବାକ୍ । ଏଇ ଝିଅଟିକୁ ଘରେ ବାହାରେ ସମସ୍ତେ ଆଦର କରନ୍ତି । ସେ ଆଜି କହୁଛି ଏଇ କଥା !

ମୁଁ ପୂରା ଯୋଜନାଟିକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଦାବି କଲି ।

ଦେଈ ବୁଝାଇଲା – ଦୁଇଜଣିଆ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ବଣଭୋଜି ହେବ । ଦୁଇ ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନେ ଏଥିରେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି ଭାବରେ ଯୋଗଦେବେ । ମେନୁ ହେବ ପରଟା ଆଉ ଆଳୁଦମ୍ । ଭେନୁ ହେବ ଆମର ତଳବାରି, ଯେଉଁଠି ଅଛି କେତୋଟି ଫୁଲଗଛ, ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ଶାଗୁଆନ୍ ଗଛ ଆଉ କେତୋଟି ଦେଶୀ ଫଳଗଛ । ରଜବେଳେ ଆମ୍ବଗଛରେ ସେଠି ଦୋଳି ବନ୍ଧାଯାଏ । କୂଅଟିଏ ବି ଅଛି । ଜାଗାଟା ପ୍ରାୟ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଏତେ ଅରମା ନୁହଁ ।

ଘରଡିହ ତଳକୁ ଦୁଇ ପରିବାରର ବିସ୍ତୃତ ତଳବାରି, କେଇ ବୁଦା ବାଉଁଶ, ଆମ୍ବ, ପଣସ ଗଛ ସାଙ୍ଗକୁ କଣ୍ଟେଇକୋଳି, କ୍ଷୀରକୋଳି, ବରକୋଳି ଆଦି କଣ୍ଟାଳିଆ ଗଛ, ବାଇଗବା ଆଉ ବାସଙ୍ଗ ଭେଡଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ । ଦୁଇ ପରିବାରର ନାରୀମାନେ ମଇଦାନ ଯିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସନ୍ତ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରର ନାରୀମାନେ ତ ଆଉ ଦିନ କି ରାତି ଅଧରେ ନଈପୋଖରୀ କି ଯାଇପାରିବେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କପାଇଁ ଏଇ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ମାଟି ଯୋଡ଼େଇ ଚୂନ ପଲସ୍ତରା ଦିଆ ପାଇଖାନାଟାଏ ସେଠି ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା । କୌତୂହଳରୁ ଥରେ ତା'ର ଅଧା ଝୁଲିପଡ଼ିଥିବା ଦୁଆର ମେଲାଇଦେଇ ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ି ଦୁଇ ହାତ ପଛକୁ ଡେଇଁପଡ଼ିଥିଲି । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଅସଂଖ୍ୟ ବୁଢ଼ିଆଣୀ ତହିଁରେ ଏଭଳି ଶିଳ୍ପଚାତୁରୀ ଦେଖାଇଥିଲେ ଯେ, ଥରେ ମୁଣ୍ଡ ଲାଗିଗଲେ ମଣିଷ ତ ଛାର, ହାତୀ ପିଲାଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ସେଥିରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇଯିବ ।

ସେଇଠି ହେବ ପିକ୍‌ନିକ୍ । ଦେଈ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା – ଦୁଇ ସଦସ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କଲେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରନ୍ତି, ମଦନା ତ ରହିବ ହିଁ ।

ହିସାବ କରାଗଲା । ସର୍ବମୋଟ ଆଠ ଦଶ ଜଣ ସଦସ୍ୟ । ଭୋଜିର ଉପକରଣ କହିଲେ – ଦମ୍ ପାଇଁ ଆଳୁ । ବର୍ଷର ଏଇ ସମୟଟାରେ ମଫସଲରେ ଆଳୁ ଡିରୋଟ । କୋଉ ସହର ବଜାର ଜାଗା ହୋଇଚି ଯେ, ପଇସା ପକେଇ ଦେଇ କିଣିଆଣିବ ! ଆଳୁ ବି ପରିବାରର ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ନୁହେଁ । ଯାହାର ଅଛି, ଅଛି – ନାହିଁ ତ ନାହିଁ । ଦଶହରା ପରେ ପରେ ଆଳୁ ବିହନ ଲଗାଇ ଦିଆଯାଏ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଲରେ ।

ନୂଆ ଆଳୁ ବାହାରିବା ବେଳକୁ ମାଘର ଶେଷ । ମାର୍ଗଶିର ମାସରେ ଏବେ ଆଳୁ ସହଜଲଭ୍ୟ ନ ହେଲେ ବି ଏକେବାରେ ଅଲଭ୍ୟ ନୁହେଁ । ସାବଧାନୀ ଗୃହସ୍ଥ ଭଣ୍ଡାରଘରର ଭାଡ଼ିତଳେ କି ଶୋଇବା ଘରର ଖଟତଳେ ଆଳୁସାରୁ ଭଳି ଶୁଖିଲା ପରିବା ସାଇତି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ନିହାତି ଦରକାରବେଳେ ସଞ୍ଚୟ କାମରେ ଲାଗେ । ସେମିତି ଓରାରୁ ଝୁଲୁଥିବା ଶିକାରେ ରକ୍ଷିତ ଥାଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ପାଚିଲା କଖାରୁ । ତହିଁରେ ମାଘ ତ ନିଶ୍ଚୟ, କାହାର କାହାର ବୈଶାଖ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଯାଏଁ ବି ଚଳିଯାଏ । ବାହାପୁଆଣି କି ଭାରବେଭାରପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଚାଷୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଲୋକେ କିଣି ନିଅନ୍ତି । ହାତୀ ଅନ୍ଧ ଓରାରୁ ଝୁଲୁଥାଏ ଗୋଛା ଗୋଛା ପିଆଜ କି ରସୁଣ । ଦରକାରବେଳେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ । ବାଡ଼ି ଭିତରେ କଦଳୀ ବୁଦା, ସଜନାଗଛ, ଅମୃତଭଣ୍ଡା, ବାଡ଼ ପନ୍ଦାଡ଼ରେ ଦେଶୀ ଆଳୁ, ପିଢ଼ାରେ ଲାଉ କଖାରୁ କି ପୋଇଡଙ୍କ, ବାରିରେ ଜହ୍ନି ଭେଣ୍ଡି କାକୁଡ଼ି ଶାଗ... ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଏ ସବୁ କିଏ କେବେ କିଣେ ?

ଅସମୟରେ ଆମେ ଆଳୁ ପାଇବୁ କୋଉଠୁ ।

ଦେଈ ମନେପକାଇ ଦେଲା – ମାଆର ସଞ୍ଚୟରେ ଅଛି ସେଇ ଦୁର୍ଲଭ ପଦାର୍ଥ – କଥାବାର୍ତ୍ତା ଛିଡ଼ିଯାଇଛି । ପିଲାଏ ଫିଷ୍ଟ କରିବେ । ସେ ଆଳୁ ଦେବା ସହିତ ଟଙ୍କାଟିଏ ଚାନ୍ଦା ମଧ ଦେବା ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ! ଯଦିଓ ମାଆ ହାତକୁ ଫି' ମାସରେ ପୁଅମାନଙ୍କ ପ୍ରେରିତ 'ମଦର ଅଫ୍ ଅମୁକ' ଉଲାଖରେ ଡାକଯୋଗେ କିଛି କଞ୍ଚାପଇସା ହାତକୁ ଆସେ, ଯଦିଓ ତା'ର ନିଜସ୍ୱ ମହାଜନୀ କାରବାରରୁ ସୁଧ ହିସାବରେ ଯାହା ତାକୁ ମିଳେ, ତା'ର ପରିମାଣ ବି ନିତାନ୍ତ କମ୍ ନୁହେଁ, ତଥାପି ଯାହା ଥରେ ହାତକୁ ଗଲା, ତାହା ଆଉ ସେଠୁ ବାହାରିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ସେସବୁ ଚାଲିଯାଏ ପିତଳର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଞ୍ଚୟ ବାକ୍ସକୁ । ବାକ୍ସଟି ରଖାଯାଏ ଆଲମାରିର ଗୋଟିଏ ଅଦୃଶ୍ୟ କୋଣରେ । କେହି ନ ଥିବାବେଳେ କବାଟ ଝର୍କା ବନ୍ଦ କରି ନିଜର ସଞ୍ଚୟକୁ ତଦାରଖ କରିବା ହେଉଛି ମାଆର ଏକମାତ୍ର ବିଳାସ – ଏସବୁ ମୋତେ ଜଣା । ସିଏ ପୁଣି ଦେବ ଟଙ୍କାଟାଏ ଚାନ୍ଦା ! ଦେଈ କେମିତି ଏ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କଲା ?

ମାଆର ଆଳୁ ସଞ୍ଚୟ ଅଫୁରନ୍ତ । ଭାଡ଼ି ତଳେ ଗଡ଼ାଯାଇ ଆଳୁମାନେ ବର୍ଷସାରା ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ନିଦ୍ରା ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ପୁଅବୋହୂ ଆଉ ପିଲାମାନେ ଛୁଟିରେ ଆସିଲେ ସେଥିରେ ହାତ ପଡ଼େ । ମାଆ କିଛି ହାଟ ବଜାରରୁ ଆଳୁ

କିଣିଆଣେ ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ଉପାୟରେ ଆଳୁ ସଂଗୃହୀତ ହୁଏ । ଆଳୁଚାଷ ବଖତ୍‌ରେ ସାର ବିହନ, ମୂଲିଆ ମଜୁରିପାଇଁ ଚାଷୀ ହାତରେ ଟଙ୍କା ନ ଥାଏ । ମାଆ ଲୋକ ଦେଖି ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଏ ଆଉ ଅମଳବେଳେ ସୁଧ ବାବଦକୁ ବଜାର ରେଟ୍‌ରେ ବିଲମୁଣ୍ଡରୁ ଆଳୁ ମାପି ନିଏ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାଟ ହେଉଚି, କଣ୍ଡିଆ ଉପରେ ଆମର ମାଣେ ଖଣ୍ଡେ ଜମି ଥାଏ – ଲଘୁଧାନ ବୁଣାଯାଏ । ନୂଆଖିଆ ବେଳକୁ ଧାନକଟା ହୋଇଗଲା ପରେ ଜମି ଖାଲି ପଡ଼ିଥାଏ । ଆଳୁ ଚାଷପାଇଁ ଏକେବାରେ ଆଦର୍ଶ ଜମି । କଣ୍ଡିଆ ଉପର ଜମି । ସହଜରେ ଟେଣ୍ଡା ମରାଯାଇ ଫସଲକୁ ପାଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇହେବ । ମାଟି ବି ଦୋରସା, ଫସ୍‌ଫସିଆ – ମୁଠାଏ ସାର ଛାଟି ଦେଲେ, ସାନ ସାନ ବେଲ ଆକାରର ଆଳୁ ଖୁନ୍ଦି ହୋଇଯିବ । ବୁଦାକେ ନିକୁଛରେ ପାଞ୍ଚସାତ ସେର ଓ ସେଇ ଜମିକୁ ନେବାପାଇଁ ଚାଷୀ ଧରାପରା । ମାଆକୁ ହଜାର ଖୁସାମତ । ଲୋକ ଦେଖି ତାକୁ ବି ଭାଗରେ ଲଗାଇ ଦିଆଯାଏ । ଅମଳରୁ ଅଧା ଜମିମାଲିକର – ଏମିତିରେ ଦୁଇ ବାଟରେ ମାଆର ଆଳୁ ଆୟ । ଦର ବଢ଼ିଲେ ମାଆ କିଛି ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ରଖି ବାକିତକ ବିକ୍ରି କରି ପଇସା ହାତପଇଠ କରେ ।

ଆଳୁ ଫସଲ ଉଠିବାର ସମୟ ପାଖେଇ ଆସୁଛି । ସଂଚୟରୁ କିଛି ଅଂଶ ନାତିର ସଉକିପାଇଁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବାରେ ସମ୍ଭବତଃ ଏହି କାରଣରୁ ତା'ର ଆପତ୍ତି ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଦେଈ ବୁଝାଇଲା – ତେଲ ମସଲା ଯାହା ଲାଗିବ ସେସବୁ ଘରୁ ଦିଆଯିବ । ପରଟାପାଇଁ ଲୋଡ଼ା କିଛି ଅଟା – କଥା ସେଇଠି ଆସି ଅଟକି ଯାଇଛି ।

ସେଦିନର ମଫସଲରେ ଅନେକ ପରିବାର ଅଟା ଗୋଟିଏ ଖାଇବା ଚିଜ ବୋଲି ଶୁଣିଥିବେ ହୁଏତ ମାତ୍ର କେବେ ଆଖିରେ ଦେଖି ନ ଥିବେ । ସେମିତି ଥିଲାବାଲା ଲୋକଙ୍କ ଘରେ କୁଣିଆ ପଡ଼ିଲେ କି ବାହା ନିମନ୍ତ ହେଲେ ପୁରି ଛଣାଯାଏ । ପୁରି ଆଉ ଲୁଚି ଯେ ଦୁଇଟି ଅଲଗା ଜିନିଷ ଏହା ବି ଅନେକଙ୍କୁ ଜଣା ନ ଥାଏ । ଗାଁରେ ସେ ଦୁର୍ଲଭ ଚିଜ ମିଳିବ କୋଉଠୁ ?

ଦେଈ କହିଲା – ତୁ ତ ଏତେଦିନ ବିଦେଶ କଲୁଣି (ହାୟ ଭଗବାନ୍, ଦି'ମାଇଲ ଦୂରର ଗୋଟିଏ ମଫସଲ ସ୍କୁଲ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହିବାଟା ହେଲା ବିଦେଶ !) ତୋ'ର କେତେ ବୁଦ୍ଧି, କେତେ ଚିହ୍ନାପରିଚ... ଅଟା ଦି'ସେର ଯୋଗାଡ଼ କରିପାରିବୁ ନାହିଁ ?

ଦେଈ ମୋର ଶୈଶବର ସଙ୍ଗୀ । ଆଜି କୈଶୋରରେ ସୁଦ୍ଧା ତା'ର ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ, କୁଆଁରପୁନେଇଁରେ ମୁଁ ନ ହେଲେ ଚଳୁ ନାହିଁ । ଅଙ୍କ ଖଣ୍ଡେ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ବିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଭଳି ସେ ମୋତେ ବାଟ ଦେଖାଇଦିଏ । ଦେହ ଖରାପ ହେଲେ ତା' ଖାତା ଦେଖି ଔଷଧ ବାହାର କରେ – ଦିନରାତି ଜଗିବସେ । ଏ ବର୍ଷ ଏଠି ତା'ର ଶେଷ କୁଆଁରପୁନେଇଁ ବୋଲି ଘରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିଲେ । ବାହା ହୋଇ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବ । ସେଇ ଦେଈ ମତେ ମାଗୁଚି ସାହାଯ୍ୟ । ତା' ନିଜପାଇଁ ନୁହେଁ, ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କପାଇଁ । ନିଆଁ ପାଖରେ ସିଝି ସିଝି ନିଜେ ପାଇବ କିଛି ଆନନ୍ଦ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବି ବାଣ୍ଟିବ । ମୁଁ ଯଦି ଏଥିରେ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ନ ପାରିଲି, ତେବେ ଏଇ ପ୍ରଥମଥରପାଇଁ ମୋ ପୌରୁଷ ମୋତେ ଧିକ୍କାରି ଉଠିଲା । ମୋ ବୟସ ଦଶ ବର୍ଷ ବଢ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା ।

ଶୋଇ ଶୋଇ ଏଇ ସବୁ ଭାବୁ ଭାବୁ ନିଦ ହେଉ ନ ଥାଏ । ଆବେଗ ଗୋଟାଏ କଥା, ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଆଉ ଗୋଟାଏ । ହଠାତ୍ ମୋର ସାନନ୍ଦ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସାନନ୍ଦ ମୋର ସାଙ୍ଗ । ତା'ର ବାପାଙ୍କର କ'ଣ ବେମାରୀ ବାହାରିବାରୁ ବୈଦ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଭାତ ବଦଳରେ ରୁଟି ଖାଇବାର ବିଧାନ ଦେଇଥିଲେ । (ଏବେ ଜାଣୁଚି, ତାଙ୍କ ରକ୍ତରେ ନିଶ୍ଚୟ ଚିନିର ଅନୁପାତ ବଢ଼ିଯାଇଥିବ, ଯାହାକୁ ଏବେ କୁହାଯାଉଛି ଡାଇବେଟିସ୍) ତାକୁ ପଚାରିଲେ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଟା ମିଳିବାର ବାଟ ଦେଖାଇଦେଇପାରିବ । ତା'ଘର ଅବଶ୍ୟ ଦୂର – ସ୍କୁଲ ପାଖରୁ ଆହୁରି ଦୁଇ ମାଇଲ୍... କ'ଣ ଆଉ କରାଯିବ ?

ସକାଳୁ ଉଠି ମୁଁ ଏକା ଏକା ସାନ୍ଧୁର ଗାଁକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ଦେଈକୁ କହିଲି, ଫେରିବାକୁ ଡେରି ହେବ । ଗାଡ଼ି ନା ମଟର । ହିଡ଼ବାଡ଼ ଖାଲଖମା ଦେଇ ଏଇ ଚାରି ମାଇଲ ବାଟ ଚାଲି ଚାଲି ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହେବ । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ସାନନ୍ଦ ଘରେ ଥିବ ।

ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାରେ ହେଁସଟିଏ ପାରି ବହିଖାତା ମେଲାଇ ସେ ପାଠପଢ଼ାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଅଦୂରରେ ହେଉଥିବା ଘୁଡୁକୀ ନାଟ ଆଡ଼େ ହାଁ' କରି ଅନାଇଥିଲା । ମତେ ଦେଖିପକାଇ ଆକାଶରୁ ପଡ଼ିଲା ଯେମିତି !

କହିଲା – କିରେ, ସକାଳୁ ସକାଳୁ ତୁ କିମିତି କୁଆଡ଼େ ଆସିଗଲୁ ?

ମୁଁ କହିଲି – ଅଟା, ମାନେ ଅଟା ଦି'ସେର ଜରୁରୀ ଦରକାର ।

ସାନନ୍ଦ ଚକିତ ହୋଇ କହିଲା – କାହାର ଦିହ ଖରାପ ହେଲା ନା କ'ଣ ? ବିପ୍ର କହିଲା, ତୋ ମାଆ ଦିହ ଖରାପ, ତୁ ଘରକୁ ଯାଇଚୁ ।

ମିଛ କହିବାକୁ ମୋ ଜିଭ ଲେଉଟିଲା ନାହିଁ । କହିଲି – ମାଆ ଭଲ ଅଛି । ତୁ ଅଟା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରିବୁ କି ନାହିଁ କହ ।

ସାନନ୍ଦର ତୁରନ୍ତ ଉତ୍ତର – ଅଟା ତ ଏଠି କୋଉଠି ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଗଳା ଚଢ଼େଇ ପ୍ରଶ୍ନ କଲି – ତେବେ ତୋ' ବାପା ରୁଟି ଖାଉଥିଲେ କେମିତି ?

ସାନନ୍ଦ ବୁଝାଇବା ଭଳି କହିଲା – ଆରେ, ଆମର ଗହମ କିଣା ହୋଇ ଚକିରେ ପେଷି ଅଟା କରାଯାଉଥିଲା ନା ।

ରାଜ୍ୟର ଚାରିଆଡ଼େ ଦୁଇବେଳା ଭାତ । ଗହମର ଚଳଣି ନାହିଁ । ମୁଁ ଚକିତ ହୋଇ ପଚାରିଲି – ଗହମ ମିଳିବ କୋଉଠି ?

– ନାଳ ଆରିପାରି ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁ ଗୋଦାମରେ । ତା'ର କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ଦୋକାନ-ପରମିଟ୍ ଦେଖାଇଲେ ମିଳିବ । କିଳା ପୋତେଇରେ ମିଳିବ ଯେ – ସେରକୁ ଟଙ୍କାଏ – ସାନନ୍ଦ ବୁଝାଇଦେଲା ।

ସମ୍ବଳ ମାତ୍ର ଟଙ୍କାଟିଏ । ଚାହିଦା ଦୁଇ ସେର । ସମ୍ବଳ ଆଉ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଭିତରେ ସମନ୍ୱୟ କିଭଳି କରାଯିବ ? ପୁଣି ଏଇ ନୂଆ ଶବ୍ଦ – ପରମିଟ୍ ଆଉ କିଳାପୋତେଇ – ଏହାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ମୁଁ ମୋର ସମସ୍ୟା ସାନନ୍ଦ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କଲି ।

ସାନନ୍ଦ ଚିନ୍ତିତ ଦେଖାଗଲା । ପରମିଟ୍ କଥାଟା ବୁଝାଇବାକୁ ଯାଇ କହିଲା – ଏବେ ଯୁଦ୍ଧ ବେଳ ତ । ଖାଇବା ଜିନିଷ ସବୁ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଚାଲିଯାଉଛି । ଚାଉଳ, ଗହମ, ଚିନି, କିରାସିନି – ସବୁ ଅଭାବ । ସାଧାରଣ ଖାଉଟିଙ୍କପାଇଁ ସରକାର କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ଦୋକାନମାନ ଖୋଲିଛନ୍ତି । ପରମିଟ୍ ଦେଖାଇଲେ ସେଠାରୁ ଏ ସବୁ ମିଳିବ । ପରମିଟ୍ ମିଳିବ ଯୋଗାଣ ବିଭାଗରୁ । କାହାଠୁ ମିଳିବ, କେମିତି ମିଳିବ ଏ ସବୁ କୋଉ ଖାଉଟି ବୁଝେ ? ଫଳରେ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ଦୋକାନୀର ପୁଅ ବାର । ସରକାରୀ ଜିନିଷ ସେଠି ଚଢ଼ା ଦରରେ ଲୁଚାଚୋରାରେ ବିକ୍ରି ହେଉଛି । ସେଇଆକୁ କହୁଛନ୍ତି କିଳାପୋତେଇ ।

ଆଉ ଏ କିଳାପୋତେଇ କଥାଟା କେଉଁଠୁ ଆସିଲା ଜାଣିଚୁ ? ଆଗେ ବଡ଼ ବଡ଼ ନାହାରେ ଧାନ ଚାଉଳ ଲୁଣ ଇତ୍ୟାଦି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରୁ ଅନ୍ୟ ଜାଗାକୁ ନିଆଯାଉଥିଲା । ରାତିରେ ନାଉରିଆମାନେ ଗାଁ ପାଖ ଦେଖି କିଳାଟିଏ ପୋତି ତହିଁରେ ଡଙ୍ଗା ବାନ୍ଧିଦେଇ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥିଲେ ତ ଯୋଉଠି କିଳା ପୋତା ଯାଉଥିଲା, ସେଇ ପାଖ ଗାଁକୁ କିଛି ମାହାସୁଲ ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଏହାକୁ କୁହାଯାଉଥିଲା କିଳାପୋତେଇ । ଏବେ ଯୁଦ୍ଧବେଳେ କିଛି ସୁବିଧାସୁଯୋଗ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଏମିତି କିଳାପୋତେଇ ବା ଲାଞ୍ଚ ଦେବାକୁ ପଡୁଛି । କିଳାପୋତେଇ ଦେଲେ ପରମିଟ୍ । ଦୋକାନୀମାନେ ଏମିତି କିଳାପୋତେଇ ଦେଇ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ସାମଗ୍ରୀ ବିକିବାକୁ ଅନୁମତି ପାଆନ୍ତି । ସେଥିରୁ ଅଳ୍ପ ବିକି ବାକିତକ ଲୁଚାଇ ଦିଅନ୍ତି । ବଜାରରେ କୃତ୍ରିମ ଅଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଯାଏ । ଯାହାର ଦରକାର ସେ ଚଢ଼ାଦରରେ କିଣେ । ସେଇଆକୁ କୁହାଯାଏ କଳାବଜାରୀ । ସାନନ୍ଦର ତଥ୍ୟ ପରିବେଷଣରୁ ତାହାର ଜ୍ଞାନର ପରିଚୟ ପାଇ ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । ଏ ସବୁ ତ ପଢ଼ା ବହିରେ ନାହିଁ । କୋଉଠୁ ଶିଖିଲା ଏତେ କଥା ?

ପରମିଟ୍ କୋଉଠୁ ମିଳିବ କହୁନୁ... ମୁଁ ଦାବି ଜଣାଇଲି ।

ସାନନ୍ଦ କହିଲା – ସେ ମହା କାଠିକରପାଠ । ତମକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବ ଚୌକିଦାର । ଜିନିଷ ଦରକାର ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ଦେବ । ଏବର ୟୁନିୟନ୍ ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ୍‌ମାନେ ପରମିଟ୍ ଦେବେ । ତାକୁ ଦେଖାଇଲେ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ଦୋକାନରୁ ଜିନିଷ ମିଳିବ । ହକ୍ ପଇସା ଦେଇ ଜିନିଷ କିଣିବ । ସେଥିରେ ପୁଣି ଏତେ ଫିଶାଦ୍ ! ସାନନ୍ଦର କଥା ଶୁଣି ମୋର ହୋସ୍ ଉଡ଼ିଗଲା ।

ୟୁନିୟନ୍ ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ୍ କିଏ, କୋଉଠି ରହନ୍ତି, ତା' ତ ଜଣା ନାଇଁ – ପୁଣି ଚୌକିଆକୁ ଖୋଜ, ତାକୁ ନେଇ ସାକ୍ଷୀ ଦିଆଅ – ଷାଠିଏ ମହଣ ଘିଅ ହେବ ନା ରାଧା ନାଚିବ ! ମୁଁ ନିରାଶ ହୋଇପଡ଼ିଲି । ବଣଭୋଜିର ମହୁଲିଆ ନିଶା ଓହ୍ଲରିଗଲା । ଦେଈ ଆଗରେ 'ହିରୋ' ହେବାର କଳ୍ପନା ଶୂନ୍ୟରେ ମିଳାଇଗଲା । ମୋତେ ଚାରିଆଡ଼େ ଦେଖାଗଲା ତା'ର ଶୁଖିଲା ମୁହଁ । ମୁଁ ଉଠି ଠିଆ ହେଲି । କହିଲି – ଯାଉଚି ରେ...

ଯାତ୍ରାପାର୍ଟିର ଟାଉଟର ଭଳି ହସୁ ହସୁ ସାନନ୍ଦ କହିଲା – ଗହମ ନବୁ ନାଇଁ ?

ଶୁଖିଲା କଣ୍ଠରେ କହିଲି – ତୁ ଯୋଉ ବାଟ ବତେଇଲୁ, ମୋ' ପାଇଁ ତା' ନୁହଁ । ଗହମ ମିଳିଲେ ବି ପେଷା ହବ । ଭୋଜି ହବ, ମୋ ହାତରେ ମୋଟେ ଚାରି ଦିନ । ଆଜି ଦିନଟା ତ ଗଲା । ବାକି ତିନି ଦିନରେ ଏତେ କଥା ହବ କେମିତି ? ଗଦାଏ ବାଟ ଯିବି । ମୁଁ ଯାଏଁ, ତୁ ତୋ'ର ଘୁଡୁକୀ ନାଚ ଦେଖ୍ ।

ବ'ବେ ଶଳା (ଶେଷ ଶବ୍ଦଟି ତା'ର ବଡ଼ ପ୍ରିୟ) ହାତ ଧରି ମୋତେ ବସାଇଦେଇ କହିଲା – ମୋ କଥା ଅନୁସାରେ କାମ କଲେ ଗହମ ତତେ ଆଜି ମିଳିଯିବ । ମୁଁ ତା' ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲି ।

ଚାରିଆଡ଼ ଥରେ ଦେଖିନେଇ ମୋ କାନ ପାଖରେ ଚୁପ୍‌ଚୁପ୍ କଣ୍ଠରେ ସାନନ୍ଦ କହିଲା – ପରମିଟ୍ ଖଣ୍ଡେ ଆମ ଘରେ ଅଛି । ବାପା ତ ଅଟା ଛୁଇଁବେ ନାଇଁ ବୋଲି ଧନୁଭଙ୍ଗା ପଣ କରିବସିଚନ୍ତି । ଗହମପାଇଁ ପରମିଟ୍ ଅଣାଯାଇଥିଲା – ଚାଳରେ ଖୋସା ହେଇଚି । ସେଇଆକୁ ନେଇ ଗୋବିନ୍ଦା ଦୋକାନକୁ ଚାଲିଯା... ଗହମ ନେଇ ସିଧା ସଳଖିବୁ ଘରକୁ ।

ଖୁସିରେ ମୋର ନାଚିବାକୁ ମନ ହେଉଥିଲା । ସେଇ କଥା ମୂଳରୁ କହିଦେଇଥିଲେ ଏତେ ସାତ କାହାଣ ପାଠ ପଢ଼ିବା ଦରକାର ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ।

ସେମିତି ହସୁ ହସୁ ସାନନ୍ଦ କହିଲା – ସେଦିନ ସାର୍ କହୁଥିଲେ, ପିଲାମାନେ ହଉଚନ୍ତି ପାହାଡ଼ୀ ନଈ । ଅମଡ଼ା ମାଡ଼ି ବହିଯିବେ । ନିଜପାଇଁ ନୂଆ ବାଟ ବାହାର କରିବେ । ତୁ ଶଳା ନୂଆ ବାଟ କ'ଣ କାଢ଼ିବୁ ବେ ? ଟିକିଏ କଥାରେ ଛେରି ମୂତି ଆଣିଏ ।

– ଆଉ ଡେରି ନ କରି କାଗଜ ଖଣ୍ଡକ ତେବେ ଦେ । ମୁଁ ଯାଇଁ ଭାଗ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରେ ।

ସାନନ୍ଦ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ମାଟିଆ ବାଲିକାଗଜରେ ଛପା ଖଣ୍ଡେ ଧରି ଫେରିଆସି କହିଲା – ଗୋଟାଏ ଅସୁବିଧା ରହୁଛି । ପରମିଟ୍‌ର ଆୟୁଷ ସାତ ଦିନ... ଆଠ ତାରିଖରୁ ତା'ର କାମ ବଢ଼ିଗଲାଣି ।

କୂଳକୁ ଆସି ତେବେ ଡଙ୍ଗା ବୁଡ଼ିଲା ! ବେଳ ଆସି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ । ମାଆ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବ । ହେଇ ଆସୁଛି କହି ବାହାରି ଆସିଚି । ଖାଲି ଦେଈ ଜାଣେ – ମୋର ଫେରିବାକୁ ଡେରି ହେବ ।

ମୁଁ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇଗଲି । ସାନନ୍ଦ ପରମିଟ୍‌କୁ ଅନାଇ କ'ଣ ଭାବୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ତା' ମୁହଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖାଗଲା କଲମ ଧରି ୧ ପାଖରେ ୨ଟିଏ ଲେଖି ଦେଇ ୮ର ଡେଙ୍ଗଟା ଟିକିଏ ଉପରକୁ ଟେକିଦେଲା – ପରମିଟ୍ କଟା ହେବା ତାରିଖ ହେଲା ୧୨ ଆଉ ଶେଷ ତାରିଖ ହେଲା ଉଣେଇଶ ।

ନିଜର ଶିଳ୍ପ କର୍ମ ଆଡ଼େ ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ ଉଠିଆସୁଥିବା ନିଶ ଉପରେ ହାତ ପକେଇ ଗର୍ବରେ କହିଉଠିଲା – ନେ, ବଞ୍ଚେଇଦେଲି ତୋ ପରମିଟ୍ ।

ସରକାରୀ କାଗଜପତ୍ରରେ ଜାଲିଆତି କରିବା ଭଳି ଅପରାଧର ଗୁରୁତ୍ୱ ମୋତେ ଜଣା ନ ଥିଲେହେଁ କାମଟା ଯେ ଆଇନ୍‌ସମ୍ମତ ନୁହେଁ, ତା' ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି । ଧରାପଡ଼ିଲେ ସାନ୍ଦିଆ ତ ବନ୍ଧା ହବ – ତା' ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ବି ଘୋଷଡ଼ା ହେବି ।

ଏଇ କଥା ଭାବି ଭୟରେ ମୋ ତଣ୍ଟି ଅଠା ଅଠା ହୋଇଗଲା । ଛାତି ଧଡ଼ପଡ଼ ହେଲା । ବଣଭୋଜିର ଆନନ୍ଦ ପୂରା ମାଟି ହୋଇସାରିଥିଲା । ମୁଁ ମୋର ଆଶଙ୍କା ତା' ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କଲି ।

ମୋ ଆଡ଼କୁ ଗୋଟାଏ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାହାଣି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ସାନନ୍ଦ କହିଲା – ଯାଉନ୍ତୁ, କଳାବଜାରିଆ ଗୋବିନ୍ଦା ଧରିବ ଚୋର ! ନିଜେ ତ ବାର ନନ୍ଦଫନ୍ଦ କରୁ କରୁ ସବୁବେଳେ ଥରଥର – କିଏ ଦେଖିଲା କି, କିଏ ଜାଣିଲା କି – ଏମିତି କନ କନ ଛନ ଛନ ହେଉ ହେଉ ରାତିରେ ଶୋଉ ନ ଥିବ । ତେହିଁକି ତାକୁ ପୁଣି ଚାଳିଶା ଘାରିଲାଣି କି କ'ଣ, ଅଧା ହାତ ଦୂରର ଜିନିଷ ଭଲ କରି ଦୃରୁଶ୍ୟ ହଉ ନାଇଁ – ସିଏ କ'ଣ କରିବ ?

ମୁଁ ବୁଝାଇଲି – ଚୋରର ବାଟ ଚୋରକୁ ହିଁ ଦିଶେ । ଆମର ଏଇ ଚୋରି ଯଦି ସେ...

ଗର୍ଜିଉଠି ସାନନ୍ଦ କହିଲା – ତୋ'ର ମଶାଡାଆଁଶକୁ ଡର – ସାପ ବିଛାକୁ ବି ଡର । ଏଇ ଛାତି ନେଇ ତୁ ଦେଶ ଉଦ୍ଧାର କରିବୁ ! ମୋର ନୀରବତାରୁ ସେ କ'ଣ ବୁଝିଲା କେଜାଣି, କହିଲା – ଗଲା କେଇମାସ ହବ ଆମ ପରମିଟ୍ ତା' ପାଖକୁ ଯାଉଚି – ବାପାଙ୍କୁ ସିଏ ଚିହ୍ନେ । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବି ଭଲ, ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ଘର ପରିବାର, ବିଲବାଡ଼ି, ଗାଈଗୋରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଖବର ନବ । ସେ କେବେବି ସନ୍ଦେହ କରିବ ନାଇଁ । ବେଧଡ଼କ ଚାଲିଯା'...

ଗହମ ମିଳିଯିବ ।' ତା'ପରେ ମୋ' ଛାତିକୁ ପିଟିଦେଇ କହିଲା – ହିମ୍ମତ ନ ଥିଲେ କି ପୁରୁଷପିଲା ବେ ଶଳା ମାଇଚିଆ !

ମାଇଚିଆ ହେଲେ ପଛେ ହେବି; ଜାଲିଆ ତାଲିକାରେ ନାଁ ଲେଖିଇପାରିବି ନାଇଁ । ଯଦି ହାଣ ମୁହଁକୁ ଯିବି, ତେବେ ତୁ ବି ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବୁ – ମୁଁ ମୋର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଜଣାଇଦେଲି ।

ତା'ର ଏଥିରେ ଆପତ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଏସବୁ କାମରୁ ଯେଉଁ ରୋମାଞ୍ଚ ମିଳିବ, ତା' ଆଉ କୋଉଠୁ ସେ ପାଇବ ? ନିତିଦିନିଆ ପାଣିଚିଆ କାମରେ ଅଛି କ'ଣ ?

ତା'ର ପ୍ରକୃତି ମୋତେ ଜଣା ।

ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା – 'ଚାଲୁନୁ, କଣା ଗୋବିନ୍ଦାକୁ ମୁଁ ଡରିଚି ନା କ'ଣ ! ମାରିପିଟି ଖାଇ ଶଳା ଚର୍ବି ବଢ଼ୋଉଚି । ଟିକିଏ ଯଦି ଗାଇଁଗୁଇଁ କରିବ, ତେବେ ତା' ଦୋନମ୍ବରୀ ଧନ୍ଦାର ଏମିତି ପୁରାଣ फିଟେଇବି ଯେ, ପୁଅ ମଲି ମଲି ହେଇ ମତେ ବିଦା କରିବାକୁ ବାଟ ପାଇବ ନାଇଁ ।' ସାନନ୍ଦ ପୁଣି ଥରେ ତା' ନିଶ ଉପରେ ହାତ ପକେଇ ତଳେ ଖେଳାଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ବହିମାନଙ୍କ ଆଡ଼େ କରୁଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ କହିଲା – ଆଜି ମୋଗଲ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଇତିହାସଟା ମୁଖସ୍ଥ କରିଦେବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି, ତୁ ଆସିଗଲୁ । କ'ଣ କରିବି ? ତୋ' କାମଟା ତ ପୁଣି କରିବାକୁ ହେବ ! ଚିନ୍ତା ନାହିଁ, ରାତିରେ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ଚେଇଁ ଇତିହାସଟା ଯେମିତି ହେଲେ ଆଜି ଶେଷ କରିବି ।

କେମିତି ପଢ଼ା ଚାଲିଥିଲା, ମୁଁ ଆସିଲାବେଳେ ଦେଖିଚି । ଏବେ ମୋତେ ଦୋଷ ଦଉଚି । ଦୁର୍ଜନପାଇଁ କୋଉ ଛଳର ଅଭାବ ଥାଏ ।

ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇ କହିଲା – ଚାଲ, ବାଟ କେତେକି, ପଳାସୀ ଗଲେ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍‌ରେ ମୁକାମ୍‌ରେ ହାଜର ।

ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଦି'ପହରିଆ ଖରା । ନାଳ ପାରି ହୋଇ ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁଙ୍କ ଗୋଦାମରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ ।

ସେଇ ଶୀତଦିନେ ସୁଦ୍ଧା ମୋ ମୁହଁରୁ ଧାର ଧାର କଳାପାଣି ନିଗିଡ଼ି ପଡୁଥାଏ । ମିଳିବ କି ନ ମିଳିବ – ମନରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ହନୁମାନ ପ୍ରଶ୍ନରେ

ଅଛି, ଡାହାଣ ପୁଡ଼ାରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ଚାଲୁଥିବାବେଳେ ଡାହାଣ ପାଦ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କଲେ, ଯାତ୍ରା ସଫଳ ହେବ । ଘରୁ ବାହାରିଲା ବେଳେ ମୋର କୋଉ ପୁଡ଼ାରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ଯାଉଥିଲା, କୋଉପାଦ ଆଗକୁ ବାହାରିଥିଲା ? ମୁଁ ମନେପକାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲି । ସାନ୍ଦିଆ ତା'ର ସଦ୍ୟ ଦେଖିଥିବା ଯାତ୍ରାର ଗୋଟିଏ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଗୀତ ବୋଲୁ ବୋଲୁ ଲମ୍ୱା ଲମ୍ୱା ପାଦ ପକାଇ ଚାଲୁଥାଏ । ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ଧାଇଁଥାଏ ମୁଁ ।

ଏତେ ସାଧନା, ଏତେ ପରିଶ୍ରମ, ସବୁ ମାଟି ହୋଇଗଲା । ଶୁଣାଗଲା, ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁ ଗୋଦାମ ବନ୍ଦ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ରାମ ସୁଖ ଉପଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଡିଷ୍ଟର୍ବ ନ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାୟୀ ସର୍କୁଲାର ରହିଛି ।

କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସାନନ୍ଦର ବେଶ ଜଣାଶୁଣା । ଜଣେ କହିଲା – ତେମେ କ'ଣ ଜାଣିନା ବାବୁ, ସାହୁଏ ଥରେ କବାଟ ବନ୍ଦ କଲେ, ହରଂବ୍ରହ୍ମ ଆସିଲେ ବି ଆଉ ନ ଖୋଲନ୍ତି । କାଲି ବେଳସୁଁ ଆସ ।

ସାନନ୍ଦ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ବିରକ୍ତିରେ କହିଲା – ଶଳା, ଯେତେ କଳାଧନ ସବୁ ଶୋଇବା ଘରେ ପୋତିଛି । ପହଡ଼ ପଡ଼ିଲେ ଫିଟିବ କେମିତି ? ଚୋର ଖଣ୍ଟଙ୍କ ଡର ନାଇଁ ?

ମନ ମରିଯାଉଥିଲା – ଆଜି ଦିନଟା ବୃଥା ହୋଇଗଲା । କାଲି କ'ଣ ହେବ କିଏ ଜାଣେ ! ଘରକୁ ଫେରିଯିବା ଉଚିତ ହେବ । ସାନନ୍ଦ ରାଜି ହେଲା । ପ୍ରବୋଧ ଦେଇ କହିଲା – ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । କାଲି ଗହମ ମିଳିଗଲେ ବି ଭୋଜିରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । କାଲି ତ ମୁଁ ଆସିପାରିବି ନାଇଁ । ବେଳସୁଁ ଆସି ମାଲ ନେଇଯିବୁ ।

ଆଉ ଏକ ଧକ୍କା । ମାନେ କାଲି ଜାଲ ପରମିଟ୍ ନେଇ ମୋତେ ଏକା ହାଣ ମୁହଁକୁ ଆସିବାକୁ ହେବ । ବୁଢ଼ା ଯଦି ଧରିପକାଏ, ତେବେ ମୁଁ ତ ମଲି – ସାନନ୍ଦ ତା'ର ଖୁସିରେ ଘୁଡୁକୀ ନାଟ ଦେଖୁଥିବ ।

ସାନନ୍ଦ ଏଭଳି ତୁଚ୍ଛ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଉଚିତ ମନେ କଲା ନାହିଁ । ଘରମୁହାଁ ହୋଇ ତଗତଗ ପାଦ ପକାଇଲା ।

ଦିନ ଚାରିଟା ପରେ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଘରକୁ ଫେରିଆସେ, ସେତେବେଳେ କୁଆଡ଼େ ମୋ' ମୁହଁରୁ କଳା ପାଣି ନିଗିଡ଼ି ପଡୁଥାଏ ।

କେହି ଖାଇ ନ ଥାନ୍ତି । ମାଆ ସ୍କୁଲ ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବାରମ୍ବାର ଦୋଷ ଦେଉଥାଏ । ମୋତେ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ କଣ୍ଠ ନରମ କରି ପଚାରିଲା – କୁଆଡ଼େ ବୁଲୁଛୁ ସକାଳପହରୁ ? ଖିଆ ପିଆ ନାଇଁ କି ପାଠ ପଢ଼ା ନାଇଁ, ଏଠି କି ନାଟ ଲାଗିଚି ?

ଭାରତର ମାଆମାନେ କେବଳ ଦୁଇଟି କଥା ଜାଣନ୍ତି – ପ୍ରଥମ, ତାଙ୍କ ପିଲା କେମିତି ବେଶିରୁ ବେଶି ଖାଇ ଗାମା ପହିଲ୍‌ମାନ୍ ବନିବେ । ଆଉ ଦ୍ୱିତୀୟ, କେମିତି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପଢ଼ି ନାଁ କରିବେ ।

ଦେଈର ମୁହଁ ଶୁଖି ଏଡ଼େ ଟିକିଏ । ସବୁପାଇଁ ନିଜକୁ ଦୋଷ ଦେଉଥାଏ । କି ଅଲକ୍ଷଣା ଭୋଜି କଥା ତା’ ମୁଣ୍ଡରେ ପଶିଲା, ଦି’ଟା ପରିବାର ଠକ୍‌ଠକ୍ ଉପାସ । ହେ ମା’ ଜାଗୁଳେଈ, ମୋ ଭାଇକି ଭଲରେ ଭଲରେ ଫେରାଇଆଣ । ଭୋଗରାଗ କରିବି ।

ମୁଁ ଫେରିଚି ଖାଲି ହାତରେ । ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ନ ହେଲା ନାହିଁ ଅଟା । କାଲିପାଇଁ ସମ୍ଭାବନାଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଅଛି । ଲାଗୁଚି ମିଳିଯିବ । ଶୀତଦିନିଆ ଖରା ଦ୍ରୁତ ଅପସରି ଯାଉଥାଏ । ଡେଙ୍ଗାଡେଙ୍ଗା ଛାଇରେ ଚାରିଆଡ଼ ଅନ୍ଧାରୁଆ, ଶୀତ ଶୀତ ଲାଗୁଚି ଏତିକିବେଳୁ । ଆଉ ଟିକିକୁ ଗୋରୁ ଗାଈ ଗୋଠରୁ ବାହୁଡ଼ିବେ । ଧାନଗୋଛା ମୁଣ୍ଡରେ ଧରି ମୂଲିଆ ମୂଲିଆଣୀମାନେ ଗାଁ ମୁହାଁ ଧାଉଁଛନ୍ତି । ପାଦ ପଡ଼ୁଚି ମାର୍ଚ୍ଚିଂ ଠାଣିରେ । ଅଣ୍ଟା ନାଚୁଛି ତାଳେ ତାଳେ । ଏଇଆ ଦେଖି ଦେଖି ମୁଁ ଫେରୁଥାଏ ।

ଅବେଳରେ ଗାଧୋଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା ନାହିଁ । ମଦନା କୂଅରୁ ଗରାଏ ପାଣି କାଢ଼ିଦେଲା । ଧୁଆଧୋଇ ହେଲାପରେ ଖାଇବାପର୍ବ । ଦେଈ, ଆଦେଶ ଦେଲା ମଦନ ! ସାନବାବୁଙ୍କ ଅଣ୍ଟାପିଠି ନାଗି ଯାଉଥିବ, ଗୋଡ଼ ହାତ ଟିକିଏ ମୋଡ଼ିଦେ ।

ଭୋଜି ନ ହେଉ ପଛକେ ଭାଇ ସୁସ୍ଥରେ ଥାଉ ।

ଦେଈକି କହିଲି – ବସ୍ ଏଠି । କଥା ଅଛି । ମଦନା, ତୁ ବି ବସ୍ ।

ମୁହଁ ସଞ୍ଜ ହେଇ ଆସୁଚି । ମଦନାର ଗାଈବଳଦ ବନ୍ଧା କାମ ସରିଲାଣି । ବଳଦ ମୁହାଁ, ଗାଈ ଦୁହାଁ, ଗୁହାଳରେ ଧୂଆଁ ଦେବା ଭଳି କିଛି କାମ ତା’ର ଅବଶ୍ୟ ଅଛି । ତେବେ ସେଥିପାଇଁ ଡେରି ଅଛି ।

ଦେଈର ସଞ୍ଜସଳିତା ଦେବା କାମ ସରିଲାଣି । ମାଆ ଏବେ ଅଫିମଗୁଳିଏ ଖାଇ ତା'ର ମାଳଝୁଲି ଧରିବସିବ । ବସୁ ବସୁ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିବ । ସଞ୍ଜ ବେଳେ ତା'ର ଆଉ ବା କି କାମ ?

ଦେଈ ଆଉ ମଦନାକୁ ଧରି ଆମର ତ୍ରିପକ୍ଷୀୟ ଗୋପନ ବୈଠକ ଚାଲିଲା । ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ଦିନଯାକର ବିବରଣୀ ପେସ୍ କଲା ପରେ ପକେଟ୍‌ରୁ କାଢ଼ି ପରମିଟ୍ ଖଣ୍ଡକ ଦେଖାଇଲି । ସଂଗୃହୀତ ସମୟରେ ଈପ୍‌ସିତ ବସ୍ତୁଟି ମିଳିଯିବ ବୋଲି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲି । ତାରିଖ ଜାଲିଆତି କଥାଟାକୁ ଜାଣି ଜାଣି ଚାପିଦେଲି । ଦେଈ ଜାଣିଲେ କାନ୍ଦିକାଟି ଉଛନ୍ନ ହେବ । ପରମିଟ୍‌କୁ ଚିରି ଫୋପାଡ଼ିଦେବ । ଭୋଜିପାଇଁ କ'ଣ ପୁଲିସ୍ ହାତରେ ବନ୍ଧା ହେବ ! ନ ହେଲା ଏବେ ସେ ଗାତରୁଲି ଭୋଜି...

ଏଥର ମୁଁ ଅସଲ ସମସ୍ୟାଟି ଉଠେଇଲି । ଅଟା ବଦଳରେ ଗହମ । ଅଟା ବାହାର କରିବାକୁ ହେବ । ଆମେ ପାରିବା ତ ? ମୋର ଛୁଟି ତିନି ଦିନ । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ବେତ ଧରି ଜଗିଛନ୍ତି । ଟିକିଏ ଏପଟସେପଟ ହେଲେ ପିଟି ପିଟି ପ୍ରାଣ ବାହାର କରିନେବେ ।

ଆହୁରି ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ଆଲୋଚନାର ପ୍ରୟୋଜନ । ଦେଈବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପରାମର୍ଶ କରିବାକୁ ଉଠିଗଲା । ମଦନା ମୋ ଗୋଡ଼ ଚିପୁ ଚିପୁ କହିଲା – କିବା କଥା ଇଏ ! ମୋର ଏଇ ଗୋରୁ ଗାଈ ଧନ୍ଦା ନ ଥିଲେ, ମୁଁ ଘଣ୍ଟାକେ ଦି'ଗଉଣୀ ପେଷି ଦିଅନ୍ତି ।

ମୁଁ ଅଳ୍ପ ହସିଲି ।

ଚକିରେ ରଗଡ଼ିବା କି ପେଷିବା କାମଟି ନାରୀମାନଙ୍କର ଏକଚାଟିଆ । ସେମାନଙ୍କପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ । ତମେମାନେ ଚକି ବୁଝିବ ନାଇଁ । ଟିକିଏ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦରକାର । ତଳ ଉପର ହୋଇ ରଖାଯାଉଥିବା ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ଗୋଲ ଗୋଲ ପଥର ହଉଚି ଏଇ ଚକି । ତଳପଟର ଠିକ୍ କେନ୍ଦ୍ରରେ କାଠର ଗୋଟିଏ କୀଳା ବାଡ଼େଇ ଦିଆଯାଏ । ଉପର ପଟରେ ଦୁଇଟି କଣା । ତଳପଟର ଠିକ୍ କୀଳା ସିଧା ବଡ଼ ଗାତଟିଏ । ସେଇ ବାଟେ ତଳର କୀଳା ଉପରକୁ ଦିଶେ । ସେଇ କଣାରେ ପେଷା କି ରଗଡ଼ା ହେବା ଜିନିଷକୁ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କରି ପକାଯାଏ । ଉପର ପଟର ଅନ୍ୟ କଣାରେ ଆଉ ଏକ କାଠ କି ବାଉଁଶର ଖିଲ ମାରି ଦିଆଯାଏ । ତାକୁ କୁହାଯାଏ ମାଣିଖୁଣ୍ଟି । ତାକୁ ଧରି ବୁଲାଇଲେ ଉପରପଟ ବୁଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ ଆଉ ଭିତରେ ଥିବା ଜିନିଷ ପେଷି ହୋଇଯାଏ ।

ଚକି ଦୁଇ ପ୍ରକାରର । ଗୋଟିଏ ଭାରୀ, ଆରଟି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ହାଲୁକା । ହାଲୁକାରେ ରଗଡ଼ା କାମ ହୁଏ । ମୁଗ, ବିରି, କୋଳଥ ଭାଙ୍ଗିବାରେ କାମରେ ଲାଗେ । ପାଉଡର ଭଳି ଚୂନା କରିବା ବଡ଼ ଚକିର କାମ । ଏଇ ପେଷା କାମ ବଡ଼ ସହଜ ନୁହେଁ । ଏଥିପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦରକାର । ଚଟାଣ ଉପରେ ଅଖାପଟଟିଏ ପାରି ତା' ଉପରେ ପରିଷ୍କାର ଧୋବଲୁଗା କି କନା ଖଣ୍ଡିଏ ବିଛାଇ ଦିଆଯାଏ । ପେଷେଇତି ନିଜର ଡାହାଣ ଗୋଡ଼କୁ ପେଟପାଖକୁ ଜାକିଆଣି ବାଁ ଗୋଡ଼କୁ ଆଗକୁ ଲମ୍ବାଇ ଚକିକୁ ପ୍ରାୟ କୋଳରେ ଧରିବସନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଡାଲା କି କୁଲାରେ ପେଷାହେବା ଜିନିଷ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ । ସେଥିରୁ ହାତରେ ମୁଠିଏ ନେଇ ସେ ମଝିକଣା ଉପରେ ଧରନ୍ତି । ଆର ହାତରେ ମାଣିଖୁଣ୍ଟି ଧରି ଚକି ବୁଲାଇଲାବେଳେ ହୁଗୁଳା ହାତବାଟେ ମୁଠାର ଜିନିଷ ଚକି ଭିତରକୁ ଖସି ପଡୁଥାଏ । ଚକି ବୁଲୁଥାଏ, ପେଷେଇତି ବି ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଝୁଲୁଥାଆନ୍ତି । ଦୁଇ ପଟର ଫାଙ୍କବାଟେ ପେଷା ଜିନିଷ ଚୂନା ହୋଇ ବିଛା ହୋଇଥିବା ଲୁଗା ଉପରେ ପଡୁଥାଏ । ଅଳ୍ପ କିଛି ଚୂନାପାଇଁ ଚକି ଲୋଡ଼ା – ଅଧିକାପାଇଁ ଢିଙ୍କି ।

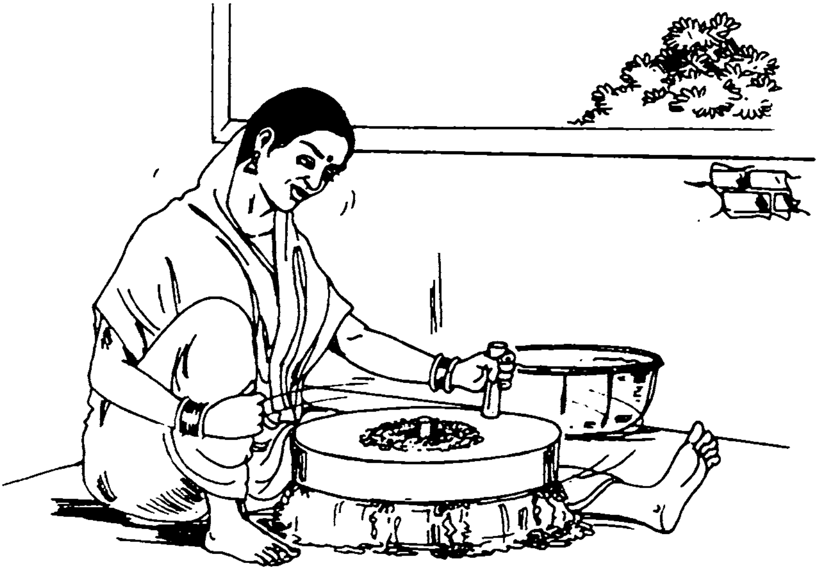

ସେ କାଳରେ ଆଜି ଭଳି ହଲାର କି ଗ୍ରାଇଣ୍ଡର ନ ଥିଲା । ମଣିଷର ଭରସା ଥିଲା ନିଜର ବଳ ଉପରେ । ଚକି ବୁଲାଇଲେ ମସଲ୍ ଟାଣ ହୁଏ । ରକ୍ତ ସଂଚାଳନ ଠିକ୍ ଠାକ୍ ରୁହେ । ରୋଗବୈରାଗ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ପଦ୍ମତୋଳା ଶୁଣି ସାପ ଝୁଲିଲାଭଳି ପିଲା ଦିହେଁ ଏତେବେଳଯାଏ ତାଙ୍କ କଥାର ସୁଅରେ ଭାସି ଭାସି ଚାଲିଥିଲେ । ଅମ୍ଲାନ ହଠାତ୍ କହିଲା – ଜେଜେ ! ତମେ କଥାରେ ଭୌତ୍ Technical word use କରୁଛ ।

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – Those were our valuable vocabularies ancient heirloom of our ancestors... ଢିଙ୍କି, ଚକି, ଶିଳ – ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ଏ ସବୁ ଥିଲା ଆମ ଜୀବନ ଧାରାର ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପିଢ଼ିକୁ ଏ ସବୁ ଚିତ୍ରକାଟି ବୁଝାଇବାକୁ ପଡୁଚି ।

But you have not told anything abouts this shila' – ଅମ୍ଲାନ ପଚାରିଲା ।

A desi – flat stone instrument for grinding. ମସଲା ବାଟିବାକୁ ମସଲାକୁ ଶିଳ ଉପରେ ରଖି ଜୋଲର ଭଳି ଆଉ ଏକ ସାନପଥର ଖଣ୍ଡଦ୍ୱାରା ସେ ସବୁକୁ ବଟାଯାଏ । ତାକୁ କୁହାଯାଏ ଶିଳପୁଅ । ଆମର ଢିଙ୍କି ଅବଶ୍ୟ ନ ଥିଲା । ତେବେ ଚକି ଆଉ ଶିଳ ଏ ଦୁଇଟି ଜିନିଷ ତମର ଜେଜେମା ବରାବର ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । It must be some where here. ମୁଁ ଦେଖେଇଦେବି ।

ଦେଈ ଫେରିଲା ପାଖାପାଖି ଅଧଘଣ୍ଟା ପରେ । ତା' ମୁହଁରୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତିର ଝଲକ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଆଲୋଚନାର ସାରାଂଶ ଜଣାଇ କହିଲା – ପେଷା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଗହମକୁ ଆହୁରି ଦୁଇଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦେଇ ଯିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପାଛୁଡ଼ା । ମାଟି ଗୋଡ଼ି କାଠି କୁଟା ଆଦି ବାହାର କରିଦେବାପାଇଁ । ତା'ପରେ ଧୁଆ ଦୁଇ ତିନି ଥର ଟାଣ ଖରା ଖାଇଲାପରେ ଯାଇଁ ପେଷା କଥା ।

– ଖରା ଯଦି ନ ହେଲା । ଅନ୍ୟତମ ସଦସ୍ୟ ମଦନ ସୁନ୍ଦରଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ମନେ ମନେ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲି, ସତରେ ଖରା ଯଦି...

ଚୁପ୍ କାଳତୁଣ୍ଡାଟା... ଦେଈ ତାକୁ ଧମକ୍‌ଦେଇ ଦୃଢ଼ସ୍ୱରରେ କହିଲା – ଖରା ଅଲ୍‌ବତ୍ ହେବ । ମୁଁ ସମୟ କଥା ଭାବୁଚି । କାଲି ଧୁଆପାକୁଡ଼ା କରି ଶୁଖାଇଦେଲେ ବି ପହର ଦିନ ଖରାଟା ଦରକାର ହେବ । ରାତି ବେଳକୁ ପେଷା କାମ ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ବିଳମ୍ବିତ ରାତ୍ରିରେ ଏହା ଶେଷ ହୋଇଯିବାର ଆଶା । ନ ହେଲେ ତା' ଆରଦିନ ସକାଳଟା ମିଳୁଚି । କାମ ହୋଇଯିବ । ତେବେ ଦୁଇ ସେଟ୍ ପେଷେଇତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗୋଟିଏ ସେଟ୍‌କୁ Lead କରିବେ ଦେଈବୋଉ ନିଜେ । ଆର ସେଟ୍‌ର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିବେ ପ୍ରଫେସନାଲ ବୁଲୀବୋଉ କିଂମ୍ବା ସେହିଭଳି ଆଉ କେହି । ଏମିତି ମାରାଥନ୍ ସ୍ପିଡ୍‌ରେ କାମ ଚାଲିଲେ, ରାତାରାତି ନିଶ୍ଚୟ କାମ ସରିବ । ଦେଈ ଅପରେସନ୍ ଅଟାର ବ୍ଲୁ ପ୍ରିଣ୍ଟ୍ ପେଶ୍ କରି ନୀରବ ହୋଇଗଲା ।

ସବୁ ଟାନ ଏବେ ଛିଣ୍ଡୁଚି କାଲି ଗହମ ମିଳିବା ଉପରେ । କମିଟି ସଭ୍ୟ ମାନ୍ୟବର ମଦନସୁନ୍ଦର ଚିରାଚରିତ ରୀତିରେ ନିଜର ସନ୍ଦେହ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ ।

ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିବ । ଦେଈ ଏଥର କମିଟିକୁ ନିଜ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକୁ ନେଇଯାଇ କହିଲା – ଝାଳବୁହା ପରିଶ୍ରମର ଫଳ ସବୁବେଳେ ମିଠା । ମୋ ଭାଇର ବୁଦ୍ଧି ଦେଖିଲୁଟି ! କୋଉ ଗାଁର ସାଙ୍ଗ ପାଖରୁ କେମିତି ଖଞ୍ଜାରେ ପରମିଟ୍ ବାହାର କରି ଆଣିଲା । ନ ହେଲେ, ଆମେ କିଏ ନା ଗହମ କିଏ !

ଭ୍ରାତୃଗର୍ବରେ ଗରବିଣୀ ମୋର ଭଉଣୀ ଅତି ସ୍ନେହରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡବାଳ ଘାଣ୍ଟିଦେଇ ମଦନାକୁ କହିଲା – ଗାଈଗୋରୁ କାମ ସହଳ ସାରିଦେଇ ତୁ ସାନବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବୁ । କଅଁଳ ଗାଧୁଆବେଳକୁ ଗହମ ନେଇ ଫେରିଆସିଲେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ।

ରାତିଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଖିବାକୁ ଦେଈ ଉଠିଯିବାରୁ ମିଟିଂ ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

ସେ ଦିନ ଛାଇଛାଇଆ ନିଦରେ ରାତି କଟିଲା । ଶେଷ ରାତିରେ ଦେଖିଲି ଗୋଟାଏ ରାକ୍ଷାସିଆ ବୁଢ଼ା ଖିଙ୍କାରି ହୋଇ କହୁଚି – ଜାଲି ପରମିଟ୍ !! ଆଏଁ... ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୁଁ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ବିଛଣାରେ ଉଠି ବସିଲି । ଦେହସାରା ଝାଳ କୁତୁକୁତୁ ...

ସକାଳର ସପନ ! ମନ ଦବିଗଲା ।

ମଦନାକୁ ନେଇ ବାଟ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ମୁଁ ଭାବୁଥାଏ – ଠିକଣାବେଳକୁ ନିଚ୍ଛେ ଲୁଚିପଡ଼ି ସାନନ୍ଦଟା ଯେ ମୋତେ କି ବିପଦ ଭିତରକୁ ଠେଲିଦେଲା ! ନିଜକୁ ବୁଝାଇଲି ସାନନ୍ଦ ବରଂ ମୋର ଉପକାର କରିଚି, ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିଚି । ଧୀରେ ଧୀରେ ମୋର ସାହସ ଫେରିଆସୁଥାଏ । ଭାବିଲି, ସମସ୍ୟା ହେଲେ ଲୁଚି ରହିକି ଆକୁ ତାକୁ ଧରି କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ନିଚ୍ଛେ ଯାଇଁ ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବି । ଛାତି ଫୁଲେଇ ସେଇ ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁ ଆଗରେ ଠିଆ ହେବି – କ'ଣ କରିବ ? ଫାଶୀ ତ ଦେଇ ଦେବ ନାହିଁ ।

ଶୁଣିଚି ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁ ଜଣେ ଭାରି କାରବାରିଆ ଲୋକ । ଲୋକେ ଡାକନ୍ତି – ମହାଜନେ । ଘର ନାଁ ବି ମହାଜନ ଘର । ସାନ କାଠବାକ୍ସଟିଏ ଆଗରେ ଥୋଇ ସେ ଗଦିରେ ବସିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ତକ୍ତପୋଷ ଉପ୍‌ରେ ସଉପ ବିଛଣା ପରାହୋଇଚି । ତା' ଉପରେ ଚକା ପାରି ବସିଛନ୍ତି ସାହୁଏ । ତାଙ୍କ ଗୋଦାମରେ ତେଲ ଲୁଣ ମସଲାଠଉଁ ସାବୁନ ପାଉଡର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହରେକମାଲ ମିଳେ । ତାଳଦଣ୍ଡା କେନାଲ୍ କୂଳେ ଗୋଦାମ । କଟକ ମାଲଗୋଦାମରୁ ନାଆରେ ମାଲ୍ ଆସି ସିଧା ତାଙ୍କ ଗୋଦାମ ପାଖରେ ଓହ୍ଲାଏ ।

ମହାଜନେ ବଡ଼ ପରମାର୍ଥିଆ ଲୋକ । ବୟସ ପଚାଶ ପଞ୍ଚାବନ ଯାଏ ହେବ । ସକାଳୁ ଗାଧୋଇପଡ଼ି ପଡ଼ିଆରୁ ମୁଠାଏ ଘାସ ତୋଳନ୍ତି । ସେତକ କାଳୀଗାଈ ମୁହଁରେ ଦେଇ ତା' ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ଟିକିଏ ହାତ ବୁଲାଇ ଆଣି ଦୁଇ ହାତ ଯୋଡ଼ି ନମସ୍କାର କରନ୍ତି । ତା'ପରେ ଘରକୁ ଆସି କୋଥଳି ସେବା । ତହିଁରେ ଥାଏ ସାନ ଦର୍ପଣଟିଏ, ଥାଏ ପୁଣି ପୁରୀରୁ ଅଣାଯାଇଥିବା ତିଳକ ମୁଣ୍ଡାଏ । ସେଇଆକୁ ପାଣିରେ ଘୋରି ମୁଣ୍ଡରେ, ଛାତିରେ, ଦୁଇ ବାହୁ ଆଉ କାନରେ ଲଗାଇ ବାହାର କରନ୍ତି ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଆଉ ବିଭିନ୍ନ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଧଣ୍ଡା – କାହାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ମାରି, କାହାକୁ ତୁଣ୍ଡରେ ଛୁଆଁଇ ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ର ନାମ ବୋଲି ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ସେବା ସବୁ ସରୁ ନିକୁଛରେ ଘଣ୍ଟାଏ ।

ଦୋ'ପୁରିଆ ମଣିଷ । ଶ୍ୟାମଳବର୍ଣ୍ଣର ତନୁଟି ନିତ୍ୟ ତୈଳଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ପେଟଟି ସାନ ଆଟିକାଟିଏ ଭଳି । ଛାତି ପେଟ ଉପରକୁ

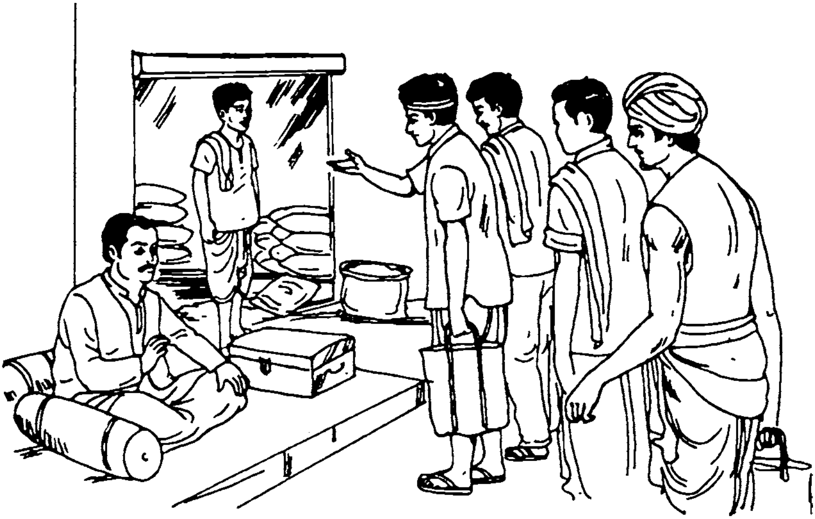

ଝୁଲି ପଡ଼ିଥାଏ । କ୍ୟାସ୍ ବାକ୍ସଟିକୁ କୋଳରେ ଜାକି ସେ ଦେଣନେଣ କରନ୍ତି । କର୍ମଚାରୀ ତିନ୍ ଜଣ ଗରାଖଙ୍କଠାରୁ ଅର୍ଡ଼ର ନେଇ ମାଲ ଦିଅନ୍ତି । ସାହୁଏ ହିସାବ କରି ପଇସା ରଖନ୍ତି । ଏସବୁ ମୁଁ ସାନନ୍ଦଠାରୁ ଶୁଣିଚି ।

କାରବାର ବେଳ । ତେବେ ଏ ଓଳି ଦୋକାନରେ ସେତେ ଭିଡ଼ ହୁଏ ନାହିଁ । ଗାଁ ଲୋକେ ସକାଳୁ ନିଜ ନିଜ ଧନ୍ଦାରେ ବାହାରି ଯାଆନ୍ତି । ବିଲବାଡ଼ି, ବଛାବେଉଷଣ ଛାଡ଼ି ସକାଳେ ଦୋକାନକୁ ଆସିବାକୁ ବେଳ କାହାର ଅଛି ? ଅସଲ ଭିଡ଼ ଜମେ ସଞ୍ଜ ପହରେ ।

ଅବଶ୍ୟ ଦିନବେଳେ ଦୋକାନ ଏକେବାରେ ପଡ଼ିଆ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ପାଖ ଆଖ ଗାଁରୁ ଛୋଟକାଟିଆ ଦୋକାନୀମାନେ ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ସାହୁଙ୍କ ଦୋକାନରୁ ମାଲ ନେଇ ଖୁଚୁରା ବେପାର ଚଳାନ୍ତି । ଛଟାଙ୍କିଏ ତେଲ କି ଦୁଇ ପଇସାର ଲୁଣପାଇଁ କିଏ ଆଉ କୋଶେ ଅଧକୋଶ ବାଟ ଦଉଡ଼ିବ ? ଆଉ ଆସନ୍ତି ଘରେ ବାହା ନିମନ୍ତ କି ସେମିତି କିଛି ହେଉଥିବା ଲୋକେ – ଅଣ୍ଟାରୁ ଚିଠା ବାହାର କରି ସାହୁଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଲମ୍ୱା ତାଲିକା ଦେଖିଲେ ସାହୁଙ୍କ ମନ ଖୁସି ହୋଇଯାଏ । ବାରଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିଥିବା ବେଞ୍ଚ ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖାଇ ମଧୁରିଆ କଣ୍ଠରେ କହନ୍ତି – ବସ, ବସ । ଆଖପାଖ ଗାଁର ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋଟାମୋଟି ଚିହ୍ନା-ପରିଚ ଥାଏ । ତାଲିକା ଦେଖି ସେ ବାହାପୁଆଣି କି ମଲାମୃତିକିଆ କାମ ବୁଝିଯାଆନ୍ତି । କାମ ଶୁଭ

ହୋଇଥିଲେ ଚିଠା ନାଲିକାଳିରେ ଲେଖା ହେବା ବିଧି । ତାଲିକା ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଗାଲେ ହସ ହସି ସେ ଗରାଖଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହନ୍ତି – କ'ଣ ଦଳେଇପୁଅ, ପୁଅ ବାହାଘର ପୁଣି କୋଉ ଗାଁରେ ଠିକଣା ହେଲା ? ଆଉ ଦବା ନବା କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ?

ଦଳେଇ ହୁଏତ ଚିଟା କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେବ – କହନା, କହନା ସାହୁଏ, ଖଣ୍ଡେଇତା ସାମଲ ଘରଟି । ସକାଳୁ ତା' ନାଁ ଧଇଲେ, ଦିନଯାକ ପାଣିଟୋପାଏ ମିଳିବ ନାଇଁ । ଆଉ ଭାରଥୋର ଆୟ ଅଳଙ୍କାରରେ ସିଏ ମୋ ଘର ପୂରେଇଦବ ! ଆଲୋଚନା ଆଗେଇ ଯାଏ ।

ଆମେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁ । ଭାଗ୍ୟକୁ ସେତେବେଳେ ସେଠି ଜଣେ ଅଧେ ଖୁଚୁରା ସଉଦା କିଣାଳିଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ ଲୋକ ନ ଥିଲେ । ସାହୁଏ ତାଙ୍କ ଷ୍ଟିଲଫ୍ରେମବାଲା ଗୋଲ ଚଷମା ତଳୁ ଆମ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ବିରକ୍ତି ଦେଖାଗଲା । ହୁଏତ ଭାବୁଥିବେ – ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଏ ଇସ୍କୁଲିଆ ପଙ୍ଗପାଳ କୁଆଡୁ ଆସିଗଲେ ।

ରୁକ୍ଷ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲେ – କ'ଣ ଦରକାର ?

ମୁଁ କିଛି ନ କହି ପକେଟ୍‌ରୁ ପରମିଟ୍ ଖଣ୍ଡକ ବାହାର କରି ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇଦେଲି । ଗୋଦାମର ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ତାଙ୍କର କଣ୍ଟ୍ରୋଲ୍ ଦୋକାନ । ସରକାର ତରଫରୁ ଡିଲର୍ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ସାହୁଏ ଚଉଆଖିଆ ଲୋକ । ଏ କାରବାରର ନଙ୍ଗା ଦିଗଟା ତାଙ୍କୁ ଜଳଜଳ ଦେଖାଗଲା । ଖାତାପତ୍ରରେ ପଚିଶ ଦେଖାଇ ଖାଉଟିଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ଦେଲେ କିଏ ପଚାରିବାକୁ ଅଛି । ବହକା ମାଲ୍ ବିକ୍ରି ହେବ ଚଢ଼ାଦରରେ । ଲାଭ ହେବ ଶହକେ ପାଞ୍ଚ ଶହ ପର୍ସେଣ୍ଟ୍ । ସରକାରୀଲୋକ ଅନାଶିବିନାଶିଙ୍କ ପେଟରେ ଶହେ କି ପାଞ୍ଚପା ପଶିଲେ ବି ଲାଭ ହିଁ ଲାଭ । ସାହୁଙ୍କ ରାତିର ନିଦ ହଜିଗଲା ।

କେତେ କଟକ ଦୌଡ଼ାଦୌଡ଼ି କରି ତେଲ ହାତ ପାଣି ହାତ ମାରି କେଡ଼େ କେଡ଼େ ରଥୀମହାରଥୀଙ୍କୁ କାବୁ କରି ଶେଷରେ ଏଇ ଡିଲରସିପ୍ ଖଣ୍ଡକ ପାଇ ନାହାନ୍ତି ଯେ, ଖୋଦ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କୁ ନିଜ ଘରକୁ ଟାଣି ଆଣିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀୟା ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ଅବା କି ବର ମାଗିଥିଲା ! ସେ ତ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଘରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଭଗବାନ୍ କରନ୍ତୁ, ଏ ନଢ଼େଇ ଏମିତି ଚାଲୁଥାଉ ।

ଥରେ ପରମିଟ୍ ଆଡ଼କୁ ଥରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ସାହୁଏ କ'ଣ ଯେମିତି ଭାବିଲେ । ମୋ ଛାତି ଧଡ଼ପଡ଼ । ସାନନ୍ଦର ଜାଲିଆତିକୁ ବୁଢ଼ା ଆଉ ଧରି ପକାଇଲା କି ? ସାହୁଏ ସନ୍ଦେହରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଅନେଇ ପଚାରିଲେ – ବିନୋଦ ସାମଲ – ସବୁଥର ତ ମାଲ୍ ଉଠେଇବାକୁ ତାଙ୍କ ପୁଅ ସାନ୍ଦିଆ ଆସେ, ତେମେ କିଏ ହୋ ?

ଉଡ଼ିପଳାଉଥିବା ସାହସକୁ କୌଣସିମତେ ଧରିପକାଇ ଜବାବ ଦେଲି – ମୁଁ ଅରବିନ୍ଦ, ସାନନ୍ଦର ସାଙ୍ଗ ।

ଆରେ ସାଙ୍ଗ ତ ଦେଖୁଚି – ସିଏ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?

ସାହୁ ପ୍ରକୃତ ପରମିଟ୍‌ବାଲାକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ତାରିଖର ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରିପାରି ନାହାନ୍ତି । ମୋର ସାହସ ଫେରିଆସିଲା । ମା ସରସ୍ୱତୀ ମୋ କଣ୍ଠରେ ବିଜେ କଲେ । କହିଲି – କାଲି ଆମେ ଆସିଥିଲୁ । ଫେରିଲାବେଳେ ତା' ଗୋଡ଼ରେ ବଡ଼ କଣ୍ଟାଟାଏ ପଶିଗଲା । ଗୋଡ଼ ତଳେ ଲାଗୁ ନାଇଁ । ମୋତେ ଆସିବାକୁ କହିଲା । ସାଙ୍ଗଟା ତ, ମନା କରିଥାଆନ୍ତି କେମିତି ?

ଭାଗ୍ୟ ଟାଣ, ଦୋକାନର କାଲିର କର୍ମଚାରୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲେ । କହିଲେ – ସାନ୍ଦିଆ କାଲି ଖରାବେଳେ ଏଇ ବାବୁଙ୍କୁ ନେଇ ଆସିଥେଲା । ଗୋଦାମ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ମୋତେ ନେହୁରା ନିମନ୍ତ ହେଲା । କହିଲି – ବାବୁ ତ ଶୋଇଚନ୍ତି, ଫେଣେ ଯାଇ କାଲି ।

ସାହୁ ତାକୁ କଡ଼ା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ – "ହଉ, ହଉ, ତୋ ବାତେଙ୍ଗି ବନ୍ଦ କର ।" କଣ୍ଟରୋଲ ଜିନିଷ ହେଲା ଶିବ କଣ୍ଠର ଗରଳ । ସରକାର ତାଙ୍କୁ ତହିଁର ଜଗୁଆଳ କରିଛନ୍ତି । ଯିଏ ପାରେ ସିଏ ବୋହିନେଲେ, ତାଙ୍କର ଆଉ ମାନମହତ ରହିବ ?

ଜଣେ ଗରାଖ ତାଙ୍କୁ ପଇସା ଦେବାରୁ ସେ ଗଣୁ ଗଣୁ ଏଇ ସବୁ କଥା କହୁଥାଆନ୍ତି । ପଇସା ଗଣା ସରିଲା । ଆଉ ଥରେ ଗଣିଲେ । ତାଙ୍କର ଭ୍ରୂକୁଞ୍ଚିତ ହୋଇଉଠିଲା – କହିଲେ – କିରେ ଚେମା – ଇଏ କ'ଣ ? ଆଉ ଦି'ପଇସା କାଇଁ ?

ଚେମା ନେହୁରା ହୋଇ କହିଲା – ମୋ ପାଖରେ ଏତିକି ଥେଲା ସାଆନ୍ତେ । ଆଜି ସେତିକିରେ କାମ ଚଳେଇ ନିଅ ।

– ଆରେ ତମମାନଙ୍କର କାମ ଚଳୁ ଚଳୁ ମୋତେ ଚଳୁ କରିଦେବ ଦେଖୁଚି ।

କଥା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଲା – ଚେମା ଦବ ନାହିଁ, ସାହୁ ଛାଡ଼ିବେ ନାହିଁ ।

ମୁଁ କହିଲି – ମୋ ପରମିଟ୍ ଟା...

ସାହୁଙ୍କ ରାଗ ପଞ୍ଚମରେ... ହଁ ହୋ ଦିଆ଼ହଉଚି । କ'ଣ ଘୋଡ଼ାରେ ଜିନ୍ ଦେଇଆସିଚ ନା କ'ଣ ?

ଏ ଭିତରେ ମୋର ସାହସ ବି ପାଇଗଲାଣି । ମୁଁ ଆହୁରି ଚଢ଼ା କଣ୍ଠରେ କହିଲି – ଗହମ ତା' ଘରେ ପହଞ୍ଚେଇ ମୋତେ ମୋ ଘରକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ଏଠି ଏମିତି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଧରି ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଠିଆ ହୋଇପାରିବି ନାହିଁ ।

ସାହୁ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଦଣ୍ଡେ ଅନାଇଲେ । କ'ଣ ଭାବିଲେ । ହୁଏତ ମୋର ବେଶଭୂଷା ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିବ । ମୁଁ ପୁଣି ଚାକରଟାଏ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଚି । କୋଉ ଖାନ୍ଦାନି ଘରର ପିଲା ହୋଇଥିବ । ଏମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । କୋଉଥିରୁ କ'ଣ ବାହାରିବ । କୋଉ ଦେବତା କୋପ କରିବେ । ଶେଷକୁ ଟାନ ଛିଣ୍ଡିବ ତାଙ୍କରି ଉପରେ । ସିଏ ତ ଜାଣି ନଈକୂଳରେ ଘର କରିଛନ୍ତି ।

କଣ୍ଠକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ନରମ କରି କହିଲେ – ଏତେ ମଥା ଗରମ କଲେ ଚଳିବ ! ଦେଖୁଚ ତ ଦିଆହଉଚି । ତା'ପରେ ଆଉ କଥା ନ ବଢ଼େଇ କହିଲେ, ଦବୁଡିରେ ଚକରା ଏ ବାବୁଙ୍କର ସଉଦା, ସେ ଯାଆନ୍ତୁ । ଗୋଟାଏ ପଟାବନ୍ଧା ଖାତା ମେଲାଇ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦଉ ଦଉ କହିଲେ – ନିଅ – ଏଥେରେ ସନ୍ତକଟାଏ କାଟିଦିଅ ।

ମୁଁ କହିଲି – ଆହୁରି ଦସ୍ତଖତ୍ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ !

ସାହୁ କହିଲେ – ଆଉ ? ଠାକୁରଙ୍କ ଅମୁଣିଆଟି ଇଏ ! ହିସାବ ନ ମିଳିଲେ, ମୁଁ ପୁଣି କୋଉଠୁ ଆଣି ସରକାରଙ୍କୁ ବୁଝେଇବି ? ମୋ ଦସ୍ତଖତ୍ ଆଡ଼େ ଅନେଇ ବୁଢ଼ା କହିଲା – ଇଏ ଅଙ୍ଗରେଜୀ ହରଫ ପରା । ହଅ, କାଳ ତ ହେଇଚି ସେଇଆ ।

ଗହମ ଚାଲିଆସିଲାଣି । ପଇସା ଦିଆ ନିଆ ବି ସରିଲା । ପାହାଚ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ମୁଁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକୁଥାଏ, ଯା'ହଉ ବଞ୍ଚେଇଦେଲ ଆଜି ।

ନାକକାନ ମୋଡ଼ି ହଉଚି, ଜୀବନରେ ଆଉ କେବେବି ଏମିତିଆ ଦି'ନମ୍ବରୀ କାମ କରିବି ନାହିଁ ।

ଫେରିଲାବେଳେ ମଦନା କହିଲା – ବୁଢ଼ା ଯେମିତି ତମକୁ ଜାରା କରୁଥେଲା ନା – କୋଉ ଚଉକିଦାର କି ଦଫାଦାର ଚୋରଚଣ୍ଡାଳକୁ ଏମିତି କରିବ ନାହିଁ... ମୋ ହାତ ପରା ଖାଲି ଶୂଳେଇ ହଉଥାଏ । ଫାଶୀ ଚଢ଼ିଲେ ଚଢ଼ିଥାନ୍ତି ପଛକେ, ଶଳା ବୁଢ଼ାର ଥନ୍ତଲପେଟରେ ଚଢ଼େଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି ଦି'ଖୁନ୍ଦା... ଖାଲି ତମ ମୁହଁକୁ ଅନେଇ ଆହାବି ଗଲି ।

ଚୋର ପଳେଇଗଲେ ଆମର ବୀରମାନେ ଏମିତି ଫୁଟାଣି ବାହାର କରନ୍ତି । ମୋ ମନରେ ଗଡ଼ଜୟର ଆନନ୍ଦ । ଗହମ ଗଣ୍ଡାକ ନ ମିଳିଥିଲେ, ଭୋଜିଟା ମାଟି ହୋଇଯାଇଥାଆନ୍ତା – ସେଇଟା ବଡ଼ କଥା ନୁହଁ । ଦେଈ ଖୁସି ହେବ । ସେଇଟା ହିଁ ମୋ'ପାଇଁ ବଡ଼ । ତା'ର ହସ ହସ ମୁହଁ ମୋ ଆଖିରେ ନାଚିଗଲା ।

ମଦନା କହିଲା – ଟିକିଏ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ଚାଲ । ସଅଳ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଗହମକୁ ଆଜି ଖରାଟା ମିଳିଯିବ ।

ମୋର ମନେପଡ଼ିଗଲା – ପହରି ଦିନ ଛୁଟି ସରିବ । ତା' ଭିତରେ ଗହମ ଧୁଆ ଶୁଖା ହେବ, ପେଷା ହେବ, ସେଇଠୁ ଭୋଜି । ହୋଇପାରିବ ଏତେ କଥା, ଏତିକି ଦିନରେ ?

ମୁଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ପାଦ ପକେଇ ମଦନାଠୁ କେଇ ପାହୁଣ୍ଡ ଆଗକୁ ବଢ଼ିଗଲି । ମୋତେ ସତର୍କ କରାଇଦେଇ କହିଲା – ଏମିତି ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଦଉଡ଼ନା ସାନବାବୁ । ଅଳପରେ ଥକିଯିବ – ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ପାହୁଣ୍ଡ ମିଶେଇ ଚାଲ ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଏଗାରଟା ବାଜୁଥିବ । ମଦନା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କାମରେ ଲାଗିଗଲା । କୁଲାଟା ଆଣି ଗହମ ପାଛୁଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏ କାମ ତାକୁ ଜଣା । ମୂଲିଆ ପାନିଆ ଘରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ମୁଁ ଦେଈକୁ ଖବର ଦେବାକୁ ଚାଲିଲି ।

ମୋତେ ପାହାଚ ଚଢୁଥିବାର ଦେଖି ଦେଈ କବାଟ ଖୋଲି ଦାଣ୍ଡକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା । କରଣଘରର ବଢ଼ିଲା ଝିଅମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଦିନମାନରେ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଉତ୍ତେଜନାରେ ଦେଈର ସେ କଥା ମନେ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ପାଟିକରି ଜଣାଇଦେଲି – ମିଳିଗଲା ।

ଦେଈ ଠପ୍ କରି ଠିଆହୋଇଯାଇ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା – ମି..ଳି..ଗ..ଲା ? ଯେ ଯେମିତି କଥାଟା ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନ ଥାଏ । ମୋ କାନ୍ଧ ଧରି ଦି' ଘେରା ବୁଲିଗଲା । ଆଉଁଷି ପକାଉଥାଏ ଦୁହାକୁ ଦୁହା । କହୁଥାଏ – ମୋ ସୁନା ଭାଇଟା ଲୋ, ଦି'ଦିନ ହେଲା କେତେ କଷ୍ଟ ପାଇଲୁଣି ଲୋ...

ମୁଁ ନୀରବରେ ତା'ର ସ୍ନେହ ଗ୍ରହଣ କରୁଥାଏ ।

ଅସଲ କଥା ଦେଈର ମନେପଡ଼ିଲା – ସେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲା – କାଇଁ ?

ଅଭୟ ଦେଇ କହିଲି, ମଦନା କାମରେ ଲାଗିଗଲାଣି । ଧୋଇ ନେଇ ଆମ ଦାଣ୍ଡ ଚାନ୍ଦିନୀରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ବିଛେଇ ଦବ । ସଞ୍ଜବେଳକୁ ପୂରା ଖଡ଼ଖଡ଼ ; ଚାଲ ଦେଖିବୁ ।

ମଦନା ଗହମ ପାଛୁଡ଼ି ସାରିଲାଣି । ସାହୁକୁ ଗୋଟାଏ କଡ଼ା ଗାଳି ଦେଇ କହିଲା – ଦେଖୁନ, କେତେ କାଠି କୁଟା ମାଟି ଗୋଡ଼ି ଏଥିରେ ମିଶେଇଚି । ଶଳାକୁ ଧରମ ସଇବ ନାଇଁ ।

ଦେଈର ଉପସ୍ଥିତିରେ ନିଷିଦ୍ଧ ଶବ୍ଦଟିଏ ପାଟିରୁ ଖସେଇ ଦେଇଥିବାରୁ ମଦନା ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ଥ' ହୋଇ ରହିଗଲା ।

ସେଆଡ଼େ କାନ ନ ଦେଇ ଦେଈ ନଇଁପଡ଼ି ସୁନାରଙ୍ଗର ଗହମକୁ ଆଞ୍ଜୁଳାରେ ଖେଳାଇ ପକାଉଥାଏ । ତା'ପରେ ମଦନା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲା – ପାଛୁଡ଼ା ସେତିକି ଥାଉ । କୂଅମୂଳକୁ ନେଇ ଚଞ୍ଚଳ ଏତକ ଧୋଇଦେ । ଶୀତଦିନିଆ ଖରା, ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ତଳକୁ ନଇଁପଡ଼ିବ ।

ଦେଈ ମୋତେ ଖବର ଦେଉଥାଏ – ବୁଲାବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ ମିଳିବେ ନାଇଁ । ରଥ ଘର ତାଙ୍କୁ ଆଗରୁ ବୁକ୍ କରିଛନ୍ତି । ବାଉରିବୋଉ ମାଆଙ୍କୁ ରାଜି କରାଯାଇଚି । ବୁଢ଼ୀଙ୍କର ଖାଇବାରେ ଲୋଭ । ଡାକିବା ତାଙ୍କୁ ... କେତେ ଅବା ଖାଇବେ ? ମିତଭାଷିଣୀ ଦେଈ ଆଜି ଯେମିତି ପ୍ରଗଲ୍ଭ ହୋଇଉଠିଚି, କହିଚାଲିଥାଏ । ଜଣାଯାଉଚି ପେଷାପାଇଁ ଆଉ ରାତି ଅନିଦ୍ରା ହେବା ଦରକାର ନାଇଁ – ଆଜି ରାତି – କାଲି ଦିନ ଆଉ ରାତି । କିଛି କିଛି ବାଣ୍ଟିଦେଲେ ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ମୁଁ କହିଲି – ଶୁଣ, ଆମର କ'ଣ କ'ଣ ଦରକାର ମୁଁ କାଲି ରାତିରେ ତାଲିକା କରିଚି । ଆଜି ରାତି ସୁଦ୍ଧା ସବୁ ଠୁଳ ନ କଲେ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ...

ଦେଈ ହସିପକେଇ କହିଲା – ତାଲିକା ବି ରେଡ୍‌ଡୀ ! ଆରେ, ଲୁଣ ଚିମୁଟାଏ ଦରକାର ହେଲେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପାଇବା, ସେଇଥିପାଇଁ ନା ଘର ପାଖରେ ଭୋଜି । ତୁ ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ହାଲିଆ ହୋଇପଡ଼ିଥିବୁ । ଖାଇପିଇ ଟିକିଏ ଗଡ଼ପଡ଼ ହଉଥା । ମୁଁ ଆସିଲେ ତୋ' ତାଲିକା ଦେଖିବି । କୋଉ କାମ କେତେବେଳେ କରିବା ଦରକାର ଦେଈଟା ଆଉ ବୁଝିଲା ନାଇଁ । କହନ୍ତି ନାଇଁ, ବାହାଘର ବେଳେ ବାଇଗଣ...

'ମୋ ଭାଇଟା ପରା – ଦାଣ୍ଡ ଚାନ୍ଦିନୀଟା ଓଳେଇଦେଇ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଏଇ ଓଦା ଗହମ ବିଛେଇ ଦେ । ସିମେଣ୍ଟ ତାତି କରି ରହିଚି ଘଡ଼ିକରେ ସବୁ ଶୁଖିଯିବ । ଆଉ ଶୁଣ୍, ଶୁଖେଇଦେଇ ଟିକିଏ ଅନେଇଥିବୁ, ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛି ।

ମଦନଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଏ ସବୁ କାମରେ ବଡ଼ ଉତ୍ସାହ । କହିଲା – ଭୋଜି ଜାଗାଟାରେ ଟିକିଏ ହାତମାରିବାକୁ ହେବ । ଚୁଲିଟାଏ ଠିକଣା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେମେ ଟିକିଏ ଫୂର୍ତ୍ତି ଆସିବ ।

ଦିହେଁ ଦି' ଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ ।

ନିଦଟା ଚାଉଁକରି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଆଖି ମଳି ମଳି ଉଠିବସିଲି । ଖରା ଆଉ ନାହିଁ । ଶୋଇ ଶୋଇ ଗପ ବହି ଖଣ୍ଡେ ପଢୁ ପଢୁ କେତେବେଳେ ଆଖି ଲାଗିଯାଇଥିଲା । ଝରକା ବାଟେ ଦେଖାଗଲା – ମଦନା ଶୁଖିଲା ଗହମ ତୋଳି ଡାଲାରେ ରଖୁଚି । ଦେଈ କହୁଚି ଶୁଖି ଏକେବାରେ ଖଡ଼୍‌ଖଡ଼୍ ହୋଇଯାଇଚି – ନୁହେଁ ରେ ?

ବିଜ୍ଞଲୋକ ଭଳି ମଦନା ଉତ୍ତର ଦେଲା – ନାଁ ସିନା ଶୀତଦିନ, ତେବେ ଖରା ଏମିତି ଟାଣ ଯେ, ତତଲା ବାଲିରେ ଚାଉଳ ମୁଠାଏ ପକେଇଦେଲେ ଖଇ ମୁଠାଏ ହେଇଯିବ ।

ଦେଈ ହସିପକାଇ କହିଲା – ଚାଉଳରୁ ମୁଢ଼ି ହୁଏ ମଦନ, ଧାନରୁ ସିନା ଖଇ ।

ମଦନା ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ପକେଇଲା ।

ଗହମରୁ ଦି'ଟା ଟପ୍ କରି ପାଟିକୁ ପକେଇଦେଇ ଦାନ୍ତରେ ପରଖୁ ପରଖୁ ଦେଈ କହିଲା – କାଲି ଆଉ ଖରା ଖୁଆଇବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଆଜିଠୁଁ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବା... ନା କ'ଣ କହୁଛୁ ?

ମୁଁ ମନେ ମନେ ହିସାବ କରିନେଲି । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କର୍ମସୂଚୀରୁ ଆମେ ଏବେ ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ଆଗରେ । ରାତିର କାମ ଠିକ୍‌ଠାକ୍ ଚାଲିଲେ ଭାବିବାର କିଛି ନାହିଁ ।

ମଦନା ଶୁଖିଲା ଗହମ ତକ ନେଇ ରଖିବାକୁ ବାହାରିଲା । ମୁଁ ଦେଈ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି କହିଲି – ଚାଲ୍ । ଭୋଜି ଜାଗାଟାକୁ ଟିକିଏ ଅନେଇଦେଇ ଆସିବା ।

ଦେଈ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା – ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଆସୁଚି । ଅରମା ଜାଗା, ସାପ ବିଛା କି ଗୋଧି ଥାଇପାରନ୍ତି । ଗୋଠବାହୁଡ଼ା ବେଳ ହେଲାଣି । ମଦନାର କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ । ଆଜି ଆଉ ସେଠିକି ଯାଇ ଲାଭ ନାହିଁ ।

ମଦନା ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଦେଈକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲା ।

ସଞ୍ଜ ପହରୁ ରାତିଖିଆ ସାରିଦେବା ହେଉଚି ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ଅଭ୍ୟାସ । ନିଦ ମାଡ଼ିବାଯାଏ ତେଣିକି ପାଞ୍ଚ ସାତ ମିଶି ଗପସପ... ଡିଙ୍କିଶାଳରୁ ଢେଙ୍କାନାଳ କଥା ପଡ଼େ । ସହଜେ ତ ଇଏ ଯୁଦ୍ଧ ବେଳ... କିରାସିନି ଅମିଳକ । ଚିଠା ପରମିଟ୍ କରୁଚି କିଏ ନା, ସରକାରୀ ଜିନିଷ ଆଣୁଚି କିଏ ? ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁର ପୁଅବାର । ବ୍ରାହ୍ମଣ କରଣ ସାଇରେ କେବଳ କେଇଜଣ ବୁଢ଼ା ଆଉ ରୋଗିଣା ଲୋକଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଷୋଳବର୍ଷିଆ ପିଲାଟି ବି ବିଦେଶରେ । ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁର ସଞ୍ଚୟ ତ ବଢ଼ିବ ହିଁ ।

ଏତେ ଆଗରୁ ଖାଇବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସ ନୁହେଁ । ବୋଡ଼ିଂରେ ଖାଉ ଖାଉ ଦିନେ ଦିନେ ଦଶଟା ବି ହେଇଯାଏ । ଗାଁରେ ଥିଲେ ବି ମୋର ସମୟ ବଦଳେ ନାହିଁ । ଦେଈ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରେ ।

ଆମେ ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କଲା ବେଳକୁ ଗହମ ପେଷା ପା'ଭାଗ ଆଗେଇ ଗଲାଣି । ଦୁଇ ପରିବାରରେ ଦୁଇଟା ଚକି । ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା – ପେଷେଇତିମାନେ ଅଲଗା ଅଲଗା ଥାନରେ ନିଜର କାମ କରିବେ ।

ମଦନା ସେ କଥା କାଟିଦେଇ କହିଲା – [illegible] ଆମ ଚକି ଦି'ପଟ ଦେଇସା'ନ୍ତାଣୀଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇଯାଉଚି – ଗୋଟାଏ ଆଲୁଅରେ କାମ ହବ । ପୁଣି ପେଷେଇତିମାନେ ମଝିମଝିରେ ସୁଖଦୁଃଖ ବାଣ୍ଟୁଥିଲେ, ଘୁମ ଦୂରକୁ ପଳେଇବ । ଦିହ ମିହନ୍ତ ବି ବାଧିବ ନାଇଁ ।

କୋଉ ଦି'ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଏକାଠି ହେଲେ ପରିଚୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ମୁହଁବୁଜି ବସିପାରନ୍ତି । ମଦନାର ଭାରି ବୁଦ୍ଧି !

ତା'ର ପରବର୍ତ୍ତୀ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଆକାଶରୁ ପଡ଼ିଲି । ମୋ କାନ ପାଖକୁ ମୁହଁ ଆଣି ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ କହିଲା – ଜାଇଁଲ ସାନବାବୁ, ଅସଲରେ ବାଉରିବୋଉ ମା'ଙ୍କର ଟିକିଏ ହାତଉଠା ପଣ ଅଛି । ପର ଦୁଆରୁ ପୋଷେ କି ମୁଠାଏ ନ ନେଲେ, ତାଙ୍କର ପୁଣି ଚଳିବ କେମିତି ? କୋଉ ପୋଷଣାହାରୀ ପୁଅଟାଏ ଅଛି ! ଠିକ୍ କଥା ଯେ, ଆମର ବି ତ ଏଣେ ଗହମ ଗୋଟିଗଣିତା – ସେଥିରୁ ଆଞ୍ଜୁଳାଏ ଦି' ଆଞ୍ଜୁଳା ବାଟମାରଣା ହୋଇଗଲେ, ଆମେ ଭଲ ନୋକରେ ଭାଣ୍ଡିଆ ହେବା ନାଇଁ ?

ଆମର ଖିଆ ସରିଲାବେଳକୁ କାମ ତେଣେ ଅଧାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଗଲାଣି । ପେଷେଇତିମାନଙ୍କର ଉତ୍ସାହର ଅଭାବ ହୋଇ ନାହିଁ । ସୁଖଦୁଃଖ ପାନ ଦିଆନିଆ ସମାନ ତାଳରେ ଚାଲିଚି । ରାତି ଅନିଦ୍ରା ହେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । କାମ ବନ୍ଦ ହେଉ ।

ମଦନା ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ବିନା କୁହାରେ ମୋ ଗୋଡ଼ ମୋଡ଼ି ଦେଉ ଦେଉ କହୁଥାଏ – ଦେଖିବ ରଇତା, ଏଠି ସେଠି ଟିକିଏ ହାତ ମାରିଦେଲେ ସେଇ ଅରମା ଜାଗା କେମିତି ଚକାଚକ୍ ହେଇଯିବ । ଗୋବରପାଣି ମାରି ଓଳେଇ ଆଣିଲେ ଏକେବାରେ ମାଘମାସର ଖଳା ବାରି । ଶୁଖିଲା ତାଳପତର କିଛି ହଣାହଣି କରିଦେଲେ ଜାଳ କାମଟା ବି ଚଳିଯିବ ।

ମଦନଟା ଚାବୁରା, ତା'ର ସବୁ ଚିନ୍ତା ଏମିତି ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ।

ସକାଳୁ ଉଠି ମୋର ପ୍ରଥମେ ମନେପଡ଼ିଲା, ଆଳୁ କଥା । ମାଆର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରହିଛି । ଆଦାୟ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ମୋ ଉପରେ । ମାଆ ରାଜି ହେଲା, କିନ୍ତୁ ବଡ଼ଘରର ଚାବି ମୋତେ ନ ଦେଇ ନିଜେ ଆଳୁ ବାଛିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ନିଶ୍ଚୟ ଅବିଶ୍ୱାସ, କାଳେ ବେଶି ଚାଲିଯିବ, ବାଛି ବାଛି ଭଲଯାକ ଉଠିଯିବ ।

ମୁନିଋଷିମାନେ କୋଉ କାଳରୁ ଡାକି ବଜାଇ କହିଯାଇଛନ୍ତି – ସନ୍ତୋଷରୂପକ ଅମୃତ ପାନ କରି ତୃପ୍ତ ହୁଅରେ ମୂଢ଼ମୂଢ଼ାମାନେ – ଲୋଭାତ୍ ପାପ । କୋଉ ଆମ ପ୍ରକୃତି ବଦଳିଲା ? ପଚସ୍ତରି ବର୍ଷର ମୋ ନିଜ ମାଆର ଆଚରଣ ଦେଖି ଲଜ୍ଜାରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁଗଲା । ଛ୍ୟା ଛ୍ୟା... ମାଆ ତା'ର ଆଳୁ ବଣ୍ଟାରେ ଲାଗିଥାଏ ସାବଧାନରେ ।

ଆଳୁ ପାଛିଆକୁ ଦେଖି ଦେଈର ମନ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଗଲା । କହିଲା – ଏକାମଛିଆ ଭଲ ଆଳୁ ବାଛି ଦେଇଚି ମାଆ । ଏତିକି ଆମର ଅଣ୍ଟିବ କି ନାଇଁ ଟିକିଏ ବୋଉକୁ ଦେଖେଇଦବା, ତା'ର ଅନୁମାନ ଭଲ ।

ଦେଈବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀ ସେତେବେଳେ ପରିବାରର ଆଳୁକୁଟି ମାଳୁକୁଟି ରଖାଯାଉଥିବା ଭଣ୍ଡାରଘର ଭିତରେ ପଶି କ'ଣ ଖୋଜୁଥାଆନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ଦିହରେ ବୋଝେ ଲେଖାଏଁ ଅଳନ୍ଧୁ । ହଜିଲା ଦରବ ଖୋଜିବାପାଇଁ ମେହେନତ୍ ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ଏତେ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ?

ଦେଈବୋଉ କହୁଚି – ଏଇଠି ତ ଥିବା କଥା । ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ହାତ ରଖିଦିଏ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ମନ ଭିତରେ ତା'ର ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିଯାଏ । ସେଇ ହାତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଜିନିଷଟିକୁ ନେଇ ଆଉ କୋଉଠି ରଖିଦିଏ । ମନ ପାଖରେ ଖବର ତ ପହଞ୍ଚେ ତେବେ ପୂର୍ବର ଫଟୋ ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦିଶୁଥାଏ । ହେଲେ ଏମାନେ ଖୋଜୁଛନ୍ତି କ'ଣ ?

ଦେଈବୋଉ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲା – ଏବେ କ'ଣ ହେବ ସାନ !

ଖୁଡ଼ୀ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା – ଅଛି ଏଇଠି କୋଉଠି । ଦରକାର ବେଳେ ମୁହଁ ଛପା ଦେଇ ବସିଛି । ଅରୁଙ୍କୁ କହିବା, ତାଙ୍କ ଘରୁ ନେଇଆସିବେ ।

ଦେଈବୋଉ ଚିନ୍ତିତ ଦେଖାଗଲା ।

ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡ଼ିବା ହେଉଚି ଦେଈର ପ୍ରକୃତି । ଏମାନଙ୍କର ଧୂଳିମାଟି ମଖା ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ସେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ତା' ଆଖି ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ମୁଁ ବୁଝିଗଲି – ଘୋର ବର୍ଷାର ସୂଚନା, ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବର୍ଷି ଯାଇପାରେ । ମୁଁ ତୁରନ୍ତ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି, କ'ଣ ଖୋଜୁଥିଲ ? କ'ଣ ହଜିଗଲା ଏଠି ?

ଦେହ ଆଉ ମୁଣ୍ଡରୁ ଅଳନ୍ଧୁ ଝାଡ଼ି ହେଉ ହେଉ ଖୁଡ଼ୀ ବିପନ୍ନ କଣ୍ଠରେ କହିଲା – ବେଲଣାପେଡ଼ି ଆଉ କାଠି ।

ସତ କଥା... ଏ କଥା ଦେଈ କି ମୋ ମନରେ ପଡ଼ି ନ ଥିଲା । ମୁଁ ପଚାରିଲି – ଏଇଠି ଥିଲା ?

ଏବେ କେବେ ଗୋଟାଏ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ଭଳି ମନେପଡୁଚି ବା, କୁଆଡ଼େ ଗଲା !

ମୁଁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲି – ଯାଉ, ଆଉ କାହାଘରୁ ମାଗି ଆଣି କାମ ଚଳେଇ ନେବା । ଜୋର୍‌ରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସିଏ କହିଲା – ମୁଁ ଜାଣେ, ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଗାଁରେ ସେ ଚିଜ କାହାରି ଘରେ ନାହିଁ । ସାନର ପୁଆଣି ସଜରେ ଆସିଥିଲା – ଥରେ ଅଧେ କାମରେ ବି ଲାଗିଚି । ମୁଁ ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ତାକୁ ଏଇଠି ରଖି ଦେଇଥିଲି । କିଏ କ'ଣ ଆଉ ନେଇଗଲା ?

ସମସ୍ୟା ଗୁରୁତର । ତା'ରି ଭିତରେ ଚାଲିବାର ନାମ ତ ଜୀବନ । ବାଟ ଖାଲ ଢିପ ହେଲେ ସିନା ବୁଦ୍ଧିରେ ଶାଣ ଦରକାର, ପାଣିଚିଆ ଜୀବନ କୋଉ କୂଳକୁ ?

ଅନେକ ବେଳରୁ ଠିଆ ହୋଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଶୁଣୁଥିବା ମଦନା ଏଥର ତୁଣ୍ଡ ଖୋଲି କହିଲା – ଆମ ମହନା ଗୁଡ଼ିଆ ଘରେ ପଟା ମିଳିବ । ଗଲା ସନ ବିରିଡ଼ି ମାଘ ସପ୍ତମୀ ମେଳାରେ ସିଏ ଦୋକାନ ଦେଇଥିଲା । ସେଠି ପୁରି ବେଲା ହଉଥିବାର ମୁଁ ଦେଖିଚି ।

ଦେଈବୋଉର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଜଣାପଡ଼ିଲା ତା'ର ମୁହଁ ମୋଡ଼ାରୁ । ବୋଧହୁଏ ତା' ଭିତରର ଅନ୍ଧ ଆଭିଜାତ୍ୟ ଭିଡ଼ିମୋଡ଼ି ହୋଇ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା – ଏହିଭଳି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହିଁ ଇତିହାସ ତିଆରି ହୁଏ । ସେ ଯେମିତି କହିବାକୁ ଚାହୁଁଚି – ଛାର ବେଲଣା ପେଡ଼ିଟାପାଇଁ କାନୁଗୋଇ ଘର ପିଲା ଯାଇ ଗୁଡ଼ିଆ ଦୁଆରେ ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଠିଆ ହେବେ ! ନ ହେଲା ଏବେ ଭୋଜି...!!

ଦେଈର ମୁହଁ କ୍ରମେ ଶୁଖିଯାଉଥାଏ । ମୁଁ ଏସବୁ ଉଚ୍ଚନୀଚ, ଜାତିଅଜାତି, ଉପରେ ଦେଈବୋଉକୁ ଏକ ଜ୍ୱାଳାମୟୀ ଭାଷଣ ଦେଇପାରିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ତହିଁରେ ଆମ ଭୋଜି ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଅଛି । ମୋ ପାଟିରୁ

ବାହାରି ପଡ଼ିଲା – ପେଡ଼ି ନ ଥାଉ, ଆମର ପିଢ଼ା ଅଛି, ସେଇଥିରେ କାମ ଚଳିଯିବ ।

ଖୁଡ଼ୀ ଖୁସି ହେଲା । କହିଲା – ଦେଖିଲଟି ଅପା, ପୁଅ ଆମର କେମିତି ବୁଦ୍ଧିଟା ବାହାର କଲେ ! କଥାରେ କହନ୍ତି ପରା – 'ମାଇକିନିଆ ଝିଅଙ୍କ ଗଣ୍ଡି, ନା·ପୁରୁଷ ପୁଅଙ୍କ...

ଦେଇବୋଉ କୁନ୍ଥୁକୁନ୍ଥୁ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଗାଉଁଲି ଢଗ ଛାଡ଼ିଲା – ଯାହାର ଅର୍ଥ ଅସମୟରେ ଭଉଣୀଙ୍କର ସ୍ୱାମୀକୁ ମଧ ପତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ କାମ ଚଳାଇନେବାକୁ ହୁଏ । ପିଢ଼ା ନ ହେଲେ ପେଡ଼ି ହୋଇଯିବ, ତେବେ କାଠି ? କାଠି ନ ହେଲେ ବେଲା ଯିବ କେମିତି ? ପେଡ଼ି ବଦଳରେ ପିଢ଼ା ଭଳି ବେଲଣାକାଠି ବଦଳିଆ କାଠି ଖଣ୍ଡେ ମିଳିବ କୋଉଠି ?

ମୁଁ ମନେ ମନେ ଉପାୟ ଖୋଜିଲି । ଏବେ ବାଟ ଆସି ଶେଷକୁ କାଠି ଖଣ୍ଡେପାଇଁ ଭୋଜି ବନ୍ଦ ହେବ ! ବୁଝାମଣାରେ ଜୀବନ ଚାଲୁଚି – କାଠି ବଦଳରେ କାଠ ଖଣ୍ଡକୁ ନେଇ ବୁଝାମଣା କରାଯାଇପାରିବ ନାଇଁ ? ଏକେବାରେ ଭୋଜିଟା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ !

ମୋର ମନେପଡ଼ିଲା – ଜେଜେଙ୍କ ଅମଳରୁ ଆମ ଘରେ ଖାତାପତ୍ରରେ ସଳଖ ଗାର ଟାଣିବାପାଇଁ ମୋଟା ରୋଳବାଡ଼ିଟାଏ ଅଛି । କଡ଼ା ବାର୍ଣ୍ଣିସ୍‌ଦିଆ କଳା ରଙ୍ଗର ମୋଟା ଭାରୀ ବାଡ଼ିଟା ଏବେ କାହାର କୋଉ କାମରେ ଲାଗିବ ! ଆମେ ଏବେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ ବାରଇଞ୍ଚିଆ କି ଛଅ ଇଞ୍ଚିଆ ହାଲୁକା ସ୍କେଲ୍ – ରୋଳବାଡ଼ିଟା ବିଲେଇ ତଡ଼ା କାମରେ ଲାଗୁଚି ।

ତା'ର ଉପଯୋଗିତା ନେଇ ଥରେ ମୁଁ ମାଆକୁ ଜେରା କରିଥିଲି । ଇତିହାସର ଗୋଟିଏ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇବା ଭଳି ମାଆ ଉଦାସ ଆଖିରେ ଥରେ ଅତୀତ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା, କହିଲା – ତୋ' ପଣଜେଜେ ଥେଲେ ସଦର କାନୁଗୋଇ । ସରକାରଙ୍କର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା । ଦଶ ପନ୍ଦର ଜଣ ଗୁମାସ୍ତା । ବିଡ଼ା ବିଡ଼ା ଖାତା ଖତିଆନ । ରୋଳବାଡ଼ିଟା ସେଇ ଅମଳର । ଗାର ଟଣା ବେଳେ କାମରେ ଲାଗୁଥେଲା ।

ପଣଜେଜେ କୀର୍ତ୍ତିପ୍ରତାପଙ୍କ ଫଟୋ ମୁଁ ଦେଖିଚି । ବିଶାଳ ବପୁର ମଣିଷ । ଓଲଟ-ଧନୁ ପରି କୁଆଳିଆ ନିଶ କାନ ପାଖରେ ମୋଡ଼ା

ହୋଇଚି । ବାବୁରି ବାଳ, ଚଉଡ଼ା କପାଳରେ ମୋଟା ସିନ୍ଦୂର କଲି, କାନରେ କୁଣ୍ଡଳ, ବେକରେ ସାତଲହରୀ ହାର ପେଟ ଉପରକୁ ଲମ୍ବିଯାଇଚି । ପୂରିଲା ପୂରିଲା ଗାଲକୁ ଠିଆ ନାକ, ଗର୍ବମିଶା ଚାହାଣିରେ କୁଆଡ଼େ ଅନାଇଛନ୍ତି । କୋଉ ଚିତ୍ରକର ତାକୁ ଆଙ୍କିଥିଲେ କେଜାଣି, ଏତେଦିନ ବିତିଗଲାଣି – ରଙ୍ଗ ସେମିତି ଦାଉ ଦାଉ ଝଟକୁଚି ।

ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହାତ ଯୋଡ଼ି କହିଲା – ବାଘ ବକ୍ରିକୁ ଏକା ଘାଟରେ ପାଣି ପିଆଉଥିବା ମହାପ୍ରତାପୀ ଲୋକ । ନାଆଁ ପଡ଼ିଲେ ଗର୍ଭିଣୀ ଗାଈ ବାଟ ଛାଡୁଥିଲା । ହେଁ ଉଚଁ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ଇଲାକା ବୁଲୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ କାମରେ ଖୁସି ହୋଇ ମରାଠା ଫୌଜଦାର ଶାଢ଼ିଶିରିପା ବାନ୍ଧି ଦେଇଥିଲା ।

କୀର୍ତ୍ତିପ୍ରତାପ ସତରେ ଘୋଡ଼ା ଚଢୁଥିବେ । ଘୋଡ଼ାର ଜିନ୍, ରେକାବ୍, ଚାବୁକ୍ ଆଦି ଆଜି ବି ସାଇତା ହୋଇ ରହିଚି । ମାଆ ନିତି ସଞ୍ଜବେଳେ ତାଙ୍କ ଫଟୋ ଆଗରେ ସଞ୍ଜବତି ଦେଖାଇବାବେଳେ ବଳିତାଟାକୁ ତାଙ୍କର ଆୟୁଧ ଆଡ଼େ ଦେଖାଇଦିଏ ।

ମୁଁ ହୁଁ କରି ଘରକୁ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ରୋଳବାଡ଼ିଟା ଧରି ଫେରିଆସିଲି । ନିରାଶରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଥିବା ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ହଲାଇ ହଲାଇ କହିଲି – ଚଳିବ ? ଦୁଇ ହାତରେ ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡ ଧରି ବେଲିବା ଭଳି ସେଇ ଦୃଶ୍ୟର ଅଭିନୟ ମଧ ଦେଖାଇଦେଲି ।

ଦେଈ ବୋଉ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଭଳି ଜିନିଷଟିର ଅଗ୍ରପଶ୍ଚାତ୍ ପରୀକ୍ଷା କରିନେଲା । ମନେ ମନେ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରିନେଲା, କହିଲା – ଦୁଧ ବଦଳରେ ପିଠୋଉ ପାଣି ! କ'ଣ ଆଉ କରିବା ?

ସଂକ୍ଷେପରେ ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ଚଳିବ ।

ଦେଈର ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ଏତେବେଳେ ସଜାଫୁଟା ମଲ୍ଲୀ ଭଳି ଆଞ୍ଜୁଳାଏ ହସ ଫୁଟିଉଠିଲା । ଝାଞ୍ଜିଖରାରେ ମଉଳି ଯାଇଥିବା ଶିମଳଟା ରାତିର କାକର ପିଇ ସକାଳକୁ ଯେମିତି ଷଣ୍ଢାଟେକି ଠିଆ ହୋଇଯାଆନ୍ତି, ତା' ମୁହଁ ସେମିତି ଉଜଳି ଉଠିଲା । ସେ ଦଉଡ଼ିଆସି ମୋ କାନ୍ଧ ଧରି ଝୁଲିପଡ଼ିଲା ।

ଗହମ ପେଷାର ଦ୍ୱିତୀୟ ତଥା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାୟର କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ମଦନାର ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଆମେ 'ଭେନୁ' କିମ୍ବା ଭୋଜିପାଇଁ ନିର୍ବାଚିତ ସ୍ଥାନ ପରିଦର୍ଶନରେ ଚାଲିଲୁ । ଏତେ ଦିନଯାଏ ଅରମା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ସେଇ

ଜାଗା ସତେ ଯେମିତି କୋଉ ଅଦୃଶ୍ୟ ହାତର ଛୁଆଁରେ ଅପୂର୍ବ ରୂପଶ୍ରୀରେ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଚି ! ଅଥଚ ତା'ର ମୂଳ ଆରଣ୍ୟରୂପଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦାୟ ନେଇ ନାହିଁ । ଟୋକାଟା କିମିଆଁ ଜାଣେ ନା କ'ଣ !

ପାଖାପାଖି ଦୁଇଟା ଖଟା କମଳା ଗଛ । ଗୋଟିଏ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉପରକୁ ଟେର୍ଛା ହୋଇ ନଇଁପଡ଼ିଚି । କାର୍ତ୍ତିକ ମାର୍ଗଶିର ମାସରେ ଏହାର ଫଳ ସାରା ଗାଁର କାମରେ ଆସେ । ଗଛ ଉପରେ ମାଡ଼ିଚି ଘଞ୍ଚ ମଧୁମାଳତୀ ଲଟା । ଫୁଲ ସମୟ ନୁହଁ, ନ ହେଲେ ପେଣ୍ଟା ପେଣ୍ଟା ଧଳାମିଶା ନାଲି ଫୁଲର ମହକରେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ କମ୍ପୁଥାଆନ୍ତା ।

ପାଖରେ ଆତ, ପିଜୁଳି, ନେମ୍ବୁଆ ଆଉ କ'ଣ କ'ଣ ବଣୁଆ ଗଛ ସବୁ ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ତା' ଉପରେ ମାଡ଼ିଚି ଶୁଆନଟି । ଭାରି ଟାଣ । ବାଡ଼ ବୁଜା କି ସେମିତି ଆଉ କ'ଣ କାମ ପାଇଁ ମୂଲିଆମାନେ କାଟି ନିଅନ୍ତି । ପୁଣି ମାଡ଼େ, ପୁଣି କଟାଯାଏ । ଜୀବନର ସାର କଥା ତ ଏଇଆ ।

ଆଡ଼ ଦୀର୍ଘରେ ପନ୍ଦର/କୋଡ଼ିଏ ହାତ ଖୋଲା ଜାଗାରେ ମଦନା ଖାଲି କୋଦାଳଟା ବୁଲେଇ ନେଇଚି । ଘାସ, ବୁଦିବୁଦିକିଆ ବଣୁଆ ଗଛ । କିଛି ଚାଞ୍ଛି ହେଇଯାଇଛି । କିଛି ଅଛି । ବହଳିଆ ଗୋବରପାଣି ଢାଳି ମୁଣ୍ଡି ବଡ଼ିଣାରେ ଓଳେଇ ଦେଇଚି । ଧୂଳି ଉଡ଼ିବ ନାଇଁ । ଏଣେ ସାପ ବିଛା ବି ପଶିବେ ନାଇଁ । ତିନିଥାକ ଇଟା-କାଦୁଅ ଯୋଡ଼େଇ ହୋଇ ଚମତ୍କାର ଚୁଲିରେ ରୂପାନ୍ତରିତ – କଞ୍ଚା, ଶୁଖିଲା ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନା ଯେତେକ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଏକାଠି କରି ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦିଆଯାଇଚି । ନିଆଁ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଧୂଆଁ ବାଣ୍ଟୁଚି । ନ' ନୁଆଣି ସବୁ ଦୂରକୁ ପଳାଇବେ ।

ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥପତି ଶ୍ରୀମାନ୍ ମଦନଚନ୍ଦ୍ର ନିଜର ଶିଳ୍ପକୀର୍ତ୍ତିଆଡ଼େ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖାଇ କହିଲେ –ଶୁଖିଯାଉ – ସକାଳେ ଦେଖିବ ଏଇ ଜାଗାକୁ ।

ମଦନା ଖଟିଖିଆ ଘରର ପିଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ଗାମୁଛାଟିକୁ ଠେକା ପରି ବାନ୍ଧିଦେଇଚି । କାନରେ ଖୋଷିଚି ଅଧାଖିଆ ବିଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ । ଦୁଇ ବାହୁ ଆଉ ଛାତିର ମାଂସପେଶୀ ଏଇ ବୟସରେ ଟାଣ ହୋଇ ଗୋଲ ବୁଲି ଆସିଲାଣି । ସରଳ, ଶିଶୁଭଳି କଅଁଳ ମୁହଁରେ ନିଶଦାଢ଼ି ଉଠି ଉଠି ଆସୁଚି । ମଦନାର କାନ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ଦେଈର ନାକ ଟେକି ହୋଇଗଲା । କହିଲା – ମଦନା, ତୁ ପୁଣି ବିଡ଼ି...

ଲାଜରେ ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ପକାଇ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ମଦନା କହିଲା – ଆଖି ଛୁଉଁଚି ଦେଈସାନ୍ତାଣୀ, ତେମେ ମନା କଲା ଦିନୁ କେବେବି ଛୁଇଁ ନାଇଁ । ସକାଳେ ଚଇତନ ଖଣ୍ଡେ ଦେଲା । କାମବେଳେ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ ପାଟିରେ ଥିଲେ, ଦିହ ମିହନ୍ତ ବାଧେ ନାଇଁ ବୋଲି...

ଦେଈ କହିଲା – ଫୋପାଡ଼, ଆଗ ତାକୁ ଫୋପାଡ଼ ।

ଦେଈ ମୁହଁର କଥା ଶେଷ ହେବା ଆଗରୁ ମଦନାର ଖଣ୍ଡିଆ ବିଡ଼ି ଅଗ୍ନିଦେବତାଙ୍କର ସେବାରେ ନିବେଦିତ ହୋଇସାରିଥିଲା ।

ଏଇଟା ଅବଶ୍ୟ ଦେଈର ଅନ୍ୟାୟ । ସାନ ହେଉ କି ବଡ଼, ନିଜ ବାଗରେ ଜିଇଁବାର ଅଧିକାର ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଛି । ମଦନାକୁ ବିଡ଼ିମୁହଁରେ ଦେଖି ସିଏ ଚମକିପଡୁଚି ! ତାଙ୍କ ସାଇକି ଗଲେ ଆଠ ଦଶ ବର୍ଷର ପିଲା ରେଳ ଇଞ୍ଜିନ୍ ଭଳି ଭସ୍‌ଭସ୍ ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ି ବୁଲୁଥିବାର ଆଉ ତାଙ୍କ ବାପାଦାଦିମାନେ – ଆଇଁଲୁରେ,· ଦି'କଳ ଟାଣି ଦିହଟାକୁ ଟିକଏ ଉଷୁମ୍ କରିନିଏ' କହି ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ନେଇ ନିଜ ତୁଣ୍ଡରେ ଦେବାର ଦୃଶ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଦେଖନ୍ତା । ଆଉ ଖାଲି ପୁରୁଷମାନେ କାହିଁକି, ନାରୀମାନେ କୋଉ ପଛରେ କି ?

ସେଦିନ ତ ମୋଟା ପିକାଟାକୁ ନିଆଁ ବାଗରେ ପାଟିରେ ପୂରାଇ ଗାଉଁ ଗାଉଁ ହୋଇ କଥା କହୁଥିବା ମଦନାର ବୋଉ ବଦନୀକୁ ମାଆ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହୁଥିବାର ମୁଁ ଶୁଣିଚି – ମରଣ ହଉ ନାଇଁ ତତେ... ଏ ବୋଡିଆ ଗନ୍ଧରୁ କି ସୁଖ ପାଉଚୁ ଲୋ ! ପେଟରୁ ଭାତ ବାହାରି ଆଉଚି । ମଦନା ଏଇ ସଂସ୍କୃତିର ମଣିଷ । ସେଇଥିରେ ବଢ଼ିଚି । ରାତାରାତି ସଂସ୍କୃତି ତ ଆଉ ବଦଳି ଯିବ ନାଇଁ ।

କିନ୍ତୁ ଦେଈକି ଏସବୁ କହି ଲାଭ ନାଇଁ । ଆମ ଦେଶରେ ବଡ଼ମାନଙ୍କୁ କିଏ କେବେ ବୁଝେଇପାରିଚି ! ସେମାନେ ବିରାଜୁଥାଆନ୍ତି ନିଜର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡିତ ମହିମାରେ ।

ବିଚରା ମଦନା ଦୋଷୀ ଭଳି ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ପୋତି ଠିଆ ହେଇଚି । ମୁଁ ପରିସ୍ଥିତିର ଗୁମଟକୁ କଟାଇବାପାଇଁ କହିଲି – ମଦନାର କାଣ୍ଡ ଦେଖି ଦେଈ ! ସାହାଡ଼ା ମୂଳରେ ମାଳତୀ ଲଟା ପୋତିଲାଣି । ଏଇ ବର୍ଷାରେ

ଯେତେବେଳେ ଫୁଲରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯିବ, ଏ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ବାସନାରେ ଫାଟିପଡ଼ିବ ।

ଦେଈ ମଦନାର ଅପରାଧ ଭୁଲିଯାଇ ସେଇଆଡ଼େ ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ ରହିଲା । ଧଳା ଧଳା ପେନ୍ଥା, ପାଞ୍ଚପାଖୁଡ଼ିଆ ଫୁଲ । ମହୁଲିଆ ବାସ୍ନାରେ ମନପ୍ରାଣକୁ ଉଲୁସାଇ ଦିଏ । ମହୁଲ ଫୁଲନିଶାରେ ଭାଲୁ ଯେମିତି ନିଥର ହୋଇ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ପଡ଼ିଥାଏ, ଏ ଫୁଲର ନିଶା ବି ସେମିତି । ଆମର ଏଠି ନ ଥିଲା । ମଧୁଦାସଙ୍କ ବାରିର ଗଜା ଆମ୍ବଗଛରେ ମାଡ଼ିଚି ଯେ, ସେମାନେ ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ ଓଷାର ଦି'ଦିନ ଆଗରୁ ପହରା ବସେଇ ଗଛକୁ ଆକଟ କରନ୍ତି ।

ଦେଈ କଥାରେ କଥାରେ ଦିନେ କହୁଥିଲା – ଆମର ମାଳତୀ କି ଗୋଡ଼ିବାଣ ନାହିଁ, ମା' ମଙ୍ଗଳା କେତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ।

ମଦନା ଏ ଭିତରେ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଚି । ମାଳତୀ ଲଟା ଆଣି ସାହାଡ଼ା ଗଛରେ ମଡ଼ାଇ ସାରିଲାଣି । ଗୋଡ଼ିବାଣ ବି ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବ ।

ଦେଈ କହିଲା – କୋଉଠୁ ଆଣିଲୁ ରେ ? ମଦନା କିଛି ନ କହି ମୁରୁକି ହସିଲା । ଅଦୂରରେ ଇଟା ଉପରେ ଇଟା ଥୁଆ ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଏକ ଗୋରଡ଼ା ଆଡ଼େ ମୋତେ ଠାରିଲା । ତା' ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷ୍ଟିଆ ଗଛର ସବୁଜ-ହଳଦି ମିଶା ସରୁ ସରୁ ପତ୍ର ଆଖିରେ ପଡୁଚି ! ସଜନାଗଛଟାଏ ନା କ'ଣ ?

ନାଃ – ଇଏ ତ ଗୋଡ଼ିବାଣ । 'ଗୋଡ଼ିବାଣ' – ନିଃସନ୍ଦେହ ହେଲା ପରେ ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲି । ଦେଈ ଧାଇଁଆସିଲା । ସତେ କି ତା' ପାଦ ପାଖରେ ପୃଥିବୀର ନବମ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଡେରି କଲେ ଉଡ଼ିଯିବ ! ଗୋରଡ଼ା ଭିତରକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲି – ଖାଲି ଗଛ ଲଗାଯାଇ ନାଇଁ । ଉପଯୁକ୍ତ ଯତ୍ନ ମଧ ନିଆଯାଉଚି । ମୂଳରେ ପଙ୍କୁଆମାଟି, ନିୟମିତ ପାଣି ବି ଦିଆଯାଉଚି । ମଣିଷେ ଉଚ୍ଚର ହୋଇଗଲାଣି । ଘନ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ମୋଟା କାଣ୍ଡ । ଶାଖାପ୍ରଶାଖାର ଛୋଟ ଛୋଟ କଣ୍ଟାରୁ ଜଣାଯାଉଚି ଆସନ୍ତା ବର୍ଷା ବେଳକୁ ଏଥିରେ ପହିଲିଫୁଲ ଆସିଲେ ବି ଆସିଯାଇପାରେ ।

କୁରୁବଳଙ୍କ ସାଥିରେ ଲଢ଼େଇ କରିବାକୁ ମନା କରିଦେବାରୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାପାଇଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ କୁଆଡ଼େ ଅଠର ଅଧ୍ୟାୟ ଗୀତା ବୋଲିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଚି । ଅଥଚ ଏଠି ଗୋଟିଏ ମୁହଁର ପଦେ କଥାରେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ ହୋଇଯାଇଚି । ଦେଈର କୃତଜ୍ଞତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଛଳଛଳ ଚାହାଣିରେ ଧାରା ସ୍ନାନ କରି ମଦନା କିଛିକ୍ଷଣପୂର୍ବର ଭର୍ତ୍ସନା ଭୁଲିଯାଇ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥିଲା ।

ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା, ଦେଈ ପରଘରୀ ହୋଇଯିବ, ଏଇ ବୈଶାଖ କି ଜ୍ୟେଷ୍ଠରେ । କଥାବାର୍ତ୍ତା ଜୋର୍ ଧରିଲାଣି । ହୁଏତ ଏହା ଭିତରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବି ହୋଇଯିବ । ପହିଲି ଆଷାଢ଼ର ବର୍ଷାପାଣି ଖାଇ ଏ ସବୁ ଗଛରେ ପ୍ରଥମ ମୁକୁନ୍ଦ ଆସିବାପାଇଁ ସେତେବେଳକୁ କେତେ ଡେରି ଥିବ ?

ଟିକିଟିକି ତାରାଫୁଲ ପରି ମାଳତୀ ଫୁଲର ବାସ୍ନାରେ ସାଇ ମହକୁଥିବ । ଲମ୍ୱା ଲମ୍ୱା ଡେମ୍ଫବାଲା ହଳଦିବର୍ଣ୍ଣର ଗୋଡ଼ିବାଣ କେଶରରୁ ଫୁଲରେଣୁ ନେଇ ପବନ ଘରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଥିବ । ମାତ୍ର ଏ ସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଦେଈ ନ ଥିବ ।

ମୋର ଆଖି ସଜଳ ହୋଇଆସିଲା । ମୁଁ ମୁହଁ ବୁଲେଇନେଲି ।

ଗୋଛାଏ ଶୁଖିଲା ଆମ୍ୱଡାଳ ଆଡ଼େ ହାତଠାରି ମଦନା କହିଲା – ଦେଖିଲ ଦେଈସାନ୍ତାଣୀ ! ଆମର ଏତିକିରେ ହେଇ ଯିବ ନାଇଁ ? ନ ହେଲା ବେଳକୁ ...

ଦେଈ ତାକୁ କହିଲା – ହଉ ହଉ, ଦେଖାଯିବ ।

ଯେତେ ଭୁଲିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ବି ଚରମ ସୁଖ କି ଦୁଃଖର ଅପାସୋରା ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ କିଏ କେବେ ଭୁଲିପାରିଚି ? ଜୋତାର ଅଦେଖା କଣ୍ଟା ଭଳି ତାହା ବାରମ୍ୱାର ଛାତିରେ ଫୋଡ଼ିହେଉଥାଏ, ତହିଁରୁ ରକ୍ତ ଝରାଉଥାଏ । କାଲି ମୋର ଛୁଟି ଶେଷ । ପହରି ଦିନ ପୁଣି ସେଇ ଖୁଆଡ଼ରେ । ପୁଣି ସାଙ୍କେତିକ ଆଉ ଐକିକଧାରାର ଗୋଲକଧନ୍ଦା ଭିତରେ ଘୂରି ବୁଲିବାକୁ ହେବ । ତୈଳାକ୍ତ ବାଉଁଶଖୁଣ୍ଟରେ ମାଙ୍କଡ଼ ପିଲାଟିର, ମିନିଟ୍ କେ ଦୁଇ ଫୁଟ୍ ଚଢ଼ି,

ପରବର୍ତ୍ତୀ ମିନିଟ୍ ତିନି ଫୁଟ ଖସି ବାଉଁଶର ଶେଷ ମୁଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିବାର କସରତ୍ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । (ଜୀବନରେ କିଏ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଏଭଳି ଅଜବ୍ ଘଟଣା ଘଟିଥିବାର ଦେଖିଚି ! ମାଙ୍କଡ଼ ଆଗରେ ତେଲ ଜରଜର୍ ବାଉଁଶଖଣ୍ଡ ! ତା'ର କ'ଣ ଗିନିଜ୍ ବୁକ୍ ଅଫ୍ ରେକର୍ଡ଼ରେ ନାଁ ଦରଜ କରିବାର ଥିଲା !)

ମୋର ସବୁ ଉତ୍ସାହ ମରିଗଲା – ମୁଁ ଦେଈକି କହିଲି – ଚାଲ ଆମେ ଫେରିଯିବା ।

ରାତିରେ ଶୋଇଲାବେଳେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ବସି ମୋତେ ଆଉଁଶୁ ଆଉଁଶୁ ଦେଈ କହିଲା – ତୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହବୁ ବୋଲି ତୋତେ କହି ନାଇଁ । ପୁଣି ଗୋଟେ ନୂଆ ସମସ୍ୟା ହେଲାଣି ।

ମୁଁ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସି କହିଲି – ପୁଣି ସମସ୍ୟା ! ସମସ୍ୟାର ଏ ଅଛିଣ୍ଡା ଅଙ୍କ କ'ଣ କେବେ ଛିଡ଼ିବ ନାଇଁ ? ଜୀବନ ଥାଏ ସମସ୍ୟା ଘେରରେ । ସରଳକୁ ଜଟିଳ କରେ । ପୁଣି ତା'ରି ଭିତରେ ସମାଧାନର ବାଟ ବାହାରିଆସେ । ଜୀବନପାଇଁ ଏସବୁ ହୁଏ କଷଟୀ । ତା' ଭିତରକୁ ମଣିଷକୁ ଠେଲି ଦେଇ କେଉଁ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶକ୍ତି ତାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରେ । କେତେ ତା' ଭିତରେ ହଜିଯାଆନ୍ତି, ଆଉ କେତେ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହୋଇ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି – ଜୀବନ ଚାଲିଥାଏ, ତା' ବାଟରେ ।

ମୁଁ ଆଖି ବଡ଼ ବଡ଼ କରି କହିଲି – ପୁଣି କ'ଣ ହେଲା ?

ଦେଈ ପଦେ କଥାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା – ଝିଅ ।

ମୁଁ କହିଲି – ଝିଅ କ'ଣ ହେବ ?

ଦେଈ କେବେବି ବଡ଼ ପାଟିରେ ହସେ ନାଇଁ । କାନୁଗୋଇ ପରିବାରର ବଢ଼ିଲା ଝିଅମାନେ ମନ ଖୋଲି ହସିବା ଅସଣ୍ଡଣା । କେବେ କିଏ ଏହିଭଳି ଧୃଷ୍ଟତାଟିଏ କରିବସିଲେ ମାଆମାଉସୀଙ୍କର ଭ୍ରୂଲତା ଟେକି ହୋଇଯାଏ । ପାଟିରୁ ବାହାରିଆସେ – କ'ଣ ଏମିତି ଘୋଡ଼ୀଙ୍କ ଭଳି ହିଁ ହିଁ ହଉଚୁ ଲୋ !

ଘରର ନାଁ ପକେଇବୁ ନା କ'ଣ ? ନିଃଶବ୍ଦ ହସଟିଏ ହସିଦେଇ କହିଲା – ଆରେ ବୋକା, ପରଟା ଭଜା ହବ କୋଉଥିରେ ?

ସତେତ ! ଘିଅ ନ ହେଲେ ପରଟା କେମିତି ହେବ ? ଆମ ମୁଣ୍ଡରେ ଆଗରୁ ଏଇ କଥାଟା ପଶି ନାଇଁ । ସେତେବେଳକୁ ଡାଲ୍‌ଡାର ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ନାଇଁ । ଘିଅ କହିଲେ ଗାଈ ମଇଁଷିର ଲହୁଣିରୁ ତିଆରି ପଦାର୍ଥ । ସିଏ ଏବେ ଏ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମିଳିବ କୋଉଠୁ ?

ମୋର କ୍ଷୀଣ ଆଶା ହେଲା, କହିଲି – ଘରେ ନାହିଁ ?

ପଚାରିବା ଉଚିତ ହେଲା ନାହିଁ । ଘିଅ ନିତ୍ୟ-ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ନୁହେଁ । ଓଷାବାର, ପୁନେଇ ପରବ କି ଘରକୁ କୁଣିଆ ଆସିଲେ ଖୋଜାଯାଏ । ସତର୍କ ଗୃହିଣୀଙ୍କର ସଞ୍ଚୟରୁ କାମ ଚଳିଯାଏ । ଦେଇଙ୍କର ଗାଈ ନାହାନ୍ତି । ଆମର ଗାଈ ଦୁଇଟା ଛଡ଼େଇ ଦେଲେଣି । ମାଆ ହୁଏତ କିଛି ରଖି ଥାଇପାରେ । ସେତିକିରେ ଆମ କାମ ଚଳିବ ନାଇଁ । ପୁଣି ମାଆକୁ ଏକଥା କହିବ କିଏ ?

ସମୟ ଥିଲେ, ଗଉଡ଼ ସାହିରୁ ଖୋଜାଯାଇଥାଆନ୍ତା । ସେମାନେ ଏବେ ଦୁଧଦୁହିଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କଟକିଆ ବେପାରୀଙ୍କୁ ମପେଇ ଦଉଚନ୍ତି – ଘିଅ ମିଳିବ କୁଆଡୁ ?

ମୋର ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା – ଗୋବିନ୍ଦ ସାହୁର ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଗୋଦାମ, ଖୋଜିଲେ ପାଏ ଅଧ ପାଏ ନିଶ୍ଚେ ମିଳିବ । ମୁଁ ଉତ୍ସାହରେ ସିଧା ହୋଇ ବସି କଥା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଯାଉଥିବାବେଳେ ହଠାତ୍ ମୋର ମନେପଡ଼ିଲା – ମୋତେ ତ ପୁଣି ସେଇ ଗୋବିନ୍ଦର ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ! ଥରେ ବାଘ ମୁହଁରୁ ବର୍ତ୍ତି ଆସିଚି । ବାଗରେ ପାଇ ମୋତେ ଯଦି ଗାଉଁକିନା ମାଡ଼ି ବସେ ? ମୁଁ ପୁଣି ଲମ୍ବା ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ।

ସମସ୍ୟା ପ୍ରକୃତରେ ଗୁରୁତର ।

ଦେଈ କହିଲା – ତୁ ଚିନ୍ତା କରନା । ନ ହଉ ଘିଅ । ଆମେ ଆମର ନଖିଆମା'ର ଖାଣ୍ଟି ଘଣା ତେଲରେ ପରଟା କରିବା ।

ମୁଁ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲି – ସୋରିଷତେଲରେ ପରଟା ହୁଏ ?

ଦେଈ ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ କହିଲା – ଆମର ହବ । ଶୁଣିଚି, ଦକ୍ଷିଣରେ କୁଆଡ଼େ ନଡ଼ିଆ ତେଲରେ ପୁରି, ପରଟା, ପିଠାପଣା କରନ୍ତି । ତେଲ ଆମେ ଖାଉଚେ, ଇଏ ବି ଖାଇବା ଜିନିଷ ।

ନଖିଆମା'ର ରୂପ ମୋ ଆଖି ଆଗକୁ ଆସିଲା । ଆଖପାଖ ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡି ଗାଁ'ର ସେ ହେଲା ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ତେଜରାତି ଦୋକାନ । ଲୋକେ ଦୋକାନକୁ ଯାଇ ସଉଦା ଆଣୁଥିବାବେଳେ ନଖିଆ ମା'ର ଦୋକାନ ଲୋକଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲିଆସେ ।

ସେତେବେଳେ ଗାଁ ଗାଁ କେ ଏତେ ଦୋକାନ ନ ଥାଏ । ଦରକାର ବି ନ ଥିଲା । ଲୋକେ ସ୍ୱ-ନିର୍ଭର ଥିଲେ । ଦରକାରକୁ ନିଜ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖୁଥିଲେ । ଦୋକାନ ବଜାରରେ ଏମିତି ଭଳିକି ଭଳି ଜିନିଷ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁ ନ ଥିଲା ।

ସାମାନ୍ୟ ତେଲ ଲୁଣ ଯାହା ଲୋକଙ୍କର ନିହାତି ଦରକାର, ସେଥିପାଇଁ ନଖିଆମା'ର ଚଳନ୍ତି ଦୋକାନ ବଡ଼ ଦରକାରରେ ଆସୁଥିଲା । ଗୋଟାଏ ମଝିଲା ସାଇଜ୍‌ର ଚଟକା ବେତଟୋକେଇରେ ଛୋଟ ଛୋଟ କନା ଥଳିରେ କୋଉଥିରେ ସୋରିଷ ଥାଏ, କୋଉଠି ଜିରା ଅଧପାଆ – ଲୁଣ, ଲଙ୍କା, ତେଲ, ହଳଦୀ, ଫୁଟଣଠୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଧୂଆଁପତ୍ର ଯାଏ –ସବୁଥାଏ ତା' ଭିତରେ ।

ସେ ପୁଣି ଅର୍ଡର ସପ୍ଲାଇ ବି କରେ । କାହାର ଅଛି, କାହାର ଦରକାର, ଦୁଇ ପକ୍ଷଙ୍କୁ କୁଟାକୁଟି କରି ମଝିରେ କମିସନ୍ ନିଏ । ଗାଁ ବୁଲିବାପାଇଁ ତା'ର ପାଳି ଥାଏ । କୋଁଉ ଗାଁକୁ ସପ୍ତାହରେ ଦି'ଥର ତ କୋଉଠିକୁ ଥରେ । ଠିକ୍ କଅଁଳ ଗାଧୁଆ ବେଳକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ପସରା ଥୋଇ, ଗୋଟାଏ ହାତରେ ସେଥିରେ ଡିରା ଲଗେଇ, ଆଉ ହାତ ହଲେଇ ହଲେଇ ସେ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଡାକ ମାରେ... ମାଆ ! କ'ଣ ନବ କିରେ ?

ଗରାଖ ଜୁଟିଯାଆନ୍ତି, କିଣା ବିକା ହୁଏ । କାଲି ବାସି ଚାଲେ । ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣାଯାଏ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଏ । ଖବର ଦିଆଯାଏ, ନିଆଯାଏ । ଏମିତି ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବନର ସିଏ ହୋଇଯାଇଥାଏ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଚରିତ୍ରଟିଏ ।

ସେମାନଙ୍କର ତିନିପୁରୁଷର ଘଣା ଅଛି । ତା' ସ୍ୱାମୀ ଚଳୋଉଥିଲା । ଏବେ ପୁଅ ଚଳୋଉଚି । ଏକ ବଳଦିଆ ଘଣା ଚଳେଇ ଦେଇ ସାହୁ ପୁଅ ତା'ର ବାଣି କାଟୁ କାଟୁ କି ହେଁସ ବୁଣୁ ତା' ଉପରେ ନଜର ରଖିଥାଏ । ବଳଦ ଧିମେଇ ଗଲେ, ଚିଲେଇ ଉଠେ – ହେ ହେ ଗୋସେଇଁଖିଆର ବଅଲ ।

ସୋରିଷ, ରାଶି, ନଡ଼ିଆ, ବାଦାମ, ପୁନାଙ୍ଗ କି ଜଡ଼ା – ଯେତେବେଳେ ଯାହା ମିଳିଲା ପେଡ଼େ – ନଖିଆର ହିସାବୀ ବୁଦ୍ଧି । ଅମଳବେଳେ ଶସ୍ତାରେ କଞ୍ଚାମାଲ କିଣିରଖେ । କିଛି ଆଗତୁରା ବହିନା ଦେଇ ଚାଷୀଙ୍କୁ ବାନ୍ଧିପକାଏ । ଅମଳବେଳେ ସୁଧମୂଳ ଅସୁଲ କରିନିଏ ।

ଗାଁ'ସାରା ତା'ରି ଘଣାତେଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ନଖିଆ ପରିବାର ଆମର ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ଧୁ । ନିମିତ୍ତ ପରବରେ ଭାରବେଭାର ଚଳେ । ତା' ବାପ ଅମଳରୁ ତାଙ୍କ ସହିତ ବୁଝାମଣା । ବିଲର ସୋରିଷ, ଗଛର ନଡ଼ିଆ ତାକୁ ଦିଆଯିବ । ତେଲ ପେଡ଼ିବା ଦାୟିତ୍ୱ ତା'ର । ମୂଲ ବାବଦକୁ ପିଡ଼ିଆତକ ନବ । ସେଇ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଜି ବି ଚାଲିଛି । ତା'ରି ତେଲର ପରଟା କାଲି ଆମେ ଖାଇବୁ ।

-କ'ଣ ଆଉ କରାଯିବ ?

ଦେଈ ମୋତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା – ଦେଖିବୁ, ଭଲ ଲାଗିବ । ଆଉ ତୁ ଭାବିଲୁ, ଖାଇବାଟା କ'ଣ ବଡ଼ କଥା ! ଆଜି ପିଲା ହେଇଚୁ । କାଲି ବଡ଼ ହେବୁ । କେତେ କ'ଣ ଭଲ ମନ୍ଦ ଖାଇବୁ । କିନ୍ତୁ ଏ ଭଳି ବଣଭୋଜି, ଆଜିର ଏ ମେଳମିଳାପ – ଆଉ କୋଉଠି ପାଇବୁ କି ? ଦେଈର ଗଳା ଭାରୀ ଭାରୀ ଲାଗୁଚି ନା କ'ଣ !

କେଡ଼େ ବଡ଼ମଣିଷଙ୍କ ଭଳି କଥା କହୁଚି । କାଲି ମୋ ଗଳା ଧରି ବାହୁନୁ ଥିଲା । "ହାଁ ମୋ ଘର ସୁନ୍ଦରରେ ।" ସମସ୍ତେ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସୁଥିଲେ । ଏ ଘରର ସମସ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ବିଦା ହୋଇଯିବ, ସେଇ କଥା କ'ଣ ସେ କହୁଚି !

ଝିଅମାନେ ବୟସ ତୁଳନାରେ ବୋଧେ ଜୀବନକୁ ଶୀଘ୍ର ବୁଝିଯାଆନ୍ତି ।

– 'ବୁଝନ୍ତି ଟି ! ସେ କଥା ଏଇ ଡଫରକୁ ଟିକିଏ ବୁଝାଇ ଦେବଟି ।' ଶ୍ରୀ ମୋର ଶେଷ କଥା ପଦକ ବାଘ ଭଳି ମାଡ଼ି ବସି ସାନଭାଇର ବାଳକୁ ଘାଣ୍ଟିଦେଲା ।

Mind your language ଅପା – ଅମ୍ଲାନ ଏକାସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତିବାଦ ତଥା ପ୍ରତିଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲା । ଦୁହେଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ମୋର ସ୍ମୃତିଚାରଣ ଶୁଣୁଥିଲେ । ପିକ୍‌ନିକ୍ ହେବା ନ ହେବାର ଏକ ବିପଜ୍ଜନକ ସ୍ଥିତିରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ଶେଷ ପରିଣତିଟା ଶୁଣିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିବାବେଳେ ଏଇ ଘଟଣା ।

– 'No, violence please' ଅବିଳମ୍ବେ ଘଟିଯିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଦ୍ୱୈରଥ ସମରକୁ ବନ୍ଦ କରି ମୁଁ କହିଲି – ଦି'ଜଣଙ୍କର କ'ଣ ହୋଇଚି କହିଲ ? ଯେତେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ସବୁ ଭାଓଲେନ୍ସରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୁଏ କାହିଁକି ? ଆଜିକାଲି କାହା ସାଙ୍ଗରେ ସବୁ ମିଶୁଚ ? କ'ଣ କ'ଣ ଶବ୍ଦ ଶିଖିଆସୁଚ ? ଏଇ 'ଡଫର' କ'ଣ ଡିକ୍ସନାରୀରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ?

ଦି'ଜଣଯାକ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ହସିଉଠିଲେ । ଏଇ ମେଘ, ଏଇ ଖରା – କ'ଣ କହିବ ଆଙ୍କୁ ?

ତମେ ନିଜେ ତ ଜଣେ ଡଫର୍ – ଦି'ଜଣଯାକ ହସି ହସି ଗଡ଼ିଗଲେ ।

ସେଦିନ ରାତିରେ ଶୋଇ ଶୋଇ ଭାବିଲି – ସାନନ୍ଦକୁ ଆମ ଭୋଜିକୁ ଡାକିଲେ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ? ଦେଇ ସାଙ୍ଗରେ ପରାମର୍ଶ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସକାଳୁ ମନେପଡ଼ିଗଲା – ଆଜି ସେଇଦିନ; ଏତେ ସୁବିଧା, ଅସୁବିଧା, ଧାଁ-ଦଉଡ଼ ଭିତରେ ଦେଇର ମାନସ ସନ୍ତାନଟି ଜନ୍ମନେବାକୁ ଯାଉଚି । ଆଉ ମାତ୍ର କେଇ ଘଣ୍ଟା ।

– ଇସ୍କୁଲ ପଳାଇ ଚାରି ଦିନ ହବ ଏଠି କି ନାଟ ଲାଗିଚି – ଆଏଁ ? ମାଆର ମୋଟା କଣ୍ଠ ଶୁଣି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । ୟା'ର ପୁଣି କ'ଣ ହେଲା ? ସକାଳୁ ପୁରାଣ ଫିଟାଇଲାଣି । ବଡ଼ମାନେ ଏମିତି ସାନମାନଙ୍କର ସବୁକଥାରେ ନାକ ପୂରାନ୍ତି କାଇଁକି ? ସେମାନେ କୋଉଠି କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି, ଆମେ କ'ଣ କେବେ ପଚାରିଚୁ ?

– ସଞ୍ଜବେଳକୁ ଦେଖିବୁ ରହ ! ଏତିକିବେଳୁ ଛାନିଆଁ କାଇଁ ହଉଚୁ ? ମାଆ ଚାନ୍ଦା ଦେଇଚି – ଆଲୁ ବି ଦେଇଚି । ତେବେ ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ସୂଚନା ଦିଆଯାଇ ନାଇଁ । ଖିଆପିଆଟାଏ ହେବ – ଏତିକି ମାତ୍ର ସେ ଜାଣେ ।

ସେତିକିରେ ବୁଝିବା ପାତ୍ର ସେ ନୁହଁ । ଅଭିଯୋଗର ତୀର ମୋ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଛୁଟିବାରେ ଲାଗିଲା । ତୋ'ର ପରା କୁଆଡ଼େ କ'ଣ ବଡ଼ ପରୀକ୍ଷା । ଚାରି ଦିନ ହବ ଏଠି ହଟରହଟର ହଉଚୁ, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚୁ, କେତେବେଳେ ଆସୁଚୁ – ପଢ଼ା ମାଟି ହଉ ନାଇଁ ?

ଯାଃ ବାବା... ଇଏ ତ ଆଚ୍ଛା ପାଲା ଲଗେଇଲା ! ଏବେ ମୋ ଉପରେ ତାନ ଛିଣ୍ଡୁଚି । ଧୀରେ ଧୀରେ ତା' ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଯିବା ସେଇ ଅଧମମାନେ ମାସକୁ ମାସ କୋକିମଞ୍ଜି ପରି ଟଙ୍କା ଗଣି ନେଇ ସେମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଖିଲାପ୍ କରୁଛନ୍ତି । ସବୁ ନାଟର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ସେଇ ଛୁଞ୍ଚିମୁହାଁ ହେଡ୍‌ମାଷ୍ଟର । ଖୁଣ୍ଟ ଗୁଣରେ ସିନା ଘୋଡ଼ା କୁଦେ !

ମୁଁ ଏହାକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେବାପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରି କହିଲି – ଦେଈ କି ପଚାରୁନୁ ! ମୋତେ କାଇଁ ଗାଳି ଦଉଚୁ ?

ମା'ର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ – ଦେଈ ହଉଚି ଏଇ କଳିଯୁଗର ଅତି ବିରଳ ଶାନ୍ତସୁବୋଧ ସୁଚରିତ୍ରମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ । ଅତି ବିପନ୍ନ ପ୍ରଜାତି । କହେ ବି – ଏବେ ଆଉ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ଝିଅମାନେ ଅଛନ୍ତି କୋଉଠି ? ଖାଲି ଏଇ ତୁନି ଭଳି ଦି'ଚାରି ଜଣ ଯାହା ।

ଚମକିପଡ଼ି କହିଲା – 'ଆଏଁ, ଚୁନି ବି ଆ ଭିତରେ ଅଛି ? ତାକୁ ପଚାରୁଚି ରହ ।' କ'ଣ କାମ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ ତରତର ହୋଇ ସେଠୁ ପଳାଇଗଲା ।

ଜାଣିଚି – ସେ ଦେଈ ପାଖରୁ ପଳାଇଗଲା ।

ମୁଁ ମନେ ମନେ ହସି ଦେଈ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ମା'ଆ କଥା ସଂକ୍ଷେପରେ ଜଣାଇଲି । ତା'ର ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତିର ହସରେ ମୁହଁ ମୁଣ୍ଡାଇ ଦେଇ କହିଲା – ଦେଖୁଚି, ତୁ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ହୋଇଗଲୁଣି । 'ଏଇତକ ହଉଚି ତା'ର ଗାଳି । ଆକଟ କରେ ଠିକ୍ – ସେଥିରେ ସ୍ନେହ ମିଶିଥାଏ ।

ଦୁନିଆର ସବୁ ଗାଳି ଏମିତି ହୋଇପାରନ୍ତା ନାହିଁ ?

ମୁଁ ସାନନ୍ଦକୁ ଡାକିବା କଥା କହିଲି । ଦେଈର ମୁହଁ ଉଜଳି ଉଠି କିଛି ସମୟ ପରେ ମଉଳିଗଲା । ମୁଁ ତା'ର ସବୁ ହାବଭାବ ଟିକିନିଖି କରି ଜାଣେ । ସିଏ ନିଶ୍ଚେ କ'ଣ ଭାବୁଚି । ହୁଏ ତ ମୋର ପ୍ରସ୍ତାବ ତା'ର ମନଃପୂତ ହୋଇ ନାହିଁ ।

– ଆପତ୍ତି ଅଛି ଯଦି ଥାଉ, ଡାକିବା ନାଇଁ – ମୁଁ ଭୋଜିର ଆନନ୍ଦଟାକୁ ମାଟି କରିଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲି ।

– ଆପତ୍ତି ମୋର ନୁହେଁ, ସାନୁକୁ ନେଇ ଘରେ ହୁଏତ କିଛି ସମସ୍ୟା ହୋଇପାରେ । ଦେଈ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା । ପଲ୍ଲୀ ସମାଜର ଚିନ୍ତା ଭାବନା କୋଉ ବାଟରେ ଚାଲେ ତା' ମୋତେ ଅଜଣା ନାହିଁ । ଏକେ ତ ସାନନ୍ଦ ମୋ'ଠୁ ବୟସରେ ବଡ଼ – ବଢ଼ିଆଳ ପିଲା – ଗାଁ-ଗହଳିର ଟଟକା ପନିପରିବା ଖାଇ ଏକେବାରେ ଆଖିଦୃଶିଆ ହୋଇ ବଢ଼ିଉଠୁଚି । ଆପତ୍ତି ତା'ର ଏଇ ଚେହେରାକୁ ନେଇ । ଦେଈ ବଢ଼ିଲା ଝିଅ । ଆଗରେ ତା'ର ବାହାଘର । ଏଇଥିରୁ ଯଦି ପୁଣି କିଛି କଥା ଉଠିଲା – ତେବେ ତା' ବାହାଘର ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇ – ସିଏ ବାଛନ୍ଦ ହୋଇଯାଇପାରେ ।

ସାନୁ ଥରେ ଅଧେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଚି – ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଜାଣନ୍ତି । ତା' ଚରିତ୍ର ବୁଝନ୍ତି । ତଥାପି ସନ୍ଦେହ । ତା'ର ଦେହ । ଦେଖିଲା

ଲୋକ କହିବ – କୋଡ଼ିଏରୁ ଊଣା ନୁହେଁ । ଚରିତ୍ର ଥାଏ ଆଚରଣରେ । ଜାଣିବାକୁ ସମୟ ଦରକାର । ଦେହ ଆଖିରେ ପଡ଼େ । ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାକୁ ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ । କଥାରେ କହନ୍ତି ପରା – ପହଲେ ଦର୍ଶନଧାରୀ ।

ମୁଁ ଆତଙ୍କରେ କହିପକାଇଲି – ଥାଉ ତା'ହେଲେ ।

ଦେଈ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା । ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ କହିଲା – ନା, ତାକୁ ଆମେ ଡାକିବା । ଯାହାପାଇଁ ଏ ଭୋଜି ସମ୍ଭବ ହେଉଚି, ସିଏ ନ ଆସିଲେ ମୋ ବିବେକ ମୋତେ ଦୋଷ ଦେବ ।

ମୁଁ ଡରି ଡରି କହିଲି – ସେମାନେ ଆମର ଗୁରୁଜନ ।

ଦେଈ କହିଲା – ଆମର ବି ଆବେଗ ଅଛି, କାମନା ଅଛି, ବାସନା ଥାଇପାରେ । ଗୁରୁଜନମାନେ ସେ କଥା ବୁଝିବା ଦରକାର । ସବୁବେଳେ ସେମାନଙ୍କର କଥାକୁ ମାନ୍ୟତା ଦିଆଯାଉଥିଲେ, ସମାଜ ସ୍ଥାଣୁ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତା ।

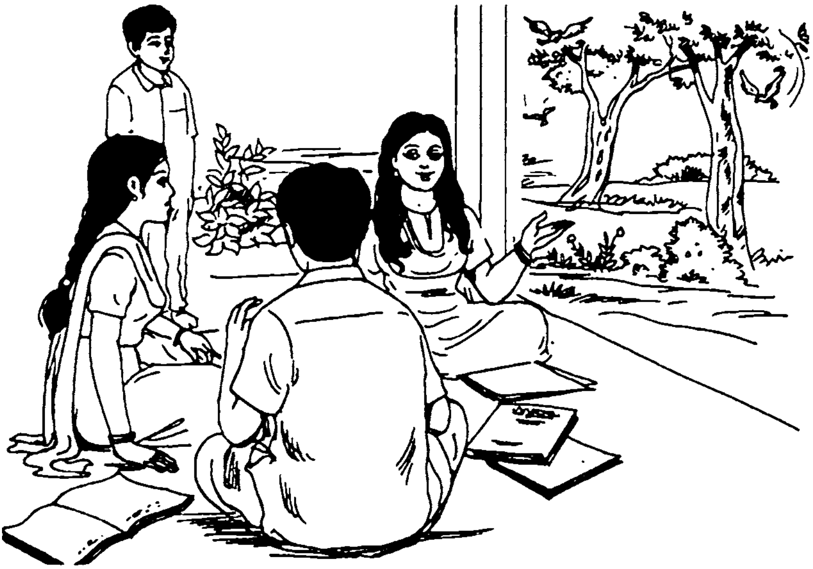

ଏ କଥା ଦେଇ କହୁଚି । ସାତ ଚଟକଣିରେ ଯାହା ତୁଣ୍ଡରୁ ରା’ ବାହାରିବ ନାଇଁ, ତା’ରି ତୁଣ୍ଡରେ ଏ ବାଣୀ ! ମୁଁ ପ୍ରଥମଥରପାଇଁ ଦେଈର ଏ ରୂପ ଦେଖି ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲି । ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ ।

ସ୍ତବ୍ଧତା ଭାଙ୍ଗି ଦେଈ କହିଲା – ଏଇ କଥା ମୁଁ ତତେ କହିବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ଖାଲି ଦୂର ବାଟ, ତତେ କଷ୍ଟ ହବ, ଏଇସବୁ ଭାବି...

ମୁଁ ତଥାପି ସନ୍ଦେହରେ ଥିଲି । ଦେଈ ମୋତେ ହଲାଇଦେଲା । କହିଲା – ଯିବୁ ଯଦି ସଅଳ ବାହାରିପଡ଼ । ଖିଆପିଆ ବେଳକୁ ଫେରିଆସିବ । ଆଉ ଶୁଣ୍ – ଟିପିକୁ ବି ଡାକିବା । କାଳେ ମା’ ରାଗିବ ସେଇଥିପାଇଁ... ଦେଈ କଥା ଅଧା ରଖିଲା ।

– ଆରେ ଛାଡ୍ ଛାଡ୍, ଯେତେ ଡରିବ, ସେତେ ଡରମାଡ଼ିବ । ତୁ ତ କହିଲୁ – ଆମର ଇଚ୍ଛାକୁ ସେମାନେ ମାନିନେବା ଉଚିତ । ଟିପିଅପା ତୋ’ର ଏତେ ସାଙ୍ଗ । ସିଏ ଆସିଲେ ତତେ ଭଲ ଲାଗିବ । ସାନୁ ଯଦି ଆସିବ; ସିଏ ବି ଆସନ୍ତୁ । ଦେଈ ମନକୁ ଦୃଢ଼ କଲା ବୋଧହୁଏ । କହିଲା – ହଉ, ଆସନ୍ତୁ, ଦୁହେଁ ଆସନ୍ତୁ ।

ଦେଈ ତରତର ହୋଇ ଚାଲିଗଲା ।

ସାନନ୍ଦ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଠିକ୍ ତିନି ଦିନ ଆଗରୁ ତାକୁ ଯୋଉଠି ଯେମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖିଥିଲି, ଆଜିବି ସେମିତି ଦେଖୁଚି । ବହିପତ୍ର ଖେଳା ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ତା’ରି ଭିତରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ଯୋଗୀଟିଏ ଭଳି ବସି ସାନୁ ଦାଣ କରମଙ୍ଗା ଗଛରେ ଉଡ଼ି ବସୁଥିବା ପୁଣି ବୋବାଉ ବୋବାଉ ଉଡ଼ିଯାଉଥିବା ଭଦଭଦଳିଆ ଆଡ଼େ ଅନାଇଚି । ମୋ ଡାକରେ ତା’ର ଧ୍ୟାନଭଙ୍ଗ ହେଲା । ଖୁସିଟାଏ ହୋଇ ପଚାରିଲା – କେମିତି ହେଲା ତମର ଭୋଜି ?

ତା’ କାନ୍ଧରେ ହାତ ରଖି କହିଲି – ତୁ ନ ଗଲେ ଭୋଜି ହେବ କେମିତି ? ମୁଁ ତତେ ଡାକିବାକୁ ଆସିଚି, ଦେଈ ପଠେଇଲା ।

ଯାଆନ୍ତି ଯେ, ବାପା... ବାପାଙ୍କୁ ରାଜି କରାଇପାରିବୁ ?

ଆମ ଦେଶରେ ପିଲାଙ୍କପାଇଁ ସମସ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଅନ୍ତି ଗୁରୁଜନମାନେ । କେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷକ କେବେ ଆଉ କେହି । ଜୀବନସାରା ଏମିତି ନିଷ୍ପତ୍ତି କେହି ନା କେହି ନେଉଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ନେବାର କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ । ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ସେଇଭଳି ।

ସାନୁର ବାପା – ମାନେ ମଉସା ମୋତେ ପୂର୍ବରୁ ଥରେ ଅଧେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ମନେରଖିଥିବେ ଅବା ! ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ତାଙ୍କ ଦରବାରରେ ଠିଆ ହେବାମାତ୍ରେ ପଚାରିଲେ – ତୁ ତ ଆମ ସାହିଆ ସାଙ୍ଗ, କ'ଣ ବୁଲି ଆଇଚୁ ?

ମୁଁ ଅଳ୍ପ ହସି ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇବାକୁ ଲାଗିଲି । ସେ ବୁଝିଗଲେ, କିଛି କଥା ଅଛି ନିଶ୍ଚୟ । ପଚାରିଲେ – କ'ଣ ରେ ?

ମୁଁ ଚୁମ୍ବକରେ ତାଙ୍କୁ ଆମ ଭୋଜି, ତହିଁରେ ସାନୁର ଯୋଗଦାନର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଦେଲି । ମଉସା ହସିଉଠିଲେ । କହିଲେ – ଘରେ ବଣଭୋଜି ! ବାଃ... ତା'ପରେ ଚିନ୍ତା କରି କହିଲେ – ରାତିରେ ତ ଆଉ ଫେରିପାରିବ ନାଇଁ ।

ମୁଁ ଉତ୍ତର ଦେଲି – କାଲି ସକାଳୁ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ସ୍କୁଲକୁ ଫେରିବୁ । କୋଚିଂ କ୍ଲାସ ସାରି ସେ ଘରକୁ ଫେରିବ । ମୁଁ ବୋର୍ଡିଂରେ ରହିଯିବି ।

ମଉସା ସନ୍ଦେହରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ଧାନକଟା ଛୁଟିପାଇଁ ଇସ୍କୁଲ ବନ୍ଦ । ତୁ ବୋର୍ଡିଂରେ ରହିବୁ କାଇଁକି ?

– ସିଏ ସ୍କଲାରସିପ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦବ । ସାର୍‌ମାନେ ପାଳିକରି ଛୁଟିରେ ବି ତାକୁ ପଢ଼ାଉଚନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ ଗର୍ବରେ ସ୍ଫୀତ ସାନୁ ତା' ବାପାଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲା ।

ବିନୋଦ ସାମଲ ସେମିତି ପାଠୁଆ ନୁହନ୍ତି, ତେବେ ସ୍କଲାରସିପ୍‌ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୁଝନ୍ତି । କହିଲେ – ବାଃ, ବାଃ... ତୁ ସ୍କଲରସିପ୍ ପାଇବୁ ! ଆମର ଏଇଟା ତ କୋଉ କୁଳକୁ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ବିରକ୍ତି ଦେଖାଦେଲା ।

ମୁଁ ଡରିଗଲି । ମନା କରିଦେବେ ନା କ'ଣ ! ନାଃ, ସେ କହିଲେ – 'କାନୁଗୋଇ ଘରର ପିଲା । ତୁ ନିଜେ ଡାକିବାକୁ ଆସିଚୁ । ଯାଉ, ତୋତେ ଦେଖି ଅବା ପାଠରେ ମନ ବସିବ !

ଜୀବନରେ ଏଇ ପ୍ରଥମଥରପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବିଖ୍ୟାତ ବଂଶରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବାରୁ ମୋ ଛାତି କୁଣ୍ଢେମୋଟ ହୋଇଗଲା । ଶୀଘ୍ର ଜାମାଟା ଗଳେଇ ପକେଇ ଆସିବାକୁ ସାନୁକୁ ଆଖିରେ ଇସାରା ଦେଇ ମୁଁ ମଉସାଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲି । ସ୍କଲାରସିପ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦବା ଆଉ ପାଇବା – ଏକା କଥା ନୁହେଁ । ସାନୁ ବି ଭଲ ଛାତ୍ର । ଖାଲି ଟିକିଏ ମନଦେଲେ...

– ବାବୁ ଆମର କୋଉଠି ଯାତରା, କୋଉଠି ତାମ୍‌ସାର ହିସାବ ରଖୁ ରଖୁ ତ ବେଳ ଯାଉଚି । ପାଠରେ ମନ ଦେବେ କେତେବେଳେ ! ସାନୁ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ତାଙ୍କର ଆଖି ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଇଗଲା । କହିଲେ – କିରେ କ'ଣ ଏକେବାରେ ରେଡ଼ି...!! ଭୋଜି ତ ଯାଇଁ ରାତିରେ । ଏତେବେଳୁ ଯାଇ କ'ଣ କରିବ ?

ଖରାବେଳଟା ମଟାଳି ଦେଇ ତିନି/ଚାରିଟା ବେଳକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲେ, ଦିନ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ପହଞ୍ଚିଯିବ ।

ମୁଁ ବୁଝାଇଲି – ଘରେ କେହି ନାହାନ୍ତି ମଉସା । କେତେବେଳେ କ'ଣ ଦରକାର ପଡ଼ିଯିବ । ଶୀଘ୍ର ଫେରିଯିବାକୁ ମାଆ ବାରମ୍ବାର କହିଚି । କେହି ଖାଇ ନ ଥିବେ । ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ ।

– ଯିବ ତେବେ ? ହଉ ଯାଆ – ଅଗତ୍ୟା ମଉସାଙ୍କୁ ରାଜି ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କାନୁନ୍‌ଗୋ ପରିବାରର ପାସ୍‌ପୋର୍ଟ ଦେଖିବାପରେ ଭିସା ଦେବାକୁ ଆଉ ମନା କରନ୍ତେ କେମିତି ?

କଥା ନ ବଢ଼ାଇ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇ ସାନୁ ପଛେ ପଛେ ପାହାଚ ଓହ୍ଲାଇଗଲି ।

ଘରେ ଖିଆପିଆ ସବୁ ସବୁ ଖରା ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ତଳକୁ ଖସିଗଲାଣି । ଅବଶ୍ୟ ସେ ପଟେ ପ୍ରିପାରେସନ୍ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିବାର ସମ୍ବାଦ ମଝିରେ ମଝିରେ ମିଳୁଚି । ପିକ୍‌ନିକ୍ ସ୍ପଟ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚି ମୋ ଆଖି ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା । ଦି'ଦିନ ଆଗରୁ ଏଠି ବିଲୁଆ ଡେଉଁଥିଲେ । ଆଜି ସେଇ ଜାଗାକୁ ଚିହ୍ନି ହେଉ ନାହିଁ । କଥାରେ କହନ୍ତି ପରା – ମଣିଷ ହାତ ବାଜିଲେ, ଗଛ ତଳ ସୁନ୍ଦର ।

ଲିପାପୋଛା ହୋଇ ସେଇ ଜାଗା ଜିଙ୍କ୍ ଆଉ ପାଉଡର ବୋଳା ଯାତ୍ରା ପାର୍ଟିର କୌଣସି ରାଣୀଙ୍କ ମୁହଁ ଭଳି ଦିଶୁଥିଲା । ଯେତେ ମେକ୍‌ଅପ୍ ନେଲେ ବି ରାଣୀଙ୍କ ମୁହଁର ନିଶଦାଢ଼ି ଯେମିତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୁଚିଯାଏ ନାହିଁ, ଏଠି ବି ସେମିତି ଏତେ ଲିପାପୋଛ ସତ୍ତ୍ୱେ ଘାସ ଆଉ ବୁଦାର ଖୁଣ୍ଟା ସବୁ ଏଠି ସେଠି ଦିଶୁଥିଲା ।

ଚୁଲି ହୁତ୍ ହୁତ୍ ହୋଇ ଜଳୁଚି । ଅଣ୍ଟାରେ ଲୁଗା ଭିଡ଼ିଦେଇ ଦେଈ ସାନ ପିତଳ ହାଣ୍ଡିରେ କ'ଣ ଘାଣ୍ଟୁଚି । ପାଖରେ ଟିପିଅପା ପନିକିରେ କ'ଣ କାଟୁଚନ୍ତି । ଦେଈ ଆଉ ସିଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବି ହେଉଛନ୍ତି ।

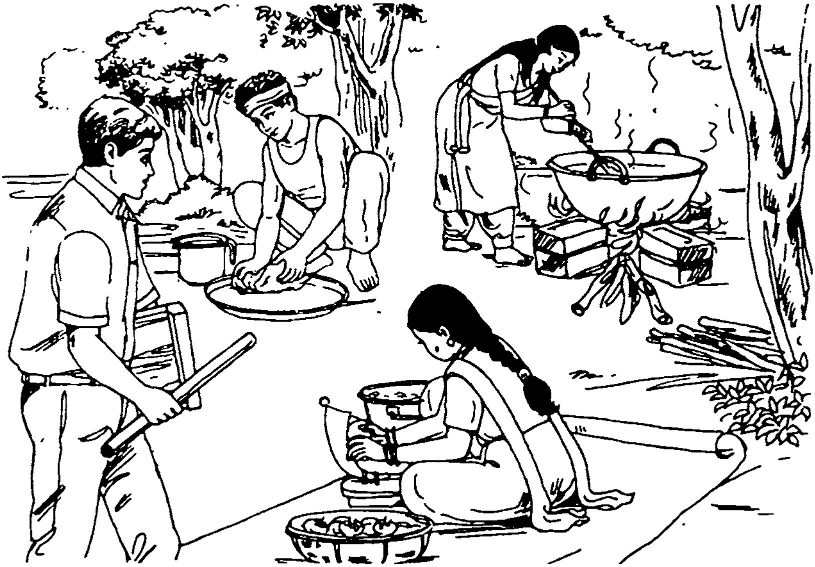

ଏତେ ଶୀତରେ ଦେଇ ମୁହଁରେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଝାଳ । ମଦନା ଅଦୂରରେ ବସି ସିଆଡ଼କୁ ଅନେଇଚି ।

ଗୋଟିଏ ପଟେ ପଡ଼ିଚି ଆମର ବଡ଼ ଧାନଶୁଖା ହେଁସଟା । ତା' ଉପରେ ଦେଇଘରର ନାଲିକଳାଧଳାର ପଟାପଟା ଦାଗ ଥିବା ସତରଞ୍ଜି । ଏଇଟା କୁଣିଆମଇତ୍ରଙ୍କପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଥାଏ । ଭଜା ମସଲାର ସୁଗନ୍ଧରେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ମହକୁଚି ।

ସାନୁ ନାକମୁଡ଼ା ଫୁଲେଇ ସେଇଆକୁ ଆଘ୍ରାଣ କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ମୋ ମୁହଁରୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲା – ଫାଣ୍ଟାଷ୍ଟିକ୍ ।' ଶବ୍ଦଟା ମୁଁ ସଦ୍ୟ କଲେଜ ଛାଡ଼ି ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ନୂଆ ସାର୍‌ଙ୍କଠଉ' ଶିଖିଚି । ଅର୍ଥ ଠିକ୍ ବୁଝି ନାଇଁ । ସାର୍ କଥାକଥାକେ ଏଇ ଶବ୍ଦଟି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଭଲ କିଛି ହୋଇଥିବ ବୋଧହୁଏ ।

ଟିପି ଦେଇଙ୍କ ଆଗରେ ଡାଲାଏ ପାଚିଲା ବିଲାତିବାଇଗଣ । ଛନଛନିଆ ପାଳବାଇଗଣରୁ ସାତ ଆଠଟା – ପନିକି ପକେଇ ସେ ବିଲାତିବାଇଗଣଗୁଡ଼ିକୁ କାଟି ଥାଳିରେ ରଖୁଛନ୍ତି । ଭୋଜିପାଇଁ ଏକେବାରେ ଆଦର୍ଶ ପରିବେଶ ।

ହାଣ୍ଡିରେ ପାଣି ଢାଳି ଦେଇ କାନିରେ ହାତ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ଦେଇ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଆସିଲା – ମୁଁ ଚିହ୍ନା କରେଇଦେଇ କହିଲି – ଦେଇ, ଦେଖ, ଆଜିର ହିରୋ ସାନୁ ।

ଦେଇ କହିଲା – ଆଗରୁ ଦେଖିଚି ତ । କେତେ ଦିନ ପରେ ଆସିଲୁରେ ସାନୁ, ଭଲ ଅଛୁ ? ଘରେ ସବୁ ଭଲଟି ।

ସାନୁ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ।

ସାନନ୍ଦ ବୟସର ଅଚିହ୍ନା ପିଲା ଆଗକୁ ତା'ର ପ୍ରାୟ ସମବୟସୀ ଦେଇର ଆସିବା କଥା ନୁହେଁ । ତେବେ ପଦେ କଥାରେ ସବୁ ଆପତ୍ତି କାଟିଦେଇ ସେ କହିଥିଲା – ମୋ ସାନଭାଇ ସାଙ୍ଗ – ସିଏ ତ ମୋ ସାନଭାଇ ପରି ।

ତାକୁ ଲୁଚିବି କ'ଣ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ମାଆ ବି ତାକୁ ସମର୍ଥନ କଲା – ଦେଈବୋଉ କି ଖୁଡ଼ୀଙ୍କର କୌଣସି କଥା ରହିଲା ନାହିଁ ।

ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କର ଭର୍ତ୍ସନା ମୋ ଆଖି ଆଗକୁ ଆସିଲା । ସାନୁଠାରୁ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟାକରଣ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନ ପାଇ ତାକୁ ପିଟୁ ପିଟୁ ସେ କହିଥିଲେ – ହରିଜନ ଘର ହୋଇଥିଲେ ହେଁସେ ପିଲାର ବାପ ହୁଅନ୍ତାଣି... ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନଟାର ଉତ୍ତର ଦେଇପାରୁ ନାଇଁ । କହନ୍ତି ନାଇଁ – 'ଛତୁ ଉଠା କାଠ/ ନା ନିଶ ଉଠା ପାଠ' ଇତ୍ୟାଦି ।

ସାନନ୍ଦ ସଂସ୍କାରୀ ଘରର ପିଲା । ଦେଈ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବା ତ ଦୂରର କଥା, କଥା ବି କହେ ନାହିଁ । ନିହାତି ଦରକାରରେ କାନ୍ଥ ବାଡ଼କୁ ଅନାଇ ପଦେଅଧେ କହେ ।

ଦେଈ ତା'ର ପୁଣି ଚୁଲି ପାଖକୁ ଫେରିଗଲା ।

ମଦନା ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପିତ୍ତଳ ଥାଳିରେ ଅଟା ଢାଳି ତାକୁ ଚକଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଦେଈ ସାବଧାନ କରାଇଦେଲା – ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ପାଣି ଦେଇ ଭଲ କରି ଦଳିବୁ । ପାଣିଆ ଯେମିତି ନ ହୁଏ ।

ଟିପିଦେଈ ବି ଦେଈ ଭଳି ସ୍ୱଳ୍ପବାକ୍ । ଆଜି ପୁଣି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତ ଏକ ପ୍ରାୟଯୁବକର ଉପସ୍ଥିତିରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବଚନ ବାହାରୁ ନାହିଁ । ଦେଈ ତାଙ୍କୁ କହିଲା – ବାଇଗଣ ଗୋଲ ଗୋଲ କାଟି ଲୁଣ ହଳଦି ଗୋଳାଇ ଥାଳିରେ ରଖ ।

ଦେଈକି ପଚାରିଲି – ବାଇଗଣ ଆଉ ବିଲାତି କୋଉଠୁ ଆସିଲା ?

ଦେଈ କହିଲା – ଦେଖୁନୁ ତୋ' ଗୁଣବନ୍ତ ମଦନକୁ ! ମଥୁରୀ ସୋଇଁ ପଠାରେ ପରିବା କରି ନାଇଁ ? ବାବୁଘର ପିଲାଏ ଫିଷ୍ଟ୍ କରିବେ ବୋଲି ତା'ରି ଠଉଁ ମାଗି ଆଣିଚି – କହୁଚି, ଟିକିଏ ଭଜା ଆଉ ଖଟା ନ ହେଲେ କି ଭୋଜି ?

ବାଃ... ଆଜି ତା'ହେଲେ ପୂରା ଥ୍ରୀକୋର୍ସ ଡିନର୍... ଫାଣ୍ଟାଷ୍ଟିକ୍ !!

ଅଟା ଦଲୁ ଦଲୁ ମଦନା କହିଲା – ମଥୁରୀ ଭାଇ ଦେଈସାନ୍ତାଣୀଙ୍କ ଜାଗାରେ ଘର କରି ରହିଚି । କହିଲାଗୁ ଓଲଟି କହିଲା – ନଉନୁ, ମୁଁ କ'ଣ ମନା କରୁଚି !

ଶୀତ ଦିନ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ବେଳ ପଡ଼ି ଆସିଲାଣି । ରୋମ ସବୁ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଚି । ଦେଈ କହିଲା – ଖଟାପାଇଁ ତେନ୍ତୁଳି ଆଉ ଗୁଡ଼ ଦରକାର । ଯାଏଁ ଦେଖେଁ...

ମଦନା ହୁ'ଦସେ ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ି କହିଲା – ଆମ ପୋଖରୀକୂଳ ତେନ୍ତୁଳି ଗଛରେ ହେଁ ବଡ଼ ବଡ଼ କଇଁଆ ପାଚିଚି – ଝାଡ଼ି ଆଣିବି ପାଞ୍ଚ ଛଅଟା ?

– ବସ୍ ବସ୍, ଯାହା କରୁଚୁ, ସେଇଆକୁ ଆଗ କର – କହୁ କହୁ ଦେଈ ଘରଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ।

ଚାରିଆଡ଼ର ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ଗଛର ଆଡୁଆଳରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କେତେବେଳୁ ମୁହଁ ଲୁଚାଇଲେଣି । ବୋରାବତିର ଆଲୁଅ ପରି ଧାରେ କମଳା ରଙ୍ଗର ଦନ୍ଥଡ଼ା ଆଲୁଅ ତେର୍ଚ୍ଛା ହୋଇ ଆମ ଉପରେ ପଡ଼ିଚି । ଚାରିଆଡ଼ ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ଛାଇ ସବୁ ନାଚୁଚି । ଦୂରରୁ ଗୋଠବାହୁଡ଼ାର ସୂଚନା ମିଳୁଚି, ଗୁହାଳରେ ବାଛୁରୀ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଗାଈମାନଙ୍କର ହମା ରଡ଼ି ଆଉ ବାଛୁରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ । ଶତୁରା ବଡ଼ ପାଟିରେ ଡାକ ମାରୁଥାଏ – ଆରେ ଶନିଆ, ତମ ଗାଈ ଗଲେ ରେ । ହୋ ପଇଡ଼ା ଘର, ଗାଈ ସମ୍ଭାଳ...

ଏଇଟା ତା'ର ନିତିଦିନିଆ କାମ । କଅଁଳ ଗାଧୁଆ ବେଳକୁ ସେ ନିତି ସାଇର କୋଡ଼ିଏ ଘରର ଗାଈଙ୍କୁ ଅଡ଼େଇ ନିଏ । ଦିନସାରା ଚରାଏ । ସଞ୍ଜ ଆଗରୁ ଫେରାଇଆଣି ଯେଝା ଗୋରୁକୁ ଯେଝା ଜିମା କରିଦିଏ । ତା'ର ଜରସମନ ଗୋରୁ ପିଛା ମାସକୁ ଟଙ୍କାଏ ।

ଏତିକିବେଳେ ଘର ଆଡୁ ପାଟି କରି କରି ମାଆ ଇଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖାଗଲା । ଶୁଣାଯାଉଥାଏ – କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ମଗରା ଟୋକା ! 'ମଗରା'ଟି ମଦନା...

ମଦନାର ମାଆ ସାଙ୍ଗରେ ଦି'ବର୍ଷ କଟିଗଲାଣି । ସମ୍ଭ୍ରମବୋଧ ଅଛି । ମାତ୍ର ଡର ନାହିଁ ।

ମାଆ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା । କହିଲା– ହୁଉଁ, ଏଠି ଏଇ ତାମ୍‌ସା ଲାଗିଚି ତେବେ । ଏଇଥିପେଇଁ ଚାରି ଦିନ ହବ, କାହାକୁ ପଚାରିଲେ କିଛି ଜବାବ୍ ମିଳୁ ନାଇଁ । ମଦନା ଆଡ଼କୁ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନାଇ କହିଲା – ତୁ ତ ଏଠି ଭୋଜିରେ ମାତିଚୁ – ଗୋରୁ ବାନ୍ଧିବ କିଏ, ମୁହାଁଇବ କିଏ ?

ମଦନା ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା – ଯାହା କାମ ସିଏ କରିବ । ତୁଚ୍ଛାଟାରେ ମୁଣ୍ଡ ଗରମ କରୁଚ କାଇଁକି ? ଘରକୁ ଯାଆ – ଥଣ୍ଡା ପଡ଼ି ଆସିଲାଣି ।

ଏମିତି ସ୍ଥିତିରେ ମାଆ ଚୁପ୍ ରହିବା କଥା ନୁହେଁ । 'କ'ଣ କହିଲୁ ତୁ' – ବୋଲି କୁହାଟଟାଏ ଛାଡ଼ି ସେ ବୋଧହୁଏ ଯୁଦ୍ଧଡାକରା ଦେଉଥିଲା । ତେବେ କ'ଣ ମନେକରି ନୀରବ ହୋଇଗଲା । ଜାଗାକୁ ଦେଖି ତା' ମନରେ ହୁଏତ କିଛି ପୁରୁଣା ସ୍ମୃତି ଜାଗିଉଠୁଥିଲା । ହୁଏତ ଅତୀତର ସୁଖଦ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକର ଆଲୁଅ ଅନ୍ଧାରର ଚୋରା ଲହଡ଼ି ତା' ମନରେ ଭାଙ୍ଗୁଥିଲା । ସେ ସ୍ୱପ୍ନାଚ୍ଛନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କ'ଣ ଯେମିତି ଖୋଜୁଥିଲା ! ମୁହଁର ଚାପା ହସ ଆଉ ଆଖିର ପ୍ରସନ୍ନତା ଜଣାଇ ଦେଉଥିଲା – ସେ ରାଗି ନାହିଁ ।

ଫେରି ଯାଉ ଯାଉ ସେ କହିଗଲା – ହଉ, ହଉ, ମୋ ଗୋରୁଙ୍କର ଯଦି କିଛି ହୁଏ ନା ତେବେ ତୋର ଦିନେ କି ମୋର ଦିନେ ।

କହିବାପାଇଁ କହିବା କଥା – ମୋର ମନେହେଲା, ସେ ଯେମିତି ମଦନାକୁ ଡାକିବା ବାହାନାରେ ଭୋଜି ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲା । ଘଡ଼ିଏ ବସି ଏଠାର ଆନନ୍ଦରେ ଭାଗ ନେଇଥାଆନ୍ତା ।

ମଦନାଟା ତାକୁ ହୁରୁଡ଼େଇ ଦେଇ ସବୁ ବିଗାଡ଼ିଦେଲା ।

ଦେଈ ଫେରିଆସି ତରକାରି ହାଣ୍ଡି ଓହ୍ଲାଇ ତାଉଆ ବସାଇଲା – ଏତିକିବେଳୁ ପରଟା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ ନ କଲେ ଅନ୍ଧାର ହେବା ଆଗରୁ ସରିବ ନାଇଁ । ଏଠି ପୋକଯୋକ, ସାପ ବିଛା ।

ମଦନା ଦେଈର ମନକଥା ପଢ଼ିନେଲା, କହିଲା – ନିଆଁ ଦେଖି କେହି ପାଖ ପଶିବେ ନାଇଁ ଯେ... ହେଲେ ଏବେ ବହୁତ କାକର ପଡୁଚି – ମାଈ କାକରରେ ବସିଲେ ଦିହ ନାଇଁ ବୋଲି ଖରାପ ହେବ ।

ଟିପି ଦେଈଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଦେଈ କହିଲା – ମୋ ସୁନା ଭଉଣୀଟା ପରା । ଖଟା ଆଉ ଭଜା – ଏ ଦିଓଟି ଆଜି ତୋ ଜିମା । ମୁଁ ପରଟା ବେଲି ଭାଜୁଚି । ମଦନା ବେଲା ଶିଖିଗଲେ, ସିଏ ବେଲିବ, ମୁଁ ଭାଜିବି । ଦେଈ ଦ୍ରୁତ ହାତରେ ଅଟା ଗୁଳା କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ମନେ ମନେ କ'ଣ ହିସାବ କରିନେଲା । କହିଲା – ଟିପି, ଦେଖିଲୁ ଅଣ୍ଟିବଟି ?

ଟିପିଦେଈ କହିଲେ – ଅଣ୍ଟ ନିଅଣ୍ଟକୁ ଅଟା ତ ଅଛି । ପରେ କରିନେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ ?

ମଦନା ଖରାବେଳୁ ପଣସକାଠର ବଡ଼ ପିଢ଼ା ଆଉ ମୋଟା ଗୁଲ୍‌ବାଡ଼ିଟା ଧୋଇ ଧାଇ ଥୋଇ ଦେଇଚି । ଦେଈ ପିଢ଼ା ଆଉ ରୋଳବାଡ଼ିରେ ଭଲ କରି ତେଲ ମାଖି ନେଲା । ଗୁଳାଏ ଅଟା ନେଇ ପିଢ଼ା ଉପରେ ତାକୁ ଚଟକେଇ ଦେଇ ରୋଳବାଡ଼ିରେ ଚାପଦେଇ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାକୁ ଗୋଲ କରିବାରେ ଲାଗିଲା । ଗୁଳା ବୁଲିଲାବେଳକୁ ଲମ୍ବା ବାଡ଼ିଟା ହାତରେ ବାଜି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । ବାଧାବନ୍ଧନ ଏଡ଼ାଇ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବାର ନାମ ତ ଜୀବନ । ସମୟ ଆଗେଇ ଯାଉଥାଏ । କାମ ଚାଲିଥାଏ ଧିମାଗତିରେ । ଯା' ଭିତରେ ଦେଈର ପରିଶ୍ରମର ପ୍ରଥମ ଫସଲ ବାହାରି ଯାଇଥାଏ, ସୁନାରଙ୍ଗର ମିନି ଭାରତବର୍ଷଟିଏ ! କଣରୁ ଟିକିଏ ଛିଡ଼ାଇ ନେଇ ଦେଈ ନିଆଁରେ ପକାଇଦେଲା – ଅଗ୍ନିଦେବତା ପ୍ରଥମ ଭୋଗର ଅଧିକାରୀ ।

ଖଟାରେ ଭୁର୍ସୁଙ୍ଗପତ୍ର ଆଉ ରସୁଣ ଲଙ୍କାର ଛୁଙ୍କ ଦେଇ ଟିପିଦେଇ ତା' ଉପରେ ଥାଳିଟାଏ ଘୋଡ଼େଇ ଆଣିବାବେଳକୁ ବାସନାରେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ମହକିଗଲା । ସାନୁ ଆଉ ମୁଁ କାଶିଉଠିଲୁ । ଦେଈ ହସୁ ହସୁ କହିଲା – କ'ଣ କରୁଚୁ ଲୋ... ଆଜି ତ ଏଇଆକୁ ଚାଟୁ ଚାଟୁ ଖିଆଳିମାନେ ଗୋଟାକୁ ତିନିଟା ପରଟା ମାଗିବେ ।

ଦେଈର କାମ ଗତି ଧରି ଅଧାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଗଲାଣି । ଖଟା ଓହ୍ଲେଇଦେଇ ଟିପିଦେଇ ପଲମରେ ବାଇଗଣ ଭାଜୁଛନ୍ତି । ବଡ଼ ନିକିମା କାମ । ପାଣିରେ ସିଝିବ ନାଇଁ । ତେଲରେ ଭଜାଯିବ । ମଝିମଝିରେ ଓଲଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଧିମା ଆଞ୍ଚରେ ବଡ଼ ସାବଧାନରେ ଖଡ଼ିକାରେ ଚିପି ଚିପି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଉଠେଇଆଣି ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଟିକିଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଲେ ଭଜା ହୋଇଯିବ ଭର୍ତ୍ତା ।

ସବୁ ଭଲ କାମ ମାନେ ତ ଏମିତି ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପରୀକ୍ଷା ।

ଦେଈ ଏକ୍ସପର୍ଟ ରାନ୍ଧୁଣୀ । ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀଙ୍କଠାରୁ ସବୁ କଳାକୌଶଳ ଜାଣିଗଲାଣି । ପରଟାର ପେଟ ତଳକୁ ପିଠା ଖଡ଼ିକାଟାକୁ ଠେଲି ଦେଇ, ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପାଣି ମାଠିଆ ରଖି ବାଲାନ୍ସ ଜଗି ଦୁଇ ହାତ ଦୋହଲାଇ ଚାଲିଯାଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିଏ ପରି ଖଡ଼ିକା ଉପରେ କେମିତି ବାଲାନ୍ସ କରୁଚି ! କ୍ରିକେଟ୍ ବଲ ଉପରକୁ ଛାଟି ଦେଇ ହାତ ବଢ଼େଇ ବଲ୍ ମାଟି ଛୁଇଁବା ଆଗରୁ ଦକ୍ଷ ଖେଳାଳି ଯେମିତି ତାକୁ ହାତରେ ଧରିପକାଏ, ସେମିତି ଖଡ଼ିକା ଉପରର ପରଟାକୁ ଉପରକୁ ଛାଟି ଦେଇ ଚଟ୍ କରି ଖଡ଼ିକା ଦେଖାଇ ତାକୁ ଧରି ନେଉଚି ଆଉ ତାଉଆ ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଉଚି ! ତେଲ ଘଡ଼ିରେ ଖଡ଼ିକା ଅଗଟା ବୁଡ଼ାଇନେଇ ପରଟା ଉପରେ ବୁଲେଇ ଆଣୁଚି । ଖଡ଼ିକା ଅଗରୁ ପରଟା ଉପରେ ଝରି ପଡୁଚି ଟୋପା ଟୋପା ତେଲ, ଠିକ୍ ଶେଷ ରାତିରେ ପତ୍ର ଅଗରୁ ଝରିପଡୁଥିବା କାକର ବିନ୍ଦୁ ଭଳି । ଧୀରେ ଧୀରେ ପରଟା ପିଳେହି ପେଟ ଭଳି ମଝିରୁ ଫୁଲିଉଠି ଦୁଇ ପଟ ଖୋଲାବାଟେ ପେଟରୁ ବାମ୍ଫ ବାହାରକରିଦେଇ ଗ୍ୟାସ୍ ବାହାରି ଯାଇଥିବା ବେଲୁନ୍ ଭଳି

ସେମ୍‌ତି ଯାଉଚି । ଗାଢ଼ କମଳା ରଙ୍ଗ ସହିତ ମଝିମଝିରେ ନାଲିଚିଆ ଦାଗ ନେଇ ଏଥର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷଟି ପିଠାଖଡ଼ିକା ପିଠିରେ ଭାର ଦେଇ ତବା ଗର୍ଭକୁ ଖସିପଡୁଚି ।

ମୁଁ ନୀରବରେ ବସି ରନ୍ଧନଶିଳ୍ପର ଏଇ ଚାତୁରୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲି । ଏହା ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର ନଇଁ ଆସିଲାଣି । ଘରବାହୁଡ଼ା ପକ୍ଷୀର କାକଳିରେ ଆକାଶ ବତାସପୂର୍ଣ୍ଣ । ନିଆଁ ଦେଖି ଆମ୍ବ ଗଛର ନିରାପଦ ଆଶ୍ରୟ ତ୍ୟାଗ କରି ପୋତକମାନେ ଆମ ନାକ କାନରେ ପଶିଯାଉଛନ୍ତି । ମଦନାର ଅନୁମାନ ଠିକ୍ । ମଶା ଡାଆଁଶ ଗୋଟିଏ ବି ନାହାନ୍ତି ।

ଅଧଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଏ ଜାଗା ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତା'ପରେ ତା' ଚାଲିଯିବ ତା'ର ସ୍ଥାୟୀ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଅଧିକାରକୁ ।

ଦେଈ କପାଳରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଘର୍ମ ବିନ୍ଦୁ ନିଆଁର ଆଲୁଅରେ ମୁକ୍ତା ଫୁଲ ଭଳି ଚିକ୍‌ଚିକ୍ କରୁଚି । ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ମଦନା କହିଲା – ଦେଈସାନ୍ତାଣୀ ! ପିଢ଼ା ଆଉ ବାଡ଼ି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଦିଅ । ମୁଁ ବେଲିଦିଏ ।

ଦେଈ କହିଲା – ତୁ ପାରିବୁ ?

ତେମେ ଦେଖନା, ନ ହେଲେ ମତେ କହିବ ପଛେ । ମଦନାର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତରରୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାମରେ ସେ ଯେ ଶତପ୍ରତିଶତ ସଫଳତା ପାଇବ – ଏହାର ସୂଚନା ମିଳୁଥିଲା ।

ସାନୁ ମୋ କାନ ପାଖରେ ଅନୁଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କହିଲା – ମଦନ ଯାଉ ଗାଈ ବାନ୍ଧି ଦେଇ ଆସୁ । ମାଆ ରାଗିଛନ୍ତି । ବେଲିବା କାମଟା ମୁଁ କରିବି ।

ମଦନା ଗୋଟାଏ ଫୁଟ୍‌କିରେ ପ୍ରସ୍ତାବଟାକୁ ଉଡ଼ାଇଦେଇ କହିଲା – ଗାଈ କେତେବେଳୁ ଗୁହାଳରେ ବନ୍ଧା ହେଇ ପାକୁଳି କରୁଚନ୍ତି, ଯାଉନା ଦେଖିବ । ମୁଁ ଏଠୁ ଫିଟିଲେ ତାଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡାକୁଲୁଚି ଦେବି । ଗୁହାଳରେ ଧୂଆଁ ଦିଆ ହବ ।

ସାନୁର ଆଉ କିଛି କହବାର ନ ଥିଲା । ମଦନା କାମପାଗଳ ପିଲା । ନିଜ କାମ ବୁଝେ । ଦେଈ ହାତରୁ ପେଡ଼ି ଆଉ କାଠି ନେଇ ସେ ଅଟାଗୁଳାରେ ଯେଉଁ ଛୋଟ ଭାରତଟିଏ ଗଢ଼ିଦେଲା, ଦେଖାଗଲା ଏ କାମରେ ବି ସେ ତା'ର ପାରିବାରପଣିଆ ଦେଖେଇ ପାରିଚି ।

ପ୍ରଶଂସାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେଇଆଡ଼େ ଅନାଇ ଅଳ୍ପ ହସି ଦେଈ କହିଲା – ବାଃରେ ମଦନ, ତୁ ତ ମୋ କାନ କାଟିଦେଲୁ !

ମଦନାର ମୁହଁ ଉଜଳି ଉଠିଲା । ସେ ମୁହଁ ତଳକୁ ପୋତିଲା, କ'ଣ କହିବ ବୋଲି ଛେପ ଢୋକିଲା ।

ତା' ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ଦେଈ କହିଲା – କ'ଣ କହିବୁ କହୁନୁ ।

ମଦନା ଧୀରେ ଧୀରେ କହିଲା – ସାଆନ୍ତାଣୀ, ଶତୁରାକୁ ଦି'ଖଣ୍ଡ ପରଟା...

କୃତ୍ରିମ କ୍ରୋଧରେ ଦେଈ କହିଲା – ଦେଖୁଚୁ ଚନ୍ଦନ ନା ପୋଛୁଚୁ କାଠ । ଆମର ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ ଖାଇବେ, ଅଣ୍ଟିବ କି ନାହିଁ, ତୁ ଏଣେ ସାଇପଡ଼ିଶାଙ୍କୁ ଡାକୁଚୁ !

ମଦନାର ସଜଫୁଟା ଚଇତି ମଲ୍ଲୀ ଭଳି ମୁହଁଟି ଟାଣ ଖରାରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଥିବା କୁଞ୍ଜଲତା ଫୁଲ ହୋଇଗଲା । ଦେଈ ସେଇଆଡ଼େ ଅନାଇ କହିଲା – ଆରେ ତୁ ଥଟ୍ଟା ବି ବୁଝୁନୁ ! ଅଣ୍ଟିବରେ ଅଣ୍ଟିବ । ନ ହେଲେ ତୁ ଆଉ ମୁଁ ପଛକୁ ରହିବା । ବଳିଲେ ଖାଇବା, ନ ହେଲେ ନାହିଁ ।

ମଦନା ଖୁସିରେ ହସି ଉଠୁ ଉଠୁ ଜିଭ କାମୁଡ଼ି ପକାଇଲା ।

ମୁଁ କହିଲି – ସେ କଥା ହେବ ନାହିଁ ଦେଈ । ଆଗେ ବଡ଼ମାନେ ଖାଇବେ । ତା'ପରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି । ଦେଈ ହସିଲା ।

ରୋଷେଇ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ମୁହଁ ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ିଗଲାଣି । ଏଥର ଜିନିଷପତ୍ର ଘରକୁ ବୋହିନେବାକୁ ହେବ । ଦେଈ ଆଉ ଟିପିଦେଇ ଆଗ

ଖାଇବା ଜିନିଷତକ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ । ମଦନା ପାଣି ବାଲ୍‌ଟିଏ ନେଇ ଚୁଲି ଉପରେ ଢାଳିଦେଲା । ସେଁ ସାଁ ଶବ୍ଦ ଆଉ କୁହୁଡ଼ିଆ ବାମ୍ଫରେ ଚାରିଆଡ଼ ଭରିଗଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି – ଇଏ ତୁ କ'ଣ କଲୁ । ଚୁଲିରୁ ଯାହା ହେଲେ ବି ଆଲୁଅ ଟିକିଏ ମିଳୁଥିଲା । ଅନ୍ଧାରରେ ଏଠି ଖେଳା ହେଇ ପଡ଼ିଥିବା ଜିନିଷ ଗୋଟା ହବ କେମିତି ?

ମଦନା କହିଲା – ତେମେ ଜାଣିନା ସାନବାବୁ ! ଶୀତଦିନ । ଶୁଖିଲା କାଠିକୁଟା ପତରରେ ଚାରିଆଡ଼ ଭର୍ତ୍ତି । ପବନରେ ନିଆଁ ଝୁଲ ଟିକିଏ ଉଡ଼ି ଯଦି ଚାଳ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା ? ତା' ଗଳା ଗୁନ୍ଧି ହୋଇଗଲା । ଡରରେ ଆଖି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ଘରପୋଡ଼ିର ବିପତ୍ତି ସେ ଦେଖିଚି ।

ମୁଁ ଜାଣିଲି – ବହି ପାଠରେ ଏସବୁ ଲେଖା ହୋଇ ନାହିଁ । ଦୁନିଆଦାରୀର ପାଠ ଅଲଗା । ଜୀବନରୁ ତାକୁ ଶିଖିବାକୁ ହୁଏ । ମଦନ କେଇଟା ହରଫ୍ ଶିଖି ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ପାଠରେ ସେ ମୋ'ଠୁ ଢେର ଆଗରେ ।

ସାନୁ କହିଲା – ଗାଁ ଗାଁକେ ଏଇ ଶୀତ ଦିନରୁ ହିଁ ଘର ପୋଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ସଂସାର ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯାଏ । କଥାରେ କହନ୍ତି ପରା – ଘରପୋଡ଼ି ଠଉଁ ବିପତ୍ତି ନାହିଁ ।

ସାନୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସହଜ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା ।

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ଗୁଡ଼ାଏ ବକ୍‌ବକ୍ ହୋଇ ନିଜର ସ୍ମାର୍ଟନେସ୍‌ର ପ୍ରମାଣ ରଖିବା ଆମ ଗ୍ରାମୀଣ ସଂସ୍କୃତିରେ ଅସଭ୍ୟତା ।

ମଦନା ଚୂନା ଚୂନା ଜିନିଷସବୁକୁ ଗୋଟାଏ ବସ୍ତାରେ ପୂରେଇ ମୁଣ୍ଡେଇଲା । କହିଲା – ସାନବାବୁ, ତେମେ ଦି'ଜଣ ଚାଲିଯା' – ଆଉ ଥରେ ଆସି ମୁଁ ବିଛଣା ଉଠେଇନେବି ।

ସବୁ ନେଲୁ ତ – ସାନୁ ତାକୁ ପଚାରିଲା ।

– ବାରି କଥା । ଏଠୁ ଜିନିଷ ହଜିବ ନାହିଁ । ସକାଳେ ଥରେ ଆଖି ପକେଇ ଦେଇ ଗଲେ ହବ । ମଦନା ତାକୁ ଅଭୟ ଦେଲା ।

ଆମର ବାହୁଡ଼ା ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଆଗରେ ମୁଁ, ମୋ ପଛରେ ସାନୁ ସବା ପଛରେ ବସ୍ତା ମୁଣ୍ଡେଇ ମଦନା । କହିଲା – କୂଅମୂଳେ ପାଣି ରଖି ଦେଇଚି । ତେମେ ଦି'ଜଣ ଧୁଆପୋଛା ହେଇ ସଅଳ ଚାଲିଆସ, ନ ହେଲେ ଦେଈ ରାଗିବେ ।

ଘର ଆଡ଼କୁ ଯାଉ ଯାଉ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି – ଆଉ ଘଣ୍ଟାଏ ଦି'ଘଣ୍ଟାରେ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଯିବ । ଚାରି ଦିନର ଧାଁ-ଦଉଡ଼, କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା, ଚିନ୍ତା ଭାବନା ସବୁର ଇତି ହୋଇଯିବ । ସବୁ ଭଲ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ ହୋଇଯାଏ କାହିଁକି ?

ଏଇ ତ ଯେମିତି ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଦେଈ କହୁଥିଲା – ଚାଲ୍, ଆମର ବଣଭୋଜି କରିବା ।

ମୁଁ ତାକୁ କହୁଥିଲି – ଦୂର୍ ଦୂର୍, ଦି'ଜଣରେ କି ଭୋଜି !

ଦେଈ କହିଲା – ଆମ କାଳିଆ ଠାକୁର ତ ବର୍ଷକେ ଥରେ ବଣଭୋଜି କରନ୍ତି । ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ନେଇ । ଆମର ନ ହେଲେ ଆଉ ଜଣେ କାହାକୁ ଡାକି ଆଣିବା ।

ଆମେ ପାରିବା ନାହିଁ – କହି ମୁଁ ତାକୁ ହସରେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଇଥିଲି । ଅଥଚ ସବୁ ତ ହୋଇଗଲା । ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶିଖାଇଦେଲା । କାମ ଯେତେ ଦୁସାଧ୍ୟ ହେଉ, ମୂଳରୁ ଭାଙ୍ଗି ନ ପଡ଼ି ଦୃଢ଼ ପାଦରେ ଆଗେଇଗଲେ, ସଫଳତା ମିଳିବ ହିଁ ମିଳିବ ।

ଅଜାଣତରେ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ବାହାରିଗଲା ।

ସାନୁ ଯେମିତି ସବୁ ବୁଝିପାରିଲା (କେମିତି ଯେ ଏମାନେ ମନର ଭାବକୁ ପଢ଼ି ପକାନ୍ତି !) କହିଲା – ମନ ଖରାପ ହଉଚି ନା ରେ ?

ତାକୁ ଫାଙ୍କିଦେଇ କହିଲି – ମନ ଠିକ୍ ଅଛି । ସାନୁ କହିଲା – ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣେ । ଜାଣେ ଯେ, କାମ ହଉଚି ଗୋଟାଏ ଭୂତ । କାନ୍ଧରେ ଚଢ଼ି ବସି ମଣିଷ ହାତରେ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରେଇ ନିଏ । ବେଳ ହେଲେ ସେ ତା' ବାଟରେ ଚାଲିଯାଏ । ମଣିଷ ଏକୁଟିଆ ସେଇ ସମୟକୁ ଗୁଣି ହେଉଥାଏ ।

ଜୀବନ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଇଏ ମୋର ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ ।

ଦେଈ ଘରେ ଖିଆପିଆପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଚାଲିଚି । ସଞ୍ଜପହର । ଏଇଟା ହଉଚି ସମସ୍ତଙ୍କର ଖାଇବା ବେଳ । କାମ ସରିଗଲେ ବିଚାର ହେବ – ଆଉ କ'ଣ କରାଯାଇପାରିଥାଆନ୍ତା ! କଅଣ ତ୍ରୁଟି ରହିଲା । କାହିଁକି ରହିଲା । ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ମଣିଷ ଶିଖେ ।

ବାହାରୁ କାହାର ଖଣ୍ଡିକାଶ ଶୁଭୁଚି । ଶତୁରା ତା'ର ଉପସ୍ଥିତି ଜଣାଇ ଦେଉଚି । ଇସାରାରେ କହୁଚି – ଏ ଭୋଜିରେ ତା'ର ବି ଭାଗ ଅଛି । ସେ ଅଛି । ତା' କଥା ଯେମିତି ଭୁଲି ହୋଇ ନ ଯାଏ ।

ସତ କଥା ତ । ମଦନା ସହିତ ତା'ର ଗୋପନ ଚୁକ୍ତି ହୋଇଥିଲା । ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାମରେ ମଦନା ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିବାରୁ ଶତୁରା ସଞ୍ଜବେଳେ ତା'ର ଗୋରୁବନ୍ଧା କାମଟା କରିଦେବ । ପାରିଶ୍ରମିକ ସ୍ୱରୂପ ତାକୁ ଭୋଜିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଦିଆଯିବ । ଚୁକ୍ତି ପରେ ସେ ମୋତେ ଜଣାଇ ମୋର ସହଯୋଗ ଲୋଡ଼ିଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଦେଈ ପାଖକୁ ପଠାଇଦେଇ କିଛି ନ ଜାଣିଥିବାର ଛଳନା କରି ବୁଲୁଥିଲି ।

ମଦନାଠାରୁ ଚୁକ୍ତିର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ପାଉଣା ଆଦାୟ ନ କରି ଶତୁରା ଯିବ କୁଆଡ଼େ ?

ପିଣ୍ଡାତଳକୁ ଆଉଜି ବସିଚି ବଦନୀ – ମଦନାର ବୋଉ । ସାଆନ୍ତ ଘରେ ଯେତେବେଳେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ହଉଚି – ତା'ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣର ଦରକାର କ'ଣ ? କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ଘୁମୋଉଛନ୍ତି ଗହମ ପେଷା କାମରେ

ଶ୍ରମଦାନ କରିଥିବା ବାଉରି ବୋଉ ମାଆ । ସେ ତ ରହିବେ । ଦେଇବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ବସି ତୁନି ତୁନି କ'ଣ ଆଲୋଚନା ଚଳାଇଛନ୍ତି । ଦେଇ କୌଣସି କାମରେ ସେମାନଙ୍କୁ ହାତ ଲଗାଇବାକୁ ଦେଉ ନାହିଁ । ଦୁହେଁ ଶ୍ରମଦାନ କରିଛନ୍ତି । ପିଠିରେ ହାତ ଦେଇ ନେସମା ମନକୁ ଦମ୍ଭିଲା କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମର ମାନନୀୟ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ସଦସ୍ୟ । ଆଉ ଘରେ ଅଛି ମାଆ । ଗୁଳିଏ ଅଫିମ ଦାଗି ଖଟ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବାଇ 'ବାଣପୁରରେ ରହିଲୁ ଭଗବତୀ ହୋଇ/ବୋଧପୁରେ ରହିଲୁ ମା ନାମ କୋଚିଳାଇ' ଇତ୍ୟାଦି ଦେବୀ ସହସ୍ର ନାମ ବୋଲୁଥିବ, ଘୁମୋଉଥିବ, ପୁଣି ଉଠିପଡ଼ି ଧରୁଥିବ 'କଟକେ କଟକ ଚଣ୍ଡୀ ନାମ ତୁ ବୋଲାଉ–' ସେ ତ ଏ ଭୋଜିର ମେରିଖୁଣ୍ଟ । ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା ସହିତ 'ଭେଟୋ' ପ୍ରୟୋଗ କରି ସାନୁର ଆସିବାଟା ସୁଗମ କରିଦେଇଚି । ଅତିଥି ତାଲିକାର ସର୍ବାଗ୍ରେ ତା'ର ନାଆଁ – ବାକି ଆମେ ସବୁ ।

ଦେଇ ଥାଳିରେ ବଢ଼ାବଢ଼ି କରୁ କରୁ କହିଲା – ମାଆକୁ ଖୁଆଇଦେଇ ଆସିବି, ଟିପି ଆଉ ମୁଁ ଯାଉଚୁ । ଖୁଡ଼ୀ, ତମେ ବଦନୀ, ବାଉରୀ ବୋଉ ମା' ଆଉ ବାହାରେ କୋଉଠି ଖୁଁ ଖୁଁ ହଉଚି ଶତୁରା – ଏମାନଙ୍କୁ ବସେଇଦିଅ । ଦେଇ ତରତର ହୋଇ ଚାଲିଗଲା ।

ଲଣ୍ଠନର ମଳିଚିଆ ଆଲୁଅରେ ଜାଗାଟା ଯେତିକି ସଫା ଦେଖାଯାଉଥିଲା, ଏବେ ତା'ଠୁଁ ଆହୁରି ତୋଫା ଦେଖାଯାଉଚି । ଉପରକୁ ଅନେଇଲି – ଆକାଶ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମଳ । ଅଧା ଚାନ୍ଦର ଫିକା ଆଲୁଅରେ ସାରା ସଂସାର ଯେମିତି ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଚି । କୁହୁଡ଼ିର ପାତଳ ଚାଦରଟିଏ ଧୀରେ ଧୀରେ ମାଟି ଆଡ଼କୁ ନଇଁଆସୁଚି । ଦୂରରୁ ଶୁଣାଯାଉଚି ଝିଙ୍କାରିର ଶବ୍ଦ । ଏମାନେ କେତେବେଳେ ଶୁଅନ୍ତି କିଏ ଜାଣେ !

ପହରିକିଆ ବିଲୁଆ ଡାକିଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ତାଳ ଦେଇ କୁକୁରମାନେ ପାଳି ଧରିଲେ, ଓ...ଓ...ଓ...ଓ୍ୱାଉ ।

ବାଉରିବୋଉ ମାଆ ଆଗରେ ଥାଳିଟି ଥୋଇଦେଇ ଖୁଡ଼ୀ କହିଲା – ଉଠ ଖୁଡ଼ୀ, ମୁହଁରେ ପାଣିହାତଟା ବୁଲେଇଦେଇ ବସିପଡ଼ । ଗରମ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ, ପରଟା ଚେମଡ଼ ହେଇଯିବ, ତମ ଦାନ୍ତରେ ଛିଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଧନୁରୁ ତୀର ଛୁଟିଲା ଭଳି ବାଉରିବୋଉ ମାଆ ଉଠିବସିଲେ । ପାଣି ଢାଳଟା ନେଇ ନଳା ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଭୋଜନପର୍ବକୁ ପ୍ରକୃତ ଭୋଜିର ଅନୁଭବ ଦେବାପାଇଁ ଆଜିର ଖିଆ କଦଳୀପତ୍ରରେ । ପରଟା ପାଖରେ ଭଜା ଆଉ ଖଟା । କେବଳ ଆଳୁଦମ୍ ପାଇଁ ତାଟିଆ – ଝୋଳର ନିରାପତ୍ତାପାଇଁ ।

ଓଳିତଳୁ ବଦନୀ ଆଉ ଶତୁରା ଓ ପିଣ୍ଡା ଉପରୁ ବାଉରିବୋଉ ମା'ଙ୍କର 'ସପ୍‌ସାପ୍, ଚପ୍‌ଚାପ୍' ଏକାବେଳକେ ଶୁଣାଯାଉଥାଏ । ତବାର ପରଟା ଯେତେ କ୍ଷିପ୍ରଗତିରେ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହେଉଥାଏ, ମଦନାର ମୁହଁ ସେତେ ଶୁଖିଯାଉଥାଏ । ଅନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥିଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ତା'ର ଗର୍ଭଧାରିଣୀ, ଅନ୍ୟଜଣକ ବନ୍ଧୁ । ଏମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ତ ତା'ର । ଦେଈ କହୁ କହୁ ଆସୁଥାଏ – 'ଯା' ହଉ ମା' ଶାନ୍ତିରେ ଖାଇ ବିଛଣାକୁ ଗଲା । ମୋ ହାତରେ କୁଆଡ଼େ ଲକ୍ଷ୍ମୀଠାକୁରାଣୀ ବିଜେ କରିଚନ୍ତି । ମୁଁ ରାଜରାଣୀ ହେବି । ଦେଈର ମୁହଁ ହସରେ ମଣ୍ଡି ହୋଇଯାଉଥାଏ ।

ଦେଈବୋଉ ହାତଯୋଡ଼ି କାହାକୁ ନମସ୍କାର କରିପକାଇଲା – ଝିଅର ସଫଳତା ଉପରେ କାହାରି ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ି ନ ଯାଉ । ମଦନା ଉପରେ ଆଖି ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରେ ଦେଈ କହିଲା – କିରେ ତୁ ଏମିତି ଚୋରଙ୍କ ଭଳି ମୁହଁ କରିଚୁ କାହିଁକି ? ତା' ମୁଣ୍ଡ ଆହୁରି ତଳକୁ ନଇଁଗଲା ।

ବାଉରିବୋଉ ମାଆ ତିନୋଟି ଖାଇ ହାତଟେକି ଦେଲେ । ବୁଢ଼ୀ ମଣିଷ, ଆଉ କ'ଣ ସାରିବେ ? ଖାଇଲେ ତଳର ଦୁଇ ଜଣ । ଟିପିଦେଈ ଜଣକ ପତ୍ରରେ ଦେଇ ଫେରିଗଲା ବେଳକୁ ଆରଜଣକ 'ସାନ୍ତାଣୀ' ବୋଲି ଡାକିଦେଇ ନୀରବ ରହୁଥିଲା । ଟିପିଦେଈ ଯାଉଥାଆନ୍ତି, ଆସୁଥାଆନ୍ତି ପୁଣି ଯାଉଥାଆନ୍ତି – ଆଉ ଆମ ଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଅନେଇ ଦେଇ ହସୁଥାଆନ୍ତି ।

ହିସାବ ଯେ ଗଡ଼ବଡ଼ ହୋଇଯାଇଚି, ଦେଈ ଆଉ ଟିକିଦେଈଙ୍କର ଗୋପନ ପରାମର୍ଶରୁ ଜଣାପଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ଇସାରାରେ ମଦନାକୁ ଡାକି ସେ ରୋଷେଇ ଘରେ କ'ଣ ଆୟୋଜନ କରିବାରେ ଲାଗିଲା ।

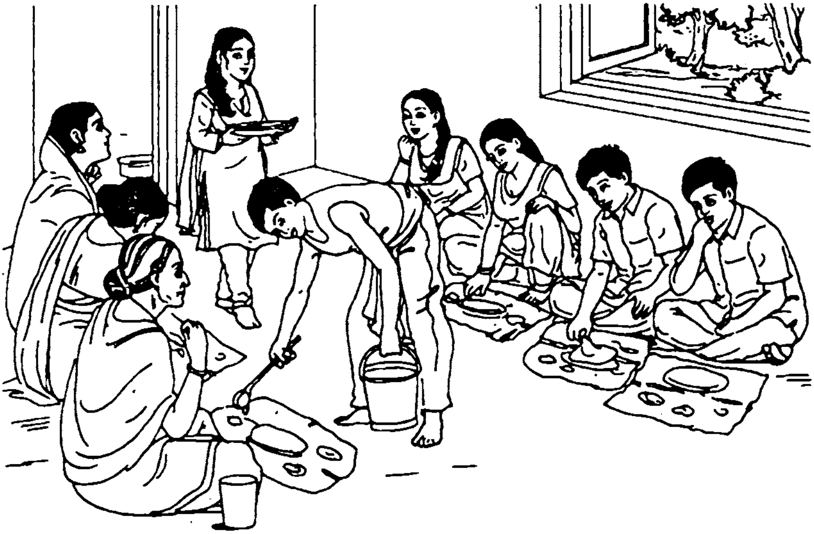

ଆଶଙ୍କା ସତ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାଞ୍ଚ ଜଣଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ଦୁଇ ଜଣ ଶେଷ କରିଦେଇଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଜରୁରିକାଳୀନ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ଦେଈର ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ କାମ ଚାଲିଚି ନିଃଶବ୍ଦରେ । ଅଟା ଚକଟିବାପାଇଁ ବସିବା ପୂର୍ବରୁ ମଦନା ବଡ଼ ପାଟିରେ ଡାକିଦେଲା – ହେ ବୋଉ, ତୁ ଏଠି ଚେକା ଚଉଧୁରୀ ହେଇ ଭୋଜନୀରେ ବଇଚୁ ଯେ, ଉଠିବାର ନାଆଁ ଧରୁ ନାଉଁ, ତେଣେ କଦଳୀ କାନ୍ଦି...

'ଆଲୋ ମୋ କଦଳୀ' – କହି ବଦମୀ ଝଟ୍ କରି ଖାଇବା ଜାଗାରୁ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ତା'ପାଟି ତଥାପି ଭୁକ୍ତାବଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ତରତରରେ ପେଟକୁ ଚାଲାଣ କରିଦେବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଚକି ପରି ବୁଲୁଥିଲା ।

ନଇଁପଡ଼ି ନିଜ ପତରକୁ ଉଠେଇ ନଉ ନଉ ସେ କହିଲା – ଦେଈସାନ୍ତାଣୀ, ଆଜି ତମେ ଯାହା ଦେଲ, ସେଥେରେ ପେଟ ଆଉ

ମନ ତୁରୁପତି ହେଇଗଲା । ଏ ନିଅଁସିଆ ଗାଁରେ ଘଡ଼ିଏ ଶାନ୍ତିରେ ବସି ଖାଇବାର ଜୁ' ନାଇଁ । ଘରପୋଡ଼ିଆମାନେ ତମର ଗୋଡ଼ ବୁଲେଇବାକୁ ଅନେଇ ବସିଚନି ପରା ! ନିହିମାକେ କଳାକନା ବୁଲେଇଦେବେ ।

କଦଳୀ କଥାଟି ମୁଁ ଜାଣେ । ପୁଆ ଖେଳେଇବା ବେଳେ ମିଶ୍ର ଘର କାବୁଲି କଦଳୀପୁଆରୁ କିଛି ଦାଣ୍ଡରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ତହିଁରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟେଇ ଆଣି ମଦନା ତାଙ୍କ ଘର ଓଳିରେ ପୋତି ଦେଇଥିଲା । ଚାଷୀ ଘର ପୁଅ, ନିଜେ ବି ଚାଷ କାମରେ ଅଛି । ଗଛ ଲଟାର ଯତ୍ନ କେମିତି ନେବାକୁ ହୁଏ ତାକୁ ଭଲଭାବରେ ଜଣା । ତା'ର ହାତ ବାଜି ମାସ କେଇଟାରେ ଦରମଲା ପୁଆରୁ ଷଣ୍ଢା ଟେକି ବିଏଁ ମୋଟର ପୁରୁଷ୍ଟିଆ ଗଛ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ଏବେ ସେଥିରୁ ଛଅଫୁଟିଆ କାନ୍ଧି ବାହାରି ମାଟି ଛୁଉଁଚି ।

ମଦନା ଦିନରେ ଥରେ ଯାଇ ଗଛକୁ ଦେଖିଆସେ । ମାଙ୍କଡ଼ ଦାଉରୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ କଦଳୀକାନ୍ଧିରେ ଛିଣ୍ଡା ଅଖାର ପୋଷାକ ବି ପିନ୍ଧେଇ ଦେଇଚି । ବୋଉକୁ ବୁଝେଇଦେଇଚି – ନିକୁଚ୍ଛରେ ଦି' କୋଡ଼ି ଦଶ ଟଙ୍କା ହବ । ଟଙ୍କାର ପରିମାଣ ଶୁଣି ବଦନୀର ପାଟି ଆଁ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଜୀବନରେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଏତେ ଟଙ୍କା କେବେ ହାତରେ ବି ଧରି ନାହିଁ । କଦଳୀକୁ କଡ଼ା ପହରା ଭିତରେ ରଖିବାକୁ ହେବ ।

ମୂଲିଆ ଘର । ଦିନମାନରେ ହାତ ନ ଚଳିଲେ ଭାତ ମୁଠାଏ ମିଳିବା କଷ୍ଟ । ଯିବାକୁ ହୁଏ । ତେବେ ଲୋକ କାରବାର ହେଉଥାଆନ୍ତି । କଣ୍ଟାଝଣ୍ଟା ଛଟା ଯାଇ ଗଛ ବି ରହିଚି ଆକଟରେ । ଏତେ ଭୟ ନ ଥାଏ । ଚୋର ଖଣ୍ଟଙ୍କର ଯେତେ ଉତ୍ପାତ ରାତିରେ । କୋଉ ଠାଉରିଆ ଚୋର ଗୋଡ଼କୁ ଜଗି ଯେବେ ତା' ଦେଖିଲା କାମ କରିଦିଏ, ତେବେ ବଦନୀର ସବୁ ସପନ ମାଟି ହୋଇଯିବ । ମଦନା ବଡ଼ ହେଲାଣି । ଯେମିତି ହେଲେ ବୋହୂଟିଏ ଏ ସନ ନ ଆଣିଲେ ନୁହେଁ । ଯେତେ ହାତ ଚିପା ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ବି ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚ କୋଡ଼ି ତ ଲାଗିବ । କଦଳି ପେଇଁ ବଦନୀକୁ ରାତିରେ ନିଦ ନାହିଁ ।

ଏଇ ସବୁ କଥା ମଦନା ଦିନେ ହସି ହସି ମୋତେ କହିଥିଲା । ମାଆର ସପନ ଉପରେ ପାଣି ଢାଳିଦେଇ କହିଥିଲା – ବାହା ନା ଫାହା । ଅଇନେ ଯୁଆଳିରେ ବନ୍ଧା ହେଇ କେଁକଟର ହବାକୁ ମୋର ଦିନ ସରୁ ନ ଥିଲା !

ମଦନା ବୋଉ ଆମ ସମାଜର ମାଆମାନଙ୍କର ପ୍ରତିରୂପଟିଏ । ପୁଅର ଜନ୍ମଦିନଠୁଁ ଏମାନେ ତାକୁ ଘେରି ସପନର ଜାଲ ବୁଣିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ସତ ହଉ ଅବା ନ ହଉ – ସପନ ଦେଖାର ଆନନ୍ଦଟା ମିଳେ ।

ବଦନୀ ତରତର ହୋଇ ଚାଲି ଯାଉ ଯାଉ କହିଗଲା – ଯାଉଚି ଗୋ ସାଆନ୍ତାଣୀମାନେ, ଗାଳି ଦବ ନାଇଁ । କାଲି ବେଳ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ଆସିବି ଯେ ମନପୂରେଇ ଗପିବି । ବଦନୀ ଅନ୍ଧାରରେ ମିଳାଇଗଲା । ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗର ଆଶଙ୍କାରେ ଜର୍ଜର ମଣିଷଟିଏ ।

ଦେଈ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲା । କହିଲା – ଦେଖିଲୁ ବୋଉ, ଆହାରମୁଖା ମଣିଷଟାକୁ କେମିତି ଖାଇବା ପତରରୁ ଉଠେଇ ବିଦା କରିଦେଲା !

ମଦନା ହସି ପକେଇଲା ।

ହାତ ଧୋଉ ଧୋଉ ବାଉରିବୋଉ ମାଆ କହିଲେ – ରାଜରାଜେଶ୍ୱରୀ ହେଇଥା' ଲୋ ମାଆ । ପାକଲା ବାଳରେ ସୁନ୍ଦର ନାଆ – ଏମିତି ଚଢ଼େଇ ଚିରିଗୁଣୀର ପେଟ କିଏ ଚିହ୍ନିବ ! ଏମିତି ହାତ ଖଣ୍ଡେ କିଏ ପାଇବ ?

ନୀରବରେ ପ୍ରଶଂସା ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ଦେଈ କହିଲା – ରାତି ହେଲାଣି ବାଉରିବୋଉ ମାଆ – ତେମେ ଯାଅ । ଟିକିଏ ଗଡ଼ିପଡ଼ିବ । ଅରୁ, ପାହାଚ ଓହ୍ଲାଇବାବେଳେ ତୁ ତାଙ୍କ ହାତ ଧରିବୁ ।

କେତେ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଈର ! ଆମରି ସାଙ୍ଗରେ ବଢ଼ିଚି – ଖେଳକୁଦ ଖିଆପିଆ ସବୁ ଏକାଠି । କୋଉଠୁ ଶିଖିଲା ଏତେ କଥା ? ମଣିଷପଣିଆର ଏଇ ଚାବିକାଠି କିଏ ତା' ହାତରେ ଧରାଇଦେଲା ?

ଶତୁରାର ଖାଇବା ବୋଧହୁଏ ଏତେବେଳେ ଶେଷ ହେଲା । ପରିତୃପ୍ତିର ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ହେଉଡ଼ି ମାରି ସେ ବାଁ ହାତର ପାପୁଲିରେ ଭରା ଦେଇ

ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ତଲୁ ଉଠିଲା । ଡାହାଣ ହାତରେ ପତର ଗୋଟେଇ ନେଲା । ମଦନା ମୋତେ ପୂର୍ବରୁ ସତର୍କ କରାଇଦେଇଥିଲା - ଦେଖୁଚ ସିନା ଏଡ଼ିକିଟିଏ, ପେଟ ତ ପାଇଚି ଅସୁରର । ଦଶ ପନ୍ଦରଙ୍କର ଭୋଜନ ଏକା ଗରଭକୁ କ୍ଷେପି ଦବ । ମୂଳରୁ ଦି'ଟା ପରଟା ତା' ହାତରେ ଧରେଇଦେଇ ବିଦା କରିଦେଇଥିଲେ ଯାଇଥାଆନ୍ତା ।

ଦେଈ ଏଭଳି କଥା ସହିପାରେ ନାଇଁ । କହିଲା – ଆହା, ଆହାରମୁଖା ପିଲାଟା । ତାକୁ ଏମିତି ଭଣ୍ଡେଇ ଦେଇ ବିଦା କରିଦେଇଥିଲେ, ଆମକୁ ଧର୍ମ ସହିଥାଆନ୍ତା ! ଆଉ କି ଏମିତି ଅନହୋଳି ଆମର ହେଇଚି ଯେ ? ଖାଇ ଖାଇ ଦି'ଟା ପରଟା ଅଧିକା ଖାଇଲା... ଖାଉ ।

ମଦନା ତା' କାମଛାଡ଼ି ଶତ୍ରୁରା ପାଖକୁ ଗଲା । କହିଲା – କ'ଣ ଚାଲି ଚାଲି ଘରକୁ ଯାଇପାରିବୁ ନା ତୋ'ପେଇଁ ସବାରି ପାଲିଙ୍କି ଡାକିବି ? ଗାଲେ ହସ ହସି ଶତ୍ରୁରା ମୁହଁ ବୁଲେଇନେଲା – ଏ ସବୁ କଥା ସେ ଦିହକୁ ନିଏ ନାଇଁ । ନେଲେ ବି ତା'ର ଚଳନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଆମେ ବାକି ରହିଲୁ ସାତ ଜଣ । ଭୋଜିର ମୂଳ ଆୟୋଜକମାନେ । ପରଟା ନେଇ ଦେଈ ଆଉ ଟିପିଦେଈ ଫେରିଆସିଲେ । ସଦ୍ୟ ଭଜା ପରଟାର ବାସନାରେ ଚାରିଆଡ଼ ମହକୁଥିଲା ।

ଦେଈ କହିଲା – ବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀଙ୍କି ମୁଁ ପିଣ୍ଡାରେ ଦେଇଦଉଚି । ଆମେ ଦୁଆରେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ବସିଯିବା ।

ଟିପିଦେଈଙ୍କି କାମ ବରଗିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସେ ଆପେ ଆପେ କାମରେ ଜୁଟି ଯାଆନ୍ତି ।

ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠି ସେ ଛାଞ୍ଚୁଣୀଟା ଆଣି ଖାଇବା ଜାଗାରେ ବୁଲେଇ ଆଣିଲେ । କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ଚଟେଇ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଆଣି ପକେଇଦେଲେ । ଚଳାଏ ପାଣି ଖାଇବା ଜାଗାରେ ଛିଞ୍ଚିଦେଇ ଚଟେଇ ଆଗରେ ପତ୍ର ପକେଇ ଦେଲେ । ପତ୍ର ଉପରେ ପାଣି ଛିଞ୍ଚି ଦେଲା ପରେ

ଡାହାଣ ପଟରେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଲୁଣ ଲଗାଇଦେଲେ । ତା'ପରେ ସେ ଭଜା ଆଉ ଖଟା ଆଣିବାକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଏଇଟା ହେଲା – କରଣଘରର ସଣ୍ଢଣା । ଏଇଥିରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଝିଅଟି ଭବିଷ୍ୟତ୍‌ରେ କେମିତି ଘରଣୀ ହେବ ! ମୁଗ୍ଧ ପୁଲକରେ ଏଇ ସବୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଦେଈବୋଉ କହିଲା – 'ତୋ' ମାଆ ତତେ କେତେ ସଣ୍ଢଣା ଶିଖେଇଲାଣି ଲୋ ।' ସମ୍ଭ୍ରମରେ ଟିପିଅପାଙ୍କ ନଇଁଲା ମୁଣ୍ଡ ଆଉରି ନଇଁଗଲା ।

ଦୁଇ ହାତରେ ଦୁଇଟା ଭରା ତରକାରି ତାଟିଆ ଧରି ଦେଈ ଉଠିଆସିଲା । କହିଲା ବୋଉ, ଖୁଡ଼ୀ, ତମେ ଦିହେଁ ବସିପଡ଼ । ଆମେ ବି ବସିଯାଉଛୁ ।

ଟିପିଦେଈ ଜହ୍ନ ଆଳୁଅରେ ପାଞ୍ଚ ଖଣ୍ଡ ପତ୍ର ପକାଇ ଲୁଣ ଲଙ୍କା ଲଗାଉଥିଲେ । ଦେଈବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀ ହାତ ଧୋଇବାପାଇଁ ନଳା ମୁହଁକୁ ଉଠିଗଲେ । ଦେଈ କହିଲା – ଆମେ ବସିଲୁ । ପଛରେ କ'ଣ ଦରକାର ହେଲେ କହିବ । ସବୁ ଅଛି ।

ଖୁଡ଼ୀ କହିଲା – ଦିନସାରା ଖଟି ଖଟି ଅଣ୍ଟାପିଠି ନାଗିଯିବଣି । ତମେ ବସିପଡ଼ ତୁନି । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ମୁଁ ବସିବି ।

ଦେଈ କହିଲା – ଆଜିର କାମ ମୋର । ମୁଁ ଉଙ୍କାରି ଥିଲି, ମୁଁ ତୁଲେଇବି । ତମେମାନେ ହେଲ ଆମର ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି । ଅତିଥିମାନେ କ'ଣ କାମ କରନ୍ତି ! ବସ– ବସ– ବସିଯାଅ । ଖୁଡ଼ୀ ଆଉ କ'ଣ କରିବେ ?

ଦେଈ ପୁଣି କହିଲା – ମୁଁ କ'ଣ ଏକା ଏସବୁ କରିଚି । ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି ହାତ ଲଗେଇଲାରୁ କାମ ଉଠିଲା ନା... ଦିନ ଦି'ପହରୁ ଟିପି ବି ତ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗିଚି ! ଅଚ୍ଛ, ମଦନ ଏମିତିକି ଆମ ନୂଆ କୁଣିଆ ସାନୁ – ସମସ୍ତଙ୍କର ହାତ ଲାଗିଚି; କଷ୍ଟ ଆଉ କ'ଣ ?

ହେଇରେ, ଦେଈ କଣ୍ଠରୁ ସହଯୋଗର ବାର୍ତ୍ତା ! ସାଢ଼େ ତିନି ହାତର ମଣିଷଟିଏ । କେତେ କଥା ଯେ ମୁଣ୍ଡରେ ପୂରେଇଚି ।

ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଆମ ବଣଭୋଜିର ଅନ୍ତିମ ପର୍ବ । ଗୋଟିଏ ପଟେ ମୁଁ ଆଉ ସାନୁ । ଆମ ଆଗରେ ଦେଈ ଆଉ ଟିପିଦେଈ । ଅଦୂରରେ ମଦନା । ପିଣ୍ଡାରେ ଦେଈବୋଉ ଆଉ ଖୁଡ଼ୀ – ମଝିରେ ଖାଇବା ଜିନିଷ ।

କରଣଘରର ଭୋଜି ସଭା ମୁଁ ଦେଖିଚି – ଆସିବା ହେଉ, ପଦ ଧଉତ କରିବା ହେଉ, ବସିବା ହେଉ ଇତ୍ୟାଦି ହଉ ହଉ 'ହାତଚାଳିବା ହେଉ' ବେଳକୁ ତେଣେ ଖାଇବା ପତର ଉପରେ ହୁଏତ ବିଲେଇ ଡେଇଁଲେଣି ।

ଆଳୁଦମ୍‌ରୁ ହାପୁଡ଼ାଏ ଶୋଷିନେଇ ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲି – ଦେଈ, କ'ଣ କରିଚୁ ତୁ ! ଦେଈ ଚମକି ପଡ଼ିବାର ବାହାନା କରି ଛାତିକୁ ଦୁଇ ଥର ଥୁ ଥୁ କରିଦେଇ କହିଲା – ଚୁପଚାପ୍ ଖାଉଚୁ ନା ଦେଖିବୁ ! ମତେ ତ ଡରେଇ ଦେଇଥିଲୁ !

ସମସ୍ତଙ୍କର ସମ୍ମିଳିତ ହସ ଶୁଣାଗଲା । ମୁସୁମୁସିଆ ପରଟା ଖଣ୍ଡେ ଭାଙ୍ଗି ଝୋଳରେ ବୁଡ଼ାଉ ବୁଡ଼ାଉ କହିଲି – ସତରେ ଦେଈ, ତରକାରିଟା ଯାହା ହେଇଚିନା ଏକେବାରେ ଫାଣ୍ଟାଷ୍ଟିକ୍ । ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଲାଭ ନାହିଁ ।

ମଦନା ଖାଉ ଖାଉ କହିଲା – ସେମାନେ ତ ହାଣ୍ଡି ପୋଛି ଦେଇଗଲେ । ଅଟା ଗଣ୍ଡାଏ ନ ଥିଲେ, ଆଜି ହୁରୁମତ୍ ରହିଥାଆନ୍ତା କେମିତି !

ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ଯେ, ମୁଁ ସୋରିଷତେଲରେ ଭଜା ପରଟା ଖାଉଚି । ଜୀବନରେ ସେଇ ପ୍ରଥମ – ଆଉ ଶେଷ ବି । ପରେ ତ କେତେ ଫାଇବ୍‌ଷ୍ଟାର୍, ଟେନ୍‌ଷ୍ଟାର୍ ହୋଟେଲ୍‌ରେ କି କି ବିଚିତ୍ର ଖାଦ୍ୟ ଖାଇଲି । ଡେଙ୍ଗା ଡେଙ୍ଗା ଧଳାଟୋପିବାଲା ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ସେଫ୍‌ମାନେ ସେସବୁ ରାନ୍ଧିଛନ୍ତି । ରୂପ, ରସ, ଗନ୍ଧରେ ଏକୁ ଆରେକ ବଳିଆର । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ରନ୍ଧାର ସେଇ ସ୍ୱାଦ, ସେଇ ଗନ୍ଧ ଆଉ କୌଣସିଠାରେ ପାଇ ନାହିଁ... ସତ କହୁଚି ।

ମୁଁ ଭୋଜିଖିଆଳିଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇଲି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ସନ୍ତୋଷର ଚିହ୍ନ । ମୁଁ ଖୁସି ହୋଇଗଲି । ସତେ ଯେମିତି ଏ ସବୁ ମୋ'ରି କୃତିତ୍ୱ !

ଦେଈ ସାନୁ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲା – ସାନୁଭାଇ, ତୁ ନ ଥିଲେ ଏ ଭୋଜି ହୋଇପାରି ନ ଥାନ୍ତା । ବେଳେବେଳେ ଅଗୁ ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲିଆସିବୁ । ଆସିବୁ ଟି ?

ସାନୁ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଅନୁଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କହିଲା – ପରମିଟ୍‌ଟା ଘରେ ବେକାର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ମୂଷା କାଟି ଥାଆନ୍ତେ କି ଉଇ ଚରିଯାଇଥାଆନ୍ତେ । ଏଠି ଯାହା ହଉ ଗୋଟାଏ କାମରେ ଲାଗିଲା ।

କାଳେ ଜାଲିଆତି କଥାଟା ତା' ପାଟିରୁ ବାହାରିପଡ଼ିବ, ମୁଁ ବାଁ ହାତରେ ତା' ଜଙ୍ଘକୁ ଚିପିଦେଲି । ସେ ବୋଧହୁଏ ବୁଝିଲା, ହାତ ବନ୍ଦ କରି କହିଲା – ଅଗୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଗରୁ କେତେଥର ଆସିଚି । ବେଳ ମିଳିଲେ ଆସିବି କେବେ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା ଅଛି ତ ।

ଦେଈ କହିଲା – ତୋ' ଭଳି ଉପକାରୀ ପିଲା କେବେ ହାରିବ ନାଇଁ । ପରୀକ୍ଷାରେ ନିଶ୍ଚେ ଭଲ ହେବ । ଦେଖିବୁ, ଦେଈ କଥା ସେତେବେଳ ମନେ ପକାଇବୁ ।

କିଛି ହସ ଆଉ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡିଆ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ଆମର ଖିଆ ପ୍ରାୟ ସରିଆସିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ତୋଫା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ । ଶିରି ଶିରି ହୋଇ ଶୀତୁଳିଆ ପବନ ବହିଆସୁଛି । ରୁମ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଚି । ମଦନା କିନ୍ତୁ ଖୋଲା ଦେହରେ ବସି ଆରାମରେ ଖାଇ ଚାଲିଚି । ଖାଇବାକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଚି । ଶୀତ ଯେମିତି ତାକୁ ଛୁଇଁ ନାଇଁ ।

ଟିପିଦେଈ ଆଉ ଦେଈ ଉଠିଲେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ । ହାତ ଧୋଇଲେ । ଆମର ଖିଆ ବି ପ୍ରାୟ ସରିଥିଲା । ଉଠିଲୁ ଜଣକ ପରେ ଜଣେ । ମଦନା ନଇଁପଡ଼ି ପତ୍ର ଉଠାଇ ନେଇ ବାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲା । ଶୁଣାଗଲା ଦୁଇ କୁକୁରଙ୍କର କାନଫଟା ରଡ଼ି ।

ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ବସୁ ବସୁ ସାନୁ କହିଲା – ରାତି କେତେ ହେଲାଣି ଦେଖୁଚୁ ! ଘର ହୋଇଥିଲେ ମୋର ଏତେବେଳକୁ କଡ଼େ ନିଦ ସରନ୍ତାଣି ।

ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲି – ଆଠଟାରୁ କେବେ ବେଶି ହେବ ନାହିଁ । ଗାଁ'ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ବେଶ୍ ରାତି ।

ସାନୁ କହିଲା – ମନେ ରଖିଲା ପରି ରାତିଟାଏ ସତେ ! ଆଜିର ଏ ଖାଇବା, ଦେଈଙ୍କର ଆଦର, ଯତ୍ନ ସବୁ ମନେ ରହିବ ।

ଦେଈ କହିଲା – ବାବୁ, ତୁ ମତେ ଆଉ ଗଛ ଅଗରେ ନେଇ ବସେଇ ଦେ ନା ଯୋଉ ତ ଖାଇବା !

ମଦନା କହିଲା – ଦେଈସାନ୍ତାଣୀ ଆମର ରାନ୍ଧଣାରେ ଫାଆଷ୍ଟ । ତରକାରି ବି ସେମିତି ଫାଆଷ୍ଟ କିଲାସ । ସମସ୍ତେ ହସିଲେ । ଦେଈ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପାନ ବାଣ୍ଟୁ ବାଣ୍ଟୁ କହିଲା – ଆମର ଆଉ ଥରେ ଭଲ ଭୋଜିଟାଏ କରିବା । ଏଥର ସିନା ସମୟ ନ ଥିବାରୁ କିଛି କରି ହେଲା ନାହିଁ । ଆସନ୍ତା ଥରକୁ ଆଗରୁ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖିବା ।

ଦେଈର ମୁହଁ କାମଟିଏ କରିପାରିଥିବାର ଖୁସିରେ ଝଲକୁଥିଲା । ଆଗାମୀ କାଲିପାଇଁ ମଣିଷ 'ଯା' କରିବି, ତା' କରିବି' ବୋଲି କେତେ କଥା ଭାବିଯାଏ । ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଯାହା ହେବାର ଥାଏ । ଜୀବନର କୌଣସି ଯୋଜନା ନ ଥାଏ ।

ଟିପିଦେଈ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ଫେରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଘରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବେ । ଚାରି ପାଞ୍ଚଟା ଘର ଛାଡ଼ି ତାଙ୍କ ଘର । ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କେମିତି ଫାଙ୍କା ଫାଙ୍କା ଲାଗୁଥିଲା । କ'ଣ ଯେମିତି ହଜିଯାଇଚି । ହଜି ତ ଗଲା ସତରେ । କିଛିକ୍ଷଣ ଆଗରୁ କେତୋଟି ଆନନ୍ଦଲୋଭୀ ମଣିଷ ଯେଉଁ ଦୁର୍ଲଭ ଚିଜଟି ପାଇ ଖୁସିରେ ଫାଟି ପଡୁଥିଲେ, ସେଇଟି ହଜିଯାଇଚି ସବୁଦିନପାଇଁ । ଯେତେ ଖୋଜିଲେ ବି ଆଉ ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ପାହାଚ ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ ଦେଈ କହୁଥିଲା – ଦେଈ କି ମନେ ପକାଉଥିବରେ ଭାଇମାନେ । ଦେଈଟାଏ ଥିଲା ଯେ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ କେତେ ହଇରାଣ କରୁଥିଲା !

ଘଟଣା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର । କେତେ ଖଞ୍ଜାରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ଏକାଠି ଯୋଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ଆଜି ସେଇ ମେଳ ଭାଙ୍ଗିଯିବାରୁ ସମସ୍ତେ କେମିତି ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ! କାମ ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳକୁ କେତେ ଖାଲ, କେତେ ଢିପ, କଣ୍ଟାଝଣ୍ଟା ଆଡ଼େଇ ନୂଆ ବାଟ ଫିଟେଇପାରେ ବୋଲି ତ ସେ ମଣିଷ ! ଜୀବନ ଶିଖାଏ । ଆଗେଇ ଯିବାକୁ ବାଟ ବତାଏ । ଜଣାଇଦିଏ ଆଗକୁ କେତେ ଉଠାଣି ପକାଣି, ଖାଲଖମା ଅଛି, ଯାଉ ଯାଉ ମଣିଷ ଝୁଣ୍ଟିପଡ଼ି ଲହୁଲୁହାଣ ହୁଏ । ସାହସ ହାରି ବସିପଡ଼ିଲେ ଆଉ ଉଠିପାରେ ନାହିଁ । ସେ ହାରିଯାଏ, ଆଉ ହଜି ବି ଯାଏ । ଦୁନିଆ ତା'ର ଖବର ରଖେ ନାହିଁ । ସବୁ ବାଧାବିଘ୍ନ ଏଡ଼ାଇ ଆଗକୁ ପଛକୁ ଅନାଇ ଯିଏ ନିଜ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଯାଏ, ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ତା'ରି ମୁଣ୍ଡରେ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧାଇ ଦିଅନ୍ତି । ତା'ରି ନାଁରେ ଇତିହାସ ଲେଖାଯାଏ ।

ଦେଈ କହିଥିଲା – ଆସନ୍ତା ବର୍ଷକୁ ଆଉଥରେ ଜମାଣିଆ ଭୋଜି କରିବା । ଯିଏ ଯୋଉଠି ଥାଆନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବେ ।

ଦେଈର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା, ସେଇ ବର୍ଷ ଆଷାଢ଼ ମାସରେ । ଅନାଗତ ଭବିଷ୍ୟତ୍‌ପାଇଁ ଅନେକ ସ୍ୱପ୍ନ ଆଉ ଆଖିରେ ଲୁହ ନେଇ କାନୁନ୍‌ଗୋ ପରିବାରର ଆନନ୍ଦଲକ୍ଷ୍ମୀ ବୋଉ କାନିରେ ଚାଉଳ ଆଞ୍ଜୁଳି କୁଢ଼େଇଦେଇ ନିଜର ଘରସଂସାର କରିବାକୁ ଚାଲିଗଲେ । ତା'ର ଏତେ ଆଦରର ମାଳତୀ ଲଟାରେ ଫୁଲ ଫୁଟି ନ ଥିଲା । ଗୋଡ଼ିବାଣ ଗଛ ପୁଷ୍ପବତୀ ହେବାକୁ ଆହୁରି ଅନେକ ଦିନ ବାକି ଥିଲା ।

ଭୋଜି ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ହେବ ବି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ମନ ସେଦିନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସୂତାରେ ଗୁନ୍ଥି ଦେଇଥିଲା, ସେ ମନ ଆଉ କୋଉଠୁ ମିଳିବ ?

ଫେରିବା ବେଳେ ମୋତେ ଏକୁଟିଆ ପାଇ ସାନୁ ପଚାରିଲା – ଦେଈ କାନ୍ଦିଲେ ନା କ'ଣ ? ମୁଁ ତାକୁ ଧମକ୍ ଦେଇ କହିଲି – ଭାଟ୍, କାନ୍ଦିବ କାଇଁକି ? ତା' କଣ୍ଠ ସେମିତି ।

କାହାଣୀ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ଦୁଇ ପଟରୁ ଦୁଇଟା ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପଡ଼ିବା ଭଳି ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ଲାଗିଲା । ଏକ ମନରେ ଏତେବେଳଯାଏ କାହାଣୀ ଶୁଣୁଥିବା ପିଲା ଦିହେଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖିରେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଥିଲେ । ପଚାରୁଥିଲେ ଯେମିତି ସରିଗଲା ? ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ ହୋଇଗଲା ।

ଶେଷ ହେବା ହିଁ ତ ହେଉଛି ଆରମ୍ଭର ନିୟତି ।

ଅରବିନ୍ଦ କହିଲେ – ଆଜି ତମର ଗୋଟାଏ ପିକ୍‌ନିକ୍ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ବୋଲି ଦିହେଁ ଶୋକ କରିବାକୁ ବସିଗଲ । ଯାହା ତମକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଇଥାଆନ୍ତା, ଠିକ୍ ସେମିତି ଘଟଣା ଜୀବନରେ ହୁଏତ ଆଉ କେବେ ଘଟିବ ନାହିଁ । କିମ୍ବା ଯାହା ତମକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବ ବୋଲି ତମେ ଭାବୁଚ, ହୁଏତ ତାହାହିଁ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ତମ ଜୀବନର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖଦ ଘଟଣା ।

ସେଥିରେ କିନ୍ତୁ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲେ ଚଳିବ ନାଇଁ । ବାଟରେ କଣ୍ଟାଟିଏ ମାଡ଼ିଲେ ବାଟକୁ ଦୋଷଦେଇ ଚାଲିବା ବନ୍ଦ କରିଦେବା ହେଉଛି ମୂର୍ଖାମୀ । ବିଫଳତାପାଇଁ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିରହିଲେ ଜୀବନ ଆଗେଇପାରେ ନାହିଁ । କଣ୍ଟାଝଣ୍ଟା ଦୁଃଖସୁଖ ସବୁକୁ ଧରି ଆଗେଇ ଚାଲିବାର ନାମ ହେଉଛି ଜୀବନ ।

ବୁଝିଲ ପିଲାଏ, ଆମର ଜୀବନ ପୁଣି ହେଉଚି, ଏଇ ଏମିତି ପିକ୍‌ନିକ୍‌ଟିଏ ଭଳି । କେତେ ଉଠାଣି, କେତେ ଗଡ଼ାଣି । ସବୁ ପାରି ହୋଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ଜୀବନର ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ଆଗେଇଯିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେବେ ଯାଇ ଆସେ ସେଇ ଶେଷ ବିନ୍ଦୁ ଏଭରେଷ୍ଟର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶିଖର...

ଅରବିନ୍ଦ ନୀରବ ହୋଇଗଲେ । ପିଲା ଦିହେଁ ଆଖି ବୁଜି କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ ଯେମିତି ! ସେମାନେ କ'ଣ ଛାଇ ଅନ୍ଧାରର ଏଇ ଜୀବନକୁ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ?

ଅନେକ ବେଳୁ ଏ ଘରୁ କୌଣସି ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଶୁଣା ନ ଯିବାରୁ ସୁଲତା ପର୍ଦ୍ଦା ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଭିତରର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି 'ଥ' ହୋଇଗଲେ । ନିଜର ବୟସଠାରୁ ବହୁ ଅଧିକ ବୟସ୍କ ଦେଖାଯାଉଥିବା ନିଜ ରକ୍ତର ସନ୍ତକକୁ ସେ ଯେମିତି ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କର ଆର୍ତ୍ତ କଣ୍ଠରୁ ବାହାରି ଆସିଲା – 'ବା...ପା...' ।

ବିଦ୍ୟାପୁରୀ
ବାଲୁବଜାର, କଟକ ୭୫୩୦୦୨
www.vidyapuri.com / E-mail : contact@vidyapuri.com